

EXPERIENCIES EDUCATIVES INTEGRADES A CATALUNYA

NOUS PROBLEMES SOCIALS I INTEGRACIO DE
POLÍTIQUES. EXPERIÈNCIES DES DEL CAMP
EDUCATIU (Volum 1)

FUNDACIÓ JAUME BOFILL - ICE (UAB) - IGOP(UAB)

Josep Alsinet

Vanessa de la Fuente

Simon Rego

Clara Riba

Montserrat Ribera

Joan Subirats (coordinador)

Índex

1. TRANSFORMACIONS SOCIALS, DINÀMIQUES EDUCATIVES I RESPOSTES SOCIALS. UNA PROPOSTA D'ANÀLISI	1
1.1 Introducció	1
1.2 Nous problemes, nous plantejaments.....	3
1.3 Els dèficits de les polítiques de benestar tradicionals i les respostes que s'apunten	6
1.4 Els nous reptes de les polítiques de benestar	9
1.5 La perspectiva local i comunitària	12
1.6 L'educació com element d'esmoreïment o d'agreujament dels canvis	14
1.7 Una proposta d'anàlisi	17
2. METODOLOGIA.....	19
2.1 Delimitació de l'estudi	19
2.2 La tipologia de les necessitats bàsiques	20
2.3 Criteris de classificació.....	25
2.4 Estratègia de localització de les experiències.....	26
2.5 Estructuració i anàlisi	29
3. DESCRIPCIÓ QUANTITATIVA DEL CONJUNT D'EXPERIÈNCIES.....	31
4. ANÀLISI QUALITATIVA DE LES EXPERIÈNCIES	37
4.1 Introducció	37
4.2 Identificació dels trets característics del canvi d'època.....	38
4.3 Trets característics d'un nou estat del benestar.....	41
4.3.1 Corresponsabilització	42
4.3.2 Atenció local i integrada.....	45
4.3.3 La cerca de l'equilibri entre llibertat, igualtat i diferència	48
4.4 Inadequació de polítiques	49

4.5 Solidesa de les experiències	52
4.5.1 Dinàmica i contingut	52
4.5.2 Expectatives de futur	55
5. DETECCIÓ D'ALGUNS ELEMENTS DE POLÍTIQUES ALTERNATIVES EN LES EXPERIÈNCIES	59
5.1 Característiques de les polítiques socials en el nou enfocament	59
5.1.1 Concepció descentralitzada i desplegament de projectes successius	59
5.1.2 Confiança mútua, negociació i sostenibilitat	61
5.1.3 Respostes actualitzades i innovadores	65
5.2 Caracterització de les competències en cada nivell implicat	67
5.2.1 L'Administració Autònoma i les línies estratègiques del país	67
5.2.2 Liderat de l'administració local com a agent de proximitat	69
5.2.3 Protagonisme i implicació de ciutadans i comunitats	72
5.3 Les responsabilitats dels agents implicats en les polítiques socials	77
5.3.1 L'Administració Autònoma i el projecte de país	77
5.3.2 Les administracions locals i els projectes territorials sectorials	80
5.3.3 Les xarxes locals multiprofessionals i els projectes locals	83
5.3.4 Centres escolars i unitats d'intervenció primària més autònomes	85
6. ESTUDIS DE CAS: ELEMENTS DE XARXA I DE LIDERAT	87
6.1 Introducció	87
6.1.1 Característiques de l'experiència	87
6.1.2 Perspectives diverses en el si de l'experiència	88
6.1.3 Detecció de l'existència de xarxes	89
6.1.4 Identificació de l'existència de liderats	91
6.2 Fòrum Cívica Sagrada Família (Barcelona)	92
6.2.1 Caracterització de l'experiència	92
6.2.2 Diversitat de perspectives	95
6.2.3 Detecció d'elements de xarxa	98
6.2.4 Identificació de liderat	99
6.3 ZER del Moianès (Calders)	101
6.3.1 Caracterització de l'experiència	101
6.3.2 Diversitat de perspectives	104
6.3.3 Detecció d'elements de xarxa	107
6.3.4 Identificació de liderat	107
6.4 Pla Supramunicipal de Prevenció de les Drogodependències (Baix Montseny)	109
6.4.1 Caracterització de l'experiència	109
6.4.2. Diversitat de perspectives	112
6.4.3. Detecció d'elements de xarxa	114
6.4.4 Identificació de liderat	115
6.5 Educació Integral a Sant Bartomeu del Grau	117
6.5.1 Caracterització de l'experiència	117
6.5.2 Diversitat de perspectives	120
6.5.3 Detecció d'elements de xarxa	122
6.5.4 Identificació de liderat	122
6.6 Hospital de Dia d'Adolescents Parc Taulí (Vallès Occidental)	124
6.6.1 Caracterització de l'experiència	124

6.6.2. Diversitat de perspectives	128
6.6.3. Detecció d'elements de xarxa	130
6.6.4 Identificació de liderat.....	131
6.7 Grup de Treball en Xarxa (Viladecans)	133
6.7.1 Caracterització de l'experiència	133
6.7.2 Diversitat de perspectives.....	137
6.7.3 Detecció d'elements de xarxa	140
6.7.4 Identificació de liderat.....	142
7. CONCLUSIONS	143
7.1 Introducció	143
7.2 Els aspectes conceptuals	144
7.3 Els aspectes substantius.....	146
7.4 Els aspectes operatius	148
7.5 Alguns interrogants	152

Índex de Quadres

Quadre 1: Tipologia de canvis en la caracterització dels serveis de benestar a finals del segle XX	7
Quadre 2: La pluralitat d'alternatives de les polítiques	9
Quadre 3: Autonomia individual, igualtat, diversitat	10
Quadre 4: L'autonomia crítica com a vector d'anàlisi	18
Quadre 5: Repartiment de l'espai d'actuació de les polítiques en un model tradicional d'estat de benestar	21
Quadre 6: Tipologia de les experiències segons necessitats bàsiques de les persones	23
Quadre 7: Repartiment de l'espai d'actuació de les polítiques en el nou model d'estat de benestar	24
Quadre 8: Respostes dels CRPs segons delegacions territorials	27
Quadre 9: Experiències segons nivell educatiu (%)	31
Quadre 10: Experiències segons relació centre-territori (%)	32
Quadre 11: Experiències segons localització provincial (%)	33
Quadre 12: Experiències segons antiguitat (%)	34
Quadre 13: Experiències segons necessitats bàsiques (%)	34
Quadre 14: Experiències segons àmbits d'actuació (%)	35
Quadre 15: Experiències segons l'espai d'actuació de les polítiques	36
Quadre 16: Relació entre objectius i mitjans o instruments de les intervencions	53
Quadre 17: Tipologia d'experiències analitzades	55
Quadre 18 : Expectatives de futur segons contingut i dinàmica	57
Quadre 19: Vinculació inicial a projectes o iniciatives institucionals	60
Quadre 20: Presència de l'administració local en les experiències	72
Quadre 21: Distància percebuda entre oferta i necessitats	74
Quadre 22: Presència d'iniciatives d'avaluació de procés o de resultats	74
Quadre 23: Percepcions de reconeixement i suport de les experiències per l'Administració autonòmica	78

1. TRANSFORMACIONS SOCIALS, DINÀMIQUES EDUCATIVES I RESPOSTES SOCIALS. UNA PROPOSTA D'ANÀLISI

1.1 Introducció

El conjunt de canvis que s'han produït en les últimes dècades com són la globalització de l'economia, la revolució tecnològica i mediàtica, el greu problema de la desocupació, i la precarietat laboral, la davallada de la natalitat i l'impacte dels nous moviments migratoris, l'augment de l'esperança de vida amb el consegüent envelliment de la població, el reconeixement del nou paper de la dona i el canvi que això comporta en les estructures familiars, la irrupció d'un nou procés de fragmentació social centrat en la proliferació de les classes mitjanes amb un important procés d'exclusió social, han posat en crisi el model de benestar keynesià. En el context social actual, el benestar ja no és solament una reivindicació universal, sinó també un conjunt d'inquietuds de tipus nou, personals i diversificades. Aquestes inquietuds només són apreciables i abordables des de la proximitat que ofereix l'escala territorial local i comunitària. És per això que el nou model s'articula entorn de l'enfortiment dels rols locals del benestar.

Els actuals processos de fragmentació social i de noves pautes d'identitat col·lectiva exigeixen tractaments personalitzats de demandes heterogènies. En aquesta situació es requereix una oferta transversal, capaç d'integrar la multidimensionalitat que caracteritza qualsevol aposta per la personalització i, alhora, flexible, per adaptar les respostes a les particularitats i les evolucions de cada cas.

La irrupció dels nous fenòmens socials contribueixen a perfilar un context de complexitat, desorientació i incertesa que és l'origen de l'enorme tensió i la creixent responsabilitat que ve suportant el sistema educatiu. Tensió i

responsabilitat que es manifesta en la multiplicitat de demandes que recauen en l'escola i que està obligant el conjunt del sistema educatiu a un profund replantejament dels seus objectius, prioritats i organització.

El debat educatiu no és solament un debat tècnic o professional, també és un debat ideològic i de valors. Els que no desitgem una societat fragmentada, segmentada socialment, que entenem que la diversitat i el pluralisme són objectius formatius de primer ordre, creiem que és necessari un nou acord social, comunitari i ciutadà en defensa d'una educació que proclami aquests valors amb orgull i que es faci amb la qualitat necessària.

Sembla evident que s'ha d'avançar en polítiques educatives d'un fort contingut transversal i d'una forta presència local. Els diferents agents de l'entorn (autoritats locals, pares, professors, empresaris, comerciants, sindicats, associacions de veïns, entitats i associacions cíviques, policia, autoritats judicials, etc.) són els que estan en millor situació per identificar els problemes i els reptes al que han de fer front les escoles.

Molts dels problemes aparentment insolubles amb què s'enfronten les escoles, només poden ser repensats i canalitzats positivament si s'aconsegueix implicar a la comunitat exterior, explicitant l'origen extern de molts dels conflictes que exploten a l'escola. Si les maneres d'assumir els cas són assumibles pel col·lectiu, tots són responsables del cas, tots tenen poder per canviar, tots actuen per trobar noves vies d'equilibri.

Hi ha prou aportacions teòriques sobre la necessitat d'estructurar la intervenció educativa en base a xarxes territorials de col·laboració participativa i horitzontal amb l'objectiu de dissenyar aproximacions més integrals a les necessitats bàsiques de les persones que són també cada cop més complexes.

Per avançar fa falta contrastar aquestes aportacions teòriques amb el que la pràctica està oferint de formes més o menys espontànies i estables. Al

mateix temps, també es requereix fer una observació acurada i metòdica en el territori per tal d'identificar-hi aportacions i experiències que responguin a aquestes característiques de treball transversal col·laboratiu entre els diferents agents de l'entorn. Aquest aspecte és en el que pretén incidir la recerca que presentem a continuació.

1.2 Nous problemes, nous plantejaments

Com ja hem avançat, avui dia, la política educativa, com la resta de polítiques socials, té plantejats alguns reptes essencials, derivats de les grans transformacions produïdes en els darrers anys en la nostra manera de viure, en els aspectes fonamentals que han caracteritzat a la societat industrial avançada del segle XX. És tal la dimensió i l'abast d'aquests canvis que hem de parlar de canvi d'època i no només d'època de canvis.

Difícilment podem parlar d'educació avui, sense fer referència i tenir en compte l'abast i les dimensions d'aquests canvis. Tradicionalment s'ha considerat que la família, l'escola i el treball eren els tres moments principals en tot procés de socialització. Aquests espais tenien unes coordenades ben determinades i estables al llarg de l'industrialisme, i avui en tenen unes altres ben diferents. Examinem esquemàticament aquests canvis centrant-nos primer en les tres esferes bàsiques, la productiva, la social i la familiar, abans de veure que passa amb l'educació i la seva connexió amb les altres polítiques socials.

Des del punt de vista productiu, l'impacte dels grans canvis tecnològics ha modificat totalment les coordenades del que coneixem com societat industrial. Cada dia que passa veiem com anem superant les formes que ens han acompanyat al llarg de molts anys en la manera de produir i relacionant-se en el treball. Anem deixant enrera allò que alguns anomenen "fordisme" quan es refereixen al tradicional treball en cadena en grans unitats productives. I així, poc a poc, ens deixen molts dels punts de referència intel·lectual que teníem, i que, en bona part, ens anaven acompanyant des

de la Il·lustració. En el món laboral, paraules com flexibilització, adaptabilitat o mobilitat han anat substituint termes com especialització, estabilitat o continuïtat. Això que anomenem com societat del coneixement busca la font del benefici i de la riquesa en el capital intel·lectual enfront a les lògiques anteriors centrades en el control dels aspectes físics (el lloc o espai de producció) i humans (un conjunt de treballadors establement vinculats als centres productius), i per tant està menys interessat en la gent, en les seves interrelacions, en els vincles que genera el treballar junts. Aspectes tots ells que abans tenien molta més significació. El que està en joc és la pròpia concepció del treball com element estructurant de la vida, de la inserció i del conjunt de relacions socials. I, en aquest sentit, les conseqüències més immediates d'aquesta reconsideració del treball afecten en primer lloc al que podríem anomenar la pròpia qualitat del treball disponible. La relació de les persones amb l'esfera laboral té característiques molt més individuals, amb menor presència de lligams, amb absència d'itineraris de socialització i aprenentatge, i amb erosió dels vincles de classe.

En aquest mateix sentit, hem de dir que la societat industrial ens havia acostumat també a estructures socials relativament estables i previsibles. Hem assistit a la ràpida conversió de una societat estratificada, d'una societat fonamentada en una divisió classista notablement estable, a una realitat social molt més diversificada, més inestable, amb molts eixos de desigualtat. Si abans, les situacions carencials i problemàtiques es concentraven en sectors socials que disposaven de molta experiència històrica acumulada al respecte, i que havien anat desenvolupant respostes més o menys institucionalitzades (sindicalisme, mutualisme,...), ara el risc podríem dir que s'ha "democratitzat", castigant més severament als de sempre, però colpejant també a noves capes i persones. Però, apareixen també noves possibilitats d'ascens i mobilitat social que abans eren molt més episòdiques. Trobem més nivells i oportunitats de benestar en segments o nuclis socials en els que abans només existia continuïtat de carència. Al mateix temps, per altra banda, trobem també nous i inèdits espais de pobresa i de dificultat en la supervivència diària. En front a l'anterior estructura social de grans agregats i d'importantes continuïtats,

tenim avui un mosaic cada cop més fragmentat de situacions de pobresa, de riquesa, de fracàs i d'èxit. Però, la misèria s'estén, i en canvi la riquesa tendeix a crear barreres, a expulsar a aquells que posen en qüestió el que va passant. I això genera una proliferació de riscos i d'interrogants que provoca fenòmens de recerca de certeses en la segmentació social i territorial, a la recerca d'homogeneïtats perdudes. Els que poden, busquen espais territorials o institucionals en els que trobar-se segurs amb els "seus", tancant les portes als "altres".

Les famílies es veuen també afectades per aquests canvis. L'àmbit de convivència primària ja no presenta el mateix aspecte que tenia a l'època industrial. Els homes treballaven fora de la llar, i les dones assumien les seves responsabilitats reproductores, tenint cura del marit, fills i persones grans. Les dones no precisaven formació específica, i la seva posició era dependent econòmicament i socialment. L'escenari d'avui és molt diferent. L'equiparació formativa entre homes i dones és molt alta. La incorporació de les dones al món laboral augmenta sense parar, malgrat les evidents discriminacions que es mantenen. Però, al costat del que tenen de positiu aquests canvis per tornar a la dona la seva dignitat personal, el cert és que la distribució de rols i feines a l'interior de la llar no s'ha modificat gairebé gens. I si la inestabilitat predomina al treball, i els ritmes i els temps laborals són menys previsibles que abans, tot això acaba repercutint en una estructura familiar que cada cop suporta menys tot aquest reguitzell de tensions i canvis que no han vingut acompanyats de polítiques de suport específiques per part de les institucions públiques. Creixen les tensions per la doble jornada laboral de les dones, s'incrementen les separacions i augmenten també les famílies en les que només la dona té cura dels fills. I, tot plegat, provoca noves inestabilitats socials, noves línies d'exclusió, en les que la variable del gènere és determinant. Per altra banda, el temps familiar també ha canviat. Les hores de permanència a la llar són menors, i això genera noves necessitats de cura a infants i gent gran que no troben el suport "natural" que existia abans, traslladant demandes de serveis d'atenció a diferents col·lectius cap a fora de l'àmbit familiar.

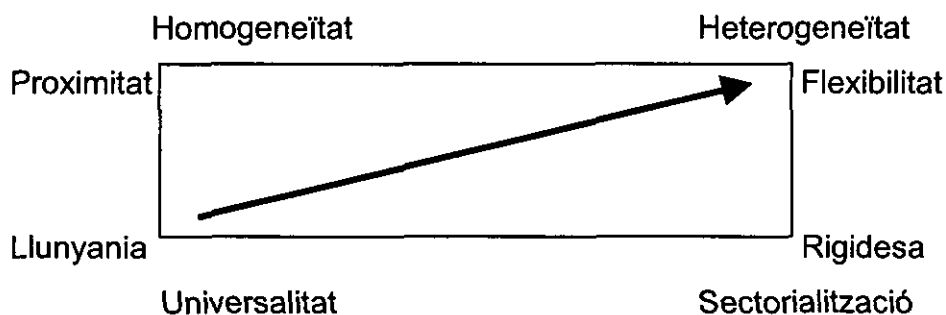
1.3 Els dèficits de les polítiques de benestar tradicionals i les respostes que s'apunten

Com podem imaginar, tot plegat transforma radicalment les bases sobre les que es van construir les polítiques educatives dels estats de benestar i més en general el conjunt de polítiques de benestar. En els estats de benestar, la construcció dels serveis públics, es va anar fonamentant sobre alguns pilars fonamentals: garantir l'accés als serveis, en condicions d'igualtat, al conjunt de la ciutadania, assegurant així un mecanisme compensador als desequilibris econòmics, socials i culturals que la dinàmica del mercat provocava. En el cas del món empresarial, la revolució fordista-taylorista havia significat (gràcies a la producció en cadena) l'accés de la gran massa de la població a productes, béns i serveis que fins aleshores només estaven a l'abast d'una minoria que en podia pagar l'elevat cost de la seva producció artesanal. Les polítiques de benestar van tenir una significació semblant, al permetre també l'accés a serveis i prestacions que abans només podien accedir-hi de manera continuada els sectors més benestants de la societat. En els dos casos, el preu que es pagava per aquesta "democratització" en l'accés i ús dels serveis, era la seva indiferenciació. La massificació implicava partir d'un tipus ideal de ciutadà, sobre el que es construïa un model homogeni, de perfils rígids, i d'accés universal. Des d'aquesta perspectiva, la major proximitat o llunyania dels decisors o dissenyadors d'aquests serveis en relació als usuaris finals no representava cap problema.

La progressiva diversificació social que el propi progrés econòmic genera, la major capacitat de l'àmbit mercantil de personalitzar els seus productes seguint l'estela d'una demanda més heterogènia, i la creixent sensació que no n'hi prou en accedir a un servei per considerar-lo satisfactori (sinó que també preocupa el grau d'acostament entre expectatives i prestacions) va generant un nou concepte de servei que marca l'evolució del sector al llarg dels darrers decennis del segle XX. Un cop assegurat l'accés a un servei, i un cop assumit o donant per suposat que aquell servei et proveirà del que es considera bàsic en relació al que busques, els elements de qualitat caldrà

buscar-los en la capacitat del servei d'acostar-se al que eren les teves expectatives personals i específiques. Expectatives generades per les teves experiències passades, per les experiències dels altres, per la publicitat o informació que s'ha generat, i pel teu propi nivell d'exigència. La hipòtesi seria que quan més puguis triar, codecidir el format i l'abast del servei, més satisfactori trobaràs el servei. Els elements de qualitat es conformen doncs en la capacitat de respondre a demandes heterogènies, ja no universals sinó sectorials, amb alternatives flexibles (el que alguns han anomenat el trànsit del fordisme al taylorisme). I això exigeix proximitat, al menys en algunes parts del procés, entre dissenyador del servei i usuari. Podríem resumir aquests canvis amb aquest gràfic (quadre 1), on mitjançant quatre binomis (homogeneïtat-heterogeneïtat; proximitat-llunyania; flexibilitat-rigidesa; i universalitat-sectorialització), es pretén mostrar l'evolució d'un extrem (homogeni-rígid-universal i llunyà), cap a l'altre extrem (heterogeni-flexible, sectorial i proper).

Quadre 1: Tipologia de canvis en la caracterització dels serveis de benestar a finals del segle XX

Font: elaboració pròpia

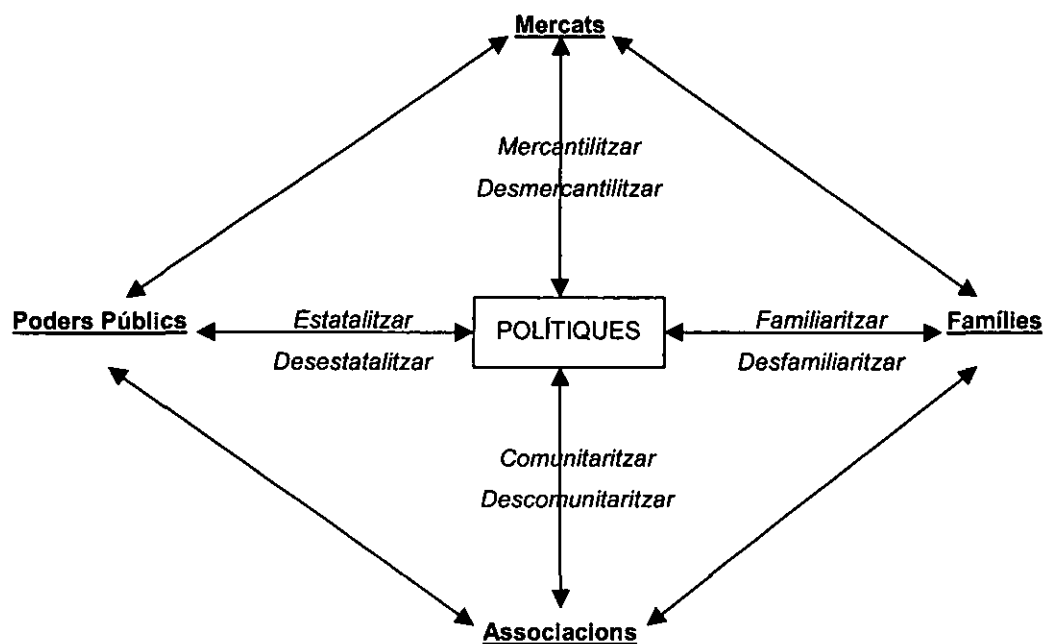
Un nou element de canvi a les darreries del segle XX el dona un reviscolament del liberalisme clàssic, quan, posant en qüestió el pacte

socialdemòcrata-democrisià que havia conformat l'Europa de la postguerra, considera que s'ha anat massa enllà en el intervencionisme estatal. Ja no és doncs, des d'aquesta perspectiva, un problema de discutir *com* s'han de fer les coses. Cal debatre *què* cal fer (quines són les tasques bàsiques que els poders públics han d'assumir en les societats de finals de segle), i en el cas que es tingui clar que certes tasques han de caure sota la responsabilitat pública, caldrà aleshores discutir *qui* ha de portar a terme aquesta tasca, ja que no s'ha de suposar que, per definició, un proveïment públic d'un servei públic és millor que un proveïment no públic d'aquest mateix servei. Tot el debat sobre l'eficàcia i l'eficiència del sector públic genera doncs una profunda reconsideració de la manera tradicional de fer de les administracions públiques (New Public Management), que ens parla de definició d'objectius, d'avaluació de resultats, de responsabilitats managerials, enfront de la tradicional hegemonia de consideracions estrictament reglamentàries o normatives en la forma de fer de les administracions. I, aquest sacseig, significa també un debat important sobre les fronteres entre l'àmbit públic i privat. Podríem dir que es passa d'una consideració quasi monopolista dels serveis públics a una visió més pluralista en la provisió d'aquests serveis, acceptant proveïdors públics, privats mercantils, privats sense ànim de lucre, o a la mateixa família com a possibles protagonistes d'aquesta provisió. En el Quadre 2 s'ha volgut visualitzar aquest nou escenari.

Aquesta major pluralitat de proveïdors ha generat que el debat no pugui concentrar-se només en la qualitat dels serveis, deixant de banda, d'alguna manera, les responsabilitats sobre els aspectes conceptuals i substantius de la política (que es donaven per suposats), sinó que cal d'entrada preguntar-se sobre els objectius de la política i contrastar-los amb els mecanismes operatius posats en marxa. De tal manera que podem tant trobar dissenys conceptuals i substantius molt raonables i coherents, i formes d'implementació que es desplacen i s'allunyen totalment d'aquests objectius, i també dissenys ambigus i objectius poc definits i amb enfocaments equivocs, i en canvi, formes de gestió i de portar endavant els serveis que s'aprofiten d'aquesta mateixa ambigüitat per posar en marxa

serveis de potencialitats conceptuals i substantives molt superiors a les previstes.

Quadre 2: La pluralitat d'alternatives de les polítiques

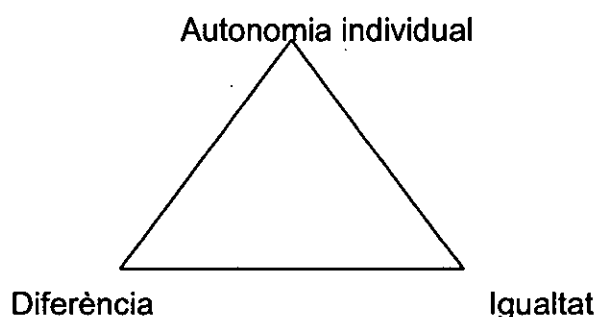
Font: elaboració pròpia

1.4 Els nous reptes de les polítiques de benestar

En les polítiques socials tradicionals es partia de la hipòtesi que l'element central del sistema eren els drets individuals, i les polítiques socials miraven de redistribuir costos i beneficis, derivats del funcionament del mercat, des d'una lògica reequilibradora i igualitària. Avui, acceptant al mercat com el mecanisme més àgil de seleccionar preferències i determinar processos de creixement, els elements centrals que estan sobre la taula són els de l'autonomia individual, les compensacions socials a les desigualtats, i, com a

elements de novetat amb creixement significatiu, les reivindicacions que exigeixen respecte a les diferències. La força que es doni a cada vector, dependrà de les pròpies opcions ideològiques des de les que s'operi (Quadre 3).

Quadre 3: Autonomia individual, igualtat, diversitat

Font: elaboració pròpia

Davant d'aquestes noves realitats, uns opinen que la política ha d'estar subordinada a l'element central de la llibertat i autonomia individual. Cadascú seria el que les seves capacitats individuals li permeten. Si aprofites tot el que tens i les oportunitats que se't donen, seràs un guanyador, un "winner", si falles, si no n'ets capaç, et tocarà ser un perdedor, un "looser". Les polítiques tindrien doncs el paper sobretot de preocupar-se d'organitzar la compassió, de preocupar-se "dels que no poden seguir", "dels que queden enrera", ja que seria la loteria natural i social la que permetria a uns i altres aprofitar millor les oportunitats que tothom té. Altres opinen que si es vol fer realitat la igualtat de la llibertat de ciutadania, s'hauria de demanar a la política i a les grans opcions col·lectives generar les condicions que redueixin el més possible els efectes d'aquesta loteria sobre les possibilitats que té la gent d'usar la seva autonomia. En aquesta darrera línia la igualtat social seria un objectiu tan significatiu com pot ser el de l'autonomia

individual. Però darrerament se'ns afegeix a aquest escenari la demanda de reconeixement de la diferència, element que contrasta amb la tradició lliberal que tendeix a no acceptar diferències basades en característiques col·lectives. Les grans migracions, el reconeixement progressiu de les diverses opcions sexuals, la creixent significació del gènere o l'edat, generen un ampli camp de reivindicacions a l'entorn del reconeixement a la diferència que afecten també a l'escola i a l'educació en general.

Des de la visió liberal clàssica, l'accent es posava i es posa en la defensa de l'autonomia individual, i només s'accepten aquelles mesures compensatòries que no afectin el nucli d'aquest principi, i es mantenen moltes reserves sobre la possibilitat d'incloure el dret a la diferència dins d'una concepció molt etnocèntrica del principi de llibertat. Des de visions clàssiques d'esquerra l'accent es posava i es posa en la capacitat d'equilibrar les desigualtats socials, amb certes reticències sobre el tema de les diferències col·lectives. Des d'una visió comunitària estricta, l'èmfasi es posa en la identitat diferencial i en la igualtat interna, encara que això vulgui dir certs sacrificis de l'autonomia.

Des del nostre punt de vista, el repte és ser capaç mantenir la tensió entre els tres elements, tractant de combinar-los, ja que tots ells són extremadament valuosos en les noves perspectives que s'obren per a les polítiques que vulguin enfrontar els potents canvis socials abans esquemàticament descrits. Tenim per tant un escenari en el que s'han produït canvis d'enorme transcendència sobre la vida quotidiana. Canvis que han provocat un sacseig molt significatiu sobre els paràmetres amb que havien basat bona part de les polítiques de benestar sorgides com resposta "asseguradora" enfront de les desigualtats i desequilibris socials derivats del modes de producció capitalista-liberal. La resultant final és una situació d'inseguretat i risc que afecta i pot afectar a amplíssims sectors socials, molt més enllà de les fronteres de desigualtat tradicionals, i en mig d'una creixent diversificació ètnica, cultural i identitària de les nostres societats. Tot plegat deriva en una situació en que fàcilment es pot donar un procés de

segmentació i d'exclusió social, que trenqui les dinàmiques de cohesió social tant difícilment aconseguides.

1.5 La perspectiva local i comunitària

On passa tot això?. Molts estudis i treballs recents que tracten d'entendre les noves dinàmiques, indiquen la importància dels teixits socials, de les xarxes d'interacció col·lectiva, de totes aquelles tradicions i experiències que fan créixer el sentit de responsabilitat col·lectiva sobre els espais i els problemes col·lectius. Es parla ara de "capital social" per referir-se a aquest conjunt de lligams, d'entitats, de vincles entre persones i grups que en un territori determinat generen relacions de reciprocitat, de confiança, d'implicació col·lectiva sobre els espais públics i sobre els problemes que genera la convivència. La nostra hipòtesi ha estat que aquelles comunitats que comptin i aprofitin millor aquesta base social, o que sàpiguen generar mecanismes per fer-la aflorar i consolidar, seran les comunitats millor preparades per afrontar col·lectivament el seu futur.

Què és la comunitat local?. La comunitat local és un conglomerat de persones i grups, que interactuen. Un conglomerat de persones i grups que depenen uns dels altres en major o menor mesura. I que també en major o menor mesura mantenen relacions de forta continuïtat. Cada cop més existeix la convicció que per gaudir d'una convivència cívica satisfactòria, no es tracta tant de comptar amb una autoritat forta i sobirana, com que tothom es senti coresponsable del que passa a la comunitat. Cadascú des de les seves disponibilitats i recursos, i sense que això vulgui dir difuminar les específiques responsabilitats de cada actor. Interdependència, continuïtat i manca d'autoritat sobirana capaç de decidir per tots en cada moment, són característiques que s'acostumen a fer servir per definir una xarxa. Una xarxa d'actors que en l'àmbit local acaben sent responsables d'una o altra manera, per acció o omissió de les dinàmiques locals que es van produint.

Això vol dir donar significació i buscar la força en el territori, en la visió conjunta que es pugui construir sobre el futur de la comunitat local, en el tipus de qualitat de vida a impulsar col·lectivament, en el model de desenvolupament que es pacta, i en les coresponsabilitats que es generen sobre l'espai públic local.

En aquest sentit és molt important trobar la manera de construir entre tots una comunitat local, una ciutat "inclusiva", que permeti treballar, descansar, divertir-se, amb capacitat per afrontar i trobar sortides a les contradiccions que planteja viure en comú, i fer-ho sense encapsular els espais urbans, sense provocar segmentacions territorials, d'usos i de gents. El futur ens porta tendències que van cap a gestionar els conflictes de les comunitats locals sobre la base de separar, d'excloure o de marginar problemes, persones i col·lectius. Si apostem per comunitats locals que gaudeixin de cohesió social, hem de treballar per espais públics marcats per les diversitats d'usos, per l'acceptació de les diferències en els estils de vida. Moltes de les polítiques locals poden contribuir a fer "ciutats i" (que permeten multiplicitat d'usos i gents), o poden, per acció o omissió, cap a "ciutats ni" (que marginen, exclouen) o "ciutats o" (que separen, permeten diversitats sobre la base de la segmentació territorial i social).

Els projectes de ciutat, les visions de futur de les comunitats locals hauran d'anar articulant i fent més consistentes les estratègies educatives, mediambientals, territorials, de desenvolupament econòmic, i de cohesió social. El repte cada cop més present és treballar des d'una visió global, explicitant valors i sabent articular interessos i plantejaments sectorials. I això no és només una perspectiva estratègica desitjable. És més aviat una exigència que sorgeix de cada política sectorial, que troba dificultats en poder abordar els problemes específics des de perspectives estrictament especialitzades.

És en aquest context en el que cal situar la nostra recerca. En un context de proximitat sense el que ens resultaria molt difícil imaginar respostes als

dèficits i als reptes abans esmentat. Però quin paper juga en tot això l'educació?

1.6 L'educació com element d'esmoreïment o d'agreujament dels canvis

Com ja sabem, en la nova situació no deixem de sentir paraules com flexibilitat o adaptabilitat mentre, simultàniament, augmenta la pressió laboral sobre homes i dones, repercutint tot plegat negativament en l'estructura familiar. Per altre banda, aquestes transformacions incorporen fortíssimes exigències de canvi cultural, amb incorporació massiva en l'ús de noves tecnologies. No ens pot doncs estranyar que, amb tots aquests elements en joc, l'educació se'ns presenti com una mena de gran recurs que ens hauria de permetre superar o aguantar millor aquesta dinàmica d'inestabilitat constant. Es suposa que posseir una millor i més completa educació actuarà com esmoreïdor dels impactes que la nova situació productiva i social provoqui. I aquesta sensació està més present quants més recursos de tota mena es posseeixin, el que es trasllada cap una més gran exigència de qualitat per part d'aquells sectors socials que disposen de més informació i recursos, i, de manera més general, en la plena interiorització de la formació com una inversió personal i familiar de futur cada cop més significativa.

Podriem afirmar que, al faltar un sentit col·lectiu de projecte compartit des de el punt de vista social, i al insistir-se des de posicions neoconservadores que el tema important és aprofitar les oportunitats que existeixen, i que la desigualtat no té bases socials, sinó que depèn de l'esforç que cadascú sigui capaç de fer, això es trasllada a les famílies com un "que es salvi qui pugui". L'educació apareix aleshores com garantia de millors oportunitats individuals. Escollir escola es pot arribar a convertir d'aquesta manera en alguna cosa així com escollir el segment social en el que un vol romandre o inserir-se, o en com assegurar al nen o la nena un futur millor. D'aquesta manera, a cavall de les insatisfaccions i els desajustos que l'actual sistema

educatiu genera en relació a un entorn tan canviant, el projecte conservador renova el potencial segmentador i inequitatiu que l'educació ha tingut sempre.

En el cas de l'educació això pot voler dir fortes tensions:

- sobre, per una banda, el paper reequilibrador i d'equitat que tradicionalment s'ha atorgat a l'educació (amb iniciatives que tendeixen a parlar només d'esforç individual i de resultats);
- sobre la tendència a utilitzar les diferents condicions d'accés i de permanència a les estructures educatives com vies per segmentar socialment, i proveir de base de maniobra l'alta conjunturalitat i baixa qualitat de molts llocs de treball (amb itineraris que ja defineixen el futur dels marginats o subalterns des de molt joves);
- sobre la tendència a imposar certs models culturals de referència com els únics pretesament vàlids en el context liberal-democràtic (i assenyalant els riscos d'acceptar o tolerar opcions culturals que són radicalment incompatibles amb el que s'entén com el nostre comú denominador, "la nostra manera de ser");
- sobre la marginalització de les opcions educatives públiques, i per tant la seva progressiva consideració com a opció residual pels que no tenen més opcions (l'escola pública com a garantia social "pels que no poden seguir");
- sobre la reducció dels espais de maniobra i d'autonomia dels professionals, a canvi de manteniment de les seves prerrogatives estatutàries (desprofessionalitzant de fet, o equiparant professió a funcionarització);

- sobre la desmobilització de la comunitat educativa per situar les relacions més en la línia proveïdors-usuaris (desmobilitzant o formalitzant els espais participatius clàssics);
- sobre l'ús de l'espai educatiu en sentit ampli (pre i posescolar) (cada cop més imprescindible donada la precarització laboral i la no sintonia temps educatius-temps laborals) com a nova palanca de segmentació (deixant el lleure poseducatiu com a una opció o alternativa pels que tenen recursos, o situant-ho en el voluntarisme dels governs locals)

A l'entorn de tots aquests dilemes és sobre els que probablement girarà el debat i la participació dels diferents agents educatius en els propers anys. Molts d'aquests dilemes difícilment poden plantejar-se i resoldre's només en el si de la comunitat educativa en sentit estricte, i obliguen a plantejaments més transversals.

Els grans espais on es jugarà la deriva ideològica del sector educatiu seran, en el si de les institucions educatives, en l'àmbit professional, i en l'escola com espai públic. Es aquí on més decisivament es poden donar les aliances a favor o en contra de determinades derives. L'aïllament de les escoles i dels diferents sectors, l'atomització de les relacions professionals-usuaris, la competència entre centres només basada en la capacitat de satisfer demandes dels usuaris, la juridificació dels conflictes,..., tots aquests factors només serviran per fer que el debat sobre el futur de l'educació al nostre país no entri en l'esfera pública i col·lectiva de debat.

El repte és situar el debat sobre el futur de l'educació en el si del debat sobre el futur de la societat. I per fer-ho cal primer de tot situar-se en l'espai territorial més proper als centres, i examinar les experiències existents que ens mostrin maneres d'abordar aquests problemes defugint l'aïllament i el tancament professionalista i obrint i participant en dinàmiques més transversals i integrals, interaccionant escola i altres agents i serveis presents en cada territori.

1.7 Una proposta d'anàlisi

El que ens ha interessat doncs, és trobar a la realitat catalana en el sentit més ampli, tot un conjunt d'experiències que, incorporant sempre a l'escola o al centre educatiu, es plantegessin fer front a les complexitats de la nova realitat social del país, des d'una perspectiva:

- territorialment pròxima i integrada
- professionalment plural
- socialment transformadora
- amb acceptació de l'heterogeneïtat i diversitat
- i políticament adreçada cap a una més gran cohesió social

Creiem que d'aquesta manera podríem anar veient fins a quin punt era certa o no la nostra hipòtesi de que si bé l'educació és central en els itineraris de resposta a les creixents situacions i perills de risc i exclusió, també és cert que no és possible fer front només des de les escoles i els centres educatius a aquests reptes. I que cal per tant trobar (mostrar i aprendre) maneres col·lectives i comunitàries, plurals i participatives, de donar resposta a les noves exigències.

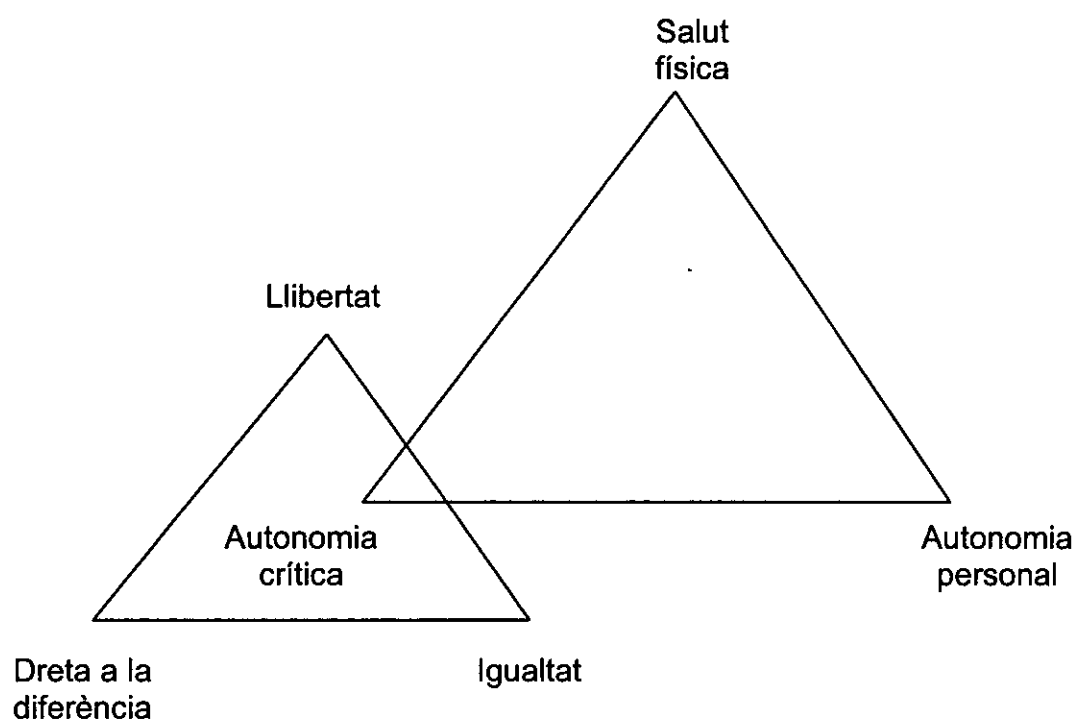
La manera concreta com hem recollit i triat aquestes experiències serà explicat més endavant, però voldríem ara assenyalar des de quines perspectives analítiques hem partit.

D'entrada, creiem que caldria partir d'un cert esquema analític que ens permeti destriar a les mateixes experiències, quina és la perspectiva de treball principal en la que es situen, i a quines necessitats bàsiques pretenen donar resposta.

Seguint esquemes força sòlids en aquest sentit, hem triat la tipologia que distingeix entre salut física (els elements bàsics sense els que és molt difícil poder fer front a altres reptes personal i socials), autonomia personal (els

elements que potencien i asseguruen la capacitat de triar, decidir, i actuar), i autonomia crítica (que permet interrogar-se sobre el sentit del que es fa, i participar coresponsablement) . Si lliguem aquesta perspectiva amb la que abans presentàvem com a renovació de la tensió tradicional entre igualtat i llibertat, amb la incorporació dels elements de diversitat, hem cregut que el resultat podria ser útil a l'hora d'ordenar i treballar amb les experiències seleccionades.

Quadre 4: L'autonomia crítica com a vector d'anàlisi

Font: elaboració pròpia

Si creuem ambdues perspectives, ens sorgeix un quadre (quadre 4) en el que l'autonomia crítica podria constituir el punt d'equilibri entre els tres pols que estan permanentment en tensió: la llibertat, la igualtat i el dret a la diferència.

2. METODOLOGIA

2.1 Delimitació de l'estudi

Entenem per experiència educativa integrada tota intervenció educativa comunitària en la que diferents agents de l'entorn de l'escola (autoritats educatives, entitats locals, pares, empresaris, comerciants, sindicats, associacions de veïns, entitats i associacions cíviques, policia, autoritats judicials, etc.) participen conjuntament amb l'escola en la identificació i en la solució de problemes educatius de forma corresponsable.

L'univers d'experiències que hem considerat és el format per totes aquelles experiències educatives integrades que es realitzen en l'àmbit de Catalunya en les que hi participa com a mínim un centre escolar. Certament que es poden trobar algunes experiències educatives que es realitzen sense entrar en contacte amb cap escola i institut, però no són les que nosaltres hem considerat ni les que hem anat a observar. Així, hem considerat la participació com a mínim d'un centre educatiu com una condició necessària per a prendre l'experiència en consideració.

Idealment, en aquest estudi interessava trobar experiències que es caracteritzessin tant per una forta implantació en el territori i per una activa acceptació de la seva diversitat social, com per una forta identificació dels seus participants amb un projecte ben definit. I això, com veurem, no és gaire freqüent. Per tant, com que difícilment es donen amb intensitat aquestes dues característiques simultàniament, s'ha utilitzat un criteri de selecció menys restrictiu a fi de localitzar casos dels que puguem treure'n ensenyances interessants en algun aspecte.

Així, s'han seleccionat experiències que tinguin una bona implicació territorial i que, alhora, originin entre els seus participants un sentiment de pertinença a la comunitat o bé que generin una certa percepció social d'oferir uns

serveis educatius de qualitat. A més, s'han prioritzat les experiències en les que hi participen més de dos actors institucionals, ja sigui de diferents nivells de govern o de diferents serveis dins d'un mateix nivell.

2.2 La tipologia de les necessitats bàsiques

Tal com s'ha apuntat en el capítol anterior, hem utilitzat l'esquema analític de les necessitats bàsiques com eina que ens ha permès classificar les experiències en funció de les necessitats o problemes als que pretenen donar resposta.

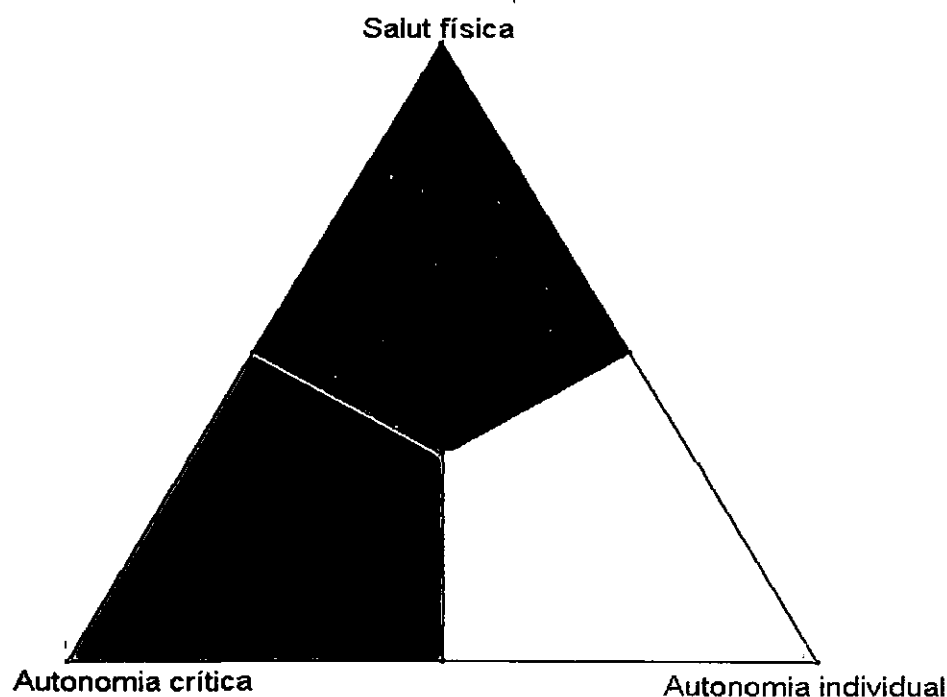
La teoria de les necessitats bàsiques¹ considera que la naturalesa de tota persona respon a tres dimensions complementàries que interactuen en cadascuna de les seves manifestacions: la persona com a ésser viu, la persona com a ésser racional i la persona com a ésser social i polític. Aquesta concepció porta, doncs, al reconeixement de tres grans blocs de necessitats bàsiques que permeten als individus gaudir de salut física, d'autonomia individual i d'autonomia crítica. En el model d'Estat de Benestar tradicional, caracteritzat per l'homogeneïtat, la uniformització, la rigidesa i la llunyania de les polítiques, l'espai d'actuació de les polítiques públiques de serveis personals es pot representar tres com parts disjunctes en un triangle en el que cada un dels tres vèrtexs (que hem pintat amb els tres colors bàsics) correspon a un dels tres blocs de necessitats bàsiques (Quadre 5).

Aquí s'entén salut física en un sentit ample. És a dir, com l'absència d'obstacles que poden condicionar el desenvolupament de la persona com a ser viu. Per tant, considerarem que les polítiques sanitàries, d'habitatge, de seguretat ciutadana, d'esports, de medi ambient i d'urbanisme són polítiques que permeten a l'individu com a ésser viu gaudir de salut física.

¹ DOYAL, L i GOUGH, I. (1994) *Teoría de las necesidades humanas*. Barcelona: Icaria: Fuhem, d.l., Economía Crítica

L'autonomia individual l'entendrem com el grau de comprensió que la persona té de sí mateixa, de la seva cultura i del que s'espera d'ell. Aquesta necessitat es relaciona sobretot amb els aspectes educatius i amb les condicions que permeten a l'individu actuar amb racionalitat i responsabilitat pràctica. Així, doncs, considerarem que les experiències que estan centrades en aspectes educatius, les que estan relacionades amb serveis socials, promoció econòmica i consum estan encaminades a aconseguir l'autonomia individual de les persones com a éssers racionals.

Quadre 5: Repartiment de l'espai d'actuació de les polítiques en un model tradicional d'estat de benestar

Font: elaboració pròpia

L'autonomia crítica cal entendre-la com la capacitat que l'individu per formular opcions pròpies i per actuar en conseqüència, així com per posar en

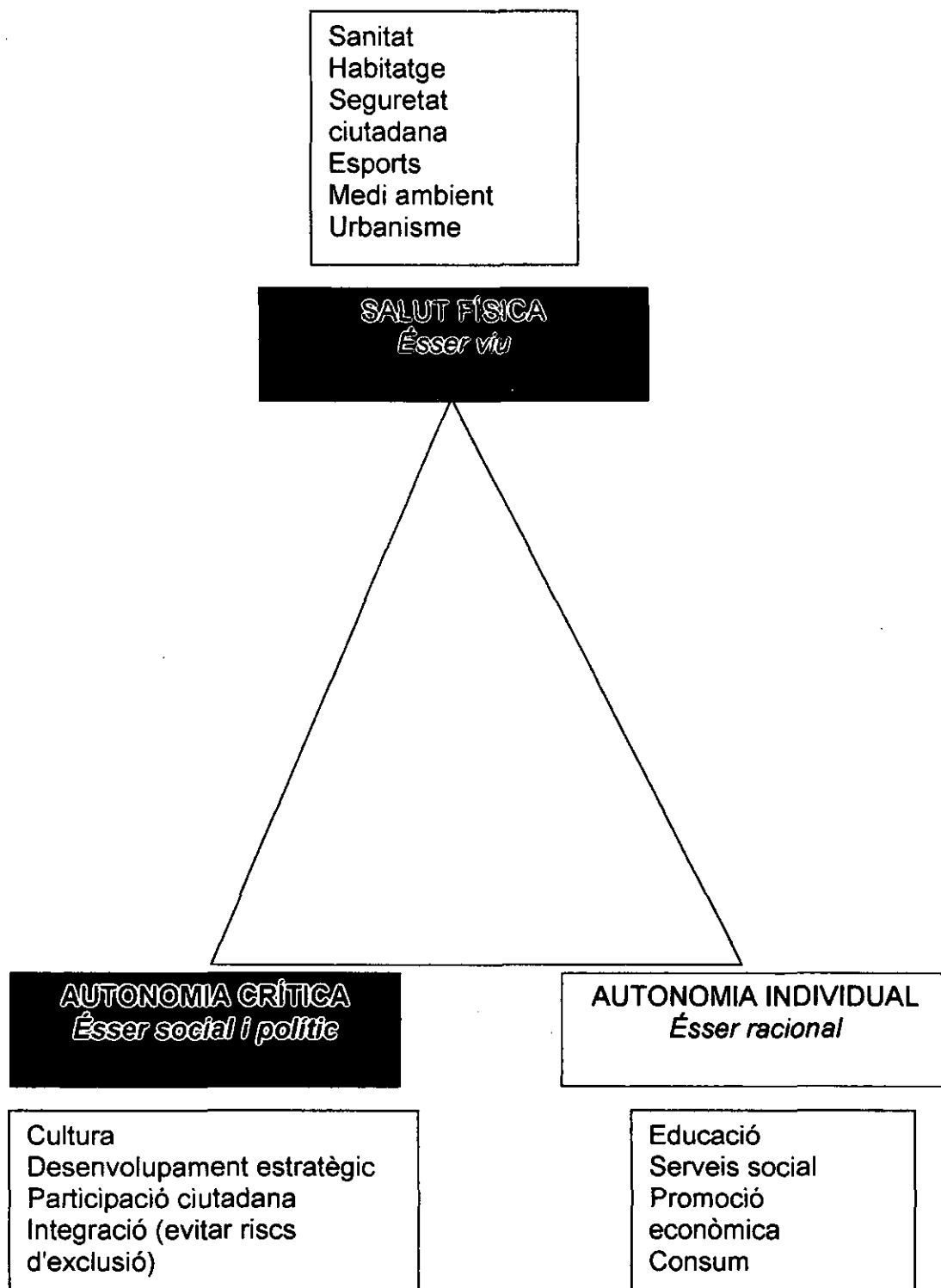
qüestió i participar en l'acceptació o en la transformació de les normes de la seva cultura i societat. Per tant, considerarem que totes les intervencions relacionades amb cultura, participació ciutadana i espai públic, integració de població en risc d'exclusió i desenvolupament estratègic afavoreixen l'autonomia crítica de les persones com a éssers polítics i socials.

Podem així completar la representació triangular de l'espai d'actuació de les polítiques públiques assignant a cada un dels seus vèrtexs el conjunt de d'activitats i d'experiències relacionades amb les necessitats bàsiques de salut física, autonomia individual i autonomia crítica que s'han exposat en els paràgrafs anteriors (Quadre 6).

No obstant, tal com ja s'ha argumentat, el model clàssic de polítiques de benestar ja no respon adequadament a les necessitats de la societat actual. Els nous reptes als que ha de fer front reclamen proximitat, flexibilitat, heterogeneïtat i flexibilització. És a dir, es requereixen polítiques transversals i col·laboració entre serveis i administracions diferents. En el nou model de benestar, els tres blocs de necessitats bàsiques no són compartiments estancs sinó que tenen espais d'actuació comuns i les polítiques no acostumen a poder-se identificar únicament amb un dels vèrtexs de la nostra representació triangular, sinó que sovint contenen elements de dos o tres vèrtexs (o sia, necessitats) diferents.

Podem, doncs, dibuixar una representació de l'espai d'actuació de les polítiques de serveis personals en el nou model de benestar cap el que es tendeix, on els aspectes destinats a afavorir l'autonomia individual coexisteixen amb els que volen garantir la salut física (combinació de groc i blau que dona lloc a franges verdes), on els que volen garantir la salut física coexisteixen amb els que desenvolupen l'autonomia crítica (combinació de blau i vermell que dona lloc a franges roses o morades) i on els destinats a afavorir l'autonomia individual coexisteixen amb els que desenvolupen l'autonomia crítica (combinació del groc amb el vermell que dona lloc a franges taronges).

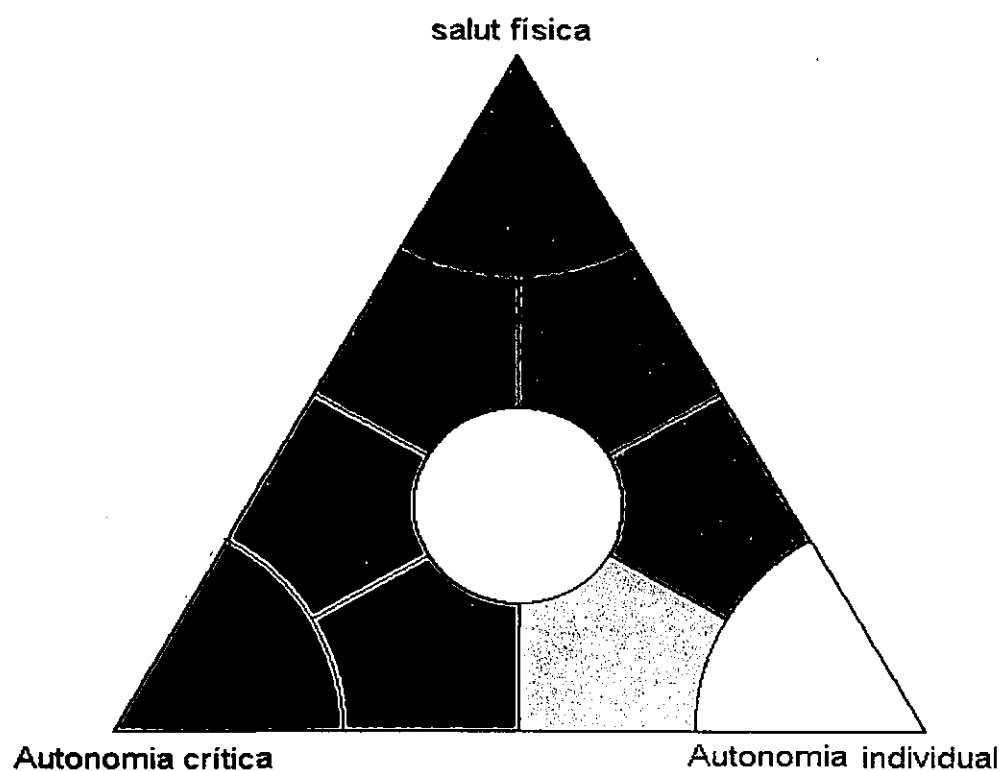
Quadre 6: Tipologia de les experiències segons necessitats bàsiques de les persones

Font: elaboració pròpia

Aquelles polítiques que combinin aspectes de garantia de salut física amb aspectes afavoridors de l'autonomia individual i potenciadors de l'autonomia crítica es situen en l'àmbit d'actuació conjunta dels tres blocs de necessitats bàsiques (combinació dels tres colors bàsics que dóna lloc al blanc) en el centre del triangle, de forma equidistant als tres pols (quadre 7).

Quadre 7: Repartiment de l'espai d'actuació de les polítiques en el nou model d'estat de benestar

Font: elaboració pròpia

2.3 Criteris de classificació

Les experiències del nostre estudi s'han classificat atenent a un doble criteri, sectorial i territorial, intentant incloure un ventall de casos que responguin a les tipologies definides a partir d'aquests criteris.

Per a l'aplicació del criteri sectorial s'ha utilitzat la tipologia que es deriva del plantejament de les necessitats bàsiques que acabem de tractar en el punt anterior. És a dir, cada experiència correspon a una o varies de les categories sectorials que s'obtenen de considerar els sis tipus d'actuacions relacionades amb la salut física (sanitat, habitatge, seguretat ciutadana, esports, medi ambient i urbanisme), els quatre tipus d'actuacions relacionades amb l'autonomia individual (educació, serveis socials, promoció econòmica i consum), i els quatre tipus d'actuacions relacionades amb l'autonomia crítica (cultura, desenvolupament estratègic, participació ciutadana i integració de població en risc d'exclusió). En total, hi ha 14 categories.

Tenint en compte hem posat com a premissa que en totes les experiències seleccionades hi participés com a mínim un centre educatiu, totes elles són actuacions afavoridores de l'autonomia individual. Si, a més, hi afegim que s'ha prioritzat les experiències en les que hi participen varis actors institucionals o bé diferents serveis, la major part d'elles tindran també com a finalitat garantir la salut física o bé promoure l'autonomia individual. En definitiva, si ens guiem pels colors de la nostra representació triangular, totes les experiències correspondran a àmbits d'actuació que hem representat de color groc o als àmbits d'actuació que combinen el groc amb el blau i/o el vermell amb més o menys intensitat. Els únics espais que quedaran buits són els corresponents a experiències d'àmbits d'actuació exclusivament vermells, exclusivament blaus o als àmbits de les combinacions de vermell i blau.

Pel què fa al criteri territorial, s'han considerat tres tipus d'experiències:

- Les de zones escolars rurals, en les que els centres escolars que hi participen escolaritzen a alumnes de varis municipis.
- Les que es desenvolupen en municipis petits, on el centre escolar que hi participa és únic en la seva etapa en el municipi.
- Les que es realitzen en municipis grans on el centre escolar que hi participa no és l'únic en la seva etapa al municipi.

Els tres tipus d'experiències responen a situacions diferents que requereixen i acostumen a generar respostes diferents. Així, en les zones rurals hi ha un fort sentit d'identitat que fa que les experiències educatives que s'hi desenvolupen estiguin ben implantades en el seu entorn. Els municipis petits on hi ha un únic centre escolar, els responsables municipals acostumen a conèixer la problemàtica educativa de la seva localitat i a dedicar especial atenció al funcionament de l'escola. En alguns municipis grans s'ha elaborat projectes educatius de territori que han vinculat als centres educatius i els han implicat en la seva aplicació.

2.4 Estratègia de localització de les experiències

Un cop decidit quin era l'univers d'experiències a considerar i establerta la tipologia per a classificar-les, s'ha procedit a definir una estratègia que ens permetés localitzar el màxim nombre d'experiències educatives integrades que es desenvolupin a Catalunya, a fi de seleccionar les que finalment s'han inclòs en l'estudi,

El nostre raonament va ser el següent. El Departament d'Ensenyament de la Generalitat disposa d'una xarxa de Centres de Recursos Pedagògics (CRPs), estesa per tot el territori i agrupada per Delegacions Territorials. Per la pròpia naturalesa de la feina que desenvolupen, aquests centres han

d'entrar en contacte o han de tenir coneixement de totes les experiències educatives que es realitzin en la zona geogràfica que tenen assignada com a àmbit d'actuació. Atès que nosaltres buscàvem experiències en les que necessàriament hi participés algun centre educatiu, els CRPs de les seves corresponents zones les haurien de conèixer.

Això ens va portar a trametre una carta a tots els CRPs de Catalunya (vegis l'Annex 3) en la que els demanàvem que ens informessin de les experiències de col·laboració entre l'escola i altres serveis no escolars en el seu territori que impliquessin a diversos professionals o persones i grups que treballen en l'articulació educativa i social. A més, els adjuntàvem una fitxa que demanàvem que omplissin amb les dades bàsiques de les experiències.

La taxa de resposta a la nostra petició va ser quasi del 70%, amb una certa variació segons delegacions territorials (Quadre 8).

Quadre 8: Respostes dels CRPs segons delegacions territorials

Delegació territorial	Nombre de CRPs	Nombre de respostes	% de respostes
Baix Llobregat-Anoia	9	7	77,8
Barcelona ciutat	10	6	60,0
Barcelona comarques	15	8	53,3
Girona	9	9	100,0
Lleida	12	10	83,3
Tarragona	6	4	66,7
Terres de l'Ebre	4	2	50,0
Vallès Occidental	7	4	57,1
Total	72	50	69,4

Aquesta estratègia ens va permetre fer una mirada general sobre tot el territori i obtenir un primer llistat d'experiències. Per completar aquesta informació, es va procedir a fer un seguit d'entrevistes amb una desena de persones que poden ser definides com a *informadors qualificats* per un o altre motiu, com la seva pertinença a organitzacions socials, a organitzacions educatives, a administracions locals, o a fundacions que han treballat aquests temes (Annex 4).

Tot plegat ens ha permès fer la selecció d'un total de 67 experiències que, complint amb els criteris que ens havíem plantejat inicialment, cobreixen les diferents tipologies que hem anat definint, si bé en proporcions desiguals (Annex 1).

Per a cada experiència seleccionada ens hem desplaçat sobre el terreny per tal de fer una observació de l'entorn en el que aquesta es desenvolupa i per fer una entrevista en profunditat a una de les persones que ens han estat assenyalades com més implicades. Aquesta és la informació que hem utilitzat en l'anàlisi. Cal puntualitzar, doncs, que es tracta d'una informació no contrastada, que prové d'una única font i, a més, d'una font que acostuma a ser la que impulsa l'experiència.

Finalment, i per tal de temperar les possibles visions biaixades dels entrevistats respecte la realitat de les activitats de les que en són protagonistes, hem seleccionat 6 de les experiències amb l'objectiu de fer-ne uns estudis de cas que permetin una anàlisi més aprofundida i un contrast de visions i valoracions entre diferents actors.

En els estudis de cas ens ha interessat copsar les opinions i percepcions d'una varietat de persones (entre sis i deu segons els casos) relacionades amb les experiències i, sobretot, analitzar les possibles diferències existents entre les realitats que aquestes descriuen en funció de si són: a) les persones que hi estan directament implicades; b) els directors, caps dels serveis o responsables de les institucions que hi participen; i c) els destinataris, ja siguin els usuaris o els que en reben directament les

conseqüències. Amb aquesta estratègia es pretén veure quin és el grau d'implicació real de les organitzacions, més enllà de l'esforç personal dels individus que són presents en l'experiència, així com la seva efectivitat real, vista des de l'òptica dels destinataris.

2.5 Estructuració i anàlisi

La informació obtinguda s'ha estructurat en una sèrie de categories agrupades en quatre grans blocs:

A. Dades identificatives

- Títol de l'experiència
- Localitat on es desenvolupa
- Centre o centres escolars que hi participen
- Any o curs d'inici de l'experiència
- Tipus de centre segons el criteri territorial definit (1 = centre que escolaritza a alumnes de varis municipis, 2 = centre únic en la seva etapa en el municipi, 3 = centre no únic en la seva etapa en el municipi)
- Nivell educatiu del centre o centres que participen (1 = CEIPs, 2 = IES, 3 = CEIPs i IES, 4 = Centres d'educació infantil, CEIPs i IES, 5 = Centres d'educació d'adults)

B. Dinàmica i contingut

- Problema o necessitat que ha generat l'experiència
- Objectius de la mateixa
- Organització i dinàmica de les activitats
- Recursos dels que es disposa

C. Valoracions de la persona entrevistada

- Grau de reconeixement o de valoració de l'experiència per part de les institucions implicades

- Grau de reconeixement o de valoració de l'experiència per part dels professionals que hi participen
- Grau de reconeixement o de valoració de l'experiència per part dels usuaris o destinataris
- Problemes i dificultats que es plantegen

D. Expectatives

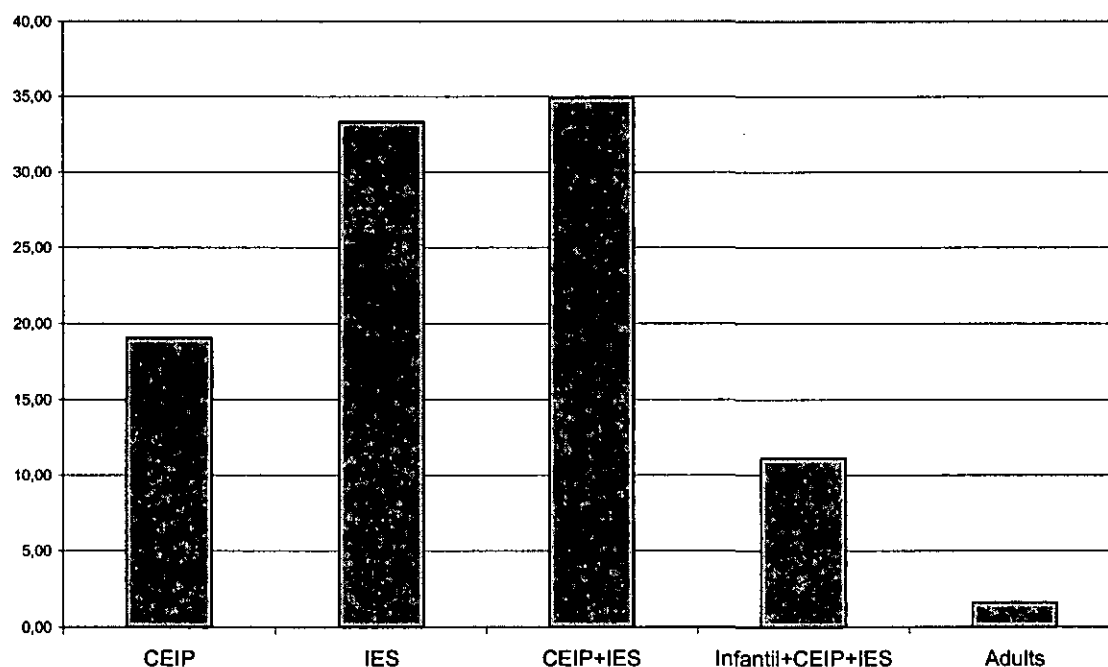
- Possibilitats de millora
- Possibilitats de continuació
- Possibilitats d'extensió
- Coneixement de l'existència d'altres experiències similars

Un cop sintetitzada la informació en una sèrie de graelles (Annex 2) amb l'estructura descrita, s'ha procedit, en primer lloc, a fer-ne una anàlisi descriptiva dels aspectes que en són quantificables. En segon lloc, s'ha procedit a fer-ne una anàlisi qualitativa dels altres aspectes mitjançant una lectura transversal que ens ha permès veure fins a quin punt el nostre esquema analític desenvolupat en el primer capítol es correspon amb la realitat de les experiències observades. En tercer lloc, es fa una anàlisi aprofundida dels estudis de cas, intentant observar aspectes no observables en les altres experiències, com són la diversitat de perspectives que tenen els diferents actors, la incidència del liderat o la importància de la creació de xarxes.

3. DESCRIPCIÓ QUANTITATIVA DEL CONJUNT D'EXPERIÈNCIES

El Quadre 9 mostra la distribució de les experiències segons el nivell educatiu dels centres que hi participen. Tal com es pot observar, aproximadament en un terç de les experiències hi participen centres d'ensenyament secundari i en un altre terç hi participen conjuntament centres de primària i de secundària. En un 19% dels casos hi participen només centres de primària. Cal destacar, també que hi ha una única experiència en la que hi participen centres d'educació d'adults.

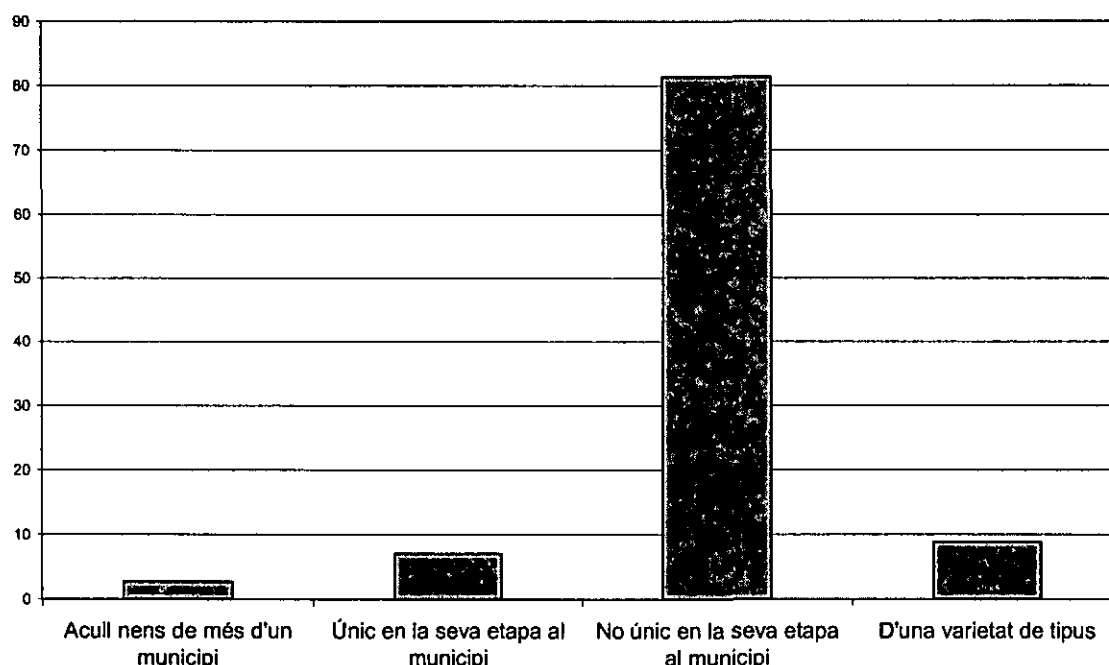
Quadre 9: Experiències segons nivell educatiu (%)

En la nostra cerca d'experiències hem intentat anar a buscar una varietat de situacions atenent al tipus de relació entre el centre o centres participants en

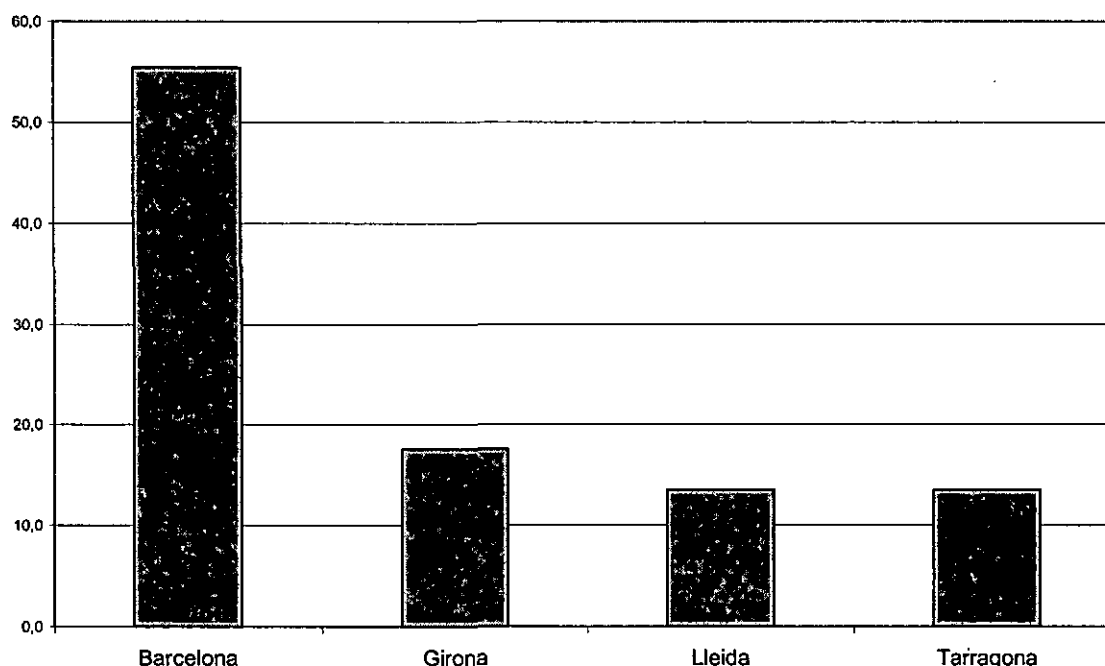
l'experiència i el territori on aquesta es desenvolupa. Tal com es pot copsar a cop d'ull en el Quadre 10, una immensa majoria dels casos (81%) corresponen a experiències en les que hi participa un centre que no és l'únic en la seva etapa en el municipi. És a dir, la major part d'experiències interessants que hem localitzat es desenvolupen en municipis mitjans o grans, en els quals hi ha varis centres educatius del nivell o nivells implicats.

Quadre 10: Experiències segons relació centre-territori (%)

Des del punt de vista geogràfic, hem anat a observar experiències en les quatre províncies catalanes i, hem procurat que en cada província hi haguessin representats els tres tipus de relació centre-municipi que acabem d'exposar. Com és natural, més de la meitat de les experiències estan localitzades a la província de Barcelona, conseqüència de la concentració de població que hi ha en aquesta província. Però hem trobat un percentatge també important d'experiències en les tres províncies restants(Quadre 11).

Quadre 11: Experiències segons localització provincial (%)

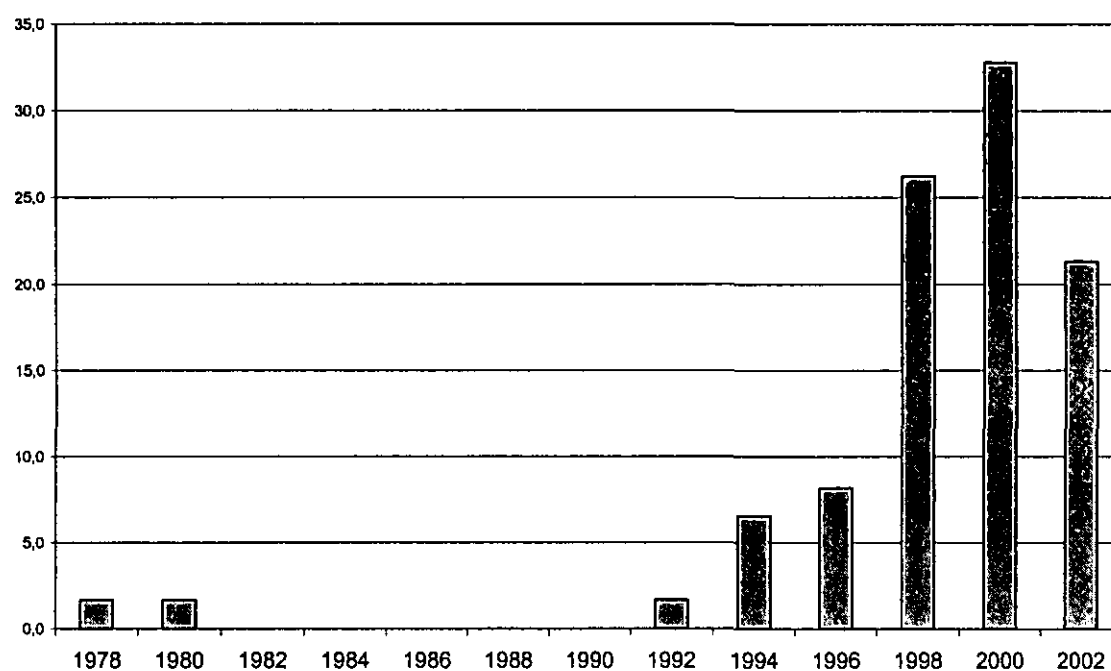

La major part de les experiències que s'han observat són actuacions que s'han iniciat a finals de la dècada dels 90 i a principis de la dècada del 2000. Concretament, un 80% tenen una data d'inici compresa entre 1997 i 2002, és a dir, una durada inferior a cinc anys. No obstant, cal destacar la continuïtat d'un parell d'experiències que varen ser iniciades a finals dels anys 80 i que tenen, per tant, més de 12 anys de durada (Quadre 12).

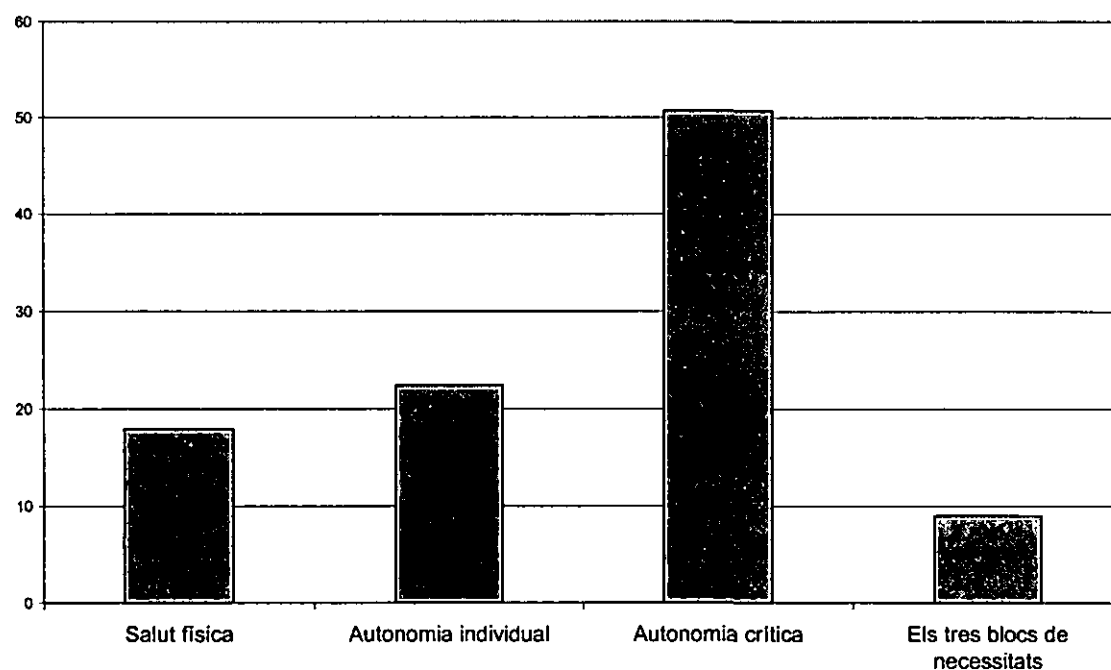
Respecte la distribució temàtica de les experiències cal dir que, degut al propi criteri de selecció utilitzat, en totes elles hi participa algun centre educatiu. Per tant, en tenir una vessant educativa, l'experiència encaixa com a mínim en una de les tres necessitats bàsiques que és la de l'autonomia individual. Ara bé, com que també s'ha prioritzat la presència d'altres actors institucionals, hi ha experiències en las que l'àmbit d'actuació és bàsicament escolar, tot i que centrada en el temps educatiu no lectiu (61%); d'altres en

què l'àmbit d'actuació és poc escolar (30%) i, finalment, en trobem unes poques que realment es situen en l'espai de confluència dels tres àmbits (9%).

Quadre 12: Experiències segons antiguitat (%)

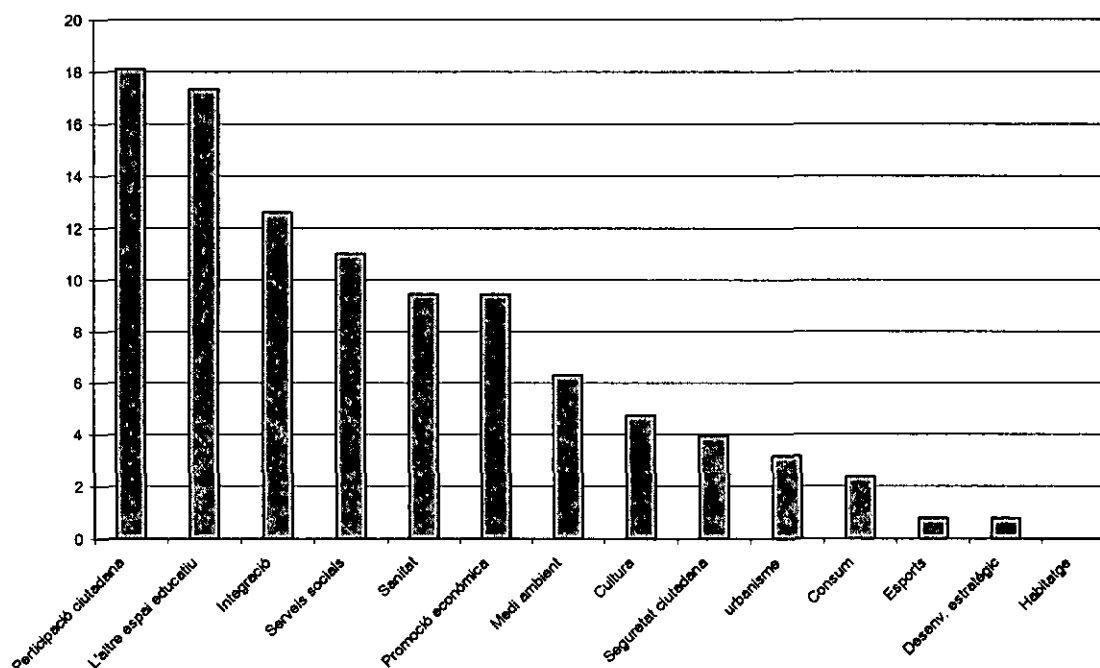
Quadre 13: Experiències segons necessitats bàsiques (%)

Deixant al marge el fet escolar, cada una de les experiències pot ser classificades com a relacionades amb algunes de les altres polítiques encaminades a garantir la salut física (18%), l'autonomia individual (22%) i l'autonomia crítica (51%) o bé, amb polítiques que pretenen impulsar les tres necessitats bàsiques alhora (9%). El Quadre 13 presenta aquesta classificació.

Es fa difícil una classificació de les experiències en un àmbit concret de polítiques públiques, atès a que gairebé totes es poden classificar en més d'un àmbit. Aquesta dificultat de classificació és un indicatiu d'èxit en la cerca d'experiències ja que, precisament, això és el que buscàvem: actuacions en les que hi participin varis serveis o institucions i que pretenguin encarar de manera multidisciplinària problemes que escapen de l'estricta marc escolar.

Quadre 14: Experiències segons àmbits d'actuació (%)

De l'observació del Quadre 14 se'n desprèn que on hem localitzat un major volum d'experiències, al voltant d'un 19% en cada cas, és en l'àmbit de participació ciutadana i en el de totes les activitats extraescolars i complementàries que es desenvolupen en l'espai educatiu no lectiu. En l'extrem contrari trobem l'àmbit d'habitatge, que no ha estat treballat per cap de les experiències analitzades, i els d'esports i desenvolupament estratègic que tan sols han estat treballats en una experiència cadascun.

Finalment, podem fer una classificació de les experiències segons l'espai d'actuació de les polítiques públiques en el nou model d'estat de benestar que es configura a partir de la interacció dels tres blocs de polítiques que volen atendre el conjunt de necessitats bàsiques (veure Quadre 7) amb la política educativa que es realitza als centres escolars.

Segons la codificació de les experiències que apareix en l'Annex 1, i utilitzant la gamma de colors del Quadre 7, s'obté la classificació de les 67 experiències analitzades que apareix en el Quadre 15.

Quadre 15: Experiències segons l'espai d'actuació de les polítiques

	Àmbit bastant escolar	Educació Àmbit poc escolar	Dels tres àmbits
Salut física	3, 13, 23, 25, 43, 45 46, 54, 58	5, 6, 56	
Autonomia individual	8, 16, 18, 22, 24, 28, 31, 32, 33, 36, 44, 47, 55, 60, 66		4, 7, 9, 19, 65, 67
Autonomia crítica	1, 2, 10, 11, 12, 15, 30, 37, 38, 39, 41, 42, 52, 61, 62, 63, 64	14, 17, 20, 21, 26, 27, 29, 34, 35, 40, 48, 49, 50, 51, 53, 57, 59	

4. ANÀLISI QUALITATIVA DE LES EXPERIÈNCIES

4.1 Introducció

L'objectiu d'aquesta part del treball és fer la diagnosi de les experiències educatives integrades de Catalunya que s'inclouen en l'estudi, aplicant la proposta d'anàlisi que s'ha exposat en la primera part del document, a fi de comprovar fins a quin punt es donen les nostres hipòtesis en la realitat observada.

Aquesta diagnosi comprèn dues parts:

- Una primera part, on s'identifiquen, en primer lloc, els trets característics del canvi d'època en la seva triple vessant productiva, social i familiar que s'han detectat en les experiències educatives; en segon lloc, es reconeixen els trets característics del nou estat del benestar identificats per la corresponsabilització, l'atenció local i integrada i la recerca d'equilibri entre llibertat, igualtat i diferència; finalment, es detecta la inadequació de les polítiques actuals que sovint es distingeixen per la centralització, la uniformitat, que només donen resposta al problema i que es basen i generen desconfiança. Així mateix, comprèn una valoració de les experiències on es destaca la solidesa de la iniciativa atenent als objectius i a l'organització, així com a les perspectives de futur.
- Una segona part, on es reconeix, en primer lloc, l'esbós de les polítiques alternatives que han de ser dissenyades: a) descentralitzades, al voltant de projectes, en base a la confiança, la negociació i la sostenibilitat i impulsores d'innovació i d'actualització; b) gestionades per agents diversos i amb responsabilitats compartides entre la Generalitat, que marca les línies, i l'Administració local, que concreta en el territori i fomenta la implicació dels ciutadans/es i de les comunitats que en són protagonistes; i c) amb una estructura que pot ser projecte de país,

projecte territorial sectorial i/o xarxa de serveis gestionada per l'Administració local

4.2 Identificació dels trets característics del canvi d'època

A través de l'anàlisi de les experiències educatives integrades es pot comprovar que hi ha un conjunt d'inquietuds noves i diversificades que es concreten en un àmbit d'escala territorial local i comunitària. Constitueixen un bon banc d'exemples d'actuació interprofessional, ciutadana i comunitària que afronta els nous problemes i necessitats que planteja l'actual societat, al voltant de l'educació.

Està clar que cadascuna d'elles constitueix un procés d'abordatge dels problemes i dels reptes educatius en un context que va més enllà de l'escola i que compta amb el compromís i la implicació de varis agents de l'entorn. És així que conjuntament repensen i canalitzen les actuacions i se'n fan corresponsables.

Pel que fa als nous problemes, constatem que quasi la meitat de les experiències (35) neixen explícitament per atendre algun dels problemes educatius que s'han produït en les tres esferes bàsiques, la productiva, la social i la familiar i que han sorgit com a conseqüència del canvi d'època.

Els problemes educatius que es detecten en aquest casos giren al voltant de la desmotivació, el fracàs i l'absentisme escolar, la drogodependència, els problemes de convivència i de violència a les escoles, la marginació social fruit de malalties mentals intermèdies, el risc a la marginació de la població infantil i adolescent dels nou vinguts de l'estranger, de nivell socioeconòmic baix i la manca d'hàbits en la prevenció de la salut personal.

En les 35 experiències indicades, el problema principal és el risc a la marginació social d'aquesta població escolar perquè pertany a famílies de nivell socioeconòmic baix. Alhora, les seves famílies sovint estan

desestructurades, els pares estan separats adoptant noves formes de vida de família, com la cura dels fills per part de la mare. També, en molt casos els seus pares compten amb treballs inestables, poc remunerats i de consideració social baixa, si és que no estan a l'atur o formen part de la societat marginada (prostitutes, delinqüents, drogaaddictes, etcètera). Una part important d'aquesta població escolar, pateix problemes d'integració cultural perquè és immigrada de l'estranger o bé pertany a la comunitat gitana.

En concret, 11 experiències neixen amb la voluntat d'atendre la diversitat cultural de la població escolar que prové de l'estranger de nivell socioeconòmic baix. La diversitat de llengües, costums de vida i maneres de pensar obliguen a plantejar-se com atendre aquesta diversitat d'alumnes quan predominen en un centre o en el propi barri o entorn. La preocupació és trobar maneres per poder afrontar aquesta nova problemàtica que exigeix comprensió, diàleg i recerca de pacte de valors. L'objectiu és aconseguir la integració social d'aquesta nova població escolar i evitar que entrin en les xarxes de marginació social. Tanmateix, en la mateixa línia han sorgit les experiències que pretenen integrar a la població escolar gitana (St. Cosme i Font de la Pólvora). En un cas, l'experiència està basada en l'atenció de les mares dels nou vinguts de l'estranger amb l'objectiu d'oferir una formació que faciliti la seva integració laboral i la participació en l'educació dels seus fills a l'escola.

Altrament, 7 experiències neixen amb l'objectiu d'atendre o prevenir problemes al voltant de la salut. Una, amb l'objectiu d'integrar a la població escolar que pateix malalties mentals intermèdies. Dues, per atendre i prevenir explícitament problemes al voltant de les drogues. La resta per garantir pràctiques de vida saludables i de prevenció de malalties. En general, la iniciativa neix dels serveis de salut o dels serveis socials, però l'escola sempre hi és present.

En un parell d'experiències, l'objectiu nuclear és la transició escola treball d'aquells alumnes que no superen l'ESO. Són experiències que neixen de la

necessitat d'apropament entre l'escola i el món empresarial. Una d'elles amb l'objectiu de poder oferir una FP que s'adapti millor a les necessitats del món productiu de la zona.

També, hi ha 3 experiències que giren al voltant d'assegurar una educació més enllà de l'horari escolar. Es parteix de la base que cal una educació més completa. Es concreten, coordinant les activitats extraescolars, oferint el centre escolar per altres usos educatius, com els d'un grup d'esplai, o bé, oferint serveis complementaris de qualitat en el territori que garanteixin l'atenció de la població escolar en franges horàries laborals o en d'altres serveis (reforç, estudi, idiomes, informàtica, etc.).

Altrament, hi ha 6 experiències que neixen amb la voluntat d'atendre problemes i necessitats d'una franja d'edat, com poden ser els joves o els infants, els pares o simplement la necessitat d'un treball educatiu intergeneracional. El que pretenen és conèixer les necessitats i sensibilitats específiques, així com impulsar la participació i la integració de la població d'aquestes franges d'edat. A aquesta línia pertanyen les experiències de serveis adreçats als joves, les audiències d'infants i joves, els projectes de coneixement intergeneracional, els plans de formació i debat dels pares i les mares desorientats en temes educatius i el foment de la participació dels pares en l'educació escolar.

Hi ha alguna experiència que sorgeix per atendre els problemes mediambientals. Es plantegen impulsar accions de sensibilització i educació ambiental, com la recollida selectiva, el disseny de treballs relacionats amb el medi ambient integrats en el currículum i la millora de comportaments de respecte del medi ambient.

En síntesi, les 67 experiències educatives integrades que s'han seleccionat en aquest estudi, totes s'han articulat amb la voluntat de trobar maneres d'afrontar els problemes i les necessitats que porta la societat d'avui, més concretament les que afecten i atenen la població en edat escolar. Està clar que responen a una població infantil i jove que està molt més diversificada

socialment, que pateix noves formes d'inestabilitat (personal, familiar, territorial, de treball), que està immersa en molts eixos de desigualtat. Es constata que els que es veuen més afectats són els de sempre però, també, d'altres que formen part de noves capes de la societat d'avui.

4.3 Trets característics d'un nou estat del benestar

Les respostes que exigeix la societat d'avui apunten com elements centrals garantir l'autonomia individual, les compensacions socials a les desigualtats i el respecte a les diferències. La força que es doni a cada un d'aquests tres elements depèn de les opcions ideològiques o polítiques des de les que s'actui. D'acord amb el nostre punt de vista, el repte està en ser capaç de mantenir la tensió entre els tres elements, intentant combinar-los, ja que tots tres són necessaris per a poder afrontar els problemes i les necessitats que plantegen els canvis que s'han produït en la societat d'avui i que han afectat profundament la vida quotidiana. S'han perdut certes seguretats i el risc de marginació planeja en amplis sectors de la societat, molt més enllà dels sectors tradicionals de marginació i desigualtat. I això, en mig d'una àmplia diversificació cultural, d'identitat i ètnica. Tot plegat, fa possible que es derivi fàcilment cap a situacions de marginació i d'exclusió social, impossibilitant l'intent de cohesió social tant difícil d'aconseguir.

On es concreta tot això? Molts estudis i treballs que tracten d'entendre les noves dinàmiques socials destaquen la importància del "capital social", o sia, el conjunt de relacions, de lligams, d'entitats i d'agents, de vincles entre persones i grups que en un territori concret generen relacions de responsabilitat col·lectiva, de reciprocitat, de confiança, d'implicació sobre els espais públics i sobre els problemes que genera la convivència. La nostra posició, tal com s'ha exposat en la primera part del treball, és que aquelles comunitats que sàpiguin aprofitar millor aquesta base social de treball col·lectiu o generin mecanismes perquè emergeixin i es consolidin, seran les comunitats millor preparades per afrontar el reptes col·lectius de futur.

L'educació pot jugar un paper central en l'esmoreïment dels impactes que provoquen els canvis constants de la nova situació productiva, social i familiar. Es tracta de veure fins a quin punt les experiències educatives seleccionades constitueixen un bon exemple de pràctiques que afronten la complexitat de la nova realitat social des d'una perspectiva: territorialment pròxima i integrada, professionalment plural, socialment transformadora, amb acceptació de l'heterogeneïtat i de la diversitat i políticament adreçades cap a una més gran cohesió social.

Constatem a partir de l'anàlisi de les experiències educatives integrades, que els problemes i les necessitats que s'atenen han esclatat a l'escola, en el marc de les famílies i/o en el carrer. Allà on han aparegut, hi ha qui ha entès que no es podien atendre només des d'aquell servei o àmbit d'actuació. Calia atendre'ls des d'una perspectiva transversal, implicant a altres agents de l'entorn, definint conjuntament el problema i atenent-lo de forma corresponsable.

En totes aquestes experiències educatives, l'escola hi és present impulsant-les i habilitant complicitats i implicacions, o bé, col·laborant amb la iniciativa d'altres serveis (socials o de salut), d'altres agents (empresa, entitats d'oci, de barri,) o de l'Administració local (Consell Comarcal, Ajuntament, Districte).

4.3.1 Corresponsabilització

S'ha pres consciència a través de la pràctica que, si és vol ser efectiu, cal sumar esforços i recursos, tot evitant duplicitats. S'ha constatat que es necessiten visions complementàries en un mateix àmbit d'actuació. Que calen varis professionals i entitats plantejant i treballant de forma corresponsable en la resolució de problemes i en l'atenció de necessitats. Que aquestes actuacions múltiples i plurals permeten alhora detectar buits. En definitiva, han aparegut aquestes noves maneres d'afrontar la complexitat de la realitat social i educativa de forma col·lectiva i corresponsable amb

l'objectiu d'aconseguir un major nivell d'integració de la població escolar en risc de marginació en el seu territori.

A nivell d'objectius, la corresponsabilització es concreta en la voluntat d'un treball transversal basat en el coneixement mutu, en compartir informació, objectius, visions i debats, així com, en coordinar professionals, serveis i accions, tot evitant duplicitats i inhibicions. Tot plegat, amb la intenció d'optimitzar els recursos disponibles i consolidar complementarietats i sinèrgies quan s'actua sobre un mateix problema o subjecte.

També es manifesta una voluntat de proveir serveis de qualitat, es a dir capaços d'atendre els problemes i les necessitats que apareixen, donant joc i flexibilitzant estructures, rendibilitzant esforços i recursos, generant processos d'implicació comunitària, afavorint la coordinació i la col·laboració permanent. Hi ha consciència que tots els que col·laboren en l'experiència formen part d'un mateix vaixell i que es necessita tirar-lo endavant conjuntament.

La corresponsabilització es concreta entre centres educatius tant a nivell horitzontal com vertical, creant xarxes de responsabilitat compartida en valors educatius, itineraris escolars i esmorteint problemes, com a nivell transversal amb altres serveis, entitats, administracions o persones. En tots el casos, es veu la utilitat d'aquesta forma d'actuar corresponsable i es manifesta la voluntat de seguir-la.

A nivell organitzatiu no es pot parlar d'un únic model. Hi ha experiències que s'han dotat d'organitzacions informals i voluntàries, amb reunions esporàdiques, que intenten donar resposta a demandes puntuals i en les que no sempre les decisions són vinculats. N'hi ha d'altres que han articulat organitzacions formals, amb reunions periòdiques i representació de les entitats i serveis implicats, amb eines pròpies d'organització i de gestió, que assoleixen funcions i tasques, i amb mecanismes de funcionament democràtic que impliquen la vinculació. Constatem que a mesura que les experiències educatives compartides es van consolidant també ho fa la seva

organització. Hi ha un clar predomini de les experiències que es doten d'una organització formal.

Sovint hi ha alguna persona o entitat que s'encarrega de la dinamització i tutorització de l'experiència comunitària. N'hi ha que, alhora, han articulat sistemes de seguiment i d'avaluació que els permeten anar-les redefinint i actualitzant. Tanmateix, també s'observa, que hi ha experiències que depenen molt de les persones i la seva continuïtat està condicionada al nivell d'implicació d'aquestes.,

A nivell de recursos, acostuma a haver-hi aportació de recursos materials i personals per part de les entitats i administracions implicades (Ministeris, Departaments de la Generalitat, Diputació, Consells Comarcals, Ajuntaments, entitats, plans comunitaris de barri, Centres Cívics...) i els participants en les experiències acostumen a tenir ganes de treballar en equip i voluntat de compartir espais.

Respecte a la valoració dels professionals que intervenen en aquestes experiències, es pot destacar que en la majoria d'elles en fan una valoració positiva. Es veu necessari el compartir angoixes i es considera que la coordinació afavoreix el coneixement i l'enriquiment mutu. En general, estan motivats i interessats en continuar-les perquè confien i creuen en les iniciatives i els projectes que han anat sorgint, perquè han descobert que aporten utilitat i valor afegit (capacitat de negociació, perspectives i dinàmiques de col·laboració, entre d'altres).

Pel que fa a la valoració dels usuaris, en molt casos no es contempla perquè es considera que només l'han de fer els professionals o perquè hi ha dificultats per incorpora-la. Quan es fa acostuma a ser positiva, tret d'alguns aspectes que consideren que no funcionen. En molts casos no està formalitzada, en d'altres es fa de forma puntual, per tant, està poc sistematitzada. També, n'hi ha que manifesten que és massa aviat per avaluar l'impacte.

Finalment, referent als problemes que s'hi detecten cal esmentar la dificultat d'entesa entre els professionals i entitats que hi participen en relació als objectius i el llenguatge, els desajustaments entre actuacions i adequació a la realitat, la manca de recursos i la fragilitat del model de finançament, l'existència de diferents velocitats i punts de partida, i la complexitat en la gestió i coordinació, així com, l'existència d'estructures organitzatives no sempre adequades.

4.3.2 Atenció local i integrada

L'atenció local i integrada l'entenem, tal com s'ha exposat en la primera part del treball, com aquella que prové de la visió conjunta que es pugui construir sobre el futur de la comunitat local, en el tipus de qualitat de vida a impulsar col·lectivament, en el model de desenvolupament que es pacta i en les coresponsabilitats que es generen en l'espai públic local.

És important trobar la manera de construir entre tots una comunitat local, una ciutat integradora, que permeti treballar, descansar i fruit del temps lliure, amb la capacitat de compaginar interessos diversos sense provocar segmentacions territorials d'usos i persones. Aquí es defensa comunitats locals que gaudeixin de cohesió social, d'espais públics marcats per la diversitat d'usos, per l'acceptació de les diferències en les formes de vida quotidiana. Els projectes de ciutat han d'anar articulant les estratègies de futur sectorials i, per tant, també educatives. Es necessita treballar des d'una perspectiva global, explicitant valors i articulant interessos i plantejaments sectorials que es concreten en la proximitat.

L'educació cal establir-la en el debat sobre el futur de la societat, i per fer-ho cal situar-se en l'àmbit local que és el més proper a l'escola i a la família. De les experiències que es presenten en aquest estudi n'hi ha una tercera part que es poden considerar experiències educatives que es basen en una visió conjunta i que han pactat un model de desenvolupament educatiu amb compromís de coresponsabilitat entre varis actors de l'àmbit local. Entre

aquestes, hi ha les que pretenen combatre l'absentisme i el fracàs escolar amb una voluntat integradora i que estan conceptuades des d'una perspectiva de treball conjunt escola i entitats del barri, pactant valors i actuacions comunes (Exps. 1, 7, 35, 52, 59, 61,62 i 65). N'hi ha una altre (17) en la que l'objectiu és la creació de processos d'implicació i de participació dels membres de la comunitat en la millora de l'educació del barri. També cal mencionar aquelles que neixen amb la voluntat d'articular un pla o projecte col·lectiu de barri o de poble, que pretenen implicar tota la comunitat, en l'acollida i integració de la població immigrant amb una clara voluntat d'aconseguir la seva adaptació, facilitant el procés de socialització i d'integració (Exps. 19, 29, 48 i 64). N'hi ha una altre que neix com a Projecte Educatiu del barri (15) i, dues més, que pretenen articular un projecte d'educació ambiental integral amb l'objectiu d'assolir un desenvolupament sostenible al barri (45) o a nivell de país (43) i això a partir d'un compromís de treball conjunt corresponsable. En altres casos, el propòsit està centrat en la integració i participació dels infants i / o adolescents. Aquest és el cas de les *Audiències* i *Petits però Ciutadans* (21,26 i 53). També, hi les que pretenen la integració de la joventut al món productiu de la comarca i, per tant, evitar l'emigració dels més ben preparats (47, 24). Finalment, una que està centrada en la relació entre centres per generar el camí escolar i un projecte educatiu de barri (33). En totes elles s'hi pot reconèixer aquest plantejament d'apropament des del territori a l'atenció conjunta d'algun aspecte que té a veure amb el compromís col·lectiu al voltant del desenvolupament educatiu integral.

Aquestes experiències des d'un punt de vista organitzatiu impliquen un nivell d'organització formal i, per tant, es constata que compten amb una organització pròpia basada amb taules de representants o assemblea de representants de les entitats i administracions implicades, així com, de comissions i subcomissions de treball, destacant la que té les funcions directives. De vegades, aquestes funcions les fa el centre educatiu o una persona responsable que te cura de dinamitzar i tutoritzar l'experiència. En el cas de les *Audiències*, l'organització passa pels *Plenaris* o *Consell d'Infants*. Aquestes organitzacions acostumen a programar i realitzar reunions

periòdiques. En general, en la majoria hi participen diferents nivells de l'Administració.

Els recursos provenen de les entitats (Fundació Jaume Bofill) i administracions que hi col·laboren (Generalitat, Ministeri, Diputació, Consell Comarcal i Ajuntament).

En general, els professionals que intervenen les valoren molt positivament perquè generen valor afegit, com la capacitat negociadora, perspectives i línies de treball conjunt que les orienten i les fan útils, forta motivació i implicació, sentiment d'orgull i pertinença. Respecte a la valoració dels usuaris, de vegades hi ha dificultats per incorporar-la. En algunes experiències no està formalitzada. En d'altres es considera que són els professionals qui ho han de valorar. Quan s'incorpora, la valoració és positiva. És més o menys rellevant en funció de la informació i de la implicació. És veu difícil la generalització de la valoració quan s'adreça a totes les persones del barri. En quan als impactes es considera que és aviat per avaluar-los.

Dels problemes que es generen en aquests tipus d'experiències educatives locals i integradores ens sembla important destacar, entre d'altres:

- la dificultat de delimitació de fronteres d'intervenció entre diferents professionals per evitar encavalcaments
- la manca de definició dels papers dels diferents agents
- la dificultat d'aconseguir la implicació dels professionals i de les entitats
- les dinàmiques d'actuació que no acaben d'ajustar-se a la realitat
- els models de finançament fràgils o l'escassetat de recursos
- les dificultats per apropar-se a la gent, els problemes de comunicació i la incomprensió de les maneres de pensar i d'actuar
- la complexitat i la multidimensionalitat dels problemes i de les entitats
- les diferents velocitats i punts de partida
- els problemes per canviar cultures organitzatives i d'actuació
- la dificultat per consolidar les relacions en protocols de formalització

- la manca de compromís polític i de compromís d'algunes administracions
- la dificultat d'intensificar i estendre la transversalitat
- la manca de reconeixement social.

4.3.3 La cerca de l'equilibri entre llibertat, igualtat i diferència

El repte actual de les polítiques socials, des de la nostra òptica, és saber mantenir els tres elements, llibertat, igualtat i diferència, tot combinant-los de manera que s'eviti la segmentació social i l'exclusió, afavorint alhora la cohesió social.

En general ningú posa en qüestió el dret a la llibertat entesa com assoliment de l'autonomia individual, en base al desenvolupament de les capacitats personals. Ara bé, a la pràctica no totes les persones saben aprofitar les oportunitats que tenen i, per tant, pot ser que no segueixin o es quedin enrera. En el cas de la població escolar estaríem parlant d'absentisme i fracàs escolar. Combatre aquests és tenir en compte els que es perden pel camí i intentar la seva integració. La igualtat és la via política de garantir les condicions que redueixin el màxim la possibilitat que les persones es perdin pel camí. Oferir una igualtat d'oportunitats és possibilitar l'exercici de l'autonomia per a tothom. Per tant, passa per arbitrar mesures que facilitin la integració de la població en risc de marginació. Darrerament, s'hi afegeix la demanda de reconeixement de la diferència basada en característiques col·lectives com poden ser les dels immigrants de l'estranger, el gènere o l'edat que també impliquen una atenció des de l'escola i en l'educació en general.

Entre les experiències que es presenten no n'hi ha cap que expressi una voluntat explícita de voler combinar els tres elements, però de forma implícita sí pel que fa als dos primer elements (llibertat i igualtat), però no està clar pel que fa el tercer. És cert que hi ha experiències que tenen una voluntat integradora de la població escolar nou vinguda de l'exterior, o d'altres que pretenen la integració d'una franja d'edat com pot ser la infància o els

adolescents. Ara bé, no està clar fins a quin punt es pretén imposar models d'integració o realment hi ha un respecte per la diferència i s'està construint un procés negociador al voltant dels valors. Creiem que l'abast del treball no permet afinar tant i, per tant, no queda clar fins a quin punt es respecta la diferència en aquestes experiències amb voluntat integradora i de cohesió social.

4.4 Inadequació de polítiques

Els canvis en profunditat en la manera de viure, que s'han descrit en la primera part del treball, han afectat també a les polítiques tradicionals de benestar construïdes a Europa principalment d'ençà dels anys 40. Abans posaven l'accent bàsicament en l'accés universal als serveis, mentre que ara, partint d'aquest accés, es preocupen de la qualitat de les respostes, centrant-se en la capacitat d'atendre de manera no rígida a demandes heterogènies i específiques. Per altra banda, cada vegada es fa més palès que la realitat presenta fenòmens i riscos d'exclusió que requereixen respostes transversals i integrades. Tot plegat, exigeix reforçar els aspectes específics en el disseny de les polítiques i atribuir responsabilitats. Les polítiques socials cal dissenyar-les en un context en el que el major pluralisme social i les noves concepcions en les polítiques públiques, apunten cap a un increment de la interacció entre actors públics i no públics.

La política educativa comparteix aquests mateixos elements, però augmenta la seva visibilitat i la pressió social, al convertir-se en un element central de la capacitat individual o col·lectiva per afrontar les dinàmiques accelerades de canvis en les esferes productiva, social i familiar. El tema que preocupa és com millorar la qualitat del sistema educatiu a Catalunya, com es prepara millor a les futures generacions per sortir-se'n dels grans reptes plantejats i com es fa això des d'una perspectiva progressista com la que es defensa en aquest treball, o sia, mantenint, a més a més, els lligams i la cohesió social i comunitària.

La política educativa a Catalunya no ha sabut respondre als desafiaments d'aquests darrers anys. Des de l'autogovern de Catalunya s'ha anat configurant una política educativa que, des de les bases estatals que n'han definit els trets essencials, s'ha implementat mitjançant una forta presència d'agents no públics en la prestació de serveis i des d'una notable centralització de la capacitat de decisió, en mans dels serveis centrals. El paper dels municipis en aquest escenari ha sigut residual i perifèric. Avui l'administració autonòmica en matèria educativa segueix sense comptar amb el territori. Això, genera una clara pèrdua de qualitat. La rigidesa i la homogeneïtat, amb la que predominantment es treballa des de la Conselleria d'Ensenyament, genera manca de capacitat d'adaptació a les circumstàncies específiques provocades per elements diversos (tipus d'activitat productiva, densitat de població immigrada, desestructuració familiar, degradació de barris, manca de capacitat d'adaptació dels professionals, manca de coordinació entre serveis educatius i personals, necessitats de generar activitats poseducatives, etc.). L'allunyament, la distància entre problemes i autoritats provoca que quasi sempre s'arribi tard, o que quan es fan coses la realitat hagi anat molt més enllà. Alhora, aquesta centralització lligada a la manca efectiva d'autonomia de centres, provoca l'efecte de la desresponsabilització sobre la marxa d'un sistema que no accepta la llibertat i no genera confiança.

Un dels fenòmens que l'actual organització del sistema d'ensenyament públic a Catalunya ha contribuït a accentuar és la manca de responsabilitat col·lectiva sobre els projectes educatius de cadascun dels centres i, també, sobre el funcionament del conjunt de centres d'un mateix territori que comparteixen unes mateixes característiques socials i contextuais. I, aquesta absència d'una autoritat educativa territorialment propera que vetlli per la qualitat del conjunt de les actuacions formatives d'una zona, que coordini i articuli les activitats educatives en horari lectiu i no lectiu és un entrebanc per a la implementació d'activitats educatives integrades en un territori.

Si bé les experiències que es presenten en aquest treball intenten superar aquest límits de centralització, uniformitat, resposta només a problemes i

desconfiança que comporta un model centralitzat com el que hi ha al sistema educatiu a Catalunya i neixen amb la voluntat d'articular actors i recursos per atendre de forma corresponsable des de la proximitat els problemes i les necessitats, encara són víctimes d'un sistema educatiu i de serveis personals que no s'adapten al nous reptes socials. Constatem que en la majoria de les experiències la participació de l'administració local és positiva, perquè treballa de forma conjunta amb la resta d'actors i està implicat. No és la mateixa percepció la que es té de l'administració autonòmica. Quan hi participa ho fa aportant recursos econòmics, per tant, ajudant econòmicament, però normalment no treballa en el projecte, només hi consta. Aporta una ajuda simbòlica, autoritza, en té coneixement i deixa fer. De vegades, ignora el que s'hi fa o fins i tot no coneix l'experiència. Tot plegat, és una confirmació d'aquesta vinculació jeràrquica i distant que confereix l'estructura organitzativa centralitzada. Només en alguna experiència, se'n fa una valoració positiva perquè realment s'hi ha implicat i està col·laborant de forma conjunta amb la resta d'entitats.

En general, podem afirmar que quan més llunyana és l'Administració del problema menys implicació hi té. Continua apareixent el model burocràtic de concedir subvencions, o de vegades suport tècnic, però en definitiva es tracta només de cedir algun recurs, però sense assumir directament el problema. A nivell europeu, la participació acostuma a ser aportació de recursos econòmics. A nivell de Catalunya, recursos, autorització i algunes vegades reconeixement. A nivell de Diputació, sovint cal afegir el suport tècnic. A nivell d'Ajuntament, implicació com una entitat o actor més. Realment, es confirma que és el nivell territorial que afavoreix la corresponsabilització degut a la proximitat.

Aquest model de vinculació de l'Administració central a les experiències també trasllueix una voluntat de donar només resposta de cara a la justificació política (en el sentit de que consti que s'hi és) o, simplement, incapacitat de transferir responsabilitat en l'àmbit concret i local. També, la llunyania genera desconfiança, tant de l'Administració cap a l'experiència, per desconeixement i posició jeràrquica, com de les entitats que participen

vers a l'Administració central, perquè no està allà compartint i fent-se càrrec de la situació.

Per tot el que s'ha dit, creiem que és important que la Generalitat avanci cap a un model de gestió del sistema educatiu més descentralitzat, sense caure en la fragmentació total del sistema, es a dir amb capacitat per exercir autoritat i responsabilitat des dels suficients recursos i competències en l'àmbit educatiu i escolar. La idea força de les experiències educatives és actuar des de la proximitat que és des d'on es pot actuar per garantir la qualitat, perquè es poden adaptar els serveis a les necessitats específiques de cada lloc i entorn social, però és necessari comptar també amb la proximitat a l'hora de governar i pensar en educació, fet que no es dona a Catalunya. Per avançar, cal entrar en lògiques de suma positiva, compartint responsabilitats i protagonismes, en benefici dels objectius comuns, en aquest cas la qualitat i millor capacitat de servei de les institucions implicades en cada experiència.

4.5 Solidesa de les experiències

4.5.1 Dinàmica i contingut

Del conjunt de les experiències analitzades es pot veure clarament que totes elles estan lligades a l'existència d'un problema i el disseny d'una solució. A més d'aquestes dos elements, cal analitzar fins a quin punt és determinant la presència d'un líder, ja que el factor liderat pot ser molt important en el naixement, desenvolupament i perspectives de futur de l'experiència. O en termes més generals, veure fins a quin punt les experiències depenen d'una persona concreta, més que de l'existència d'un líder pròpiament dit. Aquesta dimensió es deixarà per ser analitzada en el marc de l'estudi de casos, on es podran copsar les diferents perspectives que tenen diverses persones amb implicacions diferents, tant del problema que genera l'experiència com de la

mateixa resposta que es produeix i de la rellevància de determinades persones en el desenvolupament de la iniciativa.

En aquest punt, per a analitzar la dinàmica i contingut de les experiències es farà atenció als objectius i els mitjans com primera expressió de la solució que l'experiència dona al problema o situació que la fa néixer. Per fer-ho, s'emprarà l'esquema de la relació entre objectius i mitjans (Quadre 16).

Quadre 16: Relació entre objectius i mitjans o instruments de les intervencions

		Objectius	
		Clars	Poc clars
Mitjans / instruments	Clars	Planificació	Negociació
	Poc clars	Experiència	Aprenentatge col·lectiu

D'entrada, cal observar que la pròpia selecció de les experiències deixa la casella de l'*Aprenentatge col·lectiu* en blanc. Al fer-se la selecció a partir de referències externes sobre la seva significativitat, rarament poden ser proposades iniciatives que no disposessin d'una mínima solidesa ja sigui en quan als objectius, ja sigui en quan als instruments o mitjans que s'hi esmerçaven.

Ja, des del propi títol del projecte, *experiències educatives integrades a Catalunya*, el que s'està analitzant són iniciatives en les que generalment estan més clars i ben definits els objectius que els mitjans i instruments per a gestionar-la i implementar-la. De totes maneres, la gran diversitat de situacions que s'han analitzat aconsella una mirada més matisada a cadascuna d'elles.

Aquesta mirada es fa tenint en compte que són iniciatives d'abast i complexitat diferent, la qual cosa demana una valoració relativa de la claredat dels instruments i mitjans que s'hi esmercen. No així amb els objectius, dels que es pot analitzar la seva claredat més enllà de l'envergadura global de la proposta.

A més, cal deixar clar que les experiències en les que no s'ha fet una aproximació més integral, com es fa en els estudis de cas, s'analitzen a partir de les aportacions de persones rellevants en el desplegament de l'experiència, però sense contrast amb altres professionals o usuaris implicats.

Fetes aquestes prèvies, es pot dir, a partir de les dades del Quadre 17, que:

- Al voltant de la meitat de les experiències ho són en el sentit literal, és a dir, tenen més clar els objectius de referència que els instruments per avançar. En elles s'hi inclouen aquelles que tenen poca presència directa de les administracions i que neixen i es fan a partir de iniciatives professionals o ciutadanes poc institucionalitzades.
- Sobre el 40% de les experiències es pot dir que presenten un nivell acceptable o bo de claredat tant en els objectius com en els mitjans i instruments. Són experiències en què es poden interpretar nivells acceptables de planificació i seguiment de l'activitat. Tret d'alguna excepció com poden ser les impulsades per centres amb un projecte educatiu molt sòlid i amb equips directius molt potents que porten la iniciativa (com per exemple CEIP Cervantes i IES Miquel Taradell), aquestes experiències acostumen a estar molt impulsades o dinamitzades per serveis d'alguna administració.
- Al voltant d'un 10% de les experiències apareixen com un "aparell en cerca de projecte". Les situacions són tan diverses com casos. Les CTIC, dissenyades massa a distància, que no acaben de connectar amb les dinàmiques més locals i que sovint es transformen en artefactes, o les

propostes que neixen de preocupacions generades per les dificultats per donar respostes integradores a joves amb difícil integració escolar, poden ser-ne exemples més o menys rellevants.

Quadre 17: Tipologia d'experiències analitzades

Objectius i mitjans clars	Només objectius clars	Només mitjans clars	Total
26	35	6	67
39%	52%	9%	100%

Fent-ne una lectura global, sembla clar que una necessitat o un objectiu clar pot generar respostes integrades, un aparell per sí sol, a la llarga no. Aquest és un principi que sembla ser vàlid en aquelles iniciatives, com ho són la majoria de les analitzades, que no es poden mantenir sense validar-se amb la pràctica quotidiana.

Cal, però, afegir que la mirada realitzada és una instantània que no té ni profunditat de camp suficient per llegir aquesta solidesa en un context més ampli ni és una pel·lícula que permet veure'n l'evolució al llarg del temps. Pel que fa a l'anàlisi del context, com ja s'ha comentat, aquest aprofundiment es farà en sis estudis de cas realitzat a partir de sis de les experiències analitzades. Respecte a la evolució en el temps de l'experiència, i tenint en compte aquesta necessària validació pràctica permanent de la resposta, es proposa com un indicador de solidesa de futur el fer una lectura de les expectatives de futur que els entrevistats anticipen per a les respectives experiències.

4.5.2 Expectatives de futur

Les expectatives de futur manifestades pels professionals implicats, presenten un escenari absolutament majoritari de continuïtat de l'experiència. Aquesta continuïtat es pot expressar en termes de consolidació de l'experiència, en termes de *mantenir continguts i metodologies* o en termes de *plantejar-se ampliació en continguts o aprofundiments en l'abast i la qualitat de l'activitat*. Només en una petita part es plantegen dubtes sobre la continuïtat, dubtes que tenen orígens ben diversos. En concret es pot observar que:

- Un 21% de les experiències es veuen en un estadi de consolidació més o menys avançat. Aquesta percepció correspon a casos molt diversos en quan a complexitat i dinàmica. De totes maneres, inclou més de la meitat de les experiències que en el punt anterior presentaven uns objectius poc clars però uns mitjans clars.
- Un 45% de les experiències es veuen en un moment d'estabilitat tant en continguts com en metodologies, de forma que la seva expectativa es centra en el manteniment de la seva intervenció.
- Un 24% de les experiències es veu en un moment de solidesa que li permet esperar creixement, ja sigui en format d'ampliació o d'aprofundiment en continguts i/o metodologies.
- Un 10% de les experiències, veu el seu futur amb dubtes sobre la seva continuïtat.

És interessant creuar aquesta variable expectatives de futur amb la del primer punt sobre dinàmica i continguts de l'experiència. En taules de contingència amb percentatges per columnes, es pot analitzar els fins a quin punt els valors de la variable independent (claredat dels objectius i mitjans), es relacionen amb una determinada distribució de valors de la segona variable, expectatives de futur. Aquest encreuament s'ofereix en el Quadre 18.

Quadre 18 : Expectatives de futur segons contingut i dinàmica

Contingut i dinàmica (%)

Expectatives de futur (%)	Objectius i mitjans clars	Només objectius clars	Només mitjans clars	Total
Consolidació	4	26	66	21
Manteniment	38	54	17	45
Ampl./Aprof.	46	11	0	24
Dubtes	12	9	17	10
Total	100	100	100	100
(N)	(26)	(35)	(6)	(67)

Fixant doncs la variable claredat en objectius i mitjans, la distribució de les expectatives de futur per a cada valor de la primera variable es pot valorar comparant les columnes de percentatges corresponent a cada "valor" de la variable claredat d'objectius i mitjans, amb la columna final que correspon a la distribució del total de les experiències. Les tres columnes presenten aspectes a comentar:

- Les experiències amb objectius i mitjans clars es caracteritzen per contenir un percentatge de casos amb expectativa d'aprofundir o ampliar la seva activitat quasi el doble dels que trobem en el conjunt de l'estudi.
- Les experiències amb objectius clars però mitjans poc clars, presenten, en proporció, més casos amb expectativa de manteniment i quasi la meitat amb expectativa d'ampliació o aprofundiment, respecte el que hi ha en el total de les 67 experiències analitzades.

- La majoria de les experiències amb mitjans clars i objectius poc clars, concentren la seva expectativa de futur en la seva consolidació. De totes maneres, cal observar que aquesta columna correspon a una quantitat molt petita de casos (6).

En resum, sembla clar que definir bé els objectius i clarificar els mitjans i procediments d'intervenció són dos aspectes relacionats amb bones perspectives de futur, especialment amb el format d'aprofundiment o ampliació de l'experiència, que es pot considerar que és el que comporta més solidesa. Fins i tot, si s'analitzen les tres experiències en què es poden considerar clarament estructurades i amb objectius també clars, però amb dubtes de futur, es pot veure que coincideixen amb experiències que no tenen presència institucional significativa en el seu funcionament. Des d'aquesta perspectiva es podria arribar a la conclusió que la presència institucional podria ser un factor per neutralitzar percepcions d'incertesa i dubtes respecte al futur. Així mateix, sembla que el no disposar de mitjans clars, és un obstacle per animar les experiències a ampliar i aprofundir en la seva intervenció. Però, així mateix, tenir els mitjans clars no sembla ser suficient per generar experiències amb una mínima solidesa.

5. DETECCIÓ D'ALGUNS ELEMENTS DE POLÍTIQUES ALTERNATIVES EN LES EXPERIÈNCIES

5.1 Característiques de les polítiques socials en el nou enfocament

5.1.1 Concepció descentralitzada i desplegament de projectes successius

Tal com s'ha vist al valorar la solidesa de les experiències analitzades, la majoria d'experiències s'articulen al voltant de projectes més o menys formalitzats però fàcilment identificables, al menys en les seves línies estratègiques.

La relació amb projectes impulsats per les administracions locals no és majoritària, però és significativa (27%), encara que l'administració local és present en moltes de les experiències amb formats i intensitats diversos que es descriuran en apartats posteriors. Més difícil és trobar relació amb orientacions o referents que es puguin identificar amb projectes de país més o menys explícits (7%).

En quan a recursos ja és diferent. Al voltant de la meitat de les experiències intenten, i sovint aconsegueixen, aprofitar recursos que ofereixen projectes i programes locals o nacionals, o fins i tot d'origen estatal o europeu (10%), la qual cosa ja sembla apuntar una certa vinculació, més funcional que criterial, a projectes d'àmbit més ampli que el que orienta l'experiència. Si aquests projectes més globals no existeixen, aquestes experiències, explícitament o implícita, pretenen fomentar projectes locals o de país amb la seva mateixa orientació, ja sigui per generalització des de les administracions o per inducció des de la reproducció de l'experiència (Quadre 19).

Quadre 19: Vinculació inicial a projectes o iniciatives institucionals

Vinculades inicialment a projectes o programes d':			No vinculades
Administració Local	Administració Autonòmica	abast estatal o europeu	
27%	7%	10%	66%

En les experiències orientades cap a fomentar l'autonomia crítica dels ciutadans (participació ciutadana, medi ambient,... un 15%), en especial dels infants i joves, sempre hi porta la iniciativa l'administració corresponent, generalment local. Són de les poques en que es produeix el procés de dalt a baix. Aquesta peculiaritat s'estén també als ritmes, dinàmiques, dubtes i precaucions que genera en l'administració política que les impulsa.

A vegades, els projectes d'algunes d'aquestes experiències són perfectament coherents amb determinades polítiques educatives o d'altres polítiques socials, marcades per l'Administració Autonòmica, però no amb les orientacions dels serveis intermedis que acostumen a no recolzar-les ni a reconèixer-les. També cal comentar que els temes i plantejaments que mouen aquestes experiències acostumen a estar més propers a iniciatives relacionades amb projectes i programes europeus que amb projectes i programes de l'Administració Autonòmica.

Sigui com sigui, en els projectes que orienten les experiències analitzades es manifesta de forma més o menys explícita, una concepció del que és educació que va més enllà del que és escolar, no només per formes i continguts de la intervenció educativa, sinó també pels ciutadans als que va adreçada aquesta intervenció. Encara més, l'escola al participar en aquestes iniciatives assumeix en els seus projectes educatius reals elements educatius més globals i transversals dels que tradicionalment ha considerat com a propis. Des d'aquesta perspectiva, l'escola que participa en experiències com les analitzades, entra en un camí que l'orienta cap a la innovació i la prospecció de noves dimensions de l'educació.

5.1.2 Confiança mútua, negociació i sostenibilitat

Les noves polítiques socials cal que es despleguin en base a la confiança mútua, la negociació i la sostenibilitat global de la proposta. Abans de seguir amb aquest punt, cal aclarir que les referències a les experiències que s'hi farà serà essencialment qualitatiu. Per analitzar aspectes tant intangibles com els que es fa referència en aquest punt, sembla millor referir-se a indicadors qualitatius de tendències més globals que a indicadors basats en aproximacions més analítiques i quantificables. Per aquesta raó, en aquest punt no hi haurà referències a quantitat o proporció d'experiències en les que es detecta l'una o l'altre situació.

Una característica significativa és que aquestes experiències, que han estat seleccionades pel fet de presentar coincidència entre diversos serveis, és que s'hi pot detectar de forma molt generalitzada la tendència a treballar en formats multiprofessionals, amb estructures més o menys properes al treball en xarxa. En elles molt sovint hi és present la preocupació per apropar primer als professionals implicats i generar entre ells la **confiança** necessària que actuï com un element de cohesió, bàsic per al futur de l'experiència. Aquesta confiança, no només es planteja a nivell dels professionals implicats sinó que apareix a l'hora de caracteritzar la relació que es vol establir amb els ciutadans als que s'adreça la iniciativa. Això és així en especial quan els programes que s'implementen s'adrecen a adolescents.

Pel que fa als professionals, cal observar que aquesta confiança s'assoleix sense massa dificultats i amb alts nivells entre els que s'impliquen directament amb l'experiència. En canvi, entre els professionals que, tot i que la seva activitat professional està afectada per les iniciatives que es programen, no hi estan directament implicats, aquesta confiança passa a ser sovint escepticisme o reticència.

La **negociació** és la base de l'apropament de les cultures professionals. Aquesta negociació és més complexa i lenta quan més lluny de la pràctica estan els professionals implicats. En aquests sentit cal apuntar que la tendència a la cerca de complicitats i al consens és més alta quan més proper al territori hagi estat l'origen de l'experiència. Així, si l'experiència ha sorgit directament dels ciutadans o professionals té expectatives de generar espais de negociació més fàcilment que si l'origen està en l'administració local, i aquesta més fàcilment que si l'experiència neix en les diputacions o en l'Administració Autonòmica.

En efecte, si l'experiència que s'analitza té una component força institucional, és a dir, que depèn de l'acord entre professionals ja força propers al nivell polític, el procés de negociació acostuma a presentar problemes tant en la presa de decisions com en la implementació. En la presa de decisions perquè els professionals que les han de prendre estan en nivells de responsabilitat més alts en la jerarquia administrativa o de les institucions a les que pertanyen, per la qual cosa la relació entre risc i benefici al seu nivell sembla decantar-se més cap al primer. En la implementació, perquè els professionals del serveis que hi estan implicats, generalment ni participen en aquest procés de negociació a nivell institucional ni entren en contacte directe i previ amb els altres professionals dels altres serveis implicats. En conseqüència, els tics professionals de cadascú no entren en conflicte i es mantenen les barreres culturals que cada gremi acostuma a generar si es manté aïllat. De fet, en aquests casos, sovint els professionals veuen la iniciativa com una ingerència professional que els genera reaccions a la defensiva.

Per un altre cantó, si la iniciativa es planteja a nivell de professionals directament implicats en la implementació dels acords, aquesta negociació és espontània i àgil, sense formalismes i amb molt més possibilisme. I això és tant més així quan l'experiència es relaciona amb la necessitat de donar resposta a un conflicte més o menys compartit. Llavors, tot i que hi ha excepcions, la negociació entre els professionals és quasi immediata i sistemàtica. La realitat és tant exigent que aplanar totes les dificultats que

puguin emanar de les respectives cultures professionals. Això sí, no sempre aquesta disposició és la mateixa per a tots els professionals que hi participen, sempre hi ha qui "tira més del carro" i qui està més a l'expectativa, però els formalismes i la burocràcia tenen poca presència en aquests casos.

Aquestes constatacions que fem en experiències en les l'escola hi entra en joc de manera més o menys significativa, molt probablement es podrien fer en tot tipus d'experiències de col·laboració multiprofessional. Però s'ha pogut observar que si l'escola ha portat o ha compartit la iniciativa, creixen considerablement les possibilitats de generar espais de trobada i coordinació amb professionals d'altres serveis per impulsar aquesta col·laboració multiprofessional. En canvi, quan l'escola no és "soci fundador", tant per les reticències d'altres professionals a apropar-se a l'escola com per les dificultats que la mateixa escola posa a implicar-se sense ser-ne protagonista, creixen considerablement les dificultats per aconseguir el desplegament d'experiències d'aquest tipus.

La posició intermèdia entre una i l'altra situació acostuma a produir-se si l'experiència té el seu origen en la necessitat dels professionals per millorar l'efectivitat de la seva intervenció. És a dir, si la iniciativa neix de la consciència o convicció de que un apropament entre professionals del mateix servei o de diferents serveis aportarà millores significatives a l'efectivitat del conjunt de la intervenció. En aquest casos, tot i que la posició inicial és més sòlida, a l'hora de la veritat és fàcil trobar reticències, expectatives diverses, dubtes... que dificulten avançar i mantenir l'experiència. Sovint, en aquests casos, calen agents externs que ajudin a mantenir els nivells bàsics de cohesió i a cercar espais de proximitat que facilitin la negociació i els acords necessaris per continuar desplegant iniciatives de col·laboració multiprofessional. En tot cas, aquest agent extern ha de situar-se en el punt exacte com a facilitador però sense ocupar més competències de les relacionades amb aquesta funció catalitzadora.

La millora de la **sostenibilitat** dels serveis que s'hi impliquen és més present del que fins i tot són conscients els propis protagonistes. La majoria de les experiències destaquen la necessitat de millorar els resultats del treball dels professionals. Són molt freqüents les referències a "evitar encavalcaments" "reduir els buits",... o la referència a recursos d'entitats o institucions públiques o privades que s'impliquen, també amb recursos, en el desplegament dels programes. En aquest sentit, la millora de la relació entre recursos invertits i resultats obtinguts acostuma a ser prou clara. De fet, la majoria de les experiències es mantenen bàsicament perquè els que hi estan implicats observen aquesta millora en la seva pròpia activitat. Aquesta millora és l'únic referent que justifica el manteniment d'una activitat que, al menys a priori, genera treball afegit.

Sovint es diu que per mantenir aquestes iniciatives cal que els professionals "inverteixin" quelcom més que professionalitat. És a dir, si entenem la sostenibilitat com allò que fa possible el manteniment en el temps de l'experiència i la seva possible transferència, cal acceptar que els professionals o part d'ells, s'hi han d'implicar més enllà del que es contempla en les seves responsabilitats professionals. De totes maneres, el factor de continuïtat més repetit fa referència a la pròpia convicció dels professionals implicats de que aquesta és una manera de treballar que facilita la seva tasca i que permet treure més i millors resultats.

El de la sobreimplicació dels professionals és el factor d'insostenibilitat i d'inestabilitat més important que es pot detectar, molt més que el que es podria deduir de la inversió complementària de recursos materials o de professionals, que acostumen a ser força reduïts o inexistents. En aquest sentit, pel que fa referència a la continuïtat de l'experiència, no es veuen massa impediments ni dificultats. Algunes en poden ser les referències a l'estabilitat professional, a la precarietat de les contractacions o de la consideració infra-laboral d'alguns col·laboradors o als efectes de canvis polítics en els governs locals en els casos que l'experiència estigui més o menys lligada i depenent del projecte sectorial o global que tingui l'administració local. Al respecte es pot dir que les experiències amb una

forta base civil, apareixen com més sòlides i protegides de les conjuntures polítiques de les administracions.

Pel que fa a la transferència dels aspectes metodològics, hi ha una creença molt generalitzada de que aquesta és una bona alternativa que els serveis tenen per donar respostes més complexes i coherents, no importa en quin lloc actuïn i en quin moment. És al voltant del contingut concret de cadascuna de les experiències quan s'insisteix en la necessitat de contextualitzar les iniciatives i s'insisteix en fugir de reproduir mimèticament el treball realitzat en altres llocs i en altres moments.

Només en casos en que les experiències, tant en el seu naixement com en el seu desenvolupament, estan molt vinculades a una administració és fàcil trobar per part d'aquestes mateixes administracions reticències a la seva possible transferència o un control desmesurat de la seva implementació. En l'un i l'altre cas són símptomes d'una tendència malaltissa a l'apropiament de la iniciativa per part de les administracions, institucions o professionals implicats.

5.1.3 Respostes actualitzades i innovadores

Formalment i explícita, l'orientació innovadora i/o actualitzadora d'aquestes experiències, és molt reduïda. Generalment els professionals que s'impliquen en aquestes iniciatives ho fan per donar resposta més o menys directe a les necessitats del seu treball.

De totes maneres, en les experiències que es plantegen, des de la consciència de que treballant coordinadament amb altres serveis es pot millorar els resultats de la intervenció educativa conjunta, si que es pot considerar que presenten motivacions directament innovadores en la seva iniciativa. Deixant clar que aquesta innovació es focalitza més en aspectes d'organització, de dinàmica i de clima relacional entre professionals que no en continguts educatius concrets.

Des d'aquest punt de vista, les experiències que directament expliciten que un dels seus objectius és la generació d'espais de trobada multiprofessionals orientats a una intervenció més o menys definida, es podria dir que estan proposant processos clarament innovadors i que actualitzen les metodologies a les noves exigències de la societat. En les altres experiències, aquest factor innovador apareix més aviat com una conseqüència del treball que es valora, com un valor afegit, però no com un dels objectius de referència de l'experiència i, per tant, com un dels valors de la iniciativa.

Sigui com sigui, aquestes cabdal d'implicació creativa, va generant respostes que a partir de l'assaig - error van conformant un pòsit de continguts que també comença a ser necessari conèixer i divulgar. Massa sovint, els implicats directament amb l'experiència manifesten molt poca o nul·la consciència del valor general del seu treball. Rarament han participat en intercanvi d'experiències, sovint s'hi refereixen en el sentit que no tenen temps ni marcs per a fer-ho i la simple divulgació del seu treball només es fa si hi ha una administració directament implicada, generalment la local, que divulga l'experiència com objecte de legítima propaganda de la seva tasca política.

Com ja s'ha comentat a l'inici d'aquest punt, un punt fort i alhora un punt feble d'aquestes experiències és que no es mantenen si no generen respostes que perceben com a positives els directament implicats. En aquest sentit, la capacitat d'innovar, en el sentit de millorar el que ja existia, apareix com un element quasi inherent a la seva realitat. Només quan el paper de les administracions sigui especialment rellevant, sobretot en els inicis de l'experiència, es poden trobar experiències que es mantenen sense massa sensació ni de millora ni de canvi. Com es veurà, poden ser superestructures que van a la cerca del problema que els doni consistència, que els doni projecte. Algunes vegades s'aconsegueix...

5.2 Caracterització de les competències en cada nivell implicat

5.2.1 L'Administració Autonòmica i les línies estratègiques del país

El conjunt de la intervenció social del país ha de respondre a les línies estratègiques que determina l'Administració Autonòmica com a concreció dels seus projectes sectorials i que estableix els continguts i els procediments de l'avaluació de la implementació de les polítiques socials.

En el conjunt de les experiències analitzades s'han cercat indicis que apuntessin la presència d'aquestes línies estratègiques que des dels Departaments de l'Administració Autonòmica orientessin el desenvolupament d'aquestes iniciatives. En alguns casos hi són, en especial en aquelles que neixen a partir d'iniciatives impulsades directament des de l'Administració Autonòmica o que des d'un primer moment algun dels Departaments o alguna de les seves delegacions hi ha estat implicada: escoles verdes, algun treball en xarxa, projectes interdepartamentals,...

També s'aprofiten marcs que s'obren des de Departaments de l'Administració Autonòmica per donar algun suport institucional a aquestes iniciatives. Per exemple, els plans estratègics del Departament d'Ensenyament o els Plans Comunitaris relacionats amb Benestar Social. A vegades, però, aquesta estratègia d'aprofitar aquests marcs comporta una pèrdua significativa de dinàmica i flexibilitat que debilita considerablement l'experiència, com ha passat en alguna CETIC que neix amb força com una iniciativa espontània de treball en xarxa entre els diversos professionals que intervenen amb joves en edat escolar i, en adaptar-ho a un marc predefinit, perd efectivitat i, també, sentiment de pertinença entre els seus membres. També cal dir que molt sovint hi ha la col·laboració directa en l'experiència de professionals de l'Administració Autonòmica, però que s'hi impliquen des de una concepció pròpia de la seva activitat professional i difícilment identificable amb l'orientació del servei al que estan adscrits.

En general, però, la majoria d'experiències apunten una certa distància entre l'orientació de les polítiques oficials i la que pren l'experiència. Sovint es fa referència a les polítiques educatives en termes d'obstacle que exigeix creativitat per "neutralitzar-lo" o en termes d'escenari innocu que es deixa al marge. En aquest sentit cal interpretar també la duresa o l'escepticisme amb què es fa referència a la poca receptivitat i menys reconeixement que manifesten els òrgans més propers de l'Administració Autònoma, el Departament d'Ensenyament entre ells, respecte l'existència i l'activitat d'aquestes iniciatives.

Aquest distanciament es fa també palès quan es demanen quines millores afavoririen el desenvolupament de l'experiència. Rarament es fa referència a hipotètics canvis en les polítiques educatives del Departament d'Ensenyament o en la resta de polítiques socials de l'Administració Autònoma, si no és en termes de flexibilitat en les polítiques de personal o de més autonomia en les unitats d'intervenció primària, en especial en els centres escolars. Rarament es reclama més reconeixement del treball o el canvi en continguts concrets de les polítiques de referència.

De fet, sembla clar que les administracions molt centralitzades, sobretot si estan en èpoques decadents, veuen amb desconfiança i recel iniciatives que ni saben incorporar ni poden eliminar. És un dels indicadors de que ni es tenen prou reflexos per apropar-s'hi adequadament per integrar-ho o, al menys, integrar-s'hi, ni de la confiança en el suposat projecte propi per combatre-ho. Un altre indicador del mateix és el fet que els seus professionals que desenvolupen la seva activitat en unitats d'intervenció primària, fàcilment s'impliquen en aquestes experiències com una forma de superar les massa freqüents contradiccions o distanciament entre les polítiques oficials i les demandes reals dels ciutadans i comunitats amb les que intervenen. Cal aclarir que aquesta implicació dels professionals no és ni es percep pràcticament mai com una implicació relacionada amb les polítiques i programes del Departament d'Ensenyament o del Departament al que estiguin adscrits.

Per tant, en aquest sentit caldria dir que les experiències observades no apunten indicis significatius d'evolució ni de sensibilitat per part de les polítiques educatives, i en general de les polítiques socials, que apuntin expectatives de que ja s'estigui movent alguna cosa en la direcció de voler integrar aquest tipus d'experiències, per exemple, contemplant formats administratius, encara que excepcionals, però que permetessin reconèixer-les.

5.2.2 Liderat de l'administració local com a agent de proximitat

Podem afirmar que la implementació de les polítiques socials es concreta en cada territori amb el liderat de l'administració local en l'apropament d'aquestes polítiques a la ciutadania. En l'absoluta majoria de les experiències analitzades hi ha la presència més o menys significativa de les administracions locals, presència que és variada tant en la intensitat com en el contingut concret. Així, des de ser-ne qui n'assumeix el liderat, des del seu inici o en el seu desenvolupament, fins a ser només un dels subministradors de recursos, s'hi poden trobar totes les tonalitats intermèdies. No cal dir que els ajuntaments tenen més tendència a ser-hi amb formats més significatius, i els consells comarcals i molt especialment les diputacions, tendeixen a jugar-hi un paper més de suport que pren cos en recursos humans i materials de diversos tipus.

La significativitat de la implicació de les administracions locals està molt relacionada amb l'existència o no de projectes o programes de ciutat més o menys desenvolupats i més o menys implementats que es relacionin amb el contingut de l'experiència.

Per donar algun referent més quantificat, es pot dir que l'administració local és l'administració que és present en la iniciativa del 31% de les experiències estudiades. En aquests casos destaquen aquelles que estan vinculades amb el desenvolupament de l'autonomia crítica dels ciutadans (participació, medi

ambient,...), tot i que també n'hi ha d'altres directament relacionades amb ofertes educatives escolars o extraescolars. Són experiències en les que el suport i seguiment que en fa l'administració local s'orienta majoritàriament a fomentar la participació ciutadana i la implicació de la societat civil en les respostes educatives. Com és natural, aquestes experiències acostumen a ser una peça més de projectes de ciutat o de territori més globals.

En un altre 22% dels casos, l'administració local no és present en l'inici les experiències o no n'és un element rellevant en el seu naixement però, en canvi, la incorpora en projectes de ciutat o territorials que ja estan en marxa. Aquest és el cas de les experiències relacionades amb situacions de risc de marginació, com són les que es desenvolupen al voltant de la immigració, de les comunitats gitanes o de la desestructuració familiar. En aquestes experiències, l'objectiu central és tant la millora de l'efectivitat de les intervencions com generar i consolidar metodologies de treball que en sí mateixes afavoreixin aquesta efectivitat. No hi ha dubte que són els casos en què es pot trobar més i més complets indicadors d'innovació en la intervenció educativa global de l'administració pública.

En un altre bloc, el 21% d'experiències, l'administració local és percebuda com una institució present i activa, però aquesta presència no és vista ni especialment rellevant ni relacionada amb iniciatives de la mateixa administració de més envergadura. Forma part d'un bloc difús d'experiències que són propostes més institucionalitzades des de l'Administració Autònoma. En aquest bloc hi ha les CETIC, les Escoles Verdes, alguna proposta relacionada amb la relació escola-empresa o propostes amb contingut molt divers (risc social, educació per a la salut, educació en valors, gestió de centres...) en les que els centres educatius tenen un protagonisme molt destacat, ja sigui en la posta en marxa de l'experiència o en el contingut de la intervenció. La poca significativitat de la presència de l'administració local en aquestes experiències respon tant a casos en els que la pròpia iniciativa dels centres i les seves comunitats (amb el suport més a distància de les administracions) és suficient per tirar endavant les iniciatives com a d'altres en els que es fa evident el distanciament normatiu, polític o cultural

entre l'administració local i l'Administració Autonòmica o els centres escolars. En aquests darrers, sembla que ni des d'una part ni des de l'altra s'avanci en el reconeixement mutu i es creen distàncies, més artificials que reals, que debiliten notablement l'efectivitat de la intervenció col·lectiva.

En un quart bloc (13%) es troben experiències, en les que l'administració local és vista com una font de recursos, generalment no única, però que no s'implica directament en el desenvolupament de l'activitat. Són casos en què la temàtica és molt variada i que es podrien adscriure quasi tots en aquelles iniciatives que l'administració local valora positivament i en defensa la continuïtat, valoració que és percebuda i explicitada pels implicats en l'experiència. Normalment, responen a casos en els que la pròpia dinàmica interna dels implicats, comunitats escolars i/o institucions públiques i privades, pot garantir la continuïtat normal de l'activitat que, més enllà de la rellevància del contingut, acostuma a tenir un abast reduït. D'alguna manera, estan en aquell nivell en que sembla oportú deixar espai a la gestió de recursos directament per part de la societat civil, tot i que aquests recursos puguin tenir orígens molt diversos: entitats privades, administracions locals, Administració Autonòmica, el govern central o fons europeus.

Finalment, hi ha un darrer bloc d'experiències (12%) en les que no apareix cap indicatiu d'implicació de cap administració local en cap aspecte del desenvolupament de les mateixes, o al menys així és com es percep des dels directament implicats. És difícil trobar elements en comú en aquests casos, tret del fet que dos d'aquests responen a propostes que abasten tot Catalunya i en les que hi ha empreses o institucions privades que gestionen la proposta en tot el país. En les altres (hospital de dia per adolescents, coordinació CAP de salut - IES i aula d'acollida per a alumnes immigrants), l'absència és més aparent que real perquè la seva activitat entra en contacte directe amb programes locals, siguin de salut o de serveis socials, amb els que més aviat que tard col·laboraran, si és que no s'està fent ja de forma implícita. El Quadre 20 sintetitza aquesta informació.

Quadre 20: Presència de l'administració local en les experiències

Hi és i porta la iniciativa	Hi és amb vinculació a projecte	Hi és sense vinculació a projecte	Només hi aporta recursos	No hi és
32%	22%	21%	13%	12%

Aquesta descripció detallada de la implicació de les administracions locals amb aquestes experiències, és un indicador més de la importància que ha de tenir aquesta administració en el desplegament de polítiques educatives, dins el marc de les polítiques socials, que vulguin donar respostes al nous reptes d'integració, solidaritat i desenvolupament autònom dels ciutadans de la societat que ens ve. Aquesta presència es produeix en contextos territorials ben diferents, des d'àrees metropolitanes fins a zones rurals, des d'administracions municipals de districtes de grans poblacions, fins a consells comarcals de comarques poc poblades.

En la majoria de les experiències, com ja s'ha comentat, a l'hora de manifestar-se sobre la possibilitat d'estendre la seva proposta a altres territoris, acostumen a defensar que és possible i necessari fer-ho, però que cal adaptar mètodes i sobretot continguts a les característiques del territori. Aquest és el paper central de l'administració local en el desplegament futur del conjunt de les polítiques socials. Aquestes experiències, fent ús de la tradicional intuïció, creativitat i clarividència innata de la societat civil davant la necessitat, només anticipen aquest fet.

5.2.3 Protagonisme i implicació de ciutadans i comunitats

L'apropament de les polítiques socials a la ciutadania s'ha de basar en la implicació i el protagonisme individual i comunitari dels ciutadans en la

implementació definitiva d'aquestes polítiques Un dels pressupòsits de la concepció de l'estat de benestar que es propugna en tot aquest treball es basa en fer del ciutadà un agent educatiu per a sí mateix. De fet, la intervenció del conjunt de les polítiques socials s'ha d'orientar també en la direcció de crear les condicions adequades per a què cadascú resolgui fins on pugui les seves necessitats de salut i seguretat, d'autonomia i d'autonomia crítica. Aquest era un dels principis en els que s'havia de recolzar la imprescindible sostenibilitat d'un estat de benestar modern i de futur.

És en aquesta direcció en la que s'ha d'entendre la necessitat d'implicar i de fer protagonista al mateix ciutadà en el desplegament final de les polítiques educatives, i en general en la resta de les polítiques socials. I s'ha de dir que en les experiències analitzades, aquesta component és molt poc present. No hi ha dubte que hi ha una referència generalitzada i reiterada a la necessitat d'adequar les intervencions a les característiques individuals i comunitàries dels col·lectius als que s'adrecen les iniciatives, especialment si aquests col·lectius presenten risc significatiu de marginació. Tant en el problema o necessitat que genera l'experiència com en els objectius i dinàmica de treball explícitament o implícita hi ha la necessitat de concretar la intervenció en continguts i formats adequats al context. Però en la relació de dificultats que es detecten en el desplegament de l'experiència ja es poden trobar un nombre significatiu de referències a la poca implicació o insuficient resposta de ciutadans a les propostes de l'experiència (es veu molt clarament quan es tracta d'iniciatives adreçades a joves en propostes educatives no escolars). En concret, en el 36% de les experiències analitzades es fa referència a alguna manca d'implicació dels ciutadans o dels professionals indirectament implicats en termes de queixa, tot significat que no s'entén el perquè tant uns com els altres, que són les persones a les que s'adreça la iniciativa, no són capaços de valorar positivament la proposta, proposta que uns experts més o menys institucionalitzats, han definit amb cura i coneixement profund de la realitat i de la ciència pertinent (Quadre 21).

Quadre 21: Distància percebuda entre oferta i necessitats

Manca d'implicació de destinataris	Desajustament entre proposta i expectatives dels destinataris	No hi ha referència a possibles desajustaments
21%	15%	64%

Paral·lelament, quan es demana sobre la valoració i participació dels usuaris, hi ha pocs casos (19%) en que es pugui deduir que es disposi de mecanismes amb un mínim de sistemàtica per recollir les percepcions dels ciutadans o dels professionals als que s'adreça la proposta, per anar ajustant l'oferta en el sentit d'afinar més la seva efectivitat. Així mateix, en un 24% més de les experiències es manifesta l'existència d'algun procediment, normalment indirecte, per incorporar les percepcions dels destinataris de l'activitat, ja sigui en termes de satisfacció respecte el resultat o sobre la incorporació de propostes i aportacions al contingut o al procés de la intervenció. De fet, en bona part de les experiències, s'identifica avaluació positiva més amb la quantitat que en la qualitat de la participació dels destinataris del servei (Quadre 22).

Quadre 22: Presència d'iniciatives d'avaluació de procés o de resultats

Procediments d'avaluació més o menys formalitzats	Procediments d'avaluació informals	No es detecten indicis de procediments d'avaluació
19%	24%	57%

En la pràctica, es pot afirmar doncs, que aquesta voluntat d'adequació de les propostes encara és molt il·lustrada, molt a partir d'allò que els professionals o les institucions "saben" o "pressuposen" d'aquella comunitat. Uns, els professionals i les institucions, tenen el saber, i els altres, els ciutadans, tenen les necessitats. Hi ha un plantejament clarament jeràrquic que encara respira els tics d'un estat de benestar paternalista i, com dèiem, il·lustrat. Fent el símil del que és ensenyar i aprendre, que en aquest cas és quelcom més que un símil, estem en un estadi formatiu, de gestió dels aprenentatges per part del "mestre", de manera que l'alumne està en un nivell més receptiu i a l'espera d'ordres i d'orientacions. Aquest model, per molt que es basi en el protagonisme de l'alumne a l'hora d'aprendre, no explota totes les possibilitats que té el mestre a l'abast per generar motivació i reconeixement i apropiació per part de l'alumne del què es vol aconseguir amb el procés d'aprendre. Aquest estadi formatiu ja fa temps que s'ha complementat amb una nova concepció formadora, en la que la comunicació i la participació directe dels alumnes en el format i contingut del procés d'ensenyament/aprenentatge i en la seva avaluació, creen millors expectatives per aconseguir més amb menys. Si a aquesta aproximació formadora, se li afegeix la necessitat d'entendre que un procés d'ensenyament/aprenentatge es produeix en un marc de relacions on l'afectivitat i les emocions tenen un paper central, queda configurat un referent per avançar en la millora de l'efectivitat de la intervenció educadora dels professionals. Bé doncs, canviant poques paraules, podria formular-se un marc per aconseguir intervencions més efectives dels professionals relacionats amb el conjunt de les polítiques educatives, i fins i tot en el conjunt de les polítiques socials. Així, es podria formular que el marc de referència d'aquesta intervenció caldria que s'orientés cap:

- Fer entendre al ciutadà que sense la seva implicació directa i intransferible, és molt més difícil i costós satisfer les seves necessitats educatives i, en general, satisfer el conjunt de les seves necessitats bàsiques.

- Facilitar la comunicació entre professional i ciutadà i entre ciutadans al voltant del contingut o formats de les intervencions educatives i socials.
- Considerar que aquestes intervencions han de partir d'un context cultural determinat que condiciona definitivament el què i el com de la intervenció.
- Que aquesta intervenció es produeix en un context de relacions entre persones, ple de sentiments i emocions que la condicionen.

De la mateixa manera que passa en bona part dels docents, aquestes característiques són identificables parcialment o total en la pràctica de molts dels professionals de serveis a les persones, però no de forma sistemàtica, ni explícita, ni reconeguda com a referents significatius. És per això que en aquestes experiències, tret de varies que tenen un contingut escolar molt marcat i que tampoc serien representatives del conjunt de la proposta escolar, no hi ha referències a la necessitat d'apropar-se al ciutadà i a les seves comunitats de forma sistemàtica, explícita i rellevant per poder millorar de forma significativa l'efectivitat de la intervenció.

Sembla clar que aquest aspecte és un dels que presenten menys innovació i, segurament, exigirà reflexió i suport en diverses formes als professionals. Primer, en els aspectes de cultura professional, que caldrà anar modificant sobre la pràctica i a partir de la pràctica. Després, en aspectes més tècnics, reforçant la idea que aquesta aproximació a les percepcions dels ciutadans no exigeix ni mecanismes sofisticats ni, sovint, massa feina afegida. N'hi ha prou en recollir i retenir de forma mínimament sistemàtica informació que s'obté del contacte directe i quotidià amb els ciutadans amb els que els treballa.

5.3 Les responsabilitats dels agents implicats en les polítiques socials

5.3.1 L'Administració Autònoma i el projecte de país

Ja s'ha comentat que en les experiències estudiades no es detecten indicis de que des de l'Administració Autònoma es plantegin algunes línies estratègiques que puguin orientar-se en la mateixa direcció que les que emmarquen els objectius d'aquestes experiències. Hi havien algunes excepcions relacionades amb projectes com Escoles Verdes i Recollida Selectiva a les Escoles, en els que la iniciativa era directament gestionada des de serveis centrals dels Departaments de Medi Ambient i d'Ensenyament de l'Administració Autònoma, amb l'existència d'unes comissions de seguiment territorials que no tenen vinculació reconeguda amb cap altra administració.

En aquest punt es vol cercar elements en les experiències estudiades que apuntin cap algun tipus de liderat per part de l'Administració Autònoma en aquest camí d'innovació en la gestió de les polítiques educatives i més en general de les polítiques socials. Del que s'ha recordat anteriorment es pot deduir que en aquestes experiències i en les percepcions que s'han recollit entre els professionals implicats no es troben referències ni directes ni indirectes a aquest liderat, tret de les excepcions ja esmentades i d'alguna altra experiència en la que es reconeix al menys la implicació directa d'alguna Delegació Territorial del Departament d'Ensenyament en recursos i iniciativa: les CETIC de Girona i Baix Empordà, la Xarxa de Molins de Rei, la UEC d'Olot i l'Hospital de Dia de Sabadell. Així doncs, el conjunt d'aquestes experiències no es pot considerar dins del marc de la política del país oficial, tot i que ho estan i de ple dret en la política real del país. En aquest sentit, cal destacar la decisió de serveis i professionals de l'Administració Autònoma que s'impliquen en iniciatives com aquestes, més guiats per la seva professionalitat i per la necessitat de trobar noves vies que ajudin a donar respostes més efectives a les noves necessitats en la intervenció social, que per orientacions institucionals dels serveis als que pertanyen.

Caldria, també, analitzar fins a quin punt l'Administració Autònoma exerceix una funció d'avaluació del que està passant en els territoris. Així, al demanar el grau de reconeixement i valoració que en fan les institucions, i tal com queda reflectit en el Quadre 23, s'ha obtingut:

- El 45% de les experiències entenen que l'Administració Autònoma no en sap res de la seva activitat.
- El 37% de les experiències entenen que l'Administració Autònoma coneix la seva existència, però o no la valora i deixa fer o la veu amb certa suspicàcia.
- un 18 % de les experiències entenen que reben el reconeixement i el suport de l'Administració Autònoma en el desenvolupament de la seva activitat.

Quadre 23: Percepcions de reconeixement i suport de les experiències per l'Administració autònoma

Són ignorades	Són conegudes però no reconegudes	Són conegudes i valorades
45%	37%	18%

Aquesta realitat planteja un distanciament molt clar respecte aquestes iniciatives d'intervenció territorial per part dels òrgans centrals del Departament d'Ensenyament i, d'alguna manera, del conjunt dels Departaments de l'Administració Autònoma implicats en aquestes experiències. És ben cert que algunes d'aquestes experiències són de poc abast, però totes tenen implicades a centres escolars i existeix una inspecció que pot conèixer les activitats més significatives que s'hi realitzen.

Des d'alguns dels professionals directament implicats en les experiències analitzades, no tant sols no es percep proximitat en les polítiques de país, sinó que es veuen aquestes polítiques com obstacles per a un desenvolupament més sòlid i eficaç de la seva activitat. Sovint, en base a creativitat i paciència s'ha d'aconseguir superar els obstacles generats per formulacions normatives en les que basen aquestes polítiques centralitzades i uniformitzadores en les que sembla haver-se entossudit bona part del Departament d'Ensenyament.

En les experiències en les que es pot detectar voluntat per part de l'administració Autònoma de territorialitzar les polítiques socials, en concret en les experiències relacionades amb el Departament de Medi Ambient (Escoles Verdes i Recollida Selectiva a les Escoles), la seva manera de generar intervenció territorial indica poca claredat en quan a descentralització real d'aquestes iniciatives. En efecte, més enllà de reconèixer i implicar les estructures administratives territorials de l'administració local i pròpies, com podria ser en aquest cas la inspecció d'ensenyament, estableixen el seu propi aparell de seguiment territorial, constituint-se en un exemple evident d'ineficàcia i d'ineficiència, segurament basada en la manca de confiança estructural entre les administracions i entre els serveis d'una mateixa administració.

Així doncs, en aquests moments no es poden trobar indicis en les polítiques educatives i d'alguna manera també socials que ens indiquin moviments adreçats a generar marcs institucionals que emmarquin aquestes iniciatives més o menys espontànies dels professionals i/o de les administracions locals. Iniciatives que acostumen a plantejar-se en base a la necessitat de donar respostes contextualitzades i més efectives a les necessitats educatives i socials bàsiques, tant dels ciutadans individuals com de les seves comunitats.

Cal, també destacar que tampoc es nota la presència de les polítiques educatives del país en la seva vessant de seguiment i d'avaluació de l'activitat que es desplega en el seu sí en el conjunt del territori. En efecte,

cal recordar que quasi la meitat de les experiències que s'han estudiat perceben desconeixement o ignorància per part dels Departaments de l'Administració Autonòmica de la seva activitat, de tal manera que en molts d'aquesta casos no es pot ni establir el conflicte positiu entre el que s'obté amb formats i continguts propugnats per concepcions més centralitzades i uniformitzadores i els resultats que s'obtenen amb plantejaments més contextualitzats i adequats al medi. Desapareixent de l'escenari, com també es pot considerar que passa quan les experiències formulen el "ens deixen fer", s'avorten totes les possibilitats generadores d'innovació i millora que tota intervenció avaluadora, formal o informal, porta implícita. No hi ha dubte que per donar un pas endavant en la implantació de continguts i formats d'intervenció en polítiques educatives de país, que pretenguin superar els reptes als que s'ha fet referència en apartats anteriors, cal que des del govern de l'Administració Autonòmica es contempli la manera d'incorporar línies estratègiques experimentals que acullin aquestes iniciatives o, al menys, iniciatives de seguiment i d'avaluació d'aquestes iniciatives per tal que es recuperi el potencial del conflicte entre nous i vells formats d'intervenció de les administracions, conflicte que ajudarà a la innovació i millora en la implementació d'aquestes polítiques educatives.

5.3.2 Les administracions locals i els projectes territorials sectorials

Ja s'ha comentat la presència generalitzada de l'administració local en les experiències estudiades. Aquesta presència pren formats ben diversos atenent a circumstàncies també diverses. En quan a l'Administració Autonòmica, ja s'ha insistit en que veu amb distància i poca implicació l'activitat d'aquestes iniciatives territorials. En general, però, aquestes experiències, quan comencen a consolidar-se, tendeixen a cercar la implicació de les administracions, si és que no la tenen des de l'inici, especialment per cercar més estabilitat, més reconeixement i més implicació i més generalitzada dels destinataris i professionals implicats. D'entrada, és molt infreqüent la voluntat de mantenir-se al marge de les administracions, tot i que en algun cas es fa una valoració negativa (CETIC del Baix

Empordà) d'haver institucionalitzat en excés la iniciativa pel que ha significat de burocratització i relaxament en els professionals implicats.

De fet, si s'analitza el que plantegen en les possibilitats de millora, una de cada tres experiències explicita l'esperança més que l'expectativa de que s'aconsegueixi una aproximació a les administracions, en alguns casos per facilitar el reconeixement de l'activitat o per inscriure-la en un marc institucional més ampli, en altres per augmentar la solidesa i perspectiva de futur del treball.

En general, doncs, la presència de les administracions en aquestes experiències es considera natural i necessària, especialment si aquestes ajuden a marcar prioritats i aporten referents més globals, de país, al seu treball. Però també es fa palès que els professionals implicats en aquestes experiències associen a les administracions amb processos normatius, burocràtics, lents i poc flexibles, cosa que si és generalment compartida per força sectors de la comunitat escolar vinculada a la xarxa pública del país, es fa especialment evident en el tractament d'aquestes experiències per part de l'Administració Autonòmica. Per aquesta raó, les administracions haurien d'aprofitar aquestes experiències per assajar procediments interns més flexibles, discrecionals i facilitadors d'un treball dels docents i de la resta de professionals de les unitats d'intervenció primària que s'ha de basar en la flexibilitat, el dinamisme i la col·laboració multiprofessional si es vol donar resposta adequada i actualitzada a les necessitats educatives emergents.

Cal fer, però, atenció a un altre fet que es pot observar de les aportacions de les diverses experiències. En aquest cas és més implícit que explícit. Fa referència a la possible col·laboració entre les administracions a l'hora de desplegar polítiques educatives o socials en general. En molt pocs casos, hi ha referències a aquest fet cabdal. En les Escoles Verdes es fa referència a què alguns ajuntaments s'impliquen difonent l'experiència entre les seves escoles, en el de la Recollida Selectiva a les Escoles, es fa referència a què l'administració local no s'hi implica, en la Xarxa Local de Sant Vicenç dels Horts es fa referència a què "es necessita un consens entre les dues

administracions i això no sempre és senzill" o en el Dispositiu Local per a la Transició de Sant Cugat es lamenta "la falta inicial d'un conveni entre l'ajuntament i el Departament d'Ensenyament". A part d'aquestes referències, unes en positiu les més en negatiu, no hi ha posicionaments rellevants ni en valoracions ni en expectatives sobre aquesta necessària relació entre les dues administracions. Sembla que tothom té tant assumit que és un tema irresoluble que es prefereix cercar aquesta proximitat a nivell de professionals o, com a molt, a nivell de serveis, fins i tot quan aquests són de la mateixa administració. Les diferents comissions interdepartamentals no apareixen referides en cap experiència, tot i que tant les CTICs com l'hospital de dia de Sabadell en són producte més o menys directe.

Per tal de resoldre aquesta realitat, cal pensar en autoritats educatives territorials que, a diferència de com passa ara, siguin pactades per les dues administracions. Aquestes autoritats territorials haurien de concretar al territori les línies estratègiques educatives marcades per l'Administració Autonòmica, generant projectes territorials que també incorporessin les línies estratègiques educatives dels corresponents projectes educatius de les administracions locals. Així mateix, haurien d'assumir l'avaluació i el seguiment del conjunt de la intervenció, no només en base al seu projecte educatiu sinó també a les línies estratègiques de país determinades pel Departament d'Ensenyament. Així, l'existència d'aquesta autoritat educativa exigiria que el conflicte entre les administracions al voltant del fet educatiu es produís a nivell més polític i, alhora, s'aïllaria l'activitat professional d'aquesta distorsió, ja que podria actuar com a referent únic del servei educatiu en tot el territori.

Aquesta figura, ara com ara no existeix, però la tendència sí que es pot intuir en aquelles experiències en les que tècnics locals i tècnics de l'Administració Autonòmica, molt sovint inspectors, no la inspecció, coincideixen en la gestió de la iniciativa, intentant transmetre missatges compartits als professionals que s'impliquen en la iniciativa. Segur que n'hi ha més exemples dels explicitats però al menys l'experiència de Molins de Rei, Viladecans i Sant Cugat en són manifestacions fefaents d'aquesta dinàmica.

Finalment, si existissin, aquestes figures vinculades a cadascuna de les polítiques socials, observades conjuntament com un òrgan col·legiat lligat al territori, podrien resoldre força de les dificultats actuals que apareixen quan es vol concretar intervencions multiprofessionals entre unitats primàries d'intervenció de diferents serveis. Aquestes dificultats, més enllà de les inherents a les diferents cultures professionals, es deuen a dues causes fonamentals, l'una és la poca autonomia d'aquestes unitats i l'altra, les orientacions centralitzades i poc flexibles que reben els professionals que hi són destinats. Aquest fet es veu reflectit en les experiències quan es fa queixa de la poca autonomia dels centres, en aquest cas quasi sempre escolars, i quan es lamenta la incertesa que genera en les experiències el fet que, molt sovint, la implicació d'un servei concret depèn més de la voluntat del professional del moment que d'una opció de tot el servei.

5.3.3 Les xarxes locals multiprofessionals i els projectes locals

Tret de les experiències directament gestionades des de l'Administració Autonòmica (Medi Ambient i l'Hospital de Dia de Sabadell), i d'altres com: Festival de Teatre Infantil i Juvenil del Baix Penedès, Eduquem més enllà de l'Horari Lectiu de l'àrea metropolitana de Barcelona,... les experiències que s'han analitzat estan estretament relacionades amb un territori i volen donar respostes al dèficit en d'assistència que les fa néixer amb la intenció de fer-ho tenint molt present les característiques del context social, econòmic, geogràfic,... del territori. Per això, quan es pregunta als professionals implicats sobre la possibilitat de transferència de la seva experiència, molt sovint s'insisteix en què aquesta transferència exigeix una adequació al context.

En aquesta contextualització de les respostes, a vegades apareixen espais d'intervenció en els que diversos serveis coincideixen. En aquests casos, l'adequació exigeix una diagnosi compartida entre els diferents serveis i una conseqüent intervenció coherent i coordinada de tots ells. Aquesta

possibilitat de la intervenció adequada al context, es veu molt present en les experiències analitzades. En efecte:

- El 20% de les experiències fan referència a la descoordinació entre professionals de diferents serveis com part del problema que està relacionat amb el naixement de l'experiència.
- Fins i tot, un 10% de les experiències ho explicita com un dels seus objectius.
- Finalment, el 50% de les experiències es plantegen i creen espais de trobada més o menys organitzats, més o menys sistemàtics, que convoquen a diversos professionals de diversos serveis per a coordinar-se i cercar respostes integrades.

Aquesta presència d'espais de trobada entre professionals de diferents serveis, relativament important i, de fet, observable en les experiències amb propostes organitzatives més estructurades, fa recordar el treball en xarxa, (un espai on es presenta interdependència, continuïtat i manca d'autoritat sobirana que decideixi per tots en cada moment). Aquesta opció metodològica és una eina que sembla fonamental si es vol aconseguir respostes cada vegada més potents i efectives davant les situacions cada vegada més complexes i diverses. En efecte, per aconseguir millorar l'efectivitat de les intervencions en polítiques socials sense posar en qüestió la sostenibilitat de les propostes, cal coordinar la intervenció dels diversos professionals. Així, amb els mateixos esforços es pot millorar l'efectivitat i amb la informació compartida es faciliten diagnòstics i pronòstics més acurats. A més, amb coordinació i anàlisis compartits de situacions, es fan possible intervencions més globals i integrades que faciliten la selecció del contingut i el format del suport que cal oferir a cada comunitat i, perquè no, a cada ciutadà, per a que sigui capaç de satisfer les seves necessitats educatives.

Aquesta opció metodològica demana un suport logístic i de seguiment que probablement l'ha de facilitar una administració que hi estigui implicada. En aquest cas, l'administració local és la millor col·locada per assumir la tasca de donar suport logístic i dinamitzar aquests espais de coordinació, tot assumint el repte de mantenir-se en l'equilibri inestable de facilitar la presa de decisions i l'eficàcia del treball sense caure en un dirigisme que podria acabar amb un enfocament no jeràrquic i compartit en la presa de decisions.

5.3.4 Centres escolars i unitats d'intervenció primària més autònomes

Si bé la generació de xarxes multiprofessionals és un recurs a contemplar en casos d'encavalcament en la intervenció entre serveis, la necessitat d'augmentar l'autonomia dels centres escolars (o de les unitats d'intervenció primària, en el cas d'altres serveis) passa a ser una condició necessària si es vol parlar seriosament de contextualització en la intervenció educativa o en el conjunt de la intervenció dels serveis relacionats amb les polítiques socials.

En les experiències analitzades aquesta vessant, molt centrada en l'autonomia de centres escolars, apareix amb formulacions ben diverses. Algunes, les menys, consideren que la pròpia experiència necessita que els centres que hi estan implicats tinguin més autonomia per poder generar projectes realment integrats al seu entorn. D'altres, un 40%, expliciten en l'apartat de problemes/dificultats, aspectes relacionats amb les diferents formes d'inestabilitat que genera el fet que moltes de les iniciatives depenguin de la implicació individual dels professionals o del liderat que un equip directiu o un responsable de centre pugui exercir sobre la resta dels professionals per poder esperar una resposta mínimament institucional de cada centre. En aquest mateix sentit, un 25% de les experiències plantegen com una de les possibles millores, la implicació més general, sòlida i estable dels professionals dels centres escolars. Això sense tenir en compte les freqüents referències a la implicació de membres de la comunitat educativa

(joves i pares i mares) en projectes que, directament o indirecta, s'adrecen a ells.

En aquesta vessant cal doncs incloure el camí cap a una participació directa dels centres escolars públics en l'adscripció o la contractació, com a mínim, de part del seus professionals. D'aquesta manera es podria facilitar la implicació dels professionals adscrits o contractats en la implementació de projectes de centre. Aquesta mesura s'està iniciant de forma tímida i plegada de dificultats que, lamentablement sovint estan associades als mateixos sindicats, deixa clar que aquesta via és possible dins l'administració pública i que, per tant, és perfectament possible desenvolupar-la amb tota la prudència, el seguiment i les responsabilitats que exigeix.

Si, per un cantó, per la generació i implementació sòlida de projectes de centre cal una selecció dels professionals del centres que no depengui exclusivament dels interessos personals del professor o professora, per un altre, aquesta condició és encara més fonamental quan aquests projectes s'orienten a la interacció amb l'entorn, incorporant el context com una de les fonts bàsiques per a la concreció de les intencions educatives de l'escola.

A més, de cara a la implicació individual i col·lectiva de la comunitat escolar en el fet educatiu, cal desenvolupar aquests projectes que, afavorint el sentiment de pertinença, obren les portes a la corresponsabilització de les persones i els col·lectius amb aquesta intervenció educativa. A més, amb una escola implicada en projectes locals més globals, és raonable pensar en que aquesta implicació pugui interaccionar amb la que es pugui generar amb altres dimensions de la implicació comunitària dels ciutadans.

6. ESTUDIS DE CAS: ELEMENTS DE XARXA I DE LIDERAT

6.1 Introducció

En aquest capítol s'analitzen els estudis de cas i s'aprofundeixen alguns aspectes que no es podien contrastar si no s'entrevisten a una varietat d'actors diferents participants en cada una de les experiències. L'estructura que seguirem serà la següent:

6.1.1 *Característiques de l'experiència*

En primer lloc, es farà una descripció de les característiques de l'experiència del cas partint de la diagnosi realitzada amb el conjunt de les altres experiències. Aquesta descripció es farà atenent al següent guió base, que correspon a les variables usades en la diagnosi global:

Descriptors

- Territori
- Nivell educatiu
- Relació centre/municipi
- Necessitats ateses: salut física, autonomia individual i autonomia crítica

Solidesa:

- Objectius i mitjans
- Expectatives

Canvi d'època

Nou Estat de Benestar:

- Corresponsabilització

- Atenció local i integrada
- Tendint a l'equilibri entre llibertat, igualtat i diversitat

Inadequació de polítiques:

- Centralitzades
- Uniformes
- Dissenyades només per donar resposta al problema
- Basades en la desconfiança

Polítiques alternatives:

- Descentralitzades: al voltant de projectes; basades en la confiança, la negociació i la sostenibilitat; impulsores d'innovació i d'actualització
- Distribució de competències: definició de les línies estratègiques de país per part de la Generalitat; concreció al territori i foment de la implicació per part de l'administració local; protagonisme i implicació de ciutadans i comunitats
- Agents i responsabilitats: Administració autonòmica i projecte de país; autoritats territorials sectorials (a mig camí entre l'administració local i l'administració autonòmica) i projectes territorials sectorials; administració local i xarxes de serveis; unitats autònomes d'intervenció primària.

6.1.2 Perspectives diverses en el si de l'experiència

En segon lloc, es farà una anàlisi de les diverses perspectives que es presenten en les diverses aportacions de les persones entrevistades. L'objectiu és contrastar si hi ha o no percepcions o visions diferents d'una mateixa realitat en funció del tipus de treball que s'hi realitza o del resultat que se'n rep.

6.1.3 Detecció de l'existència de xarxes

A banda dels objectius substantius de cada experiència, cal contemplar també els objectius (indirectes, si es vol) de generar uns estils i unes formes de treballar peculiars. En aquesta direcció, cal analitzar l'afavoriment de formes de treballar relacionals i col·laboradores. De formes que anomenarem de *treball en xarxa*).

Hi ha certa literatura al respecte, però no hi ha referències empíriques sobre com mesurar i valorar unes formes de treballar que es caracteritzen per elements tant intangibles com ara el nivell de confiança, les actituds cooperadores o les estratègies d'interacció.

Tot i aquestes dificultats, caldria avaluar les experiències des d'aquesta perspectiva. Per fer-ho, pensem en la possibilitat de valorar dos aspectes que són considerats claus per a poder parlar de xarxes: la confiança interorganitzativa i la gestió de les interaccions.

Avaluar la confiança entre els diferents actors que participen en les experiències és crucial, doncs es tracta de l'ingredient que cimenta la xarxa i que, en definitiva, permet i facilita el seu funcionament. Davant de la complexitat d'avaluar un objecte tan intangible com la confiança, proposem centrar-nos en observar allò que alguns autors han identificat com les 3 fases de la confiança:

- La *formació*: es basa en el càlcul de costos i beneficis que fan els actors que componen una xarxa. Un càlcul a partir del qual veuen l'interès de ser membres de la xarxa i, per tant, accepten participar-hi. Caldria doncs analitzar els "socis" de la experiència sobre la base dels seus càlculs i dels seus interessos en la mateixa.

- La *implementació*: la confiança s'implementa en la mesura que els actors no només coneixen el profit que en poden treure sinó que "comprenen" els objectius, els interessos, les actituds... dels altres membres de la xarxa. Aquesta comprensió és imprescindible per al desenvolupament de la confiança i, per tant, haurem d'analitzar si s'ha vist influïda per la participació en les experiències.
- La *consolidació*: la confiança es consolida quan, a més de comprendre, la persona s'identifica amb l'altre, comparteix els seus objectius i les seves formes de fer. Aquests aspectes són, de nou, difícils de valorar; tot i que intentàriem fer-los operatius a través de treballar amb dues variables: la *compatibilitat cultural* (fer les coses de forma similar) i la *compatibilitat estratègica* (pensar de forma similar).

Finalment, cal tenir present que la confiança és un factor dinàmic i que, per tant, no ens interessaria tant valorar-la en un punt determinat de la experiència com observar-ne la seva evolució. Així doncs, haurem de veure la confiança a l'inici del projecte, durant el seu desplegament i un cop finalitzat.

Pel què fa a la **gestió les interaccions**, cal posar de relleu que els gestors de la experiència són una mena d'intermediaris que gestionen les relacions i les interaccions que es produeixen entre els membres d'una xarxa. Caldrà doncs que avaluem també la pròpia gestió de la experiència i que ho fem en termes de:

- tria dels membres de la xarxa
- negociació per a la integració en la xarxa
- capacitat per a dinamitzar la xarxa
- creació espais de trobada,
- resolució conflictes interorganitzatius

6.1.4 Identificació de l'existència de liderats

Finalment, es tractarà d'identificar la presència de liderats en les diverses experiències. En aquesta part de l'anàlisi, s'utilitzarà la següent **concepció de liderat**:

Liderat és la capacitat de la persona que l'exerceix per obtenir una acceptació/implicació de la resta del col·lectiu d'influència amb les seves orientacions i propostes. Aquesta implicació/acceptació arrossega una component emocional al menys tant important com la component racional.

Així, considerem que un líder exerceix la seva influència en quatre aspectes:

- La definició de la raó de ser de la iniciativa que lidera.
- La identificació de la iniciativa amb sí mateix.
- La defensa la integritat de l'organització.
- La reducció explícita o implícita de la possible tendència al desordre dins l'organització

En realitat, en les experiències que han estat objecte d'estudi de cas, es presenten traces de liderats, no necessàriament de líders en els que es pugui identificar els quatre aspectes abans esmentats. En cada cas, ens interessarà analitzar fins a quin punt el o els líders condicionen d'alguna manera la supervivència de l'experiència.

6.2 Fòrum Cívic Sagrada Família (Barcelona)

6.2.1 Caracterització de l'experiència

Descriptors. L'experiència es desenvolupa a Barcelona al Barri de la Sagrada Família del Districte de l'Eixample i hi participa l'únic centre de primària del barri. Està centrada al voltant de mediambient i urbanisme (salut física) i de participació ciutadana (autonomia crítica).

Solidesa. Els objectius de l'experiència són molt clars i identificats pel conjunt dels entrevistats. Els mitjans també són clars i ben definits, amb una estructura ajustada a l'envergadura de l'experiència. Pel què fa a les expectatives, formalment, es planteja en termes de manteniment de l'experiència, ja que es considera que el fet d'endegar nous projectes, alguns de pendants, forma part de la dinàmica actual de l'experiència. És, a més, una continuïtat que es justifica a partir dels valors que comporta una proposta que facilita a l'administració local el contacte i la col·laboració directe amb el moviment veïnal.

Canvi d'època. Aquesta experiència es pot relacionar amb els efectes socials dels canvis que s'estan vivint, en especial en el què fa a la necessitat de recuperar la cohesió comunitària i la reconciliació de les comunitats amb el seu entorn, en forma d'iniciatives que afavoreixin l'equilibri mediambiental.

Nou Estat de Benestar. Si cerquem la presència d'elements característics d'un nou Estat de Benestar, podem dir que aquesta experiència és un exemple paradigmàtic de cerca de la corresponsabilització individual i col·lectiva dels ciutadans en la superació de les necessitats bàsiques. El projecte té una dimensió local clara i atenent a les característiques del barri, no només materials sinó també relacionals, ja que es basa en la seva particular dinàmica participativa. És així mateix una iniciativa que vol afavorir respostes integrades entre els serveis que poden estar implicats en les solucions que es volen implementar. Finalment, s'observa que aquesta

experiència es planteja, de forma explícita, des d'una perspectiva equidistant entre llibertat i igualtat. La component diversitat no apareix explícitament, però sí implícitament. De fet, els mecanismes que s'estableixen volen donar respostes a col·lectius amb interessos divergents. Un exemple en pot ser la minideixalleria o l'ecoauditoria que són projectes ja plantejats i que generen visions diverses i conflictes entre col·lectius del barri.

Inadequació de les polítiques existents. No hi ha cap referència a les polítiques de l'Administració Autònoma i només es disposa de referències en l'Administració Local. En aquest sentit, es detecta una bona disposició de l'Ajuntament de Barcelona en apropar-se i alimentar aquest tipus d'experiències. Així doncs, no és una experiència per detectar-hi tendències centralitzadores de les polítiques educatives o socials en general. Continuant en aquest univers local en el que es mou aquesta experiència, es fa referència a la poca agilitat de l'aparell administratiu per fer possible respostes no previstes en les normatives establertes. La uniformitat pren forma en les dificultats tècniques per tractar individualment el cas particular i les iniciatives innovadores. Si es té en compte que l'experiència neix en part fomentada pel Projecte Educatiu de Barcelona, es pot dir que en aquest cas es detecta una voluntat d'alimentar estructures de participació i dinàmiques veïnals que generin respostes anticipades a problemes de mediambient. Respecte les polítiques de país, no hi ha cap indicatiu relacionat amb l'experiència. Pel que fa a l'administració local, l'experiència sembla exposar més un clima de confiança entre les institucions i entitats públiques i privades del barri i entre aquesta societat civil i l'administració. La relació entre les administracions, en aquest cas, més que de desconfiança, és d'ignorància mútua.

Polítiques alternatives. Seguint la tònica d'aquesta experiència, l'administració de referència és, només, l'administració local. En aquest univers, el projecte impulsat pel Fòrum està emmarcat en un Projecte Educatiu de Barcelona, que aposta, al menys formalment, per continguts i metodologies coherents amb les que caracteritzen el Fòrum. La confiança

entre les entitats i institucions del barri i entre l'administració local i la societat civil es un valor en augment en aquesta experiència. La negociació és present a dos nivells: l'intern, en tant que s'impulsen iniciatives que activen interessos divergents i fins i tot contradictoris entre veïns, i l'extern, en tant que la implementació de solucions exigeix negociar concrecions i temps amb els serveis de l'administració que hi ha de participar. L'educació mediambiental és sempre innovadora, si es fa amb aquesta proposta participativa i integrada. Però més en quan a la societat civil que als serveis públics, encara aporta un altre element innovador que sembla haurà de ser central en el futur de les polítiques educatives i socials en general.

No hi ha cap indicatiu de línies estratègiques de país, ni cap voluntat per part dels implicats de cercar-les ni de trobar-les a faltar. La concreció al territori es pot relacionar amb la que es fa quan aquesta experiència neix com a concreció del Projecte Educatiu de Barcelona. En quan al disseny participatiu en el que es basa, clarament s'orienta a fomentar la implicació individual i col·lectiva dels ciutadans en la superació de les necessitats bàsiques. La pròpia estructura i dinàmica del Fòrum s'orienta cap a la implicació individual i col·lectiva en els projectes veïnals. De fet, les iniciatives que s'impulsen surten de la diagnosi i de la creativitat de les entitats i institucions veïnals.

Els responsables de les polítiques educatives i de mediambient de l'administració autonòmica, ni els serveis que depenen d'ells, no tenen cap paper en aquesta experiència. En el marc de la política local, les autoritats educatives locals han estat presents i coneixen directament el desplegament d'alguns programes i projectes que han nascut en el si de l'experiència, com ho és el "camí escolar". No cal insistir en que aquesta relació tampoc es produeix entre les autoritats educatives o de mediambient territorials de l'Administració Autonòmica i les autoritats locals educatives i de mediambient, cosa que en aquest cas podria ser més fàcil atès la constitució del Consorci d'Educació de Barcelona. En aquest aspecte, la simetria entre l'Administració Autonòmica i l'administració local no es pot simular per raons obvies amb la relació entre l'Ajuntament de Barcelona i un districte. Aquesta

experiència no presenta cap estructura de xarxa de serveis. Aquests, quan entren en joc ho fan amb la mediació de L'administració del districte o de la regidoria corresponent, que és qui tradueix la iniciativa en intervenció dels serveis. L'escola Tabor és l'única unitat d'intervenció primària implicada de forma sistemàtica. Cal dir que aquesta escola, des de la seva constitució com escola del barri, ha fomentat la relació amb les iniciatives de l'entorn. El seu projecte educatiu ho té com una característica, la qual cosa ha fet que hagi explotat al màxim les possibilitats de desenvolupament autònom. Una i l'altra característica, ha fet que l'escola, sense ser-ne una entitat especialment protagonista, està present en moltes de les iniciatives relacionades amb el Fòrum i les ha incorporades de forma més o menys formal en el seu projecte educatiu. Aquesta experiència torna a ser un exemple de com una escola que té possibilitats funcionals per desenvolupar el seu projecte, és una entitat significada en projectes integrats d'abast territorial

6.2.2 Diversitat de perspectives

Existeix una coincidència clara entre les persones entrevistades pel que fa als objectius. Totes tenen clar que cal millorar la qualitat de vida del barri en l'àmbit del medi ambient a través del treball en xarxa entre les diferents entitats del barri, conjuntament amb l'escola. Tanmateix, hi ha una clara coincidència que va sorgir en el marc del Projecte Educatiu de la Ciutat, on es proposava impulsar el treball educatiu cooperatiu en el territori. Alhora, es reconeix que en el barri ja existia una xarxa d'entitats molt activa i participativa, base necessària perquè es pogués endegar l'experiència en el marc indicat.

També tenen clara l'organització del Fòrum Cívica. Tots sabem que existeix una Assemblea General formada per les entitats del barri implicades que estableix les línies mestres del treball i valora la tasca feta durant l'any. Alhora, una comissió de seguiment formada per representants d'entitats que

s'encarrega de les qüestions operatives i que es reuneix periòdicament. Hi ha persones que coneixen què també existeix una comissió per a cada un dels projectes que estan en marxa.

Saben que la comissió de seguiment, formada pels representants de les entitats, en les seves reunions periòdiques, mensuals, prioritzen els projectes i en fan un seguiment. Hi ha qui té clar que també s'encarrega d'iniciar les gestions i les actuacions amb el districte per endegar cadascun dels projectes. El director de l'escola Tabor, la mare del Fòrum i la Coordinadora tenen clar que un dels recursos és la tècnica que coordina la comissió i dinamitza la tasca del Fòrum Civic durant mitja jornada laboral. Alhora, que els recursos els aporten les entitats i l'Administració del districte. La mare remarca que un recurs és l'opinió dels veïns que transmeten a través de "la boca a boca".

El reconeixement que fa l'Administració local de l'experiència és reconegut per totes les persones entrevistades. Alhora, saben que aquella en fa una valoració positiva i per això hi està implicada. També, valoren positivament el paper que hi fa l'Administració del districte. Són conscients que l'Administració autonòmica no hi és present i no ha donat cap senyal de vida. La mare entrevistada manifesta que les entitats privades i els comerciants valoren positivament l'experiència, però no s'hi han implicat.

La valoració de les persones i entitats que hi participen és positiva. Per a uns, perquè la xarxa ha creat unes relacions de confiança mútua. Per a altres, perquè han descobert que aquest treball de col·laboració té "cara i creu", requereix esforç, però aporta beneficis. A les entitats els permet conèixer, als tècnics els ofereix un marc estable de relacions que els aporta externalitats positives i els fa prendre consciència de que estan en "l'onda" del que es fa en d'altres ciutats. El tècnic del districte assenyala que permet saber on està o com està el barri i les seves entitats, en el dia a dia, que és clau per la vida del barri. La regidora esmenta que els nens són un instrument barat a l'abast per a la difusió de l'experiència.

Es reconeixen dos nivells de participació i valoració dels usuaris. Hi ha una coincidència en valorar positivament la implicació de les entitats del barri. No es valora igual el retorn que en fa el ciutadà. No es té clar fins a quin punt es coneix l'experiència per part dels ciutadans del districte i quina valoració en fan. Saben que és una assignatura pendent i volen establir un sistema per recollir l'opinió dels veïns.

Hi ha un reconeixement bastant generalitzat que les relacions amb els diferents serveis de l'Administració del districte exigeix uns protocols burocratitzats que enlenteixen la gestió dels projectes. Saben que és un preu que cal pagar, tot i que el desig fóra aconseguir una major eficàcia. També, hi ha consciència que el procés de relacions de l'escola amb les entitats no ha estat fàcil i que ha comportat superar resistències inicials dels mestres i aprendre el límit de la frontera de responsabilitats de cadascú. Tanmateix, es reconeix que costa que els veïns s'assabentin del que estan portant a terme, així com transmetre missatges educatius al ciutadà adult.

Les possibilitats de millora giren al voltant d'aconseguir més participació i implicació. Les propostes que s'apunten són diverses. Destaquen la necessària implicació de més actors, com partits polítics, entitats i veïns. Ningú dubta de les possibilitats de continuïtat. Per a uns, l'experiència està consolidada, per a altres, caldria consolidar-la. En qualsevol cas, cal continuar avançant, cercar noves energies, integrar nous actors i endegar nous projectes des de "l'assaig i l'error".

L'extensió de l'experiència es considera que dependrà de la coincidència d'objectius i presa de consciència de problemes o necessitats entre persones i del context. El que es veu més exportable és el camí escolar. Es té coneixement d'una experiència similar a Barcelona que és el camí amic, en el barri de Sant Antoni. La regidora del Districte assenyala que també s'està fent a altres districtes, però que cada experiència és diferent.

6.2.3 Detecció d'elements de xarxa

Aquesta experiència des d'una perspectiva de treball en xarxa està emmarcada en l'àmbit local i vol afavorir respostes integrades entre els serveis que poden estar implicats en les solucions. És un cas de treball en xarxa que busca la corresponsabilització dels ciutadans en la millora de la qualitat de vida mediambiental del districte.

L'experiència sembla exposar un nivell de confiança entre les entitats públiques i privades del barri que hi participen, o sia aquesta societat civil i l'Administració del districte. La fase de la confiança en la que es troba cadascuna de les entitats que hi participa es fa difícil de valorar amb la informació de la que es disposa. En qualsevol cas, sembla que la fase de formació existeix, i la d'implementació i consolidació es pot afirmar que es compleix en el cas de l'escola i els responsables d'entitats i serveis del districte que participen en la comissió de seguiment. En les entrevistes es pot entreveure elements de càlcul de costos i beneficis, així com comprensió i acceptació de formes de fer, tal com hem assenyalat en l'apartat anterior.

Pel que fa a la gestió de les interaccions dir que és la pròpia dinàmica de la xarxa la que va fent la tria dels membres d'aquesta. Hi ha un procés creatiu i en creixement, que alhora va construint la consolidació de l'experiència. La negociació és present a nivell intern, en la mesura que es dinamitzen projectes que activen interessos diversos i, de vegades, contradictoris, i l'extern, quan les solucions exigeixen negociar la implicació dels serveis de l'Administració del districte i de les entitats del barri en accions concretes. Hi ha una clara capacitat per a dinamitzar la xarxa, perquè existeix la confiança mútua que ha permès crear una organització que la facilita. Un element clau de la dinamització és el paper de la coordinadora i el compromís real dels diferents actors en l'estructura organitzativa creada.

Una vegada més, assenyalar que hi ha un autisme entre les diferents administracions. Cadascuna fa el seu camí sense punt de trobada. No han après a treballar amb xarxa. Manca perspectiva política que la possibiliti.

6.2.4 Identificació de liderat

En aquesta experiència es poden identificar dues traces de liderat:

- Una, es pot associar a l'anterior Regidora d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, que en el moment de divulgar el Projecte Educatiu de Barcelona, impulsa en els districtes un seguit d'iniciatives relacionades amb l'impuls de iniciatives educatives basades en la participació/implicació de la comunitat. Aquesta presentació és identificada per persones entrevistades com molt significativa per al naixement de l'experiència.
- Altres traces de liderat, es poden associar a un grup reduït de veïns especialment participatius i dinàmics que s'impliquen amb la iniciativa, la dinamitzen, hi treballen i arrossegueu a determinats sectors veïnals i entitats del barri a implicar-se també en aquest treball.

En cadascun dels casos, aquest liderat s'exerceix en aspectes diferents de l'experiència:

- La Regidora d'educació intervé, només en el primer dels aspectes, és a dir, en *la definició de la raó de ser de la iniciativa*.
- Els altres i les altres líders apareixen de manera més subliminal però certament efectiva en *la definició de la raó de ser de la iniciativa*, en el sentit de determinar al mediambient com a marc de les iniciatives a impulsar, *la defensa la integritat de l'organització*, en tant que s'impliquen molt en la consolidació de l'estructura de coordinació, reduint al màxim el fregament que es produeix per conflictes d'interessos individuals o

col·lectius entre veïns, i en *la reducció explícita o implícita de la possible tendència al desordre dins l'organització*, posant al servei de la iniciativa la seva autoritat reconeguda en el sí del conjunt de la comunitat, o de les entitats amb les que estan relacionades, per canalitzar les dinàmiques diverses i sovint disperses que es poden generar.

També, analitzant la influència del liderat en la supervivència de l'experiència per als dos casos trobem que:

- En el cas de la Regidora, el seu liderat, parcialment lligat al seu càrrec, va reduir-se a l'impuls inicial, de tal manera que l'experiència està funcionant amb força actualment, mentre que la Regidora ja no ho és ni manté cap vincle amb l'experiència.
- Pel que fa als altres líders, ja no queda tant clar que el futur de l'experiència no depengui de la seva continuïtat. Hi ha algunes referències a la necessitat de que nous veïns els substituïxin, cosa que no sembla fàcil. Sembla clar que si aquestes persones reduïssin la seva implicació, al menys la dinàmica participativa i l'efectivitat dels processos es veuria afectada negativament.

6.3 ZER del Moianès (Calders)

6.3.1 Caracterització de l'experiència

Descriptors. L'experiència es desenvolupa a la comarca del Moianès i hi participa un centre que escolaritza a població infantil de varis municipis. Es tracta del què s'anomena una Zona Escolar Rural (ZER). Respon a les necessitats d'espais educatius no lectius (autonomia individual) i de participació ciutadana (autonomia crítica).

Solidesa. És una experiència que té clars els objectius i també presenta una estructura i uns mitjans clars. Això no treu que, degut a la forta component escolar de la proposta i a la estructura innovadora que exigeix la implantació de les comunitats d'aprenentatge, aquesta estructura i aquesta mitjans exigeixen altes dosis de creativitat i d'imaginació. L'experiència està plenament consolidada i amb un projecte relativament definit. Per tant, la voluntat de les persones entrevistades és la de mantenir-la en formats i continguts semblants als actuals. De fet, les comunitats d'aprenentatge mantenint-se ja generen prou innovació i actualització com per retroalimentar-se i créixer més qualitativament que quantitativa.

Canvi d'època. Les comunitats d'aprenentatge, i més en una escola rural, volen donar resposta al fenomen de la fugida a la solitud urbana, desenvolupant els lligams comunitaris de les societats rurals. En aquest cas, a més, ho fan en una comunitat per fer, que surt de la confluència entre els habitants autòctons i els nousvinguts que majoritàriament són fugitius de zones urbanes massificades.

Nou Estat de Benestar. En aquest cas, la corresponsabilització és un objectiu directe, que pren cos amb la implicació dels membres de la comunitat en la intervenció educativa i educadora a la comunitat de la que formen part. La implicació de l'administració local és quasi inherent a la proposta. La consolidació comunitària és una necessitat per localitats que

perden força demogràfica o es van transformant en llocs dormitoris. L'enfortiment de l'escola és una base sobre la que treballar l'enfortiment global de la comunitat. Les comunitats d'aprenentatge són un exemple de síntesi equilibrada entre llibertat, igualtat i diversitat, especialment en comunitats en es presenten fortes quotes d'immigrants. En aquesta zona del Moianès, en la que la immigració és de col·lectius urbans que fugen de l'agressivitat de l'àrea de la gran ciutat, la proposta, a la pràctica, es situa en una posició d'equilibri entre el respecte a la llibertat individual i la consolidació d'estructures comunitàries com a base de compensació dels dèficits individuals.

Inadequació de polítiques. El problema de la poca consciència de país divers que es té a l'Administració Autonòmica o la por al que és diferent es manifesta sempre en experiències com aquesta que es mou en un context minoritari i amb una proposta que trenca esquemes. La uniformitat és la traducció massa freqüent de les posicions centralistes. Les normes que despleguen les polítiques educatives, especialment en el que toca a professorat i recursos materials són especialment uniformes i dificulten les possibilitats de consolidació i d'avançada d'experiències com aquesta. De fet, un dels problemes que tenen les zones rurals és que no poden generar massa problemes. Per això generalment no poden esperar respostes significatives i adequades de l'Administració Autonòmica. En aquest cas, la posició de la inspecció demostra desconfiança ja que, en comptes d'explorar les possibilitats d'una proposta que pot resoldre amb qualitat un problema de servei escolar, s'evadeix i es distancia. Aquesta desconfiança no sembla detectar-se, però, en la relació que sembla haver-se produït en algun sentit entre l'administració local i la delegació d'Ensenyament.

Polítiques alternatives. Aquesta experiència es basa en un projecte sòlid i basat també teòricament que s'està desplegant en diverses comunitats. Aquest projecte coincideix amb el projecte de poble que vol integrar de manera significativa als veïns immigrants de les grans ciutats. Aquest dos projectes, locals, no tenen massa referents amb propostes més

institucionals, encara que les zones ZER responen a un plantejament institucional o institucionalitzat amb una consideració pròpia i orientada a aconseguir formats d'escola per al manteniment d'aquest servei en les zones amb molt baixa demografia. En quan a les comunitats d'aprenentatge, no es poden trobar referents institucionals a nivell de país que les puguin emmarcar. La confiança que es genera entre el projecte d'escola i els veïns no es reproduïx a nivell d'administracions. Tot i la suposada bona disposició de la Delegada Territorial del Departament, no sembla que es tradueixi en mesures concretes com podrien ser l'edifici nou de l'escola o la flexibilitat en l'assignació de professorat i de recursos. Per aquesta raó, la distància que sembla presentar-se entre l'entorn local i l'Administració Autònoma o les seves delegacions, no només no permet establir relacions de confiança, sinó que neutralitza tota possibilitat de negociació entre els dos móns. A nivell local, la relació entre l'administració local i la comunitat escolar si que presenta episodis de negociació més o menys formal, més o menys difícil, a l'hora de concretar el suport institucional en recursos o gestions polítiques. La sostenibilitat és inherent a propostes que despleguen comunitats d'aprenentatge. L'aprofitament de tots els recursos de la comunitat i l'enfortiment dels vincles comunitaris són dos dels pilars en els que suportar l'efectivitat sostenible d'aquests plantejaments educatius amb arrelament territorial i comunitari. Tant a nivell local com d'escola la proposta planteja unes línies de desenvolupament que trenca de forma notable amb esquemes tradicionals d'escola. La pèrdua de l'exclusivitat de l'escola en el fet educatiu, i l'augment de la seva presència significativa en la comunitat apunten una concepció d'escola capaç de donar respostes efectives als reptes del futur.

Aquesta és una de les experiències en les que es posa de manifest la inexistència de referents institucionals, tret d'algunes propostes com els plans estratègics de centre que podrien haver estat una bona eina de cobertura per a aquestes iniciatives. Són experiències que es desenvolupen malgrat les línies de desenvolupament de les polítiques oficials més que seguint el seu referent. Tot i que en aquest cas l'administració local no sembla haver

estat impulsora de l'experiència, queda clar que la recolza i la situa en un context més ampli de desenvolupament de la comunitat local. Des d'aquesta perspectiva, col·labora en una estratègia de generar implicació i identificació dels membres de la comunitat en i amb les propostes que es desprenen del desplegament de l'experiència. La implicació és la finalitat de les comunitats d'aprenentatge. És un exemple paradigmàtic de foment del protagonisme individual i col·lectiu en la implementació d'un servei, en aquest cas escolar.

Les autoritats de l'Administració Autònoma no apareixen ni directament ni indirecte, tret de la referència a la inspecció que es presenta distant i evasiva. Com en altres casos, hi ha una certa estratègia de deixar fer, d'evitar el conflicte, que bloqueja qualsevol conflicte clarificador. En tot cas, la relació entre el director de l'escola i la regidora d'educació del poble és un exemple d'integració de visions. aquesta relació és cordial però no exempta de conflicte. No hi ha dubte que aquesta síntesi serveix per canalitzar millor els punt de vista o fins i tot interessos diversos i generar referents compartits per la intervenció educativa global. Això mateix, entre l'administració local i el referent territorial de l'Administració Autònoma seria el necessari per generar polítiques sòlides, contextualitzades i coherents amb les polítiques educatives del país. L'experiència es basa més en la incorporació de la comunitat en el servei escolar que en l'apropament a altres serveis. Des d'aquesta perspectiva, aquesta experiència no genera xarxa de serveis. L'escola, explotant al màxim les seves possibilitats i aguditzant el seu esperit creatiu i el de la seva comunitat, genera un projecte força peculiar i diferenciat. Els problemes apareixen a l'hora de tocar aspectes que depassen del tot el seu nivell competencial i el de l'administració local, com és un nou edifici o una gestió de professorat més sensible amb els perfils professionals que calen en funció de projectes.

6.3.2 Diversitat de perspectives

Existeix una clara coincidència pel que fa als objectius de l'experiència entre els mestres, els pares i les mares i l'Ajuntament. Entenen a l'escola com un eix vertebrador de la comunitat i el fet educatiu com un treball de col·laboració entre l'escola, les famílies i els veïns. Es tracta d'obrir l'escola al poble i que aquest participi en la tasca educativa dels nens i les nenes. La comunitat d'aprenentatge és un marc que possibilita aquest treball que ja s'estava fent. La necessitat gira al voltant d'enfortir la comunitat de veïnatge, possibilitant que els nens i les nenes tinguin una escola al poble i que aquesta enforteixi les relacions socials a través de la participació de tots en el fet educatiu. El poble i els veïns com a recurs educatiu per a l'escola i aquesta com a eix de cohesió i d'integració social. La Inspecció no actua com un actor integrat en l'experiència, per tant no comparteix objectius. L'entén i la tolera, sempre atenent al marc normatiu. El Departament d'Ensenyament és autista i no possibilita l'autonomia que es requereix. És conseqüència de la concepció d'uniformitat i de centralisme que té del sistema educatiu. Ni tant sols el Pla Estratègic serveix com l'instrument d'autonomia que requereix l'experiència.

Neix, perquè tothom qui viu al poble és conscient que l'escola sempre ha jugat un paper de cohesió social. Si no hi ha escola tampoc hi ha comunitat veïnal. És un element clau per la vida social del poble. Alhora, l'escola ofereix l'educació que es vol perquè és propera, està oberta i tots hi participen.

L'organització es basa en el contacte personal que comporta la vida de relació en el poble. Les relacions entre els mestres, els pares i les mares, i amb el veïnatge es basa en el contacte de tu a tu que s'estableix de forma natural (escola, botigues, carrer, etc.). L'organització forma part del ZER i amb la Inspectora es reuneixen els directors de les escoles setmanalment.

La dinàmica es basa en una relació oberta de l'escola amb el poble i a l'inrevés. Els mestres porten la direcció pedagògica i el poble participa en les activitats educatives de l'escola. Tothom sent que forma part de l'escola. Hi

ha una simbiosi estreta entre família, escola, exalumnes i Ajuntament en el fet educatiu. Tots ho valoren molt positivament, fins i tot la Inspectora que ho observa a distància. L'Ajuntament facilita els recursos.

Els professionals valoren l'experiència com a molt positiva. Perceben un reconeixement per part de les famílies i el poble en general de la seva feina. Això produeix un sentiment d'autoestima elevat pel treball que comporta una forta implicació personal i professional. La majoria viuen a la zona i tenen plaça fixa, fet que contribueix alhora a la seva vinculació. Saben que l'escola és el motor del poble i que sense escola no hi hauria comunitat veïnal.

Les famílies i els veïns estan orgullosos de l'escola. S'ha produït una confiança mútua entre mestres, famílies i veïns molt estreta. Els nens i les nenes també comparteixen aquesta visió, a través de l'escola enforteixen la seva vinculació amb la comunitat del poble, coneixen a la gent, els seus oficis, afeccions i altres.

El problema principal és que no compten amb el suport de l'Administració, més enllà de l'Ajuntament i el paper tolerant de la Inspecció. Aquest fet, comporta que quedi ofegada pel marc legal. Li manquen recursos i capacitat per poder créixer. Caldria obrir una negociació amb el Departament d'Ensenyament de cara a la construcció d'una nova escola i dels recursos organitzatius i humans que requereix. Altrament, es plantegen mantenir la vinculació amb els exalumnes que van a l'IES.

Tothom vol i desitja que l'experiència continuï, tot i que hi ha una certa por a que s'acabi l'experiència comunitària en el cas que els mestres marxïn de l'escola o es produís un canvi polític a l'Ajuntament.

L'extensió creuen que depèn de les persones i la coincidència amb els objectius, per part dels mestres, dels pares i les mares i dels veïns del poble.

6.3.3 Detecció d'elements de xarxa

Com ja s'ha remarcat, l'experiència està centrada al voltant de l'escola i la comunitat de veïns del poble. La implicació de l'Ajuntament és inherent a l'experiència, perquè l'enfortiment del treball de l'escola és una base per treballar la consolidació de la comunitat del poble. La resta de l'Administració no està implicada i no s'ha generat un procés de negociació amb aquesta. Tot això, comporta que el treball en xarxa només existeixi a nivell de poble i que no s'hagi generat una xarxa de serveis més enllà de la incorporació de la comunitat veïnal al treball educatiu de l'escola.

La confiança interorganitzativa existeix entre els diferents actors del poble que estan implicats en l'experiència (mestres, pares i mares, Ajuntament i veïns). Es donen els tres nivells de confiança (la formació, la implementació i la consolidació). Aquesta confiança no es reproduïx a nivell d'administracions degut a la distància que existeix, fet que determina que no hi hagi un procés de negociació, ni que es generi una xarxa de serveis.

La gestió de les interaccions de la xarxa gira al voltant del liderat de l'escola i l'estructura organitzativa del ZER que està molt consolidada. La capacitat de dinamització de l'experiència està limitada pel propi marc de la xarxa. Caldria intentar iniciar un procés de negociació amb les altres administracions, entitats i serveis si es vol anar més enllà en aquest compromís educatiu i de cohesió social envers la joventut del poble que possibiliti integrar-los com a veïns de cara el futur.

6.3.4 Identificació de liderat

Pel què fa a l'existència de líders, en aquesta experiència emergeixen un mestre i una mestra que participen activament i arrossegueu al conjunt del

claustre en la transformació de l'escola en ZER i després en la implantació de les comunitats d'aprenentatge. La comunitat escolar té confiança en les seva implicació professional i en la seva implicació al desenvolupament del poble.

Aquests dos líders, exerceixen la seva influència en *la definició de la raó de ser de la iniciativa*, especialment en la implantació de la comunitat d'aprenentatge, en *la identificació de la iniciativa amb sí mateixos*, en el sentit que la comunitat local s'implica amb l'escola i la seva proposta, un xic arriscada, relacionant-la amb les persones que han estat reconegudes com a referents en el poble. També en *la defensa la integritat de l'organització*, molt especialment generant una estructura sòlida en el conjunt de la ZER i vinculant-hi els respectius ajuntaments per assegurar respostes úniques i coherents als reptes de les dues implantacions, i en *la reducció explícita o implícita de la possible tendència al desordre dins l'organització*, a partir de la consolidació del claustre, convencent i il·lusionant a mestres implicats en el projecte a quedar-se amb plaça a l'escola i generant compromisos locals entre les forces polítiques per tal d'assegurar el suport dels ajuntaments implicats més enllà de la força política que governi.

La influència dels líders en la supervivència de l'experiència sembla prou important en aquest cas, tot i que la consolidació a l'escola de més mestres implicats amb l'experiència facilita possibles relleus, relleus que per ara no semblen massa necessaris a curt termini, més enllà de repartiment de responsabilitats administratives diferents.

6.4 Pla Supramunicipal de Prevenció de les Drogodependències (Baix Montseny)

6.4.1 Caracterització de l'experiència

Descriptors. Aquesta intervenció abasta el conjunt de municipis de la subcomarca del Baix Montseny i hi participen tots els centres de primària i secundària de les localitats d'aquesta zona. Per tant, hi trobem tant centres que acullen població escolar de varis municipis com centres que són els únics del seu nivell en el municipi. La seva actuació és en l'àmbit de sanitat (salut física) i en els de serveis socials i consum (autonomia individual).

Solidesa. És una experiència que presenta uns objectius clars per a tothom. Tots els entrevistats exposen una interpretació coherent i clara de les finalitats de l'experiència. Els mitjans també són clars. Els implicats entrevistats saben quin paper els toca, tot i que tenen una visió global no massa detallada del rol de cadascú. Es manifesten clarament les expectatives de continuïtat. Formalment es parla de l'incertesa que porten incorporada les eleccions. Sembla que s'està més per la consolidació i millora del que es fa que per l'ampliació.

Canvi d'època. Aquesta experiència es centra en prevenir i donar resposta educativa a la desestructuració personal i social que generen les drogodependències, tant a nivell individual com comunitari.

Nou Estat de Benestar. Els elements de corresponsabilització es manifesten en el fet que es pretén educar tant des d'un punt específic (substàncies i riscos) com inespecífic (habilitats socials i desenvolupament moral). Des d'aquesta segona vessant, es vol donar eines al jove per a que eviti la drogodependència des de l'assertivitat i la solidesa personal. Com a metodologia de treball, integra els serveis socials, de salut i escolars de cada localitat, sota el reconeixement de les responsabilitats polítiques d'ajuntaments i del consell comarcal. En tant quan es pretén activar al jove,

en risc o en crisi, des de la seva pròpia autonomia per a que eviti la drogodependència i que la vegi com un perill per garantir les seves possibilitats de desenvolupament personal i social, s'està fent un plantejament que cerca l'equilibri entre la llibertat individual, la lluita contra la desigualtat efectiva o potencial i la resposta adequada a cada situació de risc o de superació de la crisi.

Inadequació de polítiques. Apareix la disfunció en el sentit que els missatges institucionals que s'emeten per les polítiques oficials, sovint són equívocs i generen interpretacions perverses que cal matisar i treballar des de l'enfocament local. Com sempre, la uniformitat fa que les polítiques de personal de l'Administració Autonòmica acabin sent un obstacle per a la implicació més sòlida dels claustrs i els altres serveis d'intervenció primària. En aquest cas, les polítiques sanitàries i de benestar sí que inclouen línies relacionades amb la prevenció i no, només, amb la resposta al jove drogodependent. La desconfiança apareix, en algun sentit, en els moments inicials quan l'assistent social de Sant Celoni planteja aquesta resposta integrada. La iniciativa provoca desconfiança en part de l'aparell tècnic de l'Ajuntament. En un sentit més ampli, apareixen les referències generalitzades a reticències de l'Administració Autonòmica, en aquest cas des de sanitat. Des d'Ensenyament, ni això. Només es mostra indiferència.

Polítiques alternatives. L'experiència explicita un projecte clar que orienta el conjunt de la intervenció. La connexió amb altres projectes més institucionals és poc substancial: Pla Nacional de la Joventut (Generalitat) o Plan Nacional sobre Drogas (govern de l'Estat), que apareixen com a fonts de recursos amb els que es fa més viable el desenvolupament de la iniciativa. La relació entre escoles i altres serveis implicats o entitats privades es basa, si encara no en la confiança mútua, si en la certesa de que a tots els orienta el mateix interès. Fins a les hores, tot el projecte ha treballat en base a l'acord en plenaris de les iniciatives a impulsar (ponència). S'intenta evitar les duplicitats i les intervencions paral·leles, per exemple s'anima als centres escolars a incloure en el seu projecte educatiu aquesta intervenció. La

innovació i l'actualització apareixen quan s'ajuda a les escoles a incorporar el desenvolupament moral i les habilitats socials com elements transversals clau en el desenvolupament personals dels infants i joves.

Apareixen referències a línies estratègiques de país al Pla Nacional de la Joventut, però no es fa cap referència a les línies que orienten el programa Salut Escolar ni al programa de competències socials del Departament d'Ensenyament, ni a programes específics del Departament de Salut. És un fet que els ajuntaments, en especial el de Sant Celoni, i el Consell Comarcal estan desplegant un projecte territorial sobre salut juvenil que es basa en facilitar la implicació directe dels agents públics i privats que tenen alguna cosa a dir en l'assoliment d'aquest objectiu. La implicació dels propis joves queda centrada en el protagonisme clar que tenen en el projecte les regidories de joventut dels municipis més grans. Pel que fa a la intervenció hi ha una clara voluntat d'implicar en les diagnosi i en les respostes al màxim d'entitats i d'institucions que intervenen al respecte en el territori. Pel que fa als propis infants o joves, les intervencions inespecífiques s'adrecen fonamentalment a desenvolupar les capacitats preventives dels propis ciutadans. Pel que fa a la participació dels propis joves en la concreció del projecte es redueix a alguna valoració vinculada directament amb alguna activitat d'un programa concret.

Si no hi ha indicis clars de línies estratègiques, menys n'hi ha de presència real o diferida dels responsables centrals, ni de sanitat, ni d'ensenyament. Cap dels entrevistats identifica cap retorn institucional per part de responsables de l'Administració Autònoma. En quan a la gestió del projecte en el territori, rau sota la responsabilitat de les autoritats locals, personificat en el coordinador, tècnic contractat pels ajuntaments. No hi ha cap indicati de presència d'autoritats territorials de sanitat o ensenyament que permetin apuntar indicis de gestió compartida o contrastada entre els dos nivells de l'administració. En canvi si que hi ha una clara voluntat d'implicar a la societat civil en la gestió del projecte. És la metodologia base de l'experiència, en especial en el nivell de la Ponència II, on es concreten tots

els programes. La tasca d'aquestes xarxes es complementa amb la definició de referents per a cada centre del projecte, que acostumen a ser tècnics de serveis socials dels ajuntaments. Tret dels serveis socials dels ajuntaments, centres escolars i CAP de salut, tenen l'estructura i la dinàmica usual en el conjunt del territori, dinàmica i estructura que no afavoreix massa el desplegament de projectes específics que no es basin en la implicació especial d'alguns professionals i en la inestabilitat que comporta la manca d'autonomia per a la contractació de professionals amb perfils determinats

6.4.2. Diversitat de perspectives

Totes les persones entrevistades tenen clar que l'objectiu central és fer la prevenció de drogodependències en la comunitat. Com més implicades estan en l'experiència més clar tenen el conjunt dels objectius. Aquest és el cas del Coordinador Tècnic, la Cap d'Àrea de l'Ajuntament de Sant Celoni i la Tècnica del C.C.

L'organització també la tenen clara. Saben què hi ha tres ponències dirigides per una comissió que compta amb un Consell Assessor i un coordinador i que les entitats i els centres col·laboren a través de les ponències. També, que un cop l'any és reuneixen tots els que participen en el Pla, en una sessió plenària on s'aproven les línies d'actuació i s'aprova la memòria de l'any. Totes tenen clara quina és la seva vinculació en l'organització del Pla i en quina o quines ponències participen. Altrament, són conscients que existeix un nivell polític i un nivell tècnic.

La dinàmica consideren que fins ara ha estat participativa i que l'organització ho ha facilitat. Tothom té clar on es vincula i fins on arriba el seu compromís. La Ponència I, és la que decideix les actuacions globals del Pla, la Ponència II inclou tots els centres escolars i es treballa l'aspecte educatiu amb altres serveis i entitats i la tercera s'encarrega de la reducció dels mals, és la més professional i menys compartida.

Les persones entrevistades que formen part de l'Administració local tenen clar que els recursos provenen principalment dels ajuntaments que hi estan vinculats, però també, d'altres administracions com el Consell Comarcal, la Diputació o la Generalitat. Els altres professionals dels centres o serveis no ho diuen.

Les persones que opinen sobre el reconeixement i valoració de les institucions són també les que formen part de l'Administració local. Coincideixen en valorar que els ajuntaments la valoren positivament, així com el Consell Comarcal i la Diputació. Hi ha qui indica que els polítics tenen confiança amb els tècnics i deixen fer. També s'assenyala la complexitat política degut a l'ampli ventall de colors polítics dels participants, però alhora ho valoren positivament, perquè compta amb el suport de tots.

La valoració que en fan els professionals és positiva, sobretot per part d'aquells que hi estan més implicats. Són conscients que permet que el seu treball sigui més eficaç, proporciona seguretat i perspectiva. També es reconeix que als inicis hi havia reticències per part d'aquest sector, però que a través del temps ha anat minvant. S'assenyala que és complicada la participació de les escoles ja que els professionals estan cremats.

La valoració que es té dels usuaris és molt parcial, puntual i s'ha fet a través d'algunes enquestes. Manifesten que falten mecanismes per conèixer l'opinió de l'usuari, així com també per millorar la qualitat de la seva participació.

Els problemes que s'apunten són diversos: depèn massa de la motivació del professorat per implicar als alumnes, la voluntarietat de la implicació de les escoles, l'afany de protagonisme de les persones i actors participants, una millor coordinació entre les diferents àrees de l'Ajuntament i les dificultats en les maneres de fer i en la pròpia transversalitat que requereix l'experiència.

Les possibilitats de millora van en la línia d'ampliar la població objectiva del Pla i d'ampliar l'objecte d'atenció a la salut més enllà de les drogodependències. També s'assenyala la necessitat d'ampliar el personal dels ajuntaments que es dediqui a l'atenció dels problemes que vol atendre el Pla. Altrament, s'insisteix en la necessitat d'aprofundir en la participació real, sense interferències jeràrquiques. Finalment, s'indica que caldria flexibilitzar l'organització.

Es considera que el Pla es podria ampliar a nivell comarcal. Per exportar-lo es creu que es requereix voluntat política, recursos ordinaris i un coordinador. La participació es realitza amb els anteriors requisits. Es té coneixement que existeixen experiències similars al Vallès i a Barcelona.

6.4. 3. Detecció d'elements de xarxa

Es tracta d'una experiència en xarxa que integra els serveis de salut, els serveis socials i els escolars de cada localitat, sota el reconeixement polític d'ajuntaments i del Consell Comarcal. El treball en xarxa és la metodologia base de l'experiència, especialment en la Ponència II, on es concreten les actuacions.

Si bé no existeix un nivell de confiança corresponent als tres nivells, es veu clara la de formació on tothom ha fet una avaluació de costos i beneficis que ha portat a superar les reticències inicials. Tothom ha descobert que hi guanya, tot i els costos. Ens sembla que hi ha elements de la fase d'implementació ja que són conscients que els orienta el mateix objectiu. No se'n veuen de la fase de consolidació, perquè no l'han assolit.

Ja s'ha comentat que l'àmbit de l'experiència és local. L'Ajuntament de Sant Celoni hi juga un paper de liderat envers la resta, tot i que aquest paper se'l

disputen. S'ha sabut integrar els serveis de cada localitat, tot i que la voluntarietat de les escoles és percep com un problema de cara l'efectivitat. També es viu com a problema les polítiques de personal de l'Administració autonòmica que les converteixen en un obstacle de cara a l'assoliment de compromisos dels Claustres i d'altres serveis d'atenció primària. Les reticències inicials estan superades, però persisteix la desconfiança i la indiferència envers l'Administració autonòmica.

Hi ha una clara voluntat d'implicar directament els agents públics i privats en l'assoliment del projecte territorial sobre la salut juvenil. La gestió del projecte és responsabilitat de les autoritats locals, personificat en el coordinador i amb la dotació d'una estructura organitzativa que la fa viable. No existeix gestió compartida amb l'Administració autonòmica, però sí, amb la societat civil.

6.4.4 Identificació de liderat

En aquesta experiència apareix de manera una mica controvertida el liderat d'un professional que es relaciona fortament amb el seu naixement. És l'assistent social de Sant Celoni. Ell és qui comença a detectar més casos dels habituals fins a les hores i, encara que no són fora de mitjanes, considera necessari iniciar una trobada entre serveis per tal de programar actuacions preventives relatives a la drogodependència juvenil, implicant a les escoles i els IES en aquesta actuació preventiva.

La peculiaritat del cas està en que per raons controvertides, aquest professional és separat del liderat de la iniciativa i és el conjunt d'ajuntaments de la subcomarca els que subvencionen un tècnic especialitzat per tal que s'ocupi de dinamitzar i coordinar l'experiència. A partir d'aquest punt no sembla que aquest professional mantingui un liderat explícit o identificable en el conjunt o en una part important dels implicats.

En aquest cas sembla clar que aquests líder inicial només ha influït decididament en els altres professionals d'altres serveis en *la definició de la raó de ser de la iniciativa*, en el sentit que va ser el que va aglutinar el nucli inicial de coordinació al voltant del tema i va generar les primeres dinàmiques de relació entre serveis. La resta de components no sembla que les estigui exercint, en tant quan no ha estat identificat per cap persona entrevistada en aspectes de dinàmica interna. Cal recordar que han estat el conjunt de les administracions locals del territori les que han assumit formalment la coordinació i dinamització de l'experiència.

L'experiència es manté sense l'exercici aparent de liderat per part del professional que coordina l'experiència. Aquest fet pot permetre suposar que, si bé el líder va ser una peça clau en el naixement de l'experiència, no sembla ser-ho en el seu desplegament. De totes maneres, és un professional que es manté implicat de forma notable amb la realització de l'experiència en el seu àmbit de competències professionals.

6.5 Educació Integral a Sant Bartomeu del Grau

6.5.1 Caracterització de l'experiència

Descriptors. L'experiència es situa a Sant Bartomeu del Grau, poble d'uns 2.000 habitants situat a la comarca del Lluçanès. Hi participa l'únic centre escolar que hi ha al municipi i tracta aspectes de l'espai educatiu no escolar (autonomia individual) i participació ciutadana (autonomia crítica).

Solidesa. Els objectius de l'experiència són molt clars i identificats pel conjunt dels entrevistats. Els mitjans són els que poden invertir, tenint en compte que es tracta d'una localitat petita que sembla que ser força oblidada i amb més iniciativa que influència. La continuïtat de l'experiència està basada en una situació del poble "complicada" des de diversos punts de vista, en la convicció sense esquerdes dels que la impulsen i en la paradoxal flexibilitat que els dona el fet de no tenir pràcticament suport de fora, tret d'entitats privades o públiques que els recolza assessorant programes concrets.

Canvi d'època. Aquesta experiència és una mica peculiar en quan neix per problemes que tenen el seu origen en una concepció feudal de la relació entre empresa i treballadors, poc freqüent ja en el primer món. Així, els principals factors que afecten el seu origen són: les dificultats d'adaptació d'una empresa a les noves exigències de respecte al medi natural, els problemes d'unes famílies que per sí soles tenen dificultats per atendre les necessitats educatives dels fills i la necessitat d'integrar a nouvinguts en una comunitat petita i en perill de continuïtat. Per tant, aquesta experiència inclou les tres vessants del canvi d'època: el productiu, el social i el familiar.

Nou Estat de Benestar. Les ofertes educatives que conformen aquesta intervenció integral s'orienten cap a capacitar als infants, joves o adults per resoldre's en millors condicions les seves necessitats bàsiques, sigui via la integració a la comunitat, sigui via la seva promoció. Des d'una perspectiva

comunitària, tota l'experiència es basa en la corresponsabilització de la comunitat en trobar respostes individuals i comunitàries a les seves necessitats. El plantejament es basa justament en què el coneixement del medi és la base per poder assolir els objectius d'integració i de promoció personal i col·lectiva. Per això, no tenen dubte de que cal integrar recursos, serveis i creativitat per a treure el màxim rendiment de tothom i de tot. És una experiència una mica biaixada cap al binomi clàssic d'igualtat – llibertat. La integració de les comunitats immigrants a partir del respecte crític a les seves diferències característiques, està molt condicionada a què aquests s'han d'adaptar a la cultura del país i ho han de fer per iniciativa pròpia. Tot i això, hi ha alguna iniciativa que trenca amb aquesta proposta com són les ofertes dirigides directament a les mares magribines.

Inadequació de polítiques. En aquest cas, l'Administració Autonòmica i la Diputació són vistes com ens molt llunyans i poc sensibles a les especificitats de les poblacions petites. Les possibilitats que ofereixen (Pla estratègic o Programes de llars per a infants immigrants) no són prou flexibles com per respondre a les necessitats locals. Seguint amb el que s'ha comentat, a la distància s'hi afegeix unes normes que volen fer entrar a tothom pel mateix forat i que no lliguen amb realitats concretes que volen dissenyar el seu propi camí. En concret, política de personal inflexible, plans estratègics sense dotacions reals, llicències d'estudis que no contemplem prioritats molt locals, plans d'ocupació inadequats a mercats laborals molt petits... És un cas paradigmàtic. Com a mostra una de les valoracions: "Si la fàbrica tanqués immediatament la situació s'aclariria i els ajuts arribarien més clarament. Els serveis continuarien però amb més recursos i el poble tindria futur. En canvi si la fàbrica es va apagant, el poble es pot apagar amb ella". En aquest cas no s'esmenta la desconfiança entre administracions, tot i que es fa evident i de forma sistemàtica, el distanciament entre una administració local petita i la Diputació i l'Administració Autonòmica.

Polítiques alternatives. Que l'experiència en concret es basa en un projecte compartit per molts, per no dit tots, els agents implicats entrevistats, és una

evidència. S'ha volgut aprofitar propostes de subvencions o concursos per inserir l'experiència o programes que se'n deriven en marcs més institucionals. Fins a les hores, hi ha força decepció al respecte. Els protagonistes destaquen la sensació de solitud que tenen al veure que no "encaixen" amb res institucional, més enllà de l'administració local. És un cas paradigmàtic de confiança mútua entre els implicats, especialment amb les persones que apareixen com referents des del primer moment. La concreció de les intervencions té molt a veure amb la relació estreta que s'ha establert entre el director de l'escola i el regidor de l'ajuntament. Ells, més enllà de la coincidència, han establert un espai de negociació constant, no formalitzat, que els funciona. Cal dir, però, que aquesta capacitat de negociar no s'estén als altres nivells de l'administració ni als altres agents educatius implicats. La proximitat i la voluntat d'aprofitar tots els recursos a l'abast, en són indicadors de sostenibilitat. La seva posició allunyada del baricentre del triangle llibertat – igualtat – diversitat, els fa ser poc efectius en assolir resultats en la integració dels ciutadans nousvinguts. La principal innovació rau en la mateixa voluntat d'integració de serveis al voltant d'un projecte propi i, a nivell escolar, amb la relació intensa i insistent del fet escolar amb el fet comunitari, fent-los avançar conjuntament cap una mateixa direcció

Els implicats en aquesta experiència no veuen indicis en el fet institucional a nivell d'administracions més enllà de l'ajuntament, que permetin tenir esperances de millora de la seva situació. Com ja s'ha comentat, veuen que les seves preocupacions i expectatives estan molt allunyades de les expectatives i de les preocupacions de les administracions externes. En aquest cas, l'administració local n'és protagonista directe de l'experiència. S'hi implica i la insereix en el projecte de poble, que en aquest cas és prou rellevant. El projecte s'orienta a donar respostes a la situació del poble, comptant especialment amb el poble. En els continguts i formats que es despleguen, el projecte ja presenta més indicis de proposta il·lustrada. Per tant, els ciutadans en són protagonistes en tant quan les finalitats de les ofertes és fer-los protagonistes del seu futur i del futur del poble. Però no en són protagonistes del procés que es segueix per anar generant iniciatives que facin avançar en els objectius de referència.

Els responsables polítics de la Diputació o de l'Administració Autònoma no apareixen ni directament ni a partir dels seus serveis. No hi ha retorn de valoracions ni de demandes i si n'hi ha és un retorn negatiu i sense massa explicacions. La relació entre els responsables educatius del Departament d'Ensenyament i els de l'Ajuntament és inexistent. Des d'aquesta perspectiva, aquesta interacció que sembla imprescindible per adequar les polítiques als projectes de poble i de país, senzillament no es presenta en cap sentit. Aquesta experiència no respon a una estructura de xarxa de serveis. Els agents educatius que hi participen ho fan en forma d'encàrrecs, amb posicions no simètriques, i a partir de decisions ja molt preses, especialment per part del director de l'escola i del regidor. L'Escola és la única unitat d'intervenció primària que està implicada. El CAP hi fa algunes col·laboracions però molt marginals, per ara. Els nivells d'autonomia de l'escola s'exploten al màxim. Els responsables de l'escola són referents centrals per a l'experiència i, en especial, fan de l'escola la base del conjunt de la intervenció. Aquesta experiència és un exemple de com unitats autònomes, al menys funcionalment autònomes, poden ser eines potents per participar amb força en projectes integrats d'abast territorial.

6.5.2 Diversitat de perspectives

Totes les persones entrevistades tenen clar l'objectiu de l'experiència que consisteix en portar a terme un projecte d'educació integral més enllà de l'horari escolar i de l'edat escolar que impliqui a totes les persones i entitats que poden participar en el fet educatiu del municipi. També hi ha una coincidència clara a l'hora de definir la necessitat o el problema que l'origina. Les famílies del poble treballen a la fàbrica i provenen de la immigració. Als anys seixanta del sud del país i, a partir, dels 90 del Magrib. L'objectiu és aconseguir que les famílies s'integrin al poble. L'escola sola no era capaç de fer-ho i conjuntament amb l'Ajuntament ha posat en marxa el projecte d'educació integral.

El liderat i el marc organitzatiu recau en l'escola conjuntament amb l'Ajuntament i és així com es percep per part de tothom. També tenen clar que voldrien un coordinador i que el Departament no l'ha concedit. Altrament, per les activitats del projecte han contractat professionals del mateix poble i col·laboradors voluntaris. Saben què la dinàmica depèn de les relacions de tu a tu que s'estableixen entre els que s'impliquen del poble, sempre amb el liderat indicat. També saben que els recursos són els que provenen del Pla Estratègic de l'escola i els que aporten les entitats que col·laboren, en concret indiquen la Fundació Jaume Bofill, el Departament de Treball de la Generalitat i el Departament d'Ensenyament.

Tanmateix, consideren que les administracions valoren positivament l'experiència, però les dificultats sorgeixen quan s'han d'implicar en alguna cosa. Quan més distància menys implicació i menys sensibilitat. I això esdevé un problema, perquè la no implicació de les administracions comporta manca de recursos i una absència de xarxa. De fet es té la percepció que tot es cou dins del poble. També es fa un reconeixement i una valoració positiva de la implicació de l'Ajuntament, tot i que es matisa que queda molt per fer.

La valoració que es fa de l'escola i des de l'escola és positiva perquè es veuen resultats, tot i que amb els nens i les nenes magribís costa més. Sembla que hi ha una coincidència en valorar que el poble no coneix el projecte, però té en bona consideració l'escola. No saben què es fa i la gent del poble té tendència a queixar-se.

En general la definició dels problemes és diversa i gira al voltant de la provisionalitat del Pla per la incertesa del futur de la fàbrica, la inestabilitat laboral dels professionals que treballen en el Pla i el fet de dependre dels recursos que aporten les institucions que s'impliquen. Troben a faltar recursos propis. També es manifesta la manca d'un coordinador, la incapacitat a saber vendre l'experiència, la limitació de temps degut a

l'escassetat de recursos humans dels que disposen, la manca de recursos en general i la precarietat d'aquests. Altrament, algú constata un cert replegament respecte al procés de socialització i d'integració de la societat magribí en la societat autòctona. Sobretot, es té la sensació de solitud ja que no encaixen amb res institucional, més enllà de l'Administració local.

Respecte a la possible extensió també hi ha diversitat d'opinions que es complementen. Hi ha qui opina que té sentit en pobles petits on no hi ha serveis, a part de l'escola, i on una part important del poble tingui consciència que existeix un problema que cal implicar-se per solucionar-lo. També, que consisteix en un Pla Estratègic per a l'educació integral i com a tal és exportable. Altrament, s'indica que s'hauria d'estendre el treball amb gent adulta, a l'IES i intensificar el que es fa amb les mares magribines. No es coneixen altres experiències similars.

6.5.3 Detecció d'elements de xarxa

Aquesta experiència no respon a una estructura de xarxa de serveis. Els agents que hi participen ho fan en forma d'encàrrecs i a partir de les decisions preses pel director de l'escola i el regidor d'educació de l'Ajuntament, per tant, no podem parlar ni de fases per avaluar el nivell de confiança, ni de la gestió d'interaccions ja que no la considerem una experiència que generi xarxa de serveis.

6.5.4 Identificació de liderat

En analitzar l'existència de líders, en l'experiència apareix el director de l'escola com un referent destacat per a tothom. Al costat, altres mestres, en especial la cap d'estudis, que també es veu com una col·laboradora estretament vinculada a l'experiència. És un dels liderat més clars dels

observats en les diferents experiències. Es pot dir que manifesta la pràctica totalitat dels indicadors de liderat que es poden definir.

Aquest líder, exerceix la seva influència en els quatre aspectes esmentats: *la definició de la raó de ser de la iniciativa, la identificació de la iniciativa amb sí mateixos, en la defensa la integritat de l'organització, i en la reducció explícita o implícita de la possible tendència al desordre dins l'organització.* L'experiència neix a partir de la necessitat explicitada per ell de generar espais educatius més enllà de l'horari escolar i amb ofertes que s'adrecen també a la família dels alumnes, per tal de augmenta la capacitat integradora i promociadora de l'escola. Aquesta iniciativa la vincula a la necessitat del poble d'integrar als nouvinguts, per la qual cosa cerca la implicació en la iniciativa tant a la comunitat local com a l'administració local, que en aquest cas és un aliat eficaç de les seves iniciatives. Manté un control sòlid de tots els agents educatius i és reconegut com a referent per tots els que s'han entrevistat. La presa de decisions està molt centralitzada en ell, tot i que el regidor d'educació li està molt al costat. En definitiva, és el vertader pal de paller de l'experiència.

En aquest cas, sembla evident que sense aquest professional seria difícil el manteniment i la supervivència de l'experiència, al menys amb la força, coherència, sistemàtica i ordre amb la que s'està desplegant en aquests moments.

6.6 Hospital de Dia d'Adolescents Parc Taulí (Vallès Occidental)

6.6.1 Caracterització de l'experiència

Descriptors. L'experiència es realitza a la zona sanitària de Sabadell i es tracta d'un servei adreçat als adolescents d'aquesta zona. Hi participen centres escolars que no són els únics en la seva etapa en els seus municipis i tracta de l'aspecte de sanitat (salut física).

Solidesa. Els objectius de l'experiència són molt clars i identificats pel conjunt dels entrevistats. Els mitjans són clars en quan al seu disseny, però una mica difusos en quan al seu ús. En concret, les protocols de derivació i diagnòstic no els entén tothom igual. És un servei que es planteja en termes de consolidació, més per les dificultats de connectar les cultures professionals entre els docents i els sanitaris, que per febleses o dubtes sobre la necessitats de la seva existència. Fins al punt és així que és probable que s'ampliï abans que estigui totalment consolidat el servei actual.

Canvi d'època. L'agressivitat de la societat actual sembla avançar les edats en que es manifesten malalties mentals significatives. Aquest fet i la feblesa de l'estructura familiar fa que calguin serveis que atenguin als joves amb malalties mentals. A més aquests serveis es volen dissenyar perquè siguin compatibles amb la socialització normalitzada dels joves, intentant ajustar la intervenció a les característiques específiques de cada pacient.

Nou Estat de Benestar. Sense deixar de ser un servei molt jeràrquic, s'orienta cap a fomentar la implicació directe de la família i del mateix jove en la seva normalització en tots els sentits possibles. No es tracta d'una actuació local. Té un disseny que podria aplicar-se a qualsevol territori, més ben dit, sector sanitari. Es pot considerar com un servei que neix amb la voluntat d'integrar salut i ensenyament. És un servei que només actua amb ple consentiment de la família del jove pacient. El seu objectiu central és

aconseguir reduir al màxim i de forma prematura els dèficits que una malaltia mental pot generar en un ciutadà. Aquesta intervenció pretén fer-se de manera molt individualitzada i adaptada a les característiques de les famílies i dels joves. Des d'aquestes tres vessants es pot dir que és una iniciativa que vol romandre equidistant dels tres referents: llibertat individual, igualtat i diversitat.

Inadequació de polítiques. En aquest cas, és una iniciativa que neix i es desenvolupa en un marc interdepartamental (Departament de Sanitat i Departament d'Ensenyament) i per iniciativa de la responsable territorial de sanitat i del cap del servei de salut mental del sector sanitari, més la implicació del cap d'inspecció del Vallès Occidental i del secretari general del Departament d'Ensenyament. El seu disseny correspon a una estratègia innovadora, gestionada des del sector sanitari i des de la delegació territorial d'Ensenyament, amb prou autonomia i capacitat de decisió. No és una proposta que neix a partir d'un esquema predeterminat i reproduït en altres territoris. Tot al contrari, és una experiència que neix amb dues més, i cadascuna d'elles respon a les característiques del seu entorn, aclarint que en aquests casos, l'entorn és l'entorn sanitari, no el de la o les comunitats que estiguin al seu abast. En un determinat sentit és així, en tant quan els Centres de Salut Mental d'Infants i Joves (CSMIJ) detecten un creixement significatiu de casos de malalties mentals en adolescents. Però des d'una altra perspectiva, és una iniciativa que neix per cercar respostes a les malalties mentals en joves abans de que aquestes siguin un problema que superi les possibilitats de contenció i d'actuació de la família i del sistema escolar. Si bé no es detecta desconfiança entre els serveis centrals i els territorials de l'Administració Autònoma, en aquest cas emergeixen nivells importants de desconfiança entre els professionals sanitaris, especialment els de l'aparell de diagnòstic (CSMIJ) i els docents. Desconfiança que no es reproduïx a nivells de caps de servei o de direccions generals o similars. En aquest sentit es un clar contraexemple del que tendeix a observar-se en la majoria de les altres experiències.

Polítiques alternatives. Aquesta experiència, neix d'un projecte ben definit en quan a intervenció sanitària amb aquests joves. Des d'Ensenyament, tot i que es comparteixen totalment les línies estratègiques del projecte de salut, no s'acaba de concretar la component educativa del projecte per les dificultats que han sorgit en les relacions entre ambdós serveis a nivell de professionals. En tot cas, és una proposta que obeeix a un projecte de salut de l'Administració Autonòmica, que es tradueix en un projecte implantat en el territori amb força coherència estratègica, però amb autonomia de concreció final. Ni la confiança ni la negociació sembla fàcil entre els professionals sanitaris i els docents de base. Les reticències i les susceptibilitats apareixen amb massa freqüència i condicionen l'efectivitat de la intervenció. La sostenibilitat es pretén en base a dues vies: l'una relacionada amb la intervenció preventiva i l'altra amb la hipotètica activació dels IES i dels EAPs en la detecció de determinats símptomes inicials que poden afavorir la intervenció prematura i la coherència global en la intervenció educativo-sanitària. En aquest cas, no sembla dubtar-se de la condició innovadora i d'actualització de la proposta, tant a nivell d'Administració autonòmica central com territorial. Si bé han estat necessaris determinats professionals al territori per desenvolupar aquesta experiència, també ho és que la iniciativa, al menys a nivell conceptual, va ser acollida immediatament per la política autonòmica de salut.

L'actuació preventiva i prematura amb joves amb malalties mentals és una de les línies estratègiques manifestades pel Departament de Salut de l'Administració Autonòmica. En aquest cas, doncs, la presència d'aquest marc institucional és clara i directament relacionada amb l'experiència. No hi ha cap presència de l'administració local. Ni hi ha indicis de que es faci cap aproximació significativa amb altres serveis molt relacionats amb la problemàtica de les malalties mentals en joves, com són els serveis socials dels ajuntaments. Cap indicati de que aquesta aproximació es faci més enllà de l'imprescindible, tot sabent que la situació d'aquests joves genera crisis globals en les famílies que tard o d'hora exigeixen la intervenció de serveis socials. El servei es dissenya amb la finalitat de facilitar al màxim la

implicació del jove i del seu entorn en la superació de la seva dificultat. Des d'aquesta perspectiva es pot dir que el provocar la implicació del jove i de la seva família és central en les teràpies que s'apliquen. De totes maneres, no es té cap iniciativa avaluadora per part dels usuaris per tal de recollir i tenir en compte les seves aportacions per a la millora del servei.

Les autoritats sanitàries de l'Administració autonòmica, tant a nivell central com territorial, estan directament implicades i segueixen aquesta experiència de cara a la seva possible transferència a altres territoris. Les autoritats educatives estan a l'expectativa, especialment les d'àmbit territorial i de base, expectativa més relacionada amb com evoluciona a la pràctica la capacitat de relació efectiva entre els professionals sanitaris i docents que estan implicats en l'experiència. En aquest cas no es pot parlar de presència d'alguna autoritat sanitària o escolar relacionada amb l'administració local. En canvi hi ha una bona i fluïda relació entre les autoritats sanitàries i educatives territorials que van creant una petita illa d'intervenció política compartida. Aquesta bona relació entre responsables polítics territorials, que també es reproduïx entre els responsables territorials de serveis (inspecció i salut mental) no s'estén als professionals de base. Tot i que l'intent teòric és la creació d'una xarxa de serveis, encara no es pot dir que aquesta existeixi perquè ni hi ha una relació no jeràrquica entre els professionals de salut i docents implicats ni hi ha cap voluntat per part dels sanitaris en estendre la iniciativa a altres serveis. L'Hospital de Dia té suficient autonomia com per dissenyar la seva forma d'hospital de dia. Tant a nivell de recursos com de marc normatiu poden desplegar el projecte amb tota la coherència que els permet la pròpia creativitat i saber i altres limitacions, com les de poder trobar professionals adequats per aquesta resposta innovadora. Els centres escolars, tenen les limitacions usals en quan a l'autonomia, la qual cosa en aquest cas no representa un obstacle especial perquè aquests joves necessiten flexibilitat en quan a continguts, metodologies i organització de l'espai i del temps, aspectes en els que els centres poden disposar d'un ampli radi d'acció per a intervencions individualitzades. Tant l'Hospital de Dia

com els IES, ofereixen una prova de que unitats amb capacitat autònoma poden desplegar iniciatives innovadores i sense motlles.

6.6.2. Diversitat de perspectives

Els objectius de l'experiència són molt clars i estan ben identificats per part de les persones entrevistades. Es tracta d'oferir als adolescents que tenen una malaltia mental complexa un tractament adequat per a la seva salut i una atenció educativa, complementària, no prioritària, que li permeti mantenir una certa normalitat en el seu procés d'aprenentatge sense perdre els seu contacte amb la realitat escolar i familiar. Per tant, es vol reduir al màxim i el més aviat possible els dèficits que una malaltia mental pot generar en l'adolescent, tot evitant que sigui un problema que superi les possibilitats de tractament en el marc escolar i familiar.

Hi ha una coincidència clara a l'hora de definir el problema que va generar endegar el projecte de l'Hospital de Dia del Parc Taulí per part dels professionals del sector sanitari. Aquest és el creixement de pacients mentals adolescents que pateixen patologies mentals que no requereixen l'estada hospitalària ordinària. Davant d'aquest problema es plantegen demanar l'establiment d'un Hospital de Dia, perquè defensen l'hospitalització parcial. Per part de la resta de les persones entrevistades donen per sabut que necessiten una atenció especialitzada sanitària que ofereix l'Hospital de Dia i emfatitzen la necessitat educativa d'aquests pacients sol·licitada per part dels professionals de camp sanitari que volien endegar l'experiència.

L'estructura organitzativa està clara per part de les persones entrevistades que hi estan directament vinculades. Està formada, segons elles, per un equip de 6 professionals un psiquiatre, una psicòloga clínica, tres educadors i un docent. Per tant, tenen clar que és biprofessional: sanitària i educativa. No tenen la mateixa idea respecte als protocols necessaris per a la diagnosi

i la derivació a l'Hospital de Dia. Hi ha una certa confusió. Apunten dos vies d'entrada: una sanitària a través del CAP i una altre docent a partir del centre educatiu a través de l'EAP. Les persones entrevistades que formen part de l'equip tenen molt clara la dinàmica de funcionament. Les més externes coincideixen en què es manté contacte amb elles, ja sigui la família, el centre educatiu o la Inspecció d'Ensenyament que permet mantenir el vincle amb l'entorn de l'adolescent i la seva posterior reinserció un cop acabat el tractament en l'Hospital de Dia.

Hi ha una percepció clara que l'Hospital de Dia és un centre concertat amb el Departament de Sanitat de la Generalitat de Catalunya i que els recursos humans provenen d'aquest Departament i del d'Ensenyament.

Es coincideix en valorar que l'Administració Autònoma, a través dels departaments de Sanitat i d'Ensenyament, està convençuda que el model funciona i que cal estendre'l donat que cada vegada hi ha més adolescents que tenen malalties mentals intermèdies. Tenen clar que les estructures dels hospitals no responen a les seves necessitats. No obstant, la Inspecció no en fa un reconeixement explícit. S'opina que la posició del Departament d'Ensenyament és més distant i més a l'expectativa que la posició del departament de Sanitat, tot i que es reconeix que existeix interès, especialment per part de la Inspecció.

Els professionals entrevistats que formen part de l'equip de l'Hospital en tenen una bona percepció del treball que es realitza, tot i que manifesten les dificultats que existeixen entre els professionals sanitaris i docents en quant a la cultura de fer que exigeix un procés d'adaptació mútua. Els professionals entrevistats del món educatiu matisen què els centres no coneixen l'experiència i que cal consolidar-la i millorar-la. Els usuaris sembla que valoren positivament el servei, però els professionals directament vinculats reconeixen que manca un sistema d'avaluació sistemàtica.

La percepció sobre els problemes que genera l'experiència són diversos. Per un costat els membres de l'equip manifesten què hi ha hagut els propis d'un procés d'adaptació d'un equip pluridisciplinar i els de rodatge d'una experiència nova. Es mencionen les diferències de calendari, el problema de l'estiu, la manca de places, les dificultats de la diagnosi quan la família o el jove no accepta la situació, l'encaix dins l'equip entre docents i sanitaris, la relació entre l'EAP i l'Hospital de Dia, com també amb els centres educatius. Tanmateix, s'indica que existeix una relació asimètrica entre el personal sanitari i el docent i que l'equip aporta poca informació a la família referent al tractament i procés que segueix el pacient.

També existeixen percepcions diverses pel que fa a les possibilitats de millora que, en qualsevol cas, són complementàries. Es parla de la necessitat de construir un nou centre i de la institucionalització dels professionals que hi treballen. També de la necessitat d'apropar les cultures de treballs dels dos serveis, el sanitari i l'educatiu. Tanmateix, la necessitat d'agilitar els protocols de derivació dels centres educatius a l'Hospital de Dia i els d'adscripció al centre hospitalari. Alhora, cal millorar la relació amb els centres educatius i les famílies dels pacients.

Es creu aquest tipus d'experiència s'estendrà, perquè la realitat ja l'exigeix. Altrament, hi ha qui planteja la necessitat d'estendre l'experiència a altres serveis com promoció econòmica i benestar social. De fet es coneixen experiències similars a Gavà, a Mollet i a Santa Coloma.

6.6.3. Detecció d'elements de xarxa

Es tracta d'una experiència que pretén la creació d'una xarxa de serveis, però que no s'ha aconseguit encara. Neix en un marc interdepartamental (Departament de Sanitat i Departament d'Ensenyament) i per iniciativa dels responsables territorials d'ambdós departaments. No hi ha cap presència de

l'Administració local. Tampoc hi ha indicis que es faci cap apropament amb altres serveis especialitzats en la problemàtica de les malalties mentals dels joves, tot sabent que la situació d'aquests joves exigeix la intervenció dels serveis socials o de promoció econòmica.

Altrament, existeix encara una relació jeràrquica i asimètrica entre els professionals sanitaris i els docents. Això genera desconfiança i problemes en el treball conjunt. Per tant, des d'un punt de vista d'avaluar el nivell de confiança creiem que encara s'està en la primera fase de formació consistent en la valoració de costos i guanys, i a partir de la qual decideixen la seva implicació. Mentre hi hagi aquesta relació asimètrica és difícil que avanci en els nivells de confiança.

No podem parlar de la gestió d'interaccions, perquè en realitat no s'ha creat la xarxa de serveis que està en l'objectiu de l'experiència i que caldria dinamitzar per les exigències que requereix el tipus de població objecte d'aquesta.

6.6.4 Identificació de liderat

Aquesta experiència presenta persones significades, sense les que seria difícil el naixement de la iniciativa, però que costa una mica associar-los a un liderat, encara que sigui en termes parcials com en altres experiències. El fet és que apareixen dos polítics i dos professionals, la responsable de sanitat en el sector Sabadell i el director del servei de Salut Mental de Parc Taulí de Sabadell des de sanitat, i el, aleshores, Delegat Territorial d'Ensenyament i el Cap d'Inspecció del Vallès Occidental des d'ensenyament, que coincideixen en la necessitat de generar un servei amb format d'hospital per adolescents amb diagnòstics de malalties mentals i amb connexió amb el treball dels IES.

Els dubtes sobre el seu liderat apareixen quan es pot observar que els que implementen el servei generen dinàmiques pròpies no sempre coincidents amb les previstes per aquestes quatre persones i que, fins a les hores, no sembla massa fàcil que finalment es puguin imposar.

Feta aquesta observació de dubte sobre l'existència de liderat, en tot cas queda clar que aquest s'hauria exercit només en: *la definició de la raó de ser de la iniciativa*, perquè en els altres aspectes seria difícil trobar elements per afirmar que aquelles quatre persones exerceixin influència real els aspectes més relacionats amb la implementació.

En canvi, si que seria difícil que l'experiència es mantingués si aquestes quatre persones, atesa la seva posició rellevant en la vessant política i tècnica d'ambdós serveis, canviessin o canviessin de parer respecte l'oportunitat d'aquest servei específic. Segurament, la quota de liderat que es podria observar seria més per la posició dins l'estructura dels esmentats polítics i tècnics, que per la influència personal i professional que són capaços d'exercir per sí mateixos.

6.7 Grup de Treball en Xarxa (Viladecans)

6.7.1 Caracterització de l'experiència

Descriptors. L'experiència es desenvolupa a Viladecans, municipi proper a Barcelona on hi ha diversos centres de cada nivell. Hi participen els centres de secundària i es treballen temes relacionats amb l'espai educatiu no lectiu, serveis socials i promoció econòmica (tot ells relacionats amb la promoció de l'autonomia individual).

Solidesa. Objectius i mitjans són clars en aquesta experiència. Forma part d'una família d'experiències desenvolupades al Baix Llobregat en la que en base al treball en xarxa, es pretén: Establir contacte i coordinació entre els serveis que treballen al territori, adreçats als joves fent especial atenció als joves amb risc de fracàs; valorar i analitzar necessitats futures i identificar i definir aquests col·lectius de joves: NEE, fracàs escolar, marginació social... En aquests moments es planteja implicar altres serveis i consolidar treballs iniciats darrerament, que inclouen el control de l'absentisme escolar i la relació entre les etapes educatives. És, per tant, una experiència que amplia el seu abast, probablement perquè la seva estructura pot abastar més del que està treballant en aquests moments.

Canvi d'època. És una experiència que vol donar resposta als riscos de marginació que poden patir els joves que no són capaços d'assolir la titulació bàsica i que tenen dificultats importants per integrar-se en l'ambient escolar. Així mateix, es vol evitar tenir quotes de la població jove amb dificultats per assumir el repte de manifestar-se competent davant les exigències del mercat de treball. Per aquestes raons, es pot dir que vol donar resposta als canvis socials i productius que va generant aquesta nova societat a la que ens estem encaminant.

Nou Estat de Benestar. La corresponsabilització del jove amb el seu futur és una de les estratègies que s'aplica per superar "l'impasse" que es genera quan el jove ja no vol mantenir-se escolaritzat i té l'edat per accedir al mercat de treball, però no té cap qualificació per fer-ho amb unes mínimes condicions de present i de futur. L'abast és clarament local, això sí, amb una concepció del fet local que no es restringeix necessàriament al municipi de Viladecans. Les respostes ocupacionals que es cerquen es basen en el suport de la xarxa productiva local que acull en format de pràctiques a empreses als joves que s'impliquen en aquest format de la formació preprofessionalitzadora. És una resposta integrada en tant quan els serveis de promoció econòmica, serveis socials i els serveis educatius de l'Administració Autonòmica hi estan directament implicats en el desplegament de les respostes educatives. Vol desenvolupar l'exercici de la llibertat individual a l'hora de prendre decisions, en tant quan es pretén desenvolupar en el jove la capacitat d'orientar-se per sí mateix i d'implicar-se en projectes de formació més enllà dels cants de sirena del treball marginal al que té opció. Vol reduir desigualtats en tant quan dona suport al jove que sense una titulació bàsica ni ganes d'obtenir-la, és candidat a estadis de marginació present o futura. Més enllà dels camins establerts per a la majoria dels joves, es vol donar respostes adequades a joves que necessiten una oferta més oberta i flexible per acceptar implicar-se en una formació bàsica.

Inadequació de polítiques. En aquest cas, l'Administració Autonòmica veu amb bons ulls l'experiència i, de fet, la inspecció hi té un paper rellevant en la seva coordinació, tot i que sembla més una opció de l'inspector en qüestió que de la inspecció. Els indicis d'uniformitat en les polítiques de l'Administració Autonòmica es manifesten en el fet que per aconseguir intervenir amb els joves, si tenen menys de 16 anys, calen resolucions individuals de la Delegada Territorial que fan el procés pràcticament inviable. Per interpretacions totalment dogmàtiques de les normatives, el sistema escolar no pot acollir amb normalitat una oferta educativa abans dels 16 anys que, després, al millor pocs mesos després, es considera totalment

idònia. També en aquest cas, aquesta complexitat de la resposta s'aplica a casos en que els joves presenten problemes greus o molt greus als centres escolars. No depèn tant d'un diagnòstic de cas com del conflicte que genera el noi o la noia. De d'aquesta perspectiva, les limitacions d'aquesta experiència estan molt lligades al fet que si no hi ha problema, no cal trobar solucions anticipades. En aquest cas, la relació entre les administracions no és especialment conflictiva. Administració Autonòmica, Diputació i Ajuntament veuen amb bons ulls l'experiència i col·laboren amb bona disposició però proporcionalment a la distància de les respectives seus i amb alguna llacuna sense massa significativitat per al funcionament de l'experiència.

Polítiques alternatives. Ja s'ha comentat que aquesta experiència té clar i definit un projecte que orienta la seva activitat actual i les línies de desenvolupament futures. També es pot constatar que aquest projecte és una peça important d'un projecte local que pren la forma d'un servei: Servei local de Transició Escola Treball (STET). També s'ha de dir que aquest projecte de transició s'implica en un d'àmbit nacional que es basa en la subvenció per part del Departament d'Ensenyament d'ofertes de formació de Garantia Social i d'altres modalitats subvencionades pel Departament de Treball, que s'adrecen a joves sense la titulació bàsica i amb més de 16 anys. Aquesta experiència presenta una bona aproximació al que podria ser una manera de desplegar polítiques socials en el territori. En aquest cas, si bé seria exagerat parlar de confiança, si que es pot parlar de proximitat entre l'Administració Autonòmica, tant del Departament de Treball com del d'Ensenyament i l'administració local. Tot i que el paper que hi juga cadascú és molt diferent, al menys es pot detectar una coincidència a la pràctica, que és força clara a nivell tècnic. La relació de confiança entre l'administració local i els altres agents educatius de procedències ben diverses, es fa palesa en les valoracions que manifesten els entrevistats. Tot el projecte està ple de negociació. Hi és en el treball de la Xarxa, hi és en les demandes que des de la Xarxa es fan al Departament d'Ensenyament, hi és quan els serveis d'orientació escolars i municipals treballen amb els joves la seva opció de

futur... Tot el plantejament d'aquesta experiència es basa en la negociació. La sostenibilitat es cerca en l'efectivitat d'una proposta de capacitació i d'inserció de joves que sense esmerçar recursos diferents dels previstos en els programes nacionals i locals, aprofiten les sinèrgies que crea un treball en xarxa i les relacions de l'administració local amb el teixit productiu local per reduir al mínim la pèrdua d'energies i d'oportunitats. Tota experiència que ajuda els centres escolars a implicar-se e projectes educatius més amplis i que, alhora, introdueix projectes externs en el seu sí, està empenyent l'escola cap a unes vies que de ben cert determinaran una part important de l'escola del futur.

La proposta d'una oferta de formació en termes de Garantia Social ja estava contemplada en la LOGSE. Aquest fet ha obligat les administracions autonòmiques a desenvolupar les seves opcions a l'hora de concretar aquesta oferta. D'aquí surten les convocatòries que el Departament d'Ensenyament treu per tal de subvencionar ofertes d'aquest format. Les administracions locals s'han implicat de forma decidida i sistemàtica en aquestes subvencions, generant programes força complexos i complets adreçats a joves amb dèficits de formació bàsica. Com ja s'ha comentat, aquest és un exemple paradigmàtic de com l'administració local concreta al seu territori i en el marc de projectes locals de més envergadura, projectes o iniciatives nacionals. Aquest cas, a més, aquesta concreció s'acompanya de la implicació d'altres serveis locals i de l'Administració Autonòmica, i també d'entitats privades per explotar al màxim els recursos públics i privats que poden ajudar a la inserció sòlida i qualificada d'aquests joves al món del treball. Avui per avui, aquesta és la vessant més feble de l'experiència. Si bé la inserció es basa en la decisió del joves directament o a través de la seva família, en el desplegament de l'experiència no es preveu cap forma de participació/implicació dels ciutadans en la concreció ni en la valoració del servei.

Les autoritats de l'Administració Autonòmica, tot i no ser-ne directament protagonistes, coneixen l'experiència i la valoren. La inspecció hi està

directament implicada i la Delegada en té un coneixement relativament actualitzat del seu funcionament. També es pot observar en aquesta experiència com una síntesi funcional entre l'administració local i l'Autonòmica, pot afavorir implementacions més àgils i potents. En aquest cas, la relació fluïda i basada en la confiança entre la tècnica municipal que porta la gestió tècnica de l'experiència i l'inspector del Departament d'Ensenyament, crea un tàndem molt efectiu que resol sobre la marxa gran part de les interferències que es generen en una col·laboració diferida entre administracions. No cal comentar que en aquesta experiència la seva presència é literal i forma part d'una de les seves senyals d'identitat. En aquest cas, els centres han de fer ús de la seva capacitat de diagnosticar i orientar determinats alumnes cap a ofertes escolars alternatives, sigui abans dels 16 anys (molt més complicat però possible) o sigui quan el jove ja ha complert els 16 anys (molt més àgil i directe si el jove vol). Siguí com sigui, tot el que rau en aspectes relacionats amb adaptacions o modificacions curriculars, es pot produir en el marc d'una autonomia directe dels centres o tutelada per la delegació Territorial segons protocols previstos.

6.7.2 Diversitat de perspectives

Totes les persones entrevistades tenen clar que es tracta d'un treball comú i coordinat, els tècnics i polítics de l'àmbit local i de la Inspecció parlen de treball en xarxa, els directors i professionals dels centres només d'actuació comuna i coordinada. L'objectiu per part dels professionals dels centres i l'educadora social és trobar una sortida pels joves que fracassen en el marc escolar que eviti la marginació i permeti la derivació. Pels tècnics i polítics de l'àmbit local i la Diputació l'objectiu és la inserció sociolaboral dels joves que estan en risc de marginació, perquè han fracassat en el sistema educatiu, a través d'oferir orientació, acompanyament i oferta formativa que eviti la marginació social.

Tothom veu la necessitat de treballar en comú perquè es tracta d'atendre uns problemes que sense la col·laboració de tots fora impossible. Suma de recursos i esforços fan possible l'experiència i així es viu. L'experiència va néixer per iniciativa de l'inspector que veia la necessitat de posar en contacte tots els serveis del territori que treballen amb els joves en risc de marginació i que surten de l'ESO sense titulació. Entenia que calia fer un treball en xarxa i així es va iniciar. Aquesta visió va ser compartida d'entrada pels tècnics i polítics de l'Ajuntament i de la Diputació. Avui, els professionals dels centres entenen que és necessària per poder atendre els problemes que l'escola per si sola no pot atendre. Per tant, la xarxa permet atendre'ls tot implicant als serveis de l'Ajuntament, la Inspecció i la Diputació. La Inspecció va veure clar que el seu paper era de frontissa. L'Ajuntament havia de donar resposta a un dels problemes greus del municipi, ja que són pocs els joves que superen l'ESO.

En general, hi ha la percepció que és un tècnic de l'Ajuntament que coordina la xarxa amb la col·laboració de la Inspecció que també hi participa. Tots els serveis i centres es consideren membres participants. Entenen que compten amb el suport dels polítics de les diferents administracions, però el treball el decideixen els tècnics participants.

La dinàmica de treball està molt consolidada, perquè han comprovat que serveix. Detecten casos i s'elaboren protocols d'actuació amb els recursos compartits. Des de les administracions hi ha consciència de la bona relació i bona dinàmica de col·laboració, tot i les diferències polítiques. Des dels centres i els serveis també hi ha una percepció de col·laboració estreta fruit de comprovar que és útil i eficaç.

Les administracions tenen clar quin és el paper que hi fa cada una: l'Ajuntament lidera, el Departament d'Ensenyament tolera i la Diputació tutela. Els professionals valoren el reconeixement de les administracions i que els tècnics d'aquestes s'impliquin en l'experiència (els de la Diputació amb recursos i formació, la Inspecció en la feina i l'Ajuntament en tot). Són

conscients que sense la implicació d'aquestes administracions el seu treball no podria prosperar de la mateixa manera. Tots fan pinya.

Tots els entrevistats valoren molt positivament l'experiència ja que comproven que així es pot fer un treball de qualitat, optimitzen la seva intervenció sumant informació, esforços i recursos. Valoren el poder compartir problemes i solucions, sobretot els professionals dels centres i serveis. També constaten que és difícil i costós.

En general, es considera que les famílies amb fills amb fracàs escolar tenen Can Calderón com a referent i també interessa als propis joves que volen anar a treballar. Hi ha un dèficit que és la veu dels usuaris. Les famílies dels joves que s'atenen no sempre estan contentes del servei, tot i que valoren el treball en comú i coordinat.

Els problemes i les dificultats es concreten de forma diversa. Giren al voltant de la inestabilitat, la manca de recursos, la lentitud en les derivacions, la poca implicació d'altres serveis, l'absència de seguiment post formació o la manca d'autoritat. Aquests problemes es viuen de maneres diverses, però es percep que tot i aquests, val la pena continuar el treball en xarxa, perquè optimitza els esforços que hi dediquen.

Les possibilitats de millora també es perceben de forma molt desigual. Es concreten en l'ampliació dels serveis implicats, en l'assoliment de més competències pels serveis locals, en l'estabilitat dels professionals que hi participen, en l'articulació de la veu dels joves que s'atenen, en una major difusió de l'experiència i en un major reconeixement, recursos i recolzament per part de les administracions.

Tanmateix, les apreciacions sobre les possibilitats de continuació són molt diverses. Les línies de continuació apunten cap a consolidar l'organització en subcomissions, fer un seguiment dels joves atesos, treballar la prevenció del

fracàs escolar, endegar nous projectes, implicar més, aconseguir més recursos i millorar la difusió del servei en el municipi. En qualsevol cas són línies d'avenç que es complementen.

En general es considera que l'experiència de treball en xarxa es podria estendre en altres llocs, però requereix voluntat i persones disposades a endegar-la. Hi ha qui coneix i indica l'existència d'altres experiències similars. També es pensa que caldria estendre-la aconseguint una major transversalitat i atenent nous problemes.

6.7.3 Detecció d'elements de xarxa

En aquest cas els elements que constitueixen el treball en xarxa hi són presents tant pel que fa a la confiança com en les estratègies d'interacció. És el cas més paradigmàtic dels sis que s'analitzen en aquest estudi.

Pel que fa a la confiança es compleix la primera fase de formació. Tothom té clar els costos i beneficis que li aporta la seva participació. L'Ajuntament liderant i coordinant l'experiència pot oferir uns recursos, en aquest cas a través de Can Calderón, als joves amb fracàs escolar que altrament seria difícil i, també, prevenir que part de la joventut entri en les xarxes de marginació. Tanmateix, és un referent per aquesta població juvenil que li pot aportar confiança política. La Inspecció en el territori ha vist l'avantatge de possibilitar aquest tipus de treball que li ofereix un marc útil i eficaç per atendre aquest tipus de població i poder derivar-la en un centre específic que sense la xarxa no existiria. Altrament, hauria d'atendre les demandes provenint dels centres educatius, de les famílies i als propis joves. Els professionals dels centres i els serveis educatius també han vist la utilitat del treball en xarxa que els permet poder derivar els joves que no s'adapten al marc escolar, millorant el seu treball al propi centre i sentint que donen una sortida a aquest tipus d'alumnes que fracassen. Els tècnics dels serveis

municipals també han descobert que millora la seva actuació, perquè es comparteix i compten amb més recursos per poder atendre als joves amb problemes. La Diputació, ha vist un model que funciona i que pot ser referent per altres municipis, aportant elements de reflexió i línies d'actuació exportables. Per tant, li és útil en la seva funció d'assessorament i tutela.

També hi trobem elements d'implementació ja que a través del treball que han anat realitzat durant aquests anys han anat comprenent la funció que fa cadascú, compartint maneres i formes, i alhora han descobert la força i eficàcia que han adquirit treballant conjuntament. Tot plegat, genera una autoestima i confiança mútua que va consolidant l'experiència.

Per altra banda, aquesta confiança mútua va comportant que cada vegada els responsables dels diferents serveis, centres i administracions s'impliquin i participin més. Les persones que hi treballen s'identifiquen amb l'experiència i la fan seva. Poc a poc, han anat compartint més coses i han anat teixint una xarxa de recursos gestionats de forma col·lectiva que permet l'èxit i la sensació d'avenç. Tot plegat, permet consolidar i obrir noves perspectives de treball. Ningú qüestiona la continuïtat de l'experiència, ni el treball en xarxa. Al contrari, el matisa i l'enriqueix amb la seva participació i aportació.

Referent a la gestió de les interaccions val a dir que han incorporat els actors necessaris pel servei que ofereixen o els recursos que proporcionen. O sia, els centres educatius i serveis socials són els que detecten els casos i els plantegen, els serveis educatius i municipals aporten recursos tècnics, les administracions ofereixen suport polític i institucional, així com assessorament, reconeixement, recursos econòmics i humans. En la mesura que l'experiència es consolida i obre noves línies d'actuació també es van plantejant la necessitat d'incorporar nous actors.

6.7.4 Identificació de liderat

Respecte de l'existència de líders es pot dir que aquesta experiència, junt a una altra de Molins de Rei, neixen molt relacionades amb la presència d'un inspector d'ensenyament que impulsa xarxes de serveis territorials al voltant de la necessitat de treballar amb joves amb risc d'exclusió. Aquest professional, a partir de la seva notable influència en les respectives administracions locals, la seva bona relació amb els centres i la seva facilitat per cercar aliats, comença una dinàmica de col·laboració entre serveis que amb certa rapidesa s'estén, amb la col·laboració d'Ajuntaments, Diputació i Administració Autònoma.

Tot i que probablement estem davant d'un perfil molt proper al líder en un sentit molt complert, el seu liderat es va exercir poc perquè es va jubilar. Per aquesta raó, es pot dir que va exercir liderat en *la definició de la raó de ser de la iniciativa*, però més enllà d'això es podria afirmar que fins a cert punt els tècnics més antics poden veure *la identificació de la iniciativa amb ell*, però no es pot de cap manera parlar d'haver exercit la seva influència per *la defensa la integritat de l'organització*, o en *la reducció explícita o implícita de la possible tendència al desordre dins l'organització*.

La relació fluïda d'aquest líder inicial amb totes les administracions, va fer possible que ben aviat aquestes experiències es consolidessin, sempre amb la col·laboració directa de tècnics municipals i la implicació discontinua de la inspecció. El disseny de les experiències és manté, les relacions establertes també. Per tant, és evident que l'experiència s'ha mantingut més enllà de la seva implicació directa.

7. CONCLUSIONS

7.1 Introducció

Com dèiem a la introducció d'aquest treball, en el context social actual, i enmig dels grans canvis que van configurant un nou tipus de societat, de treball i de família, el benestar ja no és solament una reivindicació universal, sinó també un conjunt d'inquietuds molt personals i diversificades. La hipòtesi que ens va fer moure a plantejar aquest treball, és que aquesta mena de nous problemes i noves inquietuds només són apreciables i abordables amb efectivitat des de la proximitat que ofereix l'escala territorial local i comunitària, i des d'una visió transversal i integral en les respostes, per adaptar-les a les particularitats i les evolucions de cada cas.

Una altra de les nostres hipòtesis era que l'escola i el sistema educatiu era un escenari privilegiat en el que observar aquests fenòmens i veure la dinàmica de respostes que provocaven. L'escola és avui encara una institució relativament sòlida en el context d'accelerat canvi social. La gent segueix de manera molt majoritària confiant al sistema educatiu una part molt significativa de la formació dels seus nens i joves. És encara, per tant, un àmbit d'inserció i socialització molt important. I probablement per això, pateix amb força la complexitat, la desorientació i la incertesa que trobem creixentment a la societat. Això provoca tensió i responsabilitat, fruit de la multiplicitat de demandes que recauen en l'escola i que ha d'obligar al conjunt del sistema educatiu a un profund replantejament dels seus objectius, prioritats i organització.

Si estàvem encertats en els nostres punts de partida, s'hauria d'anar avançant en polítiques educatives d'un fort contingut transversal i d'una forta presència local. I per altra banda, dèiem també que molts dels problemes amb què s'enfronten les escoles, només podien ser repensats i canalitzats positivament si s'aconseguia implicar a la comunitat exterior. Volíem

identificar aportacions i experiències que responguessin a aquestes característiques de treball transversal col·laboratiu entre l'escola i els diferents agents de l'entorn. Això és el que hem fet i aquestes són les principals conclusions que us presentem.

Les hem organitzat tractant d'enquibir el ric univers de les prop de 70 experiències recollides arreu de Catalunya en un esquema que vol analitzar els aspectes conceptuals, substantius i operatius presents en aquestes experiències i com es relacionen amb la nostra diagnosi inicial.

7.2 Els aspectes conceptuals

En la gran majoria de les experiències analitzades detectem una gran preocupació per encarar els nous reptes que els sobtats i profunds canvis socials plantegen. Si un factor comú es pot destacar és la preocupació per educar al ciutadà en la implicació en el contingut i formats en que es donen respostes comunes a les necessitats bàsiques. Així, propostes educatives que volen implicar als infants i joves amb la sostenibilitat mediambiental, els hàbits saludables, el desenvolupament d'una societat civil activa i crítica, la integració i promoció de tots ciutadans... apareixen de forma més o menys explícita en el desplegament de la seva activitat.

En moltes experiències, aquesta preocupació per educar al ciutadà en la seva implicació en les respostes a les seves necessitats bàsiques, es vol encarar en la complexitat de les situacions d'exclusió, i això no és senzill. L'exclusió social no és una cosa nova. Podem situar-la en la trajectòria històrica de les desigualtats socials, però si bé en la societat industrial les desigualtats existents no arribaven a trencar els paràmetres bàsics d'integració social, avui trobem fractures en el teixit social, i persones que es situen per tant "fora", sense vies clares d'inserció. Per altra banda, l'exclusió és més un procés que una situació estable. I per tant presenta perfils molt diferents i afecta a persones i col·lectius també molt diversos.

Moltes de les experiències recollides semblen respondre a aquests nous reptes. Assumeixen, amb major o menor explicitació, el caràcter multifactorial i multidimensional de l'exclusió (coincidència de fracàs escolar, desestructuració familiar, treballs inestables i infrasalaris, situacions personals de marginació...). D'alguna manera entenen el repte conceptual que ens planteja l'exclusió, com un fenomen polièdric, format per la interrelació de diverses circumstàncies desfavorables, molts cops fortament interrelacionades.

Una senzilla explotació de les estadístiques ens indicaria les altíssimes correlacions entre, per exemple, fracàs escolar, precarietat laboral, desprotecció social, monoparentalitat i gènere. O bé entre barris guetitzats, infravivenda, segregació ètnica, pobresa y sobreincidència de malalties. Tot apunta que no podem respondre amb efectivitat a aquestes noves situacions des de visions unidimensionals i sectorials. I aquesta és la línia conceptual de moltes de les experiències recollides.

Creiem que en el terreny conceptual, el que hem trobat és un univers molt variat de casos que parteixen, molts cops intuïtivament, de que l'exclusió social és un fenomen canviant i relacional, que no ha d'assumir-se com alguna cosa inevitable, i que pot tenir resposta des de la lògica, també esmentada, en que es pugui combinar lluita contra la desigualtat, amb autonomia individual i respecte a la diversitat. Ja que, en efecte, aquest darrer aspecte, el de la diversitat, figura també de manera destacada en l'univers d'experiències aquí recollides, encara que potser detectem una falta de més encaix entre els dos primers aspectes (igualtat i autonomia) i el darrer (diversitat) que és presenta de moment de manera més segmentada o específica.

En la majoria de casos, tot i la presència constant de l'escola (que era una de les premisses del nostre treball), sempre detectem la constatació que des de l'escola sols no podem pas encarar la complexitat de les situacions que es volen atendre. Conceptualment és doncs també significativa la mateixa existència d'aquestes experiències, el seu nombre i abast. Es parteix de la idea

que cal sumar esforços, que cal reduir les barreres de les especialitzacions professionals i de les lògiques sectorials, i que només amb l'esforç de tots ens en sortirem. Diversificació ètnica, trencament de les estructures tradicionals de la família i dels espais de socialització bàsica, erosió de les condicions de treball, són tots ells aspectes molt significatius, que combinats no troben resposta des d'una visió conceptual ancorada en els velles paradigmes de la societat industrial on l'escola hi tenia un paper més definit i estable.

Les 67 experiències apunten, amb major o menor encert i major o menor profunditat en una mateixa direcció: cal abandonar qualsevol pretensió monopolista, professionalista o centralitzadora per fer front als problemes socials amb que anem enfrontant-nos. Com més incidència vulguis tenir més lligams socials hauràs de construir, més complicitats entre sectors professionals hauràs de bastir, i més col·laboració institucional hauràs de gestionar, des de la màxima proximitat possible.

7.3 Els aspectes substantius

Si tractem d'entendre les experiències analitzades com esborranys d'iniciatives de resposta a nous fenòmens i problemes socials de la Catalunya del nou segle, podem aleshores situar-les en una perspectiva estratègica que mirades de manera aïllada i individualitzada potser no tenen. Els objectius, a vegades més explícits, a vegades menys clars, apunten a garantir una millor qualitat al servei educatiu que es dona, sobre la base de lligar més escola i entorn, escola i recursos externs, escola i altres instàncies socialitzadores i integradores o dinamitzadores de la societat civil. Molts cops veiem també altres objectius estratègics: generar processos d'inserció dels col·lectius més vulnerables (immigrants, carències de salut o situacions de risc, ...). O bé es vol oferir protecció social (via escola i altres agents) sobre la base de la coresponsabilització comunitària.

Podríem dir que s'apunten dues menes d'itineraris en les experiències que menen cap a polítiques que per una banda poden pretendre afeblir els

factors reals o potencials d'exclusió, i per l'altra banda volen prevenir i atendre de manera específica als col·lectius més vulnerables.

En gran part dels casos, la motivació inicial ha sorgit dels propis dèficits per atendre les situacions existents que es manifestaven en els mecanismes tradicionals. Podríem dir que des de l'escola s'ha "descobert" l'entorn, ja que així ho aconsellava el risc de desatenció i d'agreujament de les problemàtiques a encarar. En aquest sentit podríem dir que predomina una perspectiva més reactiva que anticipadora en bona part de les experiències analitzades.

Per altra banda, i pel que fa a les experiències més lligades al tema de l'atenció a la diversitat, trobem perspectives i plantejaments estratègics més orientats a reduir problemes de futur i afeblir els riscos d'exclusió dels col·lectius a qui s'adrecen majoritàriament les iniciatives.

Destaquen també les perspectives que volen saltar dels marges escolars per encarar l'educació com un tema més global i integral, i per tant, més compartit i multidimensional, donant una resposta pròpia al gran tema de la distribució del temps (temps escolars-temps vitals), i a la nova reestructuració dels rols i estratègies familiars.

El binomi salut-educació presenta també perfils propis prou significatius. Les dos grans polítiques que han fonamentat l'expansió de l'estat del benestar a Europa occidental, tenen avui problemes per afrontar les noves situacions i carències socials. El salt de l'homogeneïtat a l'heterogeneïtat, de la rigidesa a la flexibilitat, de la llunyania en la concepció a la imprescindible proximitat actual, planteja problemes substantius molt específics. El salt qualitatiu en quan a complexitat que significa la individualització i la intervenció preventiva, es multiplica en aquest cas perquè a l'evidència que no hi ha malalties sinó malalts, se li afegeix que no hi ha aprenentatges sinó aprenents. Les experiències ressenyades que es situen en aquest binomi apunten en la direcció d'anar bastint més lligams entre polítiques des de la proximitat i des dels propis problemes. Cal també ressenyar que aquí les

escoles i els seus professionals han tingut menor protagonisme en el naixement de les experiències.

En general, per tant, des del punt de vista substantiu, les experiències recollides es van situant en els grans forats que les tradicionals polítiques de benestar han anat deixant quan han hagut d'encarar les noves, complexes i fragmentàries situacions d'individualitat, desigualtat i exclusió actuals. Les xarxes que es van formant, sigui des de la iniciativa de les escoles, sigui des de la iniciativa d'altres instàncies d'acció social, ens mostren formes noves, més properes i amb més voluntat d'implicació social que les tradicionals polítiques de benestar.

7.4 Els aspectes operatius

Els aspectes operatius de les experiències analitzades són força remarcables. En molts casos, els elements conceptuals i substantius s'expressen de forma molt difusa, o són força implícits. En canvi, quan analitzem el plantejament operatiu que es porta endavant o les estructures organitzatives que es van assumint, ens apareix amb més força la voluntat de canvi i la perspectiva innovadora, i aleshores retrobem, expressats en la manera de fer, aquells elements conceptuals i substantius que potser eren menys explícits.

Voldríem destacar alguns aspectes com a més significatius:

- proximitat
- integralitat i transversalitat
- el treball en xarxa i la implicació i participació social
- organització i institucionalització
- les perspectives de futur

Proximitat: no podem destacar el "localisme" de les experiències trobades, ja que aquest era un dels requisits que ens vàrem plantejar al iniciar la

recerca. Però si que convé assenyalar el factor proximitat com una peça clau en la manera de fer dels casos ressenyats. De fet, un dels principals "handicaps" a l'hora d'aplicar les "velles" polítiques de benestar a les "noves" condicions d'individualitat de desigualtat i d'exclusió, és precisament el que aquelles polítiques estan pensades des de lluny i no aconsegueixen respondre amb encert, per una banda a l'heterogeneïtat de situacions que cal encarar, i per l'altra banda amb la capacitat de respondre de manera integral i global a una situació que no entén d'especialitzacions. Tant per un fet com per l'altre, la proximitat es converteix en un factor essencial. Això es detecta de moltes maneres. Les administracions locals hi són presents de manera absolutament majoritària, tot i que en molts casos no tinguin el protagonisme ni l'empenta inicial hagi estat seva,... però hi són. La connexió entre professionals de l'escola i altres professionals d'altres serveis, o entre persones de les institucions i persones i col·lectius de la iniciativa social, només són justificables des de la lògica horitzontal i simètrica que permet la proximitat al problema.

Integralitat i transversalitat: també era aquesta una perspectiva volguda en la recerca d'experiències que férem al començar l'estudi. La nostra diagnosi de les noves situacions laborals, socials i familiars ens portava a plantejar necessitats de resposta que partissin de visions integrals dels problemes i que incorporessin lògiques de treball transversals. Les experiències que hem recollit mostren aquests elements de manera més o menys explícita, però es situen sempre en la perspectiva apuntada. El fet de situar a l'escola i al sistema educatiu com una part necessàriament integrant de l'experiència ha permès veure que quasi sempre l'impuls per "sortir" del marc estrictament escolar ve determinat per la problemàtica que es vol encarar. D'aquesta manera la intervenció educativa es situa en un altre context, molt més complementari, agregat a altres dinàmiques i recursos necessaris per fer front a la situació plantejada. Molts cops no es pot parlar de plena integralitat, però sí de perspectiva integradora, de voluntat d'anar més enllà del camp propi de cadascú. I això ens porta a la necessitat de transversalitzar la intervenció i les formes d'actuar. "Tenim un problema, no el podem resoldre o millorar de manera sectorial, cal col·laborar, i tractar

entre tots de sortir-se'n". Aquesta podria ser una manera d'explicar el recorregut mental que propulsa moltes de les experiències recollides. Es evident que existeixen problemes de llenguatges diferents, de pràctiques divergents, de manca de definició de les responsabilitats de cadascú, o de dificultats per canviar cultures professionals i organitzatives, però els problemes tiben i exigeixen avançar i aprendre.

El treball en xarxa i la implicació i participació social: nosaltres buscàvem col·laboració entre diversos serveis, persones i col·lectius davant noves realitats socials, incorporant-hi sempre a l'escola. I hem trobat moltes experiències en aquesta línia que, a més, mostren formes més o menys explícites de treball en xarxa, i que en alguns casos, aconsegueixen formes innovadores d'implicació i participació social. Ha sigut molt freqüent constatar com una de les primeres preocupacions era generar les dinàmiques de confiança necessàries per anar generant vincles i cohesió, com elements imprescindibles per tirar endavant la feina conjunta. Això és més fàcil si la tasca a fer es considera significativa i compartida des de l'inici per part dels professionals i col·lectius implicats, però és més difícil si no han viscut (i construït) el problema des de l'inici. Aquesta dinàmica de confiança, de construir vincles i xarxa, també és significativa en relació als ciutadans que en poden ser usuaris i beneficiaris, més en certes edats com l'adolescència o quan més prevencions genera la situació d'exclusió. El paper de les administracions és més positiu quan menys jerarquitzada és la seva posició en relació als altres protagonistes, i quan més es situen en un rol de facilitadors. Constatem l'existència encara d'una perspectiva "il·lustrada" ("nosaltres sabem que convé") per part dels professionals implicats, en relació a la participació dels beneficiaris o ciutadans en la pròpia definició del problema compartit i de com encarar la seva millora. Aquest aspecte, clau per avançar en un nou plantejament de les polítiques de benestar, és encara deficitari. Veiem, en canvi, com molt positiva la progressiva presa de consciència sobre la necessitat d'establir xarxes territorials de professionals i de les administracions més properes per fer front a problemes comuns. La constatació de que les interdependències hi són, que cadascú pel seu compte no se'n sortirà, que aquesta no és una

situació conjuntural, i que no hi ha cap actor amb capacitat jeràrquica i amb recursos per resoldre el tema de manera unilateral, va calant i va generant nous marcs per experiències com les aquí ressenyades.

Organització i institucionalització: en les experiències analitzades constatem que ha sigut, en general, més important tractar de resoldre o millorar el problema que ha provocat en molts casos l'origen de l'experiència, que no pensar en els instruments organitzatius apropiats per fer-hi front. Moltes vegades la presència d'una persona que exerceix funcions de liderat i cohesiona el nucli impulsor és també significativa. Aquests dos elements: importància dels objectius més que dels mitjans, liderat clar, constatem que són elements més positius que negatius en les experiències ressenyades. Quan predomina l'aparell que ha d'implementar l'acció, o preocupa més el procés i les competències de cadascú que el tema que es vol ajudar a resoldre, aleshores els elements positius d'integralitat i transversalitat costen més d'obtenir. Destacaríem també l'emergència d'espais de trobada interprofessionals en àmbits territorials específics com una de les riqueses més o menys amagades d'aquest conjunt d'experiències. D'aquí sorgeixen dinàmiques innovadores que actualitzen metodologies de treball i formes d'intervenció social. Si s'aconsegueix avançar més en la implicació i mobilització social, i en la progressiva creació de xarxes més o menys institucionalitzades al respecte (com ja comença a aflorar en alguns casos), aleshores les dinàmiques d'integralitat i transversalitat en certs territoris poden avançar molt significativament. Amb tot això no volem dir que les experiències es caracteritzin pel seu espontaneïsmes organitzatiu. En la majoria dels casos s'ha tendit a buscar fórmules d'institucionalització de les experiències, tot i que molts cops s'apunta a que cal trobar noves maneres de fer més àgils i dinàmiques, que superin els problemes de desconfiança i d'allunyament tradicionalment existents. El paper de les administracions en aquesta dinàmica organitzativa i institucional ha de ser especialment curós, per facilitar-ne l'emergència i la seva sostenibilitat, i no ofegar la creativitat i el protagonisme de professionals i ciutadans. Tot el que ajudi a més flexibilitat en les formes d'organització, a més autonomia dels centres

territorials, a generar més relacions de confiança, a potenciar els factors de proximitat com decisius, segurament ajudarà a que es pugui seguir endavant

Les perspectives de futur: en relació a la sostenibilitat futura de les experiències analitzades podríem dir que serien factors clau: disposar d'uns objectius clars i ben definits, comptar amb el suport de les administracions (en especial la local com a més propera), o l'anar generant vincles de confiança i lligams de xarxa entre els components professionals i socials de les experiències. En aquest sentit volem apuntar a que també és molt significatiu per la sostenibilitat futura d'aquests mena d'experiències, el fet que els professionals implicats "sentin" que cal anar més enllà del marc estricte en el que es situen les seves obligacions i competències professionals formals. Un factor positiu en aquesta línia és el fet que en moltes de les experiències recollides els mateixos professionals constaten que gràcies a aquests "anar més enllà" al final la seva feina és millor i els resultats són més favorables. Quan més presència i implicació civil i social existeix, i per tant, menys dependència és té de les dinàmiques de les administracions, més solidesa demostren les experiències. En els casos analitzats amb més detall es constata la significació dels liderats en el naixement de les experiències, però al mateix temps, tot i que sigui difícil generalitzar, la continuïtat pot mantenir-se més enllà d'aquests liderats quan es sap generar els vincles i la coresponsabilitat ja esmentades.

7.5 Alguns interrogants

Finalment i en definitiva, després de tot el que hem vist i analitzat, ens poden quedar algunes coses clares i molts interrogants. Sabem de fa temps que els problemes de l'escola són cada cop més problemes socials. Sabem també que els creixents problemes i processos d'inclusió i exclusió només poden abordar-se com dinàmiques socials, i no poden reduir-se a simples fórmules sectorialitzades. Són processos de risc personal i col·lectiu que afecten a molts factors a l'hora, i on l'educació i l'escola juguen i poden jugar encara més un paper molt significatiu. Són processos que requereixen anar més

enllà dels camps més estrictes dels professionals implicats i generar espais de trobada més integrals i transversals. Són, per tant, processos molt vinculats al territori més proper. Son processos en els que individu, comunitat i relacions socials són elements clau. Són processos definitivament participatius i oberts. Però, des d'aquesta concepció, aleshores probablement serà necessari avançar en temes que són encara avui grans interrogants, però que rodegen tot el marc en el que es mouen les experiències analitzades en aquest treball: no hauríem de canviar la nostra concepció del treball, fent que vagi més enllà del que avui es considera "feina" en una estricta lògica de mercat?; no hauríem de configurar formes de treball social i familiar que es reconegui socialment, i que també sigui retribuït com a tal? Semblen temes molt allunyats dels que avui poden preocupar en primera instància als professionals de l'ensenyament o a les administracions educatives del país, però que a nosaltres ens apareixen quan fem una repassada a l'univers que hem volgut presentar-vos. Seguirem.

EXPERIENCIES EDUCATIVES INTEGRADES A CATALUNYA

ANNEXES (Volum 2)

FUNDACIÓ JAUME BOFILL - ICE (UAB) - IGOP(UAB)

Josep Alsinet

Vanessa de la Fuente

Simon Rego

Clara Riba

Montserrat Ribera

Joan Subirats (coordinador)

Índex d'annexes

ANNEX 1: Fitxes de les experiències educatives integrades 1

ANNEX 2: *Graells amb el resum de la informació sobre les experiències
educatives integrades* 70

ANNEX 3: Centres de recursos pedagògics de CATALUNYA 153

ANNEX 4: Persones que han col·laborat en aquest estudi..... 157

ANNEX 1

FITXES DE LES EXPERIÈNCIES EDUCATIVES INTEGRADES

Comissió de Tractament d'Absentisme Escolar

Localització i període

Badia del Vallès
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: 4 CEIPs i 2 IES

Objectius

Aconseguir una escolaritat normalitzada a primària i secundària, evitant duplicitats o bé inhibicions de les institucions responsables.

Encarar el fenomen de l'absentisme escolar com una situació multidimensional que requereix actuacions integrades, treballant les dinàmiques escola-carrer juntes.

Problema o necessitat

Badia és una ciutat immersa en dinàmiques socials de progressiva pèrdua de població, precarització de les condicions de vida, desestructuració familiar...

En un context que sembla que no té futur, l'absentisme escolar augmenta. Nois i noies que han fet una certa escolarització positiva fins als 12 anys, després desapareixen.

Institucions no escolars implicades

Ajuntament (Serveis Socials)
CAP de Salut Mental
EAP
UAC Compensatòria
Centre Obert (3 – 16 anys)
Guardia Urbana,
Escola de Família (Diputació de Barcelona).

Seminari de Gestió del Projecte Educatiu dels IES

Localització i període

Hospitalet de Llobregat
Curs d'inici: 1997-98
Centres escolars: IES de l'Hospitalet

Objectius

Coordinar les accions dels centres educatius de secundària en relació als aspectes educatius dels centres i amb l'entorn

Problema o necessitat

Manca de coneixement dels centres entre si.

Necessitat de compartir experiències i de coordinar centres per tal d'aprofitar esforços i possibles sinèrgies en la relació entre centres i en la relació entre centres i entorn.

Institucions no escolars implicades

Serveis personals de l'Ajuntament de L'Hospitalet
Departament de Benestar Social
Centres de atenció primària
Centres de Salut Mental d'Infants i de Joves
Esplais

Programa de col·laboració entre serveis docents i sanitaris per l'educació de la salut

Localització i període

Terrassa
Curs d'inici: 1996-97
Centres escolars: IES de Terrassa

Objectius

Col·laboració entre els centres educatius de secundària i el centre de salut per a l'educació per millorar la salut en l'adolescència.

Problema o necessitat

Experiència inicial d'una Unitat d'Atenció a l'Adolescència, en la que es constata la dificultat de donar una visió complementària a un mateix àmbit d'actuació des de diferents cultures professionals.

Institucions no escolars implicades

CAP
EAP
ICE de la UAB
CRP (inicialment)

Repensem què fer amb els nois i noies de 10 a 16 anys al barri de La Mina

Localització i període

Sant Adrià del Besòs
Curs d'inici: 2001-02
Centres escolars: CEIP La Mina, IES La Mina i IES Sant Adrià

Objectius

Actualitzar coneixements sobre la realitat educativa que envolta els adolescents.

Compartir visions i posar un cert ordre en les accions portades a terme per tots.

Dissenyar conjuntament propostes de futur.

Problema o necessitat

Sensació de crisi de l'adolescència al barri: sembla que els nois i noies no tenen futur ni metes.

Institucions no escolars implicades

CAP
Equip d'Atenció Psicopedagògica, EAIA, Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil, CSMA, Aula d'escolarització compartida l'Eina
Serveis personals de l'Ajuntament
Tècnics d'educació de l'Ajuntament
Fundació Pere Closa
Centro Cultural Gitano

Repensem què fer amb els nois i noies de 10 a 16 anys al barri de La Mina (visió d'una pediatra)

Localització i període

Sant Adrià del Besòs
Curs d'inici: 2001-02
Centres escolars: IES La Mina

Objectius

Establir una relació normalitzada i estable entre els serveis sanitaris i es joves del barri.

Fer més present en la seva estructura mental que existeixen uns serveis sanitaris fixos dels quals poden disposar d'una forma assequible.

Problema o necessitat

Al barri de La Mina, dins de l'actuació preventiva de salut, es detecta que a partir d'una certa edat (11-12 anys) els joves deixen d'assistir a les revisions periòdiques amb el pediatra.

Institucions no escolars implicades

CAP La Mina
Educadors socials
Grups d'esplai

Hospital de dia d'adolescents Parc Taulí

Localització i període

Vallès Occidental
Curs d'inici: 2000-01
Centres escolars: IES del Vallès Occidental

Objectius

Tractar adolescents amb problemes de salut mental en horari parcial, mantenint el vincle amb la realitat escolar mitjançant el treball d'un professional del món educatiu al centre.

Problema o necessitat

Els professionals de la salut mental detecten una demanda creixent en aquest àmbit.

Davant la realitat d'un grup de pacients adolescents, en creixement constant, que pateixen patologies mentals que son diagnosticades com "casos intermedis" i, per tant, no requereixen internament hospitalari.

Institucions no escolars implicades

Servei de Salut Mental
Hospital de dia del Parc Taulí

CTIC del Baix Empordà

Localització i període

Baix Empordà
Curs d'inici: 1997-98

Objectius

Generar un espai de coordinació en xarxa de tots els serveis que intervenen sobre la població infantil en risc, adolescents i les seves famílies, així com també sobre la població immigrant.

Problema o necessitat

Existència d'una important multiplicitat de serveis treballant en una mateixa comarca sobre el mateix objectiu, provocant, en molt casos, duplicitats i solapaments, però també remarcables buits d'actuació.

Institucions no escolars implicades

Departament d'Ensenyament
Serveis socials d'atenció primària, EAIA, EAP
Servei d'atenció Precoç del Baix Empordà, Servei d'atenció primària de salut,
Servei de pediatria Consorci de l'Hospital de Palamós, Servei d'atenció
Psiquiàtrica infantil i juvenil
Direcció General d'atenció a la infància, Delegada d'assistència al menor
Consell comarcal del Baix Empordà

Pla d'educació i convivència de la zona Santa Eugènia i Sant Narcís

Localització i període

Girona
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: CEIPs i IES de la zona Santa Eugènia i Sant Narcís (públics i concertats).

Objectius

Millorar la qualitat de totes les escoles sostingudes amb fons públics, així com la seva capacitat de respondre a les necessitats educatives de la població.

Aconseguir la cooperació institucional i la integració de les accions i afavorir la convivència intercultural.

Problema o necessitat

Existència d'una situació de concentració dels alumnes immigrants a les escoles públiques de la zona de Santa Eugènia.

La zona de Santa Eugènia es caracteritza per un tipus d'habitatge que facilita les dinàmiques de concentració de població immigrant.

Institucions no escolars implicades

Equips bàsics d'atenció social primària de l'Ajuntament
Delegació Territorial d'Ensenyament
Departament de Benestar Social
Universitat de Girona
AMPAs
GRAMC

CTIC del Gironès

Localització i període

Gironès
Curs d'inici: 1997-98

Objectius

Habilitar un lloc de trobada de totes les institucions i serveis que treballen el tema dels infants i adolescents en risc.

Evitar duplicitats, paral·lelismes, buits rendibilitzant així els esforços a l'hora de donar resposta als problemes.

Problema o necessitat

El fet que normativament existís la possibilitat de crear un òrgan que agrupés a un col·lectiu ampli de diferents professionals que treballen en diferents institucions i serveis amb una finalitat comuna va empènyer a la Delegació Territorial de Benestar Social de Girona a plantejar a diferents col·lectius l'opció de crear una CTIC.

Institucions no escolars implicades

Delegació Territorial de Benestar Social a Girona
Delegació Territorial d'Ensenyament a Girona
Delegació Territorial de Sanitat a Girona, Institut d'assistència sanitària de Girona (CSMIJ)
Departament de Justícia, EAIA
Ajuntament de Girona, Ajuntament de Salt, Consell Comarcal del Gironès
Fundació Ramon Noguera, Fundació Teresa Ferrer

Pla únic d'acció educativa (integrat en el Pla de Dinamització del Barri)

Localització i període

Girona, Barri Font de la Pólvora.
Curs d'inici: 1996-97
Centres escolars: CEIP Font de la Pólvora

Objectius

Millorar els aprenentatges i promoure la participació de les famílies.

Integrar a tota la comunitat educativa en un programa comú i treballar coordinadament tots els professionals que operen en el sector.

Problema o necessitat

Un context com el barri de Font de la Pólvora caracteritzat per les necessitats de les famílies; la marginació en un barri de 500 habitatges on s'ha concentrat gent desarrelada, gent procedent de la immigració, poc qualificada, amb poca voluntat de superació i expectatives, amb un rebuig de la societat d'acollida molt clar; Una situació poc esperançadora: el barri sembla no tenir futur.

Institucions no escolars implicades

Serveis Socials de l'Ajuntament
Benestar Social de la Generalitat
Federació d'Associacions de Veïns
Càritas i Creu Roja
La Parròquia
Escola d'adults, Treball comunitari, Salut comunitària i Acció Social

Pla integral d'actuació al barri de Sant Cosme

Localització i període

El Prat de Llobregat, Barri de Sant Cosme

Curs d'inici: 1998-99

Centres escolars: CEIP Jaume Balmes, CEIP St. Cosme i St. Damià, IES Doctor Trueta

Objectius

Reforçar el paper de l'escola en el barri.

Reforçar tota la xarxa educativa no formal: educació social, en el lleure, l'esport... de manera que l'escola esdevingui un punt de referència important per als nens i les famílies del barri.

Problema o necessitat

Hi ha una voluntat clara d'establir un element de treball que faciliti que el procés de remodelació i construcció del nou Sant Cosme es faci d'una manera integral i integradora, amb la finalitat de millorar la qualitat de vida i el benestar de les persones que viuen al barri de Sant Cosme.

Institucions no escolars implicades

Direcció General de Serveis Comunitaris

Ajuntament del Prat de Llobregat

Grup Infantil de Sant Cosme

ZER del Moianès

Localització i període

Calders, Monistrol de Calders, l'Estany i Castellcir del Vallès

Curs d'inici: 1997-98

Centres escolars: ZER del Moianès

Objectius

Adaptar l'ensenyament als nens.

Cercar i aprofitar al màxim els recursos de l'entorn.

Obrir l'escola a la comunitat.

Problema o necessitat

Intent per mantenir les escoles en els pobles petits amb la suficient qualitat. Ja que, l'escola és un element de cohesió social molt importat i, si aquesta es tanca, això contribueix a accelerar la desintegració comunitària del poble.

Institucions no escolars implicades

Ajuntaments

Entitats dels municipis.

Departament d'ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Comunitat

Pla supramunicipal de prevenció de les drogodependències

Localització i període

Subcomarca del Baix Montseny
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: 16 CEIPs i 7 IES

Objectius

Fer prevenció de drogodependències en la comunitat.

Problema o necessitat

Des de l'àrea de Benestar Social de l'Ajuntament de Sant Celoni es percep com una problemàtica important el tema de les drogodependències. El motiu principal és l'elevat nombre de casos relacionats amb les drogodependències amb els que es troba l'educador social de l'Ajuntament. Davant aquesta situació es planteja la necessitat d'incidir i fer prevenció.

Institucions no escolars implicades

Ajuntaments del Baix Montseny
Serveis de salut, farmàcies
Policia local
Consell Comarcal del Vallès Oriental
Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona
CRP
Pla Nacional de Joventut de la Generalitat, Programa Cat 2010

Prevenció de la violència als centres escolars: El Mediador

Localització i període

Igualada
Curs d'inici: 2001-2002
Centres escolars: IES Joan Mercader

Objectius

Atenuar els emergents problemes als centres escolars de violència, relació amb el professorat, comportament...

Problema o necessitat

Falta de programes dedicats als nois i noies de 14-16 anys escolaritzats però sense cap motivació ni interès formatius.

Institucions no escolars implicades

Creu Roja (diferents delegacions)
Departament d'Ensenyament de la Generalitat
Departament de Justícia – Justícia juvenil
EAP
Ajuntament d'Igualada
Universitat de Barcelona

Projecte educatiu de Trinitat Nova, Comissió Socioeducativa

Localització i període

Barcelona, barri Trinitat Nova al Districte de Nou Barris

Curs d'inici: 1998-99, 2000-01

Centres escolars: 2 escoles bressol, 2 CEIPs i 1 IES

Objectius

Generar processos d'implicació i participació dels membres de la comunitat en la millora de l'educació en el barri.

Problema o necessitat

En el marc del Pla Comunitari de Trinitat Nova i en paral·lel amb el Projecte Educatiu de Ciutat de Barcelona (IMEB 1999), el Projecte Educatiu de Trinitat Nova es va concebre com una proposta de desenvolupament de l'educació al barri.

Institucions no escolars implicades

Equip Comunitari del Pla Comunitari

EAP, CRP de 9 Barris, Programa d'Educació Compensatòria

Inspecció del Departament d'Ensenyament

Serveis socials (Zona Centre, Districte 9 Barris)

Institut Municipal d'Educació de Barcelona

Federació d'Associacions de Veïns d'Habitatge Social de Catalunya (FAVIBC)

Ministeri de Treball i Assumptes Socials

Pla d'acollida

Localització i període

Salt
Curs d'inici: 1998-99
Centres escolars: CEIP La Farga

Objectius

Treballar la rebuda de les famílies immigrants i la manera explicar el funcionament del centre als nouvinguts, per tal que els alumnes es trobin el millor atesos possibles.

Problema o necessitat

Des de l'equip directiu del centre es constata la necessitat de tenir majors recursos humans per atendre als alumnes que arriben en qualsevol moment del curs i s'han d'incorporar a l'aula. A aquests alumnes se'ls ha de prestar especial atenció d'acord amb les seves necessitats

Institucions no escolars implicades

Departament d'ensenyament: SEDEC

“Nous veïns”. Escoles d'adults adaptades a la població immigrant

Localització i període

Salou, Vilaseca, Torredembarra i Roda.
Curs d'inici: 1994-95

Objectius

Fer un treball de pedagogia social, amb extensió tant al món dels adults com al dels joves-adults, utilitzant per això l'educació d'adults amb algunes variables de formació ocupacional.

Problema o necessitat

Des de l'Associació de desenvolupament comunitari es pensa un mètode de treball per a establir programes d'acollida comarcal donades les característiques territorials.

D'alguna manera, es planteja el que posteriorment s'ha denominat oficialment Plans Comarcals d'Integració d'Immigrants.

Institucions no escolars implicades

Associació de desenvolupament comunitari
Consell comarcal del Tarragonès
Ajuntaments
Projecte Horizon (FSE)
Direcció General de Treball i Afers Socials Comissió Europea
Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya

Festival de teatre infantil i juvenil del Baix Penedès

Localització i període

L'Arboç del Penedès, El Vendrell, La Bisbal del Penedès, Bonastre, Calafell, St. Jaume dels Domenys, Albinyana, Sta. Oliva, El Montmell, Masllorenç, Banyeres, Bellvei, Cunit i Llorenç
Curs d'inici: 1978-79

Objectius

Apropar el món del teatre als escolars, fent-los sentir protagonistes.

Problema o necessitat

Fa 24 anys que una entitat cultural local del Baix Penedès va començar a fer un teatre per escoles. Aquesta entitat cultural va continuar amb l'organització el concurs dins a la creació del Centre de Recursos Pedagògics del Baix Penedès, moment en que el CRP comença a participar en l'organització.

Institucions no escolars implicades

Associació "Festival de teatre infantil i juvenil del Baix Penedès"
CRP del Baix Penedès
Diputació de Tarragona
Consell Comarcal del Baix Penedès
Ajuntaments
Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Educació integral a Sant Bartomeu del Grau. Pla estratègic singular del CAEP La Monjoia.

Localització i període

Sant Bartomeu del Grau
Curs d'inici: 200-01
Centres escolars: CAEP La Monjoia

Objectius

Endegar un projecte d'educació integral que afecti i impliqui a tot el municipi.

Problema o necessitat

Una situació contextual al poble genuïna; una fàbrica tèxtil com a única font de riquesa; una presència constant i força nombrosa a l'escola d'alumnes que arriben d'altres indrets, tant d'Espanya com de l'estranger; un elevat percentatge d'alumnes amb dificultats per assolir el nivell adequat en les competències bàsiques, així com un elevat fracàs escolar.

Institucions no escolars implicades

Federació i Associació Catalana de Municipis
Fundació Jaume Bofill, Programa ACULL (Programa de formació d'adults del Lluçanès), Universitat de Vic, IES Jaume Callís, AMPA
Àrea Bàsica de Salut, Serveis Socials municipals
Ajuntament de Sant Bartomeu del Grau
Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
EAP

Audiències Públiques

Localització i període

Barcelona
Curs d'inici: 1995-96
Centres escolars: Casals infantils, CEIPs i IES voluntaris

Objectius

Fomentar l'activitat de participació infantil i juvenil per a millorar la relació d'aquests amb l'Administració Local entorn d'un tema específic, sempre relacionat amb la ciutat.

Problema o necessitat

Demanda d'activitats de relació de l'administració amb els joves per part d'un col·lectiu d'alumnes a l'alcalde.

A partir d'aquesta demanda inicial, s'encarrega a l'Institut Municipal d'Educació que articuli una activitat per relacionar als nois i noies de la ciutat amb l'Administració.

Institucions no escolars implicades

Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Institucions per a cada tema específic (cas del Comissionat pel Pacte per la Mobilitat: parcs i jardins)

Petits però ciutadans

Localització i període

Granollers
Curs d'inici: 1995-96
Centres escolars: CEIPs

Objectius

Redefinir la ciutat en tots els seus àmbits, tot recuperant-la per a la gent i considerant els ciutadans més petits com el baròmetre per a mesurar les necessitats i els drets de tothom.

Problema o necessitat

Es fa patent i evident per a un col·lectiu de persones que a la ciutat no es troba l'espai suficient ni el marc adequat per desenvolupar la capacitat d'enriquir el vessant social de les persones.

Institucions no escolars implicades

Associació Cultural de Granollers, Col·lectiu Petits però ciutadans
Ajuntament de Granollers
Policia local
Entitats de Granollers

AMETISTA: Projecte de tractament a la diversitat

Localització i període

Sant Celoni
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: IES Baix Montseny

Objectius

Atendre aquells alumnes que necessiten un incentiu o motivació especial per a anar a l'IES i aprofitar les classes de manera que superin satisfactòriament l'Educació Secundària Obligatoria.

Problema o necessitat

La conversió del Centre el curs 1996-97 de ser un Institut de Batxillerat a ser un Institut d'Ensenyament Secundari va suposar un repte per als professionals que hi treballaven i va obligar a buscar noves estratègies, renovar procediments, canviar estructures... per intentar donar satisfacció a les necessitats educatives individuals de l'alumnat.

Institucions no escolars implicades

Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Sant Celoni
Consell Comarcal del Vallès Oriental
Empreses col·laboradores

Mirakefàs

Localització i període

Manresa
Curs d'inici: 1994-95
Centres escolars: IES

Objectius

Integrar la prevenció de les drogodependències com a eix transversal integrat en el currículum escolar.

Assessorar, formar i dotar de recursos didàctics als professionals docents i sanitaris per facilitar-los aquesta tasca.

Problema o necessitat

Es produeix una suma d'interessos de diferents tècnics motivats per a treballar conjuntament en un projecte comú.

En el marc del "Servei de Salut a l'escola" existent a Manresa, es planteja l'elaboració del Programa de prevenció de drogodependències, tenint en compte que des de l'Ajuntament s'havia aprovat un Pla Municipal.

Institucions no escolars implicades

Ajuntament de Manresa (àrea de salut)
Llum del Bages
Cas de drogodependències
CRP
EAP
Escola dins de l'Hospital General de Manresa

Fundació Lacetània

Localització i període

Bages
Curs d'inici: 1991-92
Centres escolars: 8 IES i l'Escola d'art de Manresa

Objectius

Aproximar, buscar les complementarietats i el coneixement mutu entre el món de l'empresa i la formació professional.

Problema o necessitat

Necessitat d'apropar el món educatiu i l'empresa. En un moment en el qual els estudis de formació professional no s'acaben d'adequar, ni es percep la relació necessària i complementària entre ambdós espais.

Institucions no escolars implicades

Cambra de Comerç i Indústria de Manresa, Patronal Metal·lúrgica del Bages
Ajuntament de Manresa, Consell Comarcal de Bages
Caixa Manresa
Escola Universitària Politècnica de Manresa
CCOO representant dels sindicats del Bages
Representant d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
Pimec sefes

Projecte MINAIRÓ

Localització i període

Alt Urgell – Cerdanya
Curs d'inici: 1999-2000

Objectius

Fomentar l'acció sociocomunitària per permetre la sistematització i coordinació dels coneixements, de les experiències i dels recursos necessaris per incidir efectivament en la prevenció i promoció de la salut del infants i adolescents de la comarca.

Incidir en la prevenció i modificació dels comportaments de risc dels joves.

Problema o necessitat

Existència d'un conjunt de col·lectius i serveis que estaven treballant amb i per un grup diana comú: els infants i els joves. S'estaven repetint les mateixes actuacions generant un important desaprofitament de recursos i un solapament i repetició de les intervencions.

Institucions no escolars implicades

Departaments d'Ensenyament, Sanitat, Presidència
Serveis educatius i serveis sanitaris
Ajuntaments
Consell Comarcal
Servei català de trànsit
Mossos d'esquadra

Plenari dels infants i adolescents a la ciutat de Lleida

Localització i període

Lleida
Curs d'inici: 1998-99
Centres escolars: IES

Objectius

Establir un canal de participació dels infants en la vida activa de la ciutat.

Problema o necessitat

Hi ha una voluntat manifesta per part de les institucions del municipi d'implicar als joves de la ciutat en la participació ciutadana, responsable i democràtica.

Aconseguir que els joves s'impliquin en la vida de la ciutat i la realitat del municipi, d'una forma autèntica i adequada a la seva realitat.

Institucions no escolars implicades

Institut Municipal d'Educació de Lleida
Regidories de l'Ajuntament de Lleida

Grups de reflexió de pares y mares

Localització i període

Lleida
Curs d'inici: 1997-98
Centres escolars: Escoles bressol, CEIPs, IES

Objectius

Impulsar la formació dins el context educatiu per a que escola i família s'interrelacionin, fent possible l'intercanvi d'informació.

Problema o necessitat

Es parteix de la filosofia d'intentar desterrar la idea de les escoles de pares, ja que els pares no van a l'escola a aprendre a fer de pares, si no que lo productiu és que els pares es trobin i xerrin dels seus fills, reflexionin sobre els seus fills...

L'Institut Municipal d'Educació juntament amb l'ICE de la Universitat de Lleida van iniciar un postgrau de formació de coordinadors de grups de reflexió.

Institucions no escolars implicades

Institut Municipal d'Educació de Lleida
Institut de Ciències de l'Educació de Lleida

Programa educatiu municipal "Educació a l'abast"

Localització i període

Lleida
Curs d'inici: 1997-98
Centres escolars: escoles bressol, CEIPs, IES

Objectius

Oferir al professorat recursos per al desenvolupament d'algunes matèries.
Facilitar als nens i nenes recursos i activitats en diferents àrees.

Problema o necessitat

Els antecedents d'aquest programa els trobem en el programa "Obrim les escoles". Aquest era un projecte que intentava fer arribar activitats extraescolars, en una època en que encara no eren molt usuals a centres d'acció especial i en zones deprimides.
L'any 1997 s'unifica l'oferta d'activitats en un paquet coincidint amb la implementació de la reforma i la creació de l'IME de Lleida.

Institucions no escolars implicades

Institut Municipal d'Educació de Lleida
Regidories de l'Ajuntament de Lleida
Entitat ciutadanes

Nous veïns i veïnes al Districte Horta-Guinardó

Localització i període

Barcelona, Districte Horta-Guinardó
Curs d'inici: 2002
Centres escolars: IES

Objectius

Facilitar el procés de socialització, d'integració i la mútua adaptació de la població immigrant estrangera que arriba al Districte Horta – Guinardó i dels veïns i veïnes ja instal·lats en el territori.

Problema o necessitat

Increment molt significatiu del nombre de famílies immigrants estrangeres (comparant el període gener – octubre de 2000 amb el mateix període de 1999 s'ha produït un increment percentual del 101,9% - font : Serveis Personals del Districte-)

Institucions no escolars implicades

Serveis personals del Districte Horta-Guinardó
CEJAC (entitat que treballa temes d'exclusió social)

Junts amb la secundària

Localització i període

Barcelona, Barri de Sant Martí
Curs d'inici: 1998-99
Centres escolars: IES Icària, IES Poblenou

Objectius

Compartir informació i compartir objectius en l'àmbit sociofamiliar.

Problema o necessitat

Arran de la coordinació puntual dels professionals de serveis socials amb els professionals d'ensenyament secundari i l'EAP, per a casos concrets, es valora la necessitat de crear uns espais no tant sols per al tractament de les problemàtiques socials sinó també per prevenir-les-

Institucions no escolars implicades

EAP
Centre de Serveis Socials del Districte

Xarxa local com a resposta a les necessitats psicosocioducatives de l'alumnat d'ESO

Localització i període

Sant Vicenç dels Horts
Curs d'inici: 1997-98
Centres escolars: 2 IES públics, 1 IES privat, 7 CEIPs públics i 2 CEIPs privats i concertats

Objectius

Millorar l'educació que es dona en el municipi com a forma de resposta a les carències socials i culturals que es detecten.

Posar en relació els diferents professionals i agents que intervenen d'una o altra forma en els processos d'educació formal, afavorint, amb això, la col·laboració i el treball conjunt.

Problema o necessitat

Manifesta preocupació dels directors dels 3 instituts de secundària davant la realitat de fracàs escolar i l'extensió de les dificultats d'aprenentatge, tant quantitativament com qualitativa.

En els inicis de la implementació de l'ESO preocupava especialment anticipar-se a les dificultats que es preveien al segon cicle.

Institucions no escolars implicades

Col·lectiu de Cultura Popular (UEE), Centre d'Educació Especial Iris, Centre de Formació d'Adults Garrosa
EAP, CRP del Baix Llobregat, Programa d'Educació Compensatòria
Serveis socials municipals, regidoria de Promoció Econòmica, regidoria d'Educació
Inspecció d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (delegació territorial del Baix Llobregat)

Xarxa local com a resposta a les necessitats psicosocioducatives de l'alumnat d'ESO

Localització i període

Sant Vicenç dels Horts

Curs d'inici: 1997-98

Centres escolars: 2 IES públics, 1 IES privat, 7 CEIPs públics i 2 CEIPs privats i concertats

Objectius

Millorar l'educació que es dona en el municipi com a forma de resposta a les carències socials i culturals que es detecten.

Posar en relació els diferents professionals i agents que intervenen d'una o altra forma en els processos d'educació formal, afavorint, amb això, la col·laboració i el treball conjunt.

Problema o necessitat

Manifesta preocupació dels directors dels 3 instituts de secundària davant la realitat de fracàs escolar i l'extensió de les dificultats d'aprenentatge, tant quantitativament com qualitativa.

En els inicis de la implementació de l'ESO preocupava especialment anticipar-se a les dificultats que es preveien al segon cicle.

Institucions no escolars implicades

Col·lectiu de Cultura Popular (UEE), Centre d'Educació Especial Iris, Centre de Formació d'Adults Garrosa

EAP, CRP del Baix Llobregat, Programa d'Educació Compensatòria
Serveis socials municipals, regidoria de Promoció Econòmica, regidoria d'Educació

Inspecció d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (delegació territorial del Baix Llobregat)

ARTIJOC: Empresa de serveis socioculturals

Localització i període

Catalunya
Curs d'inici: 1999-2000

Objectius

Portar a terme una tasca de dinamització de l'art i de la interculturalitat, intentant potenciar les noves idees i maneres d'entendre la dinamització sociocultural.

Problema o necessitat

Un grup de persones que havien treballat en el voluntariat durant molts anys s'adonen que la feina dels voluntaris té uns límits evident de formació i temps. Això fa que comencin una experiència on es reconeix la feina dels educadors i monitors i es treballa en els temes de la interculturalitat i l'art.

Institucions no escolars implicades

Pla de transició primària - secundària

Localització i període

Badalona

Curs d'inici: 1995-96

Centres escolars: CEIP Pere de Tera, CEIP Rafael Alberti, IES Julià Minguell

Objectius

Afavorir els lligams entre els centres en quan a la formació del seu alumnat, tot i mantenint el caràcter singular i d'etapa respectiu de cada centre.

Avançar en una línia de coordinació permanent entre ambdues etapes que, gradualment, pugui ser més aprofundida.

Vincular la realitat del centre a un barri, buscant una certa identificació d'aquest, que acabarà sent confirmada amb la construcció de l'IES al barri.

Problema o necessitat

Els problemes d'un centre a deu quilòmetres del nucli urbà.

S'inicia el treball per contactar amb els pares dels alumnes per tal d'intentar explicar les característiques, els valors i el funcionament del centre. Es va començar a fomentar que es creés un AMPA. Es contacta amb la regidoria d'educació, amb el Departament d'Ensenyament buscant en principi la presència de la institució.

Institucions no escolars implicades

AMPAs

EAP B-43

Club Juvenil L@s Desteñi@s del IES Julià Minguell

Localització i període

Badalona
Curs d'inici: 1997-98
Centres escolars: IES Julià Minguell

Objectius

Fer entendre que a secundària s'ha d'aprendre a conviure democràticament.

Formar alumnes i joves del barri en convivència democràtica i valors, i, a més, amb capacitat d'organitzar-se i d'intervenir en la vida del municipi.

Problema o necessitat

La ubicació tant llunyana del centre escolar, obligava a una utilització dels espais del centre limitada exclusivament a l'horari lectiu. Es depenia dels autobusos.

Es busca la dinamització de la vida del centre, i conjuntament amb l'Ajuntament, des de l'Àrea de joventut i amb l'Associació Juvenil "La Rotllana" fer que els joves s'integrin i participin en els mecanismes establerts.

Institucions no escolars implicades

Associació Juvenil "La Rotllana"
Ajuntament de Badalona

Consell d'entitats del Districte 2 de Badalona

Localització i període

Badalona
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: CEIPs, IES

Objectius

Fomentar la participació ciutadana.

Assessorar i incidir en totes les actuacions que les Administracions Públiques desenvolupen en el territori del Districte per tal d'aconseguir la major cohesió social i territorial.

Problema o necessitat

Neix com una reflexió que el Districte 2 de Badalona fa dels mecanismes i les formules de participació de les entitats en la vida pública del municipi i dels Districtes.

Institucions no escolars implicades

Districte 2 de Badalona
Conselleria delegada d'Educació de l'Ajuntament, conselleria delegada de Joventut, conselleria delegada de Cultura
Àrea Bàsica de Serveis Personals
AMPAs, AAVV, Entitats Esportives, Entitats Sectorials : medi ambient, solidaritat, dones, estudiants
Casal d'avis, grups de joves, de comerciants, ciutadans majors de 16 anys

Servei Local Escola / Treball

Localització i període

Badalona
Curs d'inici: 2001-02
Centres escolars: IES

Objectius

Desenvolupar una funció medidora i de pont entre les organitzacions educatives i el món empresarial.

Problema o necessitat

La diversitat dels joves del municipi ha estat un tema de preocupació des de l'Ajuntament, fins que es planteja dur a terme un treball continuat de dels centres educatius fins les entitats alternatives de formació acadèmica, per tal de donar opcions i sortides a tots els nois i noies, principalment a aquells que estan encerclats dins el col·lectiu de fracàs escolar.

Institucions no escolars implicades

Regidoria Delegada d'Educació
Diputació de Barcelona
Entitats empresarials del municipi

L'aventura de la vida

Localització i període

Albinyana, Bonastre, Calafell i El Vendrell
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: CEIPs voluntaris

Objectius

Aconseguir que els nens i nenes assumeixin el paper de voler ser persones saludables, i això, buscant la prevenció a partir d'una estructura de persona que ha assumit la seva pròpia responsabilitat en relació a la salut com una forma de viure, en la qual existeix un objectiu d'equilibri, felicitat per a l'individu, però també per a la comunitat.

Problema o necessitat

Sorgeix de la col·laboració de la Fundació Catalana de l'Espai amb una entitat del País Basc (EDEX), creadors del Programa l'Aventura de la Vida, que busquen un interlocutor a Catalunya.

Institucions no escolars implicades

Fundació Catalana de l'Espai
Associació El Trèvol
CRP del Baix Penedès
Actors institucionals

La Xarxa

Localització i període

Viladecans
Curs d'inici: 1996-97
Centres escolars: IES

Objectius

Analitzar els col·lectius de joves que necessiten suport individual.

Cercar els recursos que necessiten per promocionar-se.

Gestionar l'oferta educativa i formativa i fer-la conèixer als joves.

Problema o necessitat

L'any 1996 l'inspector d'ensenyament fomenta un sèrie projectes que pretenen donar resposta a una seguit de reptes, com ara: establir contacte i coordinació entre els serveis que treballen al territori adreçats als joves, fent especial atenció als joves amb risc de fracàs, així com establir diferents nivells de coordinació i valorar i analitzar necessitats futures, identificant i definint col·lectius de joves: NEE, fracàs escolar, marginació social...

Institucions no escolars implicades

Serveis socials de l'Ajuntament
Promoció econòmica de l'Ajuntament
Joventut de l'Ajuntament
Educació de l'Ajuntament
EAP, Programa d'Educació Compensatòria
Inspecció d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
Diputació de Barcelona

Educació cívica i en valors

Localització i període

El Perelló
Curs d'inici. 2000-01
Centres escolar: IES Blanca d'Anjou

Objectius

Formar en educació cívica i valors als alumnes, pares i mares i professorat.

Problema o necessitat

El curs 1999-2000 es va iniciar una revisió del Pla d'Acció Tutorial que els portà a desenvolupar el crèdit de tutoria d'una hora setmanal com un curs d'educació cívica i en valors.

En desenvolupar aquesta tasca, es van adonar que el projecte no assoliria resultats si no s'implicava a les famílies dels estudiants.

Institucions no escolars implicades

AMPA
Fundació Jaume Bofill, Formadors externs
Inspecció del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
Ajuntament del Perelló, Guàrdia Urbana
Consell Comarcal del Baix Ebre
EAP
Botiguers del municipi

Associació Atzavara i Coordinadora d'entitats d'Immigració de Tortosa

Localització i període

Tortosa i Comarques del Baix Ebre i Terra Alta
Curs d'inici: 1998 - 99
Centres escolars: CEIPs i IES

Objectius

Dotar de més flexibilitat als professionals que treballen en l'àmbit de suport i ajuda a les persones immigrants. Complementar totes aquelles qüestions que des de les instàncies més oficials no queden ben cobertes ni resoltes.
Ser el context adient on totes les entitats, associacions, institucions, persones que treballen en immigració puguin posar-se en contacte, es puguin conèixer.
Promoure la coordinació i l'aprofitament de recursos.

Problema o necessitat

L'Associació Atzavara apareix com a resposta a un context on hi ha unes necessitats que no acaben de ser ben cobertes ni ben resoltes per les instàncies oficials competents, tant a nivell d'escola com a nivell d'entorn.
La Coordinadora d'entitats intenta donar sortida a una típica situació de descoordinació i desconeixement per part de les entitats, organitzacions i institucions que treballen sobre un mateix terreny un àmbit concret.

Institucions no escolars implicades

Associació Atzavara
Creu Roja
Càritas
Ajuntaments
Consell Comarcal

Unitats d'Escolarització Externa

Localització i període

Olot
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: IES

Objectius

Garantir l'atenció educativa necessària a l'alumnat amb necessitats educatives especials, derivades de la inadaptació al medi escolar.

Problema o necessitat

Certs alumnes d'ESO no es troben a gust als centres ordinaris d'ensenyament i no presenten un comportament adient pel bon funcionament de les aules.

Institucions no escolars implicades

Institut Municipal d'Educació d'Olot
Serveis socials i altres dependències de l'Ajuntament d'Olot
Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
Centres de Formació

Comissió social del CEIP Cervantes

Localització i període

Barcelona, districte de Ciutat Vella
Centres escolars: CEIP Cervantes

Objectius

Ensenyar a conviure i a facilitar l'autonomia personal dels alumnes.

Garantir els drets dels nens i la millor integració escolar mitjançant la col·laboració amb el territori-comunitat.

Problema o necessitat

El propi context caracteritzat per la presència de molta població procedent de la "nova emigració" (en aquests moments constitueix el 50% de la població escolar).

Davant aquesta conjuntura l'escola es veu obligada a donar resposta a les necessitats que arriben d'una nova ciutadania de més de vint nacionalitats.

Institucions no escolars implicades

Treballadora social de l'EAP
Treballador social de serveis personals del Districte de Ciutat Vella
Programa d'educació compensatòria

Escoles verdes

Localització i període

Catalunya
Curs d'inici: 1998-99
Centres escolars: centres d'educació infantil, CEIPs, IES

Objectius

Constituir un instrument que provoqui i faciliti un canvi en la dinàmica interna dels centres cap a l'ambientalització integral.

Identificar, dins el conjunt de centres de Catalunya, els que han adquirit el compromís de millorar el seu comportament ambiental i de contribuir, per tant, a la millora ambiental del seu entorn i del seu país.

Problema o necessitat

Una de les actuacions prioritàries recollides a l'Agenda 21 és la reorientació de l'educació vers el desenvolupament sostenible; proposa que s'ajudi a les escoles a dissenyar plans de treball relacionats amb el medi ambient ben integrats en els seus plans d'estudi.

És en aquest marc on es situa el Programa Escoles Verdes de la Generalitat.

Institucions no escolars implicades

Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya
Institut Català d'Energia
Societat Catalana d'Educació Ambiental
Ens locals

Eduquem mes enllà de l'horari lectiu

Localització i període

Municipis de l'àrea metropolitana de Barcelona
Curs d'inici: 2001-2002
Centres escolars: 14 CEIPs

Objectius

Impulsar la prestació de serveis i activitats educatives de qualitat en els centres públics, sense discriminacions i amb la corresponsabilització de tots els agents educatius, especialment les famílies.

Problema o necessitat

La necessitat que motiva l'experiència són els canvis socials que s'han produït en les últimes dècades, així com la convicció del valor educatiu més enllà de l'educació reglada i els horaris lectius.

Institucions no escolars implicades

FAPAC
Fundació Catalana de l'Esplai
Moviments de Renovació Pedagògica
Col·legi oficial de Doctors i Llicenciats

Fòrum cívic Sagrada Família

Localització i període

Barcelona
Curs d'inici: 1998-99
Centres escolars: CEIP Tabor

Objectius

Dissenyar noves propostes de millora del barri en quan a medi ambient, coadjuvar que el barri sigui més sostenible a tots els nivells, ja sigui mobilitat o reciclatge.

Problema o necessitat

El Fòrum Cívic sorgeix d'una visita que la aleshores Regidora d'Educació, Eulàlia Vintró, realitza al barri entorn del Projecte Educatiu de Ciutat. Va quedar clar que l'escola no podia treballar sola els diferents aspectes de l'educació, sinó que ha d'operar en entorns no tancats, sinó sobre el territori amb els altres agents i entitats presents en la comunitat.

Institucions no escolars implicades

Centre cívic Sagrada Família
AAVV
AMPA
Polisportiu
Casals
Botiguers

Camí Amic

Localització i període

Barcelona, Districte de l'Eixample, esquerra de l'Eixample
Curs d'inici: 200-01
Centres escolars: 5 CEIPs, 3 IES

Objectius

Crear un espai educatiu que potenciï la responsabilitat compartida; que tothom el faci seu tenint-ne cura i respectant-lo; i que, fins i tot, permeti que els infants vagin sols a l'escola. És a dir, que promogui canvis en les conductes i en les infraestructures.

Problema o necessitat

Gent que havia participat en l'experiència del "Camí Escolar" del CEIP Tabor com a membres de l'IMEB, van anar a treballar al CEIP Joan Miró. Aquí van pensar que podrien encetar una experiència similar. Però, no únicament quedant-se en el camí, volien ampliar i crear un decàleg d'intencions que contribuís a construir i transmetre una educació en valors.

Institucions no escolars implicades

AMPAs
AAVV, Veïns i Comerciants del Cercle d'Or
Polisportius, Biblioteca Joan Miró, Centres Cívics
Associació Esportiva de l'Eixample
Escoltes Sant Ferran
Col·lectiu Joves Bari Sant Antoni
Esplai Totikap

IES Escola Intermunicipal del Penedès

Localització i període

Sant Sadurní d'Anoia, Sant Pere de Riudebitlles, Subirats, Torrelavit, Sant Quintí de Mediona, El Pla del Penedès i Sant Llorenç d'Hortons
Curs d'inici: 1980-81
Centres escolars: IES Intermunicipal del Penedès

Objectius

Oferir una educació i instrucció de qualitat a l'abast de tothom. Atendre a la diversitat.

Desenvolupar, des del centre educatiu, una tasca més integradora, contribuint a que els joves no marxïn massa lluny de les seves poblacions i del seu entorn natural més proper.

Problema o necessitat

El motiu principal que va fer que l'Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia considerés la possibilitat de crear l'EIP va ser la inexistència, l'any 1978, d'un segon centre d'ensenyament públic a la vila que garantís l'accés a la FP i al Batxillerat dels fills de totes les famílies. La intermunicipalitat respon a la voluntat de que cada Ajuntament assumís una part dels costos i de la responsabilitat en l'educació dels seus infants i adolescents.

Institucions no escolars implicades

Ajuntaments
Mancomunitat de municipis de l'Alt Penedès
AMPA

Classes amb mares magribines

Localització i període

Palafrugell
Curs d'inici: 2001-02
Centres escolars: CEIP Barceló i Matas

Objectius

Aportar cert nivell de coneixements a les mares estrangeres dels alumnes del centre escolar.

Facilitar la inserció de les mares estrangeres en el món laboral i millorar la seva inserció tant a l'escola com a la comunitat.

Problema o necessitat

La dificultat d'accés de les mares estrangeres al món laboral degut a la manca de formació i al desconeixement de l'idioma.

S'intenta, a través de les classes d'alfabetització i d'economia domèstica, facilitar i millorar els canals de col·laboració entre les famílies estrangeres i l'escola.

Institucions no escolars implicades

AMPA
Consorci de Català
Àrea Cultural de l'Ajuntament de Palafrugell

Grups de Recerca i Atenció a minories culturals i Treballadors Estrangers – GRAMC

Localització i període

Alella, Benicarló, Cassà de la Selva, Girona, Llagostera, Masnou, Platja d'Aro, Palafrugell, Salt, Sant Feliu de Guíxols, Santa Coloma de Farners, Teià
Curs d'inici: 1987 -88
Centres escolars: CEIPs i IES.

Objectius

Potenciar al màxim la solidaritat, el respecte mutu, la convivència i qualsevol altra actitud cívica positiva entre el grup cultural majoritari i aquelles minories culturals que de manera temporal o permanent s'estableixin entre nosaltres. Vetllar pel compliment de l'esperit i la lletra dels convenis internacionals o nacionals que protegeixen els drets i llibertats de les persones i dels grups socials.

Problema o necessitat

És cada vegada més important la presència de minories culturals i de refugiats econòmics, sense que la comunitat acollidora, generi a través de les institucions públiques responsables, ni els espais suficients d'acollida, ni els programes de sensibilització de la població autòctona indispensables.

Institucions no escolars implicades

Diputació de Barcelona
UGT
Ajuntaments
Hospitals
Centres cívics
CAPs

Diversió Diversa

Localització i període

Reus
Curs d'inici: 2001-02
Centres escolars: IES Baix Camp

Objectius

Fer participar als joves en una sèrie d'activitats d'oci que se'ls ofereix.

Aconseguir una major implicació i col.laboració entre els joves i el propi municipi, entenent el municipi com un entramat d'entitats i institucions que han de col.laborar i treballar junts per millorar les possibilitats i les oportunitats dels joves.

Problema o necessitat

El responsable polític de Joventut de l'Ajuntament de Reus tenia contactes amb un ex-president del Consell de la Joventut al que va convidar a parlar sobre "Oci alternatiu". A partir d'aquesta proposta es van iniciar unes jornades a través del Consell de Joves i es va decidir dur a terme unes activitats amb un disseny que incorporava la implicació de les entitats, on les entitats plantaven els projectes, i aquests serien repartits per diferents àmbits de la ciutat.

Institucions no escolars implicades

Institut Municipal d'Acció Cultural de Reus
Institut Municipal de Formació i Empresa
Regidoria de Participació
Comissió Transversal de Joventut
Reus Esport i Lleure, S.A.
Consell de joves
Entitats

Programa esportiu-educatiu-integrador en el Barri Sant Josep Obrer

Localització i període

Reus
Curs d'inici: 2000-01
Centres escolars: CEIP Rosa Sensat

Objectius

Transmetre hàbits positius i preventius als joves aprofitant el canal esportiu, mitjançant el qual es pretén guanyar un cert ascendent de confiança i interrelació.

Problema o necessitat

Es començaven a intuir certs problemes de convivència en el barri, que duen a la conclusió de la necessitat d'elaborar un projecte d'intervenció sobre aquesta realitat del barri.

Serveis Socials i esports municipals decidiesen realitzar un programa conjunt amb l'escola per actuar a Sant Josep Obrer.

Institucions no escolars implicades

Serveis socials de l'Ajuntament de Reus
Servei d'esports de l'Ajuntament de Reus
Club de Futbol
3 centres cívics

Projecte Despertador

Localització i període

Reus, barri Sant Josep Obrero
Curs d'inici: 2001-02
Centres escolars: CEIP Rosa Sensat

Objectius

Reduir l'absentisme a l'escola.

Aconseguir que els nens i nenes assisteixin i s'integrin en el funcionament acadèmic i funcional del centre.

Problema o necessitat

Un elevat nivell d'absentisme en les escoles del barri.

Institucions no escolars implicades

Serveis socials de l'Ajuntament de Reus
Fundació Pont i Gol
Associació d'Integració Gitana

Consell dels Infants

Localització i període

Sant Feliu de Llobregat
Curs d'inici: 1997-98
Centres escolars: CEIPs

Objectius

Proporcionar als nens i nenes un espai on poder exercir els seus drets com a ciutadans, expressant la seva opinió en totes aquelles qüestions que els afectin i implicant-se activament en el projecte de ciutat.

Problema o necessitat

La idea sorgeix d'un contacte amb en Francesco Tonucci.

Més tard s'acaba concretant en el Projecte de Ciutat dels Infants de la Diputació de Barcelona.

Institucions no escolars implicades

GREM UB
Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat

Xarxa d'atenció a la infància

Localització i període

Sant Feliu de Llobregat
Curs d'inici: 1997-98
Centres escolars: CEIPs

Objectius

Afavorir la unitat d'acció entre els equipaments professionals i les entitats ciutadanes.

Millorar les habilitats de criança i formació dels pares i tutors.

Problema o necessitat

Es comença amb una iniciativa d'anàlisi de la situació relativa a la salut dels alumnes per part d'un metge especialista en promoció de la salut a les escoles. Es contrasta la disparitat de missatges que en, temes de salut, s'envien des de l'escola i des dels centres sanitaris. Es proposa que tots els que treballen amb infància coordinin els missatges que envien a les famílies a fi d'afavorir la qualitat de vida del nen.

Institucions no escolars implicades

Institut Català de la Salut
Serveis Educatius: CREDA, CRP, EAP
Inspecció d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
Serveis d'Assistència Social de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat

Dispositiu local per a la transició

Localització i període

Sant Cugat del Vallès
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: 4 IES

Objectius

Aconseguir que el major nombre possible de joves puguin dur a terme un itinerari formatiu, laboral i personal satisfactori, d'acord amb les seves necessitats i característiques.
Unificar tots els serveis relacionats amb els joves per donar un sentit comú a la feina realitzada. Crear un espai de debat, reflexió i anàlisi dels tècnics de l'Ajuntament, per millorar la seva coordinació.

Problema o necessitat

En la societat i els moments en els que vivim estan apareixent factors molt diversos que interfereixen en el procés de transició escola-treball dels joves i també en el desenvolupament de la tasca dels professionals que amb ells treballen. En aquest context es fa necessari disposar d'una eina de treball que permeti compartir informació, detectar necessitats, fer propostes conjuntes, racionalitzar demandes, generar espais de participació,...

Institucions no escolars implicades

Serveis socials de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès
Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès
Educació de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès
Servei d'Ocupació Municipal
EAP
Escola d'adults

Millora de la recollida selectiva a les escoles i entitats de Catalunya. Prova pilot al Solsonès.

Localització i període

Solsonès

Curs d'inici: 2001-02

Centres escolars: CEIP Setelsis, Escola Arrels I i II, IES Francesc Ribalta, SES St. Llorenç de Morunys

Objectius

Aconseguir optimitzar el sistema de recollida selectiva de residus a escoles i centres cívics.

Realitzar accions de sensibilització i educació ambiental.

Problema o necessitat

Completar la tasca realitzada pe l'Associació Intersectorial de Recuperadors i Empreses Socials de Catalunya sobre recollida selectiva a les escoles amb un apartat dedicat a l'educació i sensibilització ambiental.

Institucions no escolars implicades

Fundació Volem Feina

AIRES (Associació Intersectorial de Recuperadors i Empreses Socials de Catalunya)

Junta de Residus del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya

CRP

Entitats

Projecte de desenvolupament comunitari al CEIP Tanit

Localització i període

Sant Coloma de Gramenet
Curs d'inici: 2000-01
Centres escolars: CEIP Tanit

Objectius

Considerar que l'escola, més enllà de l'horari escolar, és un nucli articulador i aglutinador de tot un conjunt de projectes i iniciatives que pretenen eliminar l'exclusió social de grups i persones.

Proporcionar una millora global de les persones i col·lectius implicats de manera participativa i sostenible.

Problema o necessitat

Es detecta un procés progressiu de reducció del nombre de matrícules, amb importants problemes d'absentisme, desmotivació i fracàs escolar entre d'altres. De cara a famílies, aquestes presenten una baixa participació i responsabilització en la comunitat educativa i, en molts casos inclòs, el propi procés educatiu dels seus fills i filles.

Institucions no escolars implicades

EAP, Programa de compensatòria
AMPA
Serveis socials de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet
Fòrum Idea UAB
Biblioteca del barri
Esplais

Comissió de Medi Ambient Escoles del Districte Sarrià – Sant Gervasi

Localització i període

Barcelona, Districte Sarrià – Sant Gervasi
Curs d'inici: 2000-01
Centres escolars: CEIPs públics, IES públics i 3 centres privats concertats

Objectius

Aconseguir un coneixement mutu i facilitar l'intercanvi d'informació entre els diferents actors educatius en temes relacionats amb el medi ambient.

Proporcionar un espai de coordinació entre els actors a l'hora d'abordar problemes conjunts.

Problema o necessitat

És una demanda que sorgeix de les pròpies escoles, d'un grup de mestres de primària i secundària que, des del seu propi àmbit, ja treballaven temes relacionats amb temes de medi ambient.

Institucions no escolars implicades

Serveis Personals del Districte Sarrià – Sant Gervasi

El barri educa

Localització i període

L'Hospitalet de Llobregat
Curs d'inici: 1998-99
Centres escolars: CEIP Prat de la Manta, IES Llobregat

Objectius

Treballar amb les entitats del barri, buscant la consolidació d'una xarxa de relacions entre entitats educadores i l'escola.

Intervenir en l'espai urbà, per tal que el nen el faci seu.

Problema o necessitat

Aquesta iniciativa sorgeix de dues conviccions diferents que es poden sintetitzar en:

- L'acció escolar no és suficient.
- És necessari de treballar l'educació en valors.

Institucions no escolars implicades

Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat
Regidoria del Districte
CRP
Àrea Bàsica de Salut
Biblioteca del barri
AAVV
Taller d'Art Contemporani de Pubilla Casas

Dispositiu Local de Transició Escola – Treball Xarxa de Molins de Rei

Localització i període

Molins de Rei
Curs d'inici: 1997-98
Centres escolars: IES Bernat el Ferrer, IES Lluís Requesens

Objectius

Establir un dispositiu o estratègia que permeti millorar l'èxit escolar:

- Projecte IES – SEFED: simulació d'empreses amb comunitat educativa.
- Projecte IES – UAC: preformació laboral de cara a oficis tradicionals.

Problema o necessitat

Molins de Rei va ser un dels municipis on es va avançar la Reforma Educativa. Aquest fet va provocar que tant polítics del municipi com dependències d'altres institucions mostressin la seva preocupació per l'evolució i l'impacte de la Reforma. Tal preocupació va desencadenar la voluntat de veure quines accions es podien plantejar per desenvolupar estratègies de millora de l'èxit escolar, en l'ESO especialment.

Institucions no escolars implicades

Àrea de serveis personals i promoció econòmica de l'Ajuntament de Molins de Rei
Inspecció d'ensenyament de la Generalitat de Catalunya
EAP
Diputació de Barcelona
Empreses del municipi

Taula Territorial de Capellades

Localització i període

Capellades, Cabrera d'Igualada, La Pobla de Claramunt, La Torre de Claramunt, Vallbona d'Anoia, Carme i Mediona

Curs d'inici: 2001-02

Centres escolars: CEIPs i ZERs dels municipis, IES Molí de la Vila

Objectius

Coordinar tot l'aspecte municipal, bàsicament totes les regidories d'Educació. Conèixer les possibilitats del territori i les seves carències per tal de poder actuar i resoldre les necessitats que es detectin.

Coordinar els diferents agents del territori per optimitzar els recursos disponibles.

Aconseguir accions que incideixin en la reducció de l'absentisme dels escolars.

Problema o necessitat

A l'Institut de Capellades hi ha problemes de comportament i es presenta una important dificultat de relació amb els alumnes del centre, bàsicament amb els nois.

Institucions no escolars implicades

Ajuntaments

Consell Comarcal de l'Anoia

Diputació de Barcelona

Delegació Territorial del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya

AMPAs

Taules territorials

Localització i període

Vic, Martorell
Curs d'inici: 2001-02
Centres escolars: IES

Objectius

Articular els agents administratius que operen sobre un territori en relació amb la problemàtica de l'abandonament de l'escola d'alumnes en edat d'escolarització obligatòria.

Problema o necessitat

Necessitat pràctica de resoldre el problema de com treballar en un territori sobre problemes que són transversals.

Institucions no escolars implicades

Equip de Ciències de l'Educació de la UAB
Agències que treballen sobre el territori i tenen la voluntat de coordinar-se.

Llibre del poble

Localització i període

Vilassar de Mar
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: CEIPs

Objectius

Vincular el currículum que es fa a les escoles de primària i en els instituts del municipi amb el poble de Vilassar de Mar.

Generar un procés participatiu buscant la relació de l'educació amb el seu entorn.

Problema o necessitat

Detecció d'una manca de relació i d'interconnexió entre els centres educatius del municipi i el poble i l'entorn en el qual treballen i es desenvolupen.

Institucions no escolars implicades

Regidoria d'educació de l'Ajuntament de Vilassar de Mar
CRP
AMPAs
Representants de l'altre espai educatiu

Consell Municipal de Participació i Convivència de Masquefa

Localització i període

Masquefa
Curs d'inici: 1999-2000
Centres escolars: CEIPs

Objectius

Construir un lloc comú per a tractar la diversitat.

Promoure l'intercanvi, la comunicació i la coordinació entre persones, col·lectivitats i associacions vers la temàtica de l'educació, entesa aquesta des d'una perspectiva de desenvolupament integral de les persones.

Problema o necessitat

Detecció des de l'AMPA del CEIP El Turó de brots de violència i de dificultats per integrar als "nou vinguts" de l'àrea metropolitana de Barcelona, així com als nuclis d'immigrants.

Institucions no escolars implicades

Cinc regidors
Un representant de cadascuna de les entitats de l'àmbit educatiu no lectiu
Dues "persones de bé"

Comissió social IES Miquel Tarradell

Localització i període

Barcelona, Raval nord
Curs d'inici: 2001-02
Centres escolars: IES Miquel Tarradell

Objectius

Potenciar una manera de treballar i de fer que sigui el màxim d'eficaç i coordinada possible, de manera que s'afavoreixin la consolidació de complementarietats i sinèrgies, i s'evitin les duplicacions i les inhibicions en les intervencions.

Problema o necessitat

El context del IES Miquel Tarradell: situat al Raval Nord de Ciutat Vella, a Barcelona, amb greu risc de marginació i dinàmiques d'exclusió social, així com agudes problemàtiques relacionades amb les famílies i la població infantil i adolescent. I tot això, no tant pels "nou vinguts", que presenten unes necessitats més temporals i acotades, sinó per a la població "enquistada en el barri".

Institucions no escolars implicades

Programa de compensatòria, EAP
Educadora social de serveis personals de l'Ajuntament
Referent d'integració IES Miquel Tarradell
Dos alumnes en pràctiques de Treball Social de la Universitat de Tarragona

Garraf Tallers: L'herència dels grans

Localització i període

Canyelles, Cubelles, Olivella, Sant Pere de Ribes, Sitges i Vilanova i la Geltrú
Curs d'inici: 1993-94
Centres escolars: CEIPs i IES

Objectius

Fer arribar als més joves la tradició, els oficis i els costums de la comarca i, sobre tot la història viva.

Promoure el principi de solidaritat entre generacions: gent gran, joves i infants.

Problema o necessitat

L'any 1993 va ser designat "Any europeu de les relacions intergeneracionals". Aquest fet va motivar la creació del Consell Consultiu de la Gent Gran del Garraf, el qual, per mitjà d'una oferta adreçada a les entitats educatives i culturals de la comarca, intentava col·laborar en la promoció intergeneracional. Aquesta iniciativa va ser recollida i promoguda pel Consell Comarcal del Garraf i es convertí en la proposta "Garraf Tallers".

Institucions no escolars implicades

Consell Comarcal del Garraf
Àrea de serveis socials i d'ensenyament de la Diputació de Barcelona
Ajuntaments

Programa comarcal de suport a l'educació a l'Urgell

Localització i període

Urgell
Curs d'inici: 2000-01
Centres escolars: centres d'educació infantil, CEIPs i IES

Objectius

Aportar recursos i estimular iniciatives pedagògiques en la comunitat educativa encaminades a fomentar l'arrelament local i comarcal de l'estudiant.
Apropar el Consell Comarcal als centres educatius.
Contribuir a potenciar més la labor docent dels centres educatius, col·laborant en la difusió i facilitant el coneixement d'una petita part de l'immens treball que es realitza en els centres educatius.

Problema o necessitat

Quan l'actual Conseller d'Ensenyament pren la responsabilitat d'aquesta conselleria comença a plantejar-se la forma d'actuar més enllà de les competències que el Consell té assignades.
S'implica en la iniciativa al CRP i conjuntament amb el Consell Comarcal es planteja el Programa Comarcal de suporta a l'Educació a l'Urgell.

Institucions no escolars implicades

Regidora d'ensenyament del Consell Comarcal de l'Urgell
Equip multidisciplinar del Consell Comarcal de l'Urgell format per salut, joventut i serveis socials
CRP de l'Urgell
Ajuntament de Tàrraga

ANNEX 2

GRAELLES AMB EL RESUM DE LA INFORMACIÓ SOBRE LES EXPERIÈNCIES EDUCATIVES INTEGRADES

A DADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
1	Comissió de Tractament d'Absentisme Escolar	Badia del Vallès	4 CEIPs i 2 IES	1999-2000	3	1+2	Ajuntament:, Serveis Socials, CAP de Salut Mental, EAP, UAC Compensatòria, Centre Obert (3 – 16 anys), Guardia Urbana, Escola de Família (DIBA).
2	Seminari de Gestió del Projecte Educatiu dels IES de L'Hospitalet	L'Hospitalet de Llobregat	Els IES de l'Hospitalet	1997-1998	3	2	Serveis personals Ajuntament de L'Hospitalet, Dpt. de Benestar Social, Centres de atenció primària, CSMIJ, esplais.
3	Programa de col·laboració entre serveis docents i sanitaris per l'educació de la salut	Terrassa	IES Blanxart, IES Cavall Bernat, IES Matadepera i IES Montserrat Roig	1996	3	2	CAP, EAP, ICE UAB i, inicialment, CRP
4	Repensem què fer amb els nois i noies de 10 a 16 anys al barri de La Mina	Sant Adrià de Besòs	CEIP La Mina, IES La Mina i IES Sant Adrià	2001	3	0+1+2	Serveis sanitaris CAP, serveis educatius (EAP, EAIA, CSMIJ i CSMA, aula escolarització compartida L'Eina, inspecció (informal, però no hi és), servei personals Ajuntament, tècnics d'Educació, Fundació Pere Closa, Centro Cultural Gitano.
5	Repensem què fer amb els nois i noies de 10 a 16 anys al barri de La Mina (visió d'una pediatra)	Sant Adrià de Besòs	IES La Mina	2001	3	2	CAP "La Mina", educadors Socials i grups d'esplai.
6	Hospital de dia d'adolescents Parc Taulí	Vallès Occidental	IES Vallès Occidental	2000	3	2	Servei de Salut Mental, Hospital de Dia del Parc Taulí.

A DADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
7	CTIC del Baix Empordà	Comarca del Baix Empordà		1997		1 + 2	Departament d'Ensenyament, Serveis Socials d'Atenció Primària, EAIA, EAP, Servei d'Atenció Precoç del Baix Empordà, Servei d'Atenció Primària de la Salut, Servei de Pediatria Consorci de l'Hospital de Palamós, Servei d'Atenció Psiquiàtrica Infantil i Juvenil, Delegada d'Assistència al Menor (DAM), Consell Comarcal del Baix Empordà, Direcció General d'Atenció a la Infància
8	Pla Educació i Convivència de la zona Santa Eugènia i Sant Narcís.	Girona	CEIPs i IES de la zona (públics i concertats)	1999-2000	3	1+2	Equips Bàsics d'Atenció Social Primària de l'Ajuntament, Deleg. Territorial d'Ensenyament, Dep. de Benestar Social, Universitat de Girona, AMPAs, GRAMC.
9	CTIC del Gironès	Comarca del Gironès		1997		1 + 2	Delegació Territorial de Benestar Social a Girona, Delegació Territorial d'Ensenyament a Girona, Delegació Territorial de Sanitat a Girona, Institut d'Assistència Sanitària de Girona (CSMIJ), Departament de Justícia, EAIA, Ajuntament de Girona, Ajuntament de Salt, Consell Comarcal del Gironès, Fundació Ramon Noguera de Girona, Fundació Teresa Ferrer.

ADADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
10	Pla únic d'acció educativa (integrat en el Pla de Dinamització del Barri)	Girona	CEIP Font de la Pólvora	1996	3	1 + 2	Serveis Socials de l'Ajuntament Benestar Social de la Generalitat Federació AA. VV Càritas i Creu Roja Parròquia Altres : Escola d'adults, Treball comunitari, Salut Comunitària, Acció Social
11	Pla integral d'actuació al barri de Sant Cosme	Barri de Sant Cosme de El Prat de Llobregat	CEIP Jaume Balmes CEIP St. Cosme i St. Damià IES Doctor Trueta	1993/1998	3	1 + 2	Direcció General de Serveis Comunitaris, Ajuntament del Prat de Llobregat, Grup Infantil de Sant Cosme.
12	La ZER del Moianès. Una comunitat d'aprenentatge.	La comarca del Maonès	Una ZER amb quatre escoles: Calders, Monistrol de Calders, l'Estany, i Castellcir del Vallès.			1	Ajuntament, Consell Comarcal, AMPA.
13	Pla supramunicipal de prevenció de las drogodependències.	Baix Montseny	16 CEIPS i 7 IES	1999	3	1+2	Ajuntaments del Baix Montseny, Consell comarcal del Vallès Oriental, Àrea de benestar social de la Diputació de Barcelona, CRP, Generalitat de Catalunya: Pla Nacional de Joventut. Programa Cat 2010, Serveis de Salut, Policia Local, Farmàcies.
14	Prevenció de la violència als centres escolars: el Mediator.	Igualada	IES Joan Mercader	2001	3	2	Creu Roja (diferents delegacions), Departament d'Ensenyament , EAP, Departament de Justícia - Justícia juvenil, Ajuntament, Universitat de Barcelona.

A DADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
15	Projecte Educatiu de Trinitat Nova i Comissió Socioeducativa	Barri de Trinitat Nova al Districte de Nou Barris de Barcelona	Escola bressol Trinitat Nova, Escola Bressol l'Airet, CEIP Sant Jordi, CEIP Sant Josep Oriol, CEIP Mercè Rodoreda i IES Roger de Flor	1998/2000	3	0+1+2	Equip Comunitari del Pla Comunitari, EAP, CRP de 9 Barris, Programa d'Educació Compensatòria, Inspecció del Departament d'Ensenyament, Serveis Socials (Zona Centre, Districte Nou Barris), Institut Municipal d'Educació de Barcelona, FAVIBC (Federació d'Associacions de Veïns d'Habitatge Social de Catalunya), Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
16	Pla d'acollida	Salt	CEIP La Farga	1998	3	1 + 2	Departament d'Ensenyament : SEDEC
17	"Nous Veïns". Escoles d'adults adaptades a la població immigrant.	Salou, Vilaseca, Torredembarra, Roda.		1994	3	3	Associació de desenvolupament comunitari, Consell comarcal del Tarragonès, Ajuntaments, Projecte Horizon (FSE) Direcció General de Treball i Afers Socials Comissió Europea, Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya
18	Festival de Teatre Infantil i Juvenil del Baix Penedès	L'Arboç del Penedès, El Vendrell, la Bisbal del Penedès, Bonastre, Calafell, St. Jaume dels Domenys, Albinyana, Sta. Oliva, El Montmell, Masllorenç, Banyeres, Bellvei, Cunit, Llorenç.		1978	2 + 3	1 + 2	Associació "Festival de Teatre Infantil i Juvenil del Baix Penedès" i CRP del Baix Penedès, Diputació de Tarragona, Consell Comarcal, Ajuntament del municipi que acull el festival, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

A DADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
19	Educació Integral a Sant Bartomeu del Grau. Pla estratègic singular del CAEP la Monjoia.	Sant Bartomeu del Grau	CEIP La Monjoia	2000	2	1 + 2	Federació i Associació Catalana de Municipis, Fundació Jaume Bofill, Programa ACULL (Programa de formació d'adults del Lluçanès), Universitat de Vic, IES Jaume Callís, Àrea Bàsica de Salut, Departament d'Ensenyament, Serveis Socials Municipals, Ajuntament de Sant Bartomeu del Grau, AMPA, EAP, Càritas Diocesanes.
20	Audiències Públiques	Barcelona	Casals infantils, CEIPs, IES voluntaris	1995	3	0+1+2	IMEB, col·laboradors per a cada tema específic (cas del Comissionat pel pacte per la mobilitat, Parcs i Jardins).
21	Petits però Ciutadans	Granollers	CEIPs	1995	3		Associació Cultural de Granollers (Col·lectiu de Petits però ciutadans), Àrea d'Educació i Esports de l'Ajuntament de Granollers, Ajuntament de Granollers (altres àrees), Policia Local, Entitats de Granollers.
22	AMETISTA: Projecte de tractament a la diversitat.	Sant Celoni.	IES Baix Montseny	1999	3	2	Departament d'Ensenyament, Ajuntament de St. Celoni, Consell Comarcal del Vallès Oriental, Empreses col·laboradores del projecte.
23	Mirakefàs	Manresa	IES Manresa	1994	3	2	Ajuntament de Manresa (àrea de salut), Llum del Bages, Cas de drogodepenents, CRP, EAP, Escola dintre de l'Hospital General de Manresa

A DADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
24	Fundació Lacetània	Bages	IES Lacetània, IES Guillem Catà, IES Lluís de Peguera, IES Pius Font i Quer, Escola d'Art, de Manresa, IES Quercus de Sant Joan de Vilatorrada, IES Llobregat de Sallet, IES Mig-Món de Súria, IES Castellet de Sant Vicenç.	1991	3	2	Cambra de Comerç i Indústria de Manresa, Patronal Metal·lúrgica del Bages, Ajuntament de Manresa, Consell Comarcal del Bages, Caixa Manresa, Escola Universitària Politècnica de Manresa, CCOO representant dels sindicats del Bages, representant de Ensenyament i Pimec sefes.
25	Projecte MINAIRO	Comarca Alt Urgell- Cerdanya		1999	3	1 + 2	Entre altres: Departaments d'Ensenyament, Sanitat, Presidència, serveis educatius, serveis sanitaris, Ajuntament, Consell Comarcal, servei català de trànsit, mossos de esquadra,...
26	Plenari dels Infants i Adolescents de la Ciutat de Lleida	Lleida	IES	1998	3	2	Institut Municipal d'Educació, Regidories de l'Ajuntament.
27	Grups de Reflexió de pares i mares.	Lleida	Escoles Bressol, Primària i Secundària	1997	3	0+1 + 2	Institut Municipal d'Educació, Institut de Ciències de l'Educació de Lleida, centres educatius.
28	Programa educatiu municipal "Educació a l'abast"	Lleida	Escoles Bressol, Primària i Secundària	1997	3	0+1+2	Institut Municipal d'Educació de Lleida, Diverses regidories de l'Ajuntament, entitats ciutadanes.
29	Nous veïns i veïnes al Districte Horta-Guinardó.	Barcelona, Horta-Guinardó	IES Districte	2002	3	2	Serveis personals dels districte, CEJAC (entitat que treballa problema exclusió social)
30	Junts amb la Secundària	Barcelona, Sant Martí	IES Icària, IES Poblenou	1998	3	2	EAP, Centre de Serveis Socials Districte.

A DADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
31	Xarxa Local com a resposta a les necessitats psicosocioeducatives de l'alumnat d'ESO	Sant Vicenç dels Horts	IES Frederic Mompou, IES Gabriela Mistral (públics), CES Salesians St. Vicenç (privat), 7 CEIP públics i 2 de titularitat privada i concertada.	1997	3	1+2	Col·lectiu de Cultura Popular (UÉE), Centre d'Educació Especial Iris, Centre de Formació d'Adults Garrosa, EAP, CRP Baix Llobregat VI, Programa d'Educació Compensatòria, Serveis Socials Municipals, Regiduria de Promoció Econòmica, Regiduria d'Educació, Inspecció d'Ensenyament (Delegació Territorial del Baix Llobregat)
32	ARTIJOC: Empresa de Serveis Socio-Culturals	Tota Catalunya		1999		1 + 2	
33	Pla de Transició Primària - Secundària	Badalona	CEIP Pere de Tera, CEIP Rafael Alberti, IES Julià Minguell	1995-1996	3	1+2	AMPAs, EAP B-43
34	Club Juvenil L@s Destefi@s del IES Júlia Minguell	Badalona	IES Júlia Minguell	1997-1998	3	2	Associació Juvenil "La Rotllana", Ajuntament de Badalona
35	Consell d'Entitats del Districte 2 de Badalona	Badalona	CEIPs IES	1999	3	1 + 2	Districte 2 de Badalona, Conselleria Delegada d'Educació, Conselleria Delegada de Joventut, Àrea Bàsica de Serveis Personals, Conselleria de Cultura, AAVV, AMPAs, Entitats Esportives, Casals d'Avis, Entitats Sectorials, medi ambient, solidaritat, dones,... Estudiants, Grups de Joves, Comerciants, Ciutadans majors de 16 anys.
36	Servei Local Escola / Treball	Badalona	IES	2001	3	2	Regidoria Delegada d'Educació, Diputació de Barcelona, Entitats empresarials del municipi.

A DADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
37	L'aventura de la vida	Albinyana, Bonastre, Calafell i El Vendrell	CEIPs voluntaris	1999-2000	3	1	Fundació Catalana de l'Esplai, Associació El Trèvol, CRP del Baix Penedès i actors institucionals.
38	Grup de treball en xarxa	Viladecans	Els IES de Viladecans	1996	3	2	• Serveis socials • Promoció econòmica • Joventut • Educació • EAP, PEC i IES • Inspecció • Diputació de Barcelona
39	Educació cívica i en valors	El Perelló	IES Blanca d'Anjou	2000	1	2	AMPA, Fundació Jaume Bofill, Formadors externs, Inspecció del Departament d'Ensenyament, L'Ajuntament, Guardia Urbana, Botiguers del municipi, EAP, Consell Comarcal del Baix Ebre.
40	Associació Atzavara i Coordinadora d'entitats d'Immigració de Tortosa	Tortosa i Comarques del Baix Ebre i Terra Alta	CEIPs i IES	1998 - 99	2+3	1+2	Associació Atzavara; Creu Roja; Càritas; Ajuntaments; Consell Comarcal
41	Unitats d'Escolarització Externes	Olot	IES	1999	3	2	Institut Municipal d'Educació d'Olot, Serveis Socials de l'Ajuntament, EAP, Dep. d'Ensenyament, diferents dependències de l'Ajuntament, Centres de Formació
42	Comissió Social del CEIP Cervantes	Barcelona, Ciutat Vella	CEIP Cervantes		3	1	Treballadora social de l'EAP, treballador social de serveis personals del districte, professora programa d'Educació compensatòria.
43	Escoles Verdes	Municipis de tota Catalunya	CEIPs, IES i centres d'educació Infantil	1998	1 + 2 + 3	0 + 1 + 2	Dep. Medi Ambient, Dep. d'Educació, Institut Català d'Energia, Societat Catalana d'Educació Ambiental i ens locals.

A DADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
44	Eduquem més enllà de l'horari lectiu	Divers municipis de l'Àrea metropolitana de Barcelona	14 CEIPs	2001-2002	3	1	FaPac, Fundació Catalana de l'Esplai, Moviments de Renovació Pedagògica, Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats
45	Fòrum Cívic Sagrada Família	Barcelona	CEIP Tabor	1998	3	1	Centre Cívic, AAVV, AMPA, Polisportiu, Casals, botiguers, mercat,...
46	Camí Amic	L'esquerra de l'Eixample de Barcelona	CEIP Auró CEIP Diputació CEIP Joan Miró CEIP Els Llorers CEIP Ferran Sunyer IES Maragall IES Parc de l'Escorxador Escola Pia de Sant Antoni	2000	3	1+2	AMPAS, AAVV, Veïns i Comerciants del Cercle d'Or, Polisportius, Biblioteca Joan Miró, Centres Cívics, Assoc. Esportiva de l'Eixample, Escoltes Sant Ferran, Col·lectiu Joves Barri Sant Antoni, Esplai Totikap.
47	IES Escola Intermunicipal del Penedès	Sant Sadurní d'Anoia, Sant Pere de Riudebitlles, Subirats, Torrelavit Sant Quintí de Mediona, El Pla del Penedès, Sant Llorenç d'Hortons.	IES Escola Intermunicipal del Penedès	1980-1981	1+3	2	Ajuntaments, Mancomunitat de municipis de l'Alt Penedès, AMPA
48	Classes amb mares magribines	Palafrugell	CEIP Barceló i Matas	2001	2	1	AMPA, Consorci de Català, Àrea Cultural de l'Ajuntament de Palafrugell.

ADDES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
49	Grups de Recerca i Atenció amb minories culturals i Treballadors Estrangers – GRAMC	Alella, Benicarló, Cassà de la Selva, Girona, Llagostera, Masnou, Platja d'Aro, Palafrugell, Salt, Sant Feliu de Guíxols, Santa Coloma de Farners, Teià	CEIPs i IES	1987-88	2+3	1+2	Diputació de Barcelona; UGT; Ajuntaments; Hospitals; Centres cívics; CAPs
50	Diversió Diversa	Reus	IES Baix Camp	2001	3	2	Institut Municipal Acció Cultural de l'Ajuntament de Reus, Regidoria de Participació, Comissió Transversal de Joventut, Reus Esport i Lleure, S.A., Institut Municipal de Formació i Empresa, Consell de Joves, Entitats.
51	Programa Esportiu-educatiu-integrador en el Barri Sant Josep Obrer	Reus	CEIP del Barri	2000	3	1	Serveis socials Ajuntament, servei esports, club de futbol, 2 centre cívics, Generalitat i de l'Ajuntament, 1 centre cívic de iniciativa social "Pont i gol".
52	Projecte Despertador	Barri Sant Josep Obrer de Reus	CEIP Rosa Sensat	2001	3	1	Serveis Socials de l'Ajuntament de Reus, Fundació Pont i Gol, AIG (Associació d'Integració Gitana), CEIP.
53	Consell dels Infants	Sant Feliu de Llobregat	CEIPs del municipi (tots els públics i dos privats concertats)	1997	3	1	GREM UB, Departament d'Educació Ajuntament.
54	Xarxa d'atenció a la infància	Sant Feliu de Llobregat	CEIPs del municipi	1997	3	1	Institut Català de la Salut, Serveis Educatius : CREDA, CRP, EAP, Inspecció, Serveis d'Assistència Social de l'Ajuntament.

A DADES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
55	Dispositiu Local per a la Transició	Sant Cugat del Vallès	IES Sant Cugat IES Leonardo Da Vinci IES Arnau Cadell IES Angeleta Ferrer	1999	3	2	Serveis Socials de l'Ajuntament Cultura i Joventut de l'Ajuntament Educació de l'Ajuntament Servei d'Ocupació municipal EAP Escola d'adults
56	Millora de la Recollida Selectiva a les Escoles i Entitats de Catalunya. Prova Pilot al Solsonès.	Comarca del Solsonès	IES Francesc Ribalta CEIP Setelsis Escola Arrels I i II SES St. Llorenç de Morunys	2001	2	1-2	Fundació Volem Feina, AIRES (Assoc. Intersectorial de Recuperadors i Empreses Socials de Catalunya), Junta de Residus del Dep. de Medi Ambient, CRP i altres entitats.
57	Projecte de desenvolupament comunitari al CEIP Tanit	Santa Coloma de Gramenet	CEIP Tanit	2000	1+2	1	EAP, compensatòria, AMPA, Serveis Socials Ajuntament, Fòrum Idea UAB, Esplais, Biblioteca del Barri.
58	Comissió de Medi Ambient Escoles del Districte Sarrià-Sant Gervasi	Barcelona	Tots els CEIPs públics, tots el IES públics, tres centres privats concertats.	1999-2000	3	1+2	
59	El barri Educa	Hospitalet	CEIP Prat de la Manta IES Llobregat		3	1+2	
60	Dispositiu Local de Transició Escola-Treball / Xarxa de Molins de Rei	Molins de Rei	IES Bernat el Ferrer IES Lluís Requesens	1997	3	2	Ajuntament, àrea de Serveis Personals i àrea de Promoció Econòmic, EAP, Inspecció del Dep. d'Ensenyament, Diputació de Barcelona, Empreses del municipi.
61	Taula Territorial de Capellades	Capellades, Cabrera d'Igualada, La Pobla de Claramunt, La Torre de Claramunt, Vallbona d'Anoia, Carme, Mediona.	IES Molí de la Vila CEIPs i ZERs dels municipis.	2001	1+2+3	1+2	Diputació de Barcelona, Ajuntaments, Consell Comarcal de l'Anoia, Delegació Territorial del Departament d'Ensenyament, AMPAs.

ADDES IDENTIFICATIVES

Codi	Títol	Localitat	Centre Escolar	Any d'inici	Tipus de centre	Nivell	Altres serveis no escolars
62	Taules territorials	Vic, Martorell	IES del territori	2002	3	2	Equip de Ciències de l'Educació UAB, totes aquelles agències que treballen sobre el territori i tenen la voluntat de coordinar-se.
63	Llibre del Poble	Vilassar de Mar	Tots els CEIPs poble	1999	3	1+2	Regidoria d'Educació, AMPAS, CRP, representants de l'altre espai educatiu.
64	Consell Municipal de Participació i Convivència de Masquefa	Masquefa	Tots el CEIPs	1999-2000	3	1	Cinc regidors, 1 representant de cadascuna de les entitats del "altre espai educatiu", 2 "persones de bé".
65	Comissió Social IES Miquel Tarradell	Barcelona	IES Miquel Tarradell	2001-2002	3	2	Professora de compensatòria, EAP, Educadora Social de Serveis Personals de l'Ajuntament que correspon a l'IES Miquel Tarradell, referent d'integració IES Miquel Tarradell, 2 alumnes en pràctiques de Treball Social de la Universitat de Tarragona.
66	Garraf Tallers: L'herència dels grans	Canyelles, Cubelles, Olivella, Sant Pere de Ribes, Sitges, Vilanova i la Geltrú	CEIPs i IES	1993	3	1+2	Consell Comarcal del Garraf, Àrea de Serveis Socials i d'Ensenyament de la Diputació de Barcelona, Ajuntaments de Canyelles, Cubelles, Olivella, Sant Pere de Ribes, Sitges, Vilanova i la Geltrú.
67	Programa Comarcal de Suport a l'Educació a l'Urgell	Comarca de l'Urgell	CEIPs, IES i educació infantil	2000	2	0+1+2	Regidoria d'Ensenyament del Consell Comarcal de l'Urgell, Equip multidisciplinari del Consell Comarcal format per salut, servei de joventut i serveis socials, CRP de l'Urgell, Ajuntament de Tàrraga.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
1	En un context que sembla que no té futur, és tracta d'una ciutat immersa en dinàmiques socials de progressiva pèrdua de població , precarització de les condicions de vida, desestructuració familiar, ..., evitar les dues cares de una mateixa moneda: duplicitats o bé inhibicions .	S'advoca per la consideració del fenomen de l' absentisme escolar com una situació multidimensional que requereix actuacions integrades , treballant les dinàmiques escola-carrer juntes .	A cada centre existeixen referents d'absentisme , encarregats de detectar focus de necessitats. Des de l'EAP periòdicament un cop al més es recull aquesta informació i es procura detectar si existeixen altres serveis (Treballador social, familiar,...) que hi treballin en el cas, per tal d'evitar duplicitats.	Recursos que proporcionen els diferents serveis i institucions implicades (equipaments, centre de família, extraescolars,...), mediador gitano .
2	Necessitat de aprofitar esforços i recursos . "Lo primer es conèixer, per compartir, coordinar i, finalment, cooperar".	Compartir experiències, coordinar centres, aprofitar esforços i possibles sinèrgies en la relació entre centres educatius i entre aquests i l'entorn .	Basada en reunions de coordinació del plenari de directors d'IES amb el coordinador extern de l'experiència (Institut de Ciències de l'Educació de la UAB), així com reunions específiques de subcomissions i subgrups per temes.	La col·laboració i les ganex de treballar en equip entre els diferents professionals implicats (Directors IES), així com el coordinador extern de l'ICE .
3	Experiència inicial d'una Unitat d'Atenció a l'Adolescència, en la que es constata la dificultat de donar una visió complementària a un mateix àmbit d'actuació des de diverses cultures professionals i formes de fer .	Col·laboració entre centres de secundària i centre de salut per l'educació per la salut en l'adolescència .	En dos nivells bàsicament: un estratègic, reunions globals de base trimestral entre la totalitat dels IES, personal del CAP docent, EAPs i un representant del ICE de la UAB i un altre operatiu, un representant dels centres i un del CAP .	La voluntat del professionals implicats de buscar sinèrgies i incrementar els impactes de la seva actuació.
4	Sensació de crisi de la adolescència al barri, sembla que els noies i nois no tenen futur , no tenen metes	Actualitzar coneixements sobre la realitat educativa que envolta els adolescents, de compartir visions , de posar un cert orde en les accions de tots plegats, de dissenyar conjuntament propostes de futur .	Sessions col·lectives en les que van participar totes les entitats implicades. Treball intensiu i separat en quatre nuclis temàtics : el treball al "carrer" i en els espais i recursos no formals; Escola, formació reglada, educació en institucions formals; Salut i adolescència, salut mental i adolescència i el treball amb les famílies (21 propostes d'actuació).	En principi existeix Pla Global de Transformació de La Mina que se concreta en aquest cas en est pla. Se han aconseguit recursos del Pla Urban i FSE (inserció laboral) de la Comissió Europea .

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
5	Com CAP i dintre de l'actuació preventiva de salut en el barri es detecta que a partir d'una certa edat (11-12 anys) els joves deixen d'assistir a les revisions periòdiques amb el pediatre, "se'ls perd la pista".	L'objectiu clau era aconseguir establir una relació normalitzada i estable entre els serveis sanitaris i els joves del barri , i fer més present en la seva estructura mental que existeixen uns serveis sanitaris fixos dels quals podria disposar d'una forma més assequible.	Molt informal , en aquesta primera fase d'introducció més operativa i funcional , responent a demandes puntuals del centre educatiu, s'ha vehiculat a través de reunions periòdiques amb la Cap d'Estudis de l'IES .	Temps dels professionals.
6	La iniciativa sorgeix, en essència, a partir d'una demanda detectada pels professionals de la salut mental. Davant la realitat d'un grup de pacients adolescents, en creixement constant, que pateixen patologies mentals que són diagnosticades com "casos intermedis" , això és, que no requeririen l'internament hospitalari.	L'objectiu bàsic és el tractament d'adolescents amb problemes de salut mental en horari parcial, mantenint el vincle amb la realitat escolar mitjançant el treball d'un professional del món educatiu al centre de salut mental.	El treball s'ha articulat entorn d'una reunió diària de 8.30 a 9.30 en la qual es planteja el treball diari, el seguiment dels casos i les línies d'evolució dels mateixos. En aquesta reunió participen tant professionals sanitaris com educatius. Amb els centres educatius d'origen dels pacients no s'ha establert cap contacte .	Centre concertat amb el Departament de Sanitat de la Generalitat de Catalunya (programa CATSALUD).
7	L'existència d'una important multiplicitat de serveis treballant en una mateixa comarca sobre el mateix objectiu, provocant en molts casos duplicitats i encavalcaments però també remarcables buits .	Generar un espai de coordinació en xarxa de tots els servis que intervenen en la població infantil en risc, adolescents i les seves famílies, així com també en la població immigrant.	Comissió formada per tots els integrants de la CTIC i coordinada per l'inspector d'Ensenyament que assigna el Departament. Reunions cada dos mesos de tots els components. També es treballa amb subcomissions, per agilitar el treball .	No es genera despesa pel que no es requereixen recursos. El Consell Comarcal o els propis municipis , en ocasions, assumeixen alguna despesa.
8	El pla i la taula es va constituir a Sta. Eugènia per tractar el tema de la concentració dels alumnes estrangers a les escoles públiques del sector, caracteritzat per un tipus d'habitatges que facilita aquestes dinàmiques.	Millorar la qualitat de totes les escoles sostingudes amb fons públics i la seva capacitat de respondre a les necessitats educatives de la població, aconseguir la cooperació institucional i la integració de les accions i afavorir la convivència intercultural.	La dinàmica de treball està basada en la "idea del partenariat ", partint de la lògica de "causa comuna". L'estructura organitzativa s'articula en una Comissió Directiva i una Comissió Tècnica , formada per diferents grups de treball , encarregada d'elaborar i elevar les propostes d'actuació a la directiva.	Els aporten les tres institucions que integren el Pla de dinamització en la mesura de les seves possibilitats i disponibilitats pressupostàries: Ajuntament, Departament d'Ensenyament i la Universitat de Girona.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
9	El fet que normativament existís la possibilitat de crear un òrgan que agrupés a un col·lectiu ampli de diferents professionals que treballen en diferents institucions i serveis amb una finalitat comuna va suposar l'empenta per que des de la Delegació Territorial de Benestar Social a Girona es planteges als diferents col·lectius l'opció de crear una CTIC .	Habilitar un lloc de trobada del totes les institucions i serveis que treballen el tema dels infants i adolescents en risc , amb la finalitat d' evitar duplicitats, paral·lelismes, buits i rendibilitzant així els esforços a l'hora de donar resposta als problemes.	Hi ha un coordinador de la CTIC i per tant és qui s'encarrega de fer el seguiment i convocatòria de les reunions. Al principi hi participaven tots els integrants a totes les reunions, però actualment i per motiu de la multiplicitat de temes en que estan treballant s'han creat diferents grups de treball . Continuen havent reunions on hi participen tots.	La CTIC és un programa sense despesa. "és el voluntarisme institucionalitzat"
10	Un context com Font de la Pólvera, caracteritzat per les necessitats de les famílies, la marginació en un barri de 500 habitatges,...	La millora dels aprenentatges; la participació de les famílies (integrar a tota la comunitat educativa en un programa comú) i treballar coordinadament tots els professionals que operen en el sector.	Existeix taula directiva del Pla de dinamització. El treball s'estructura en tres àmbits que duen el seu ritme autònom : àmbit família, àmbit escola i àmbit comunitari.	El barri ha participat d'una Ajuda de Fons Europeus per a dinamització de barris marginals. Ajuntament, Departament de Benestar Social i la AAVV de barris de protecció oficial de Catalunya.
11	Hi ha una voluntat clara de construir un element i instrument de treball que faciliti que el procés de remodelació i construcció del nou Sant Cosme es faci d'una manera integral i integradora , amb l'objectiu de millorar la qualitat de vida i el benestar de les persones que viuen al barri de Sant Cosme.	Reforçar el paper de l'escola en el barri Educar en valors , socialització, adquisició d'hàbits, aspectes de convivència, ... Reforçar tota la xarxa educativa no formal : educació social, en el lleure, l'esport, ... de manera que l'escola esdevingui un punt de referència important per als nens i les famílies del barri.	L'Ajuntament amb l'entitat GICS i amb els centres educatius fan el projecte de seguiment . De tant en tant, es convoquen reunions de coordinació entre Ajuntament – entitat – centres ; amb la finalitat de observar els efectes del projecte, les dificultats, el funcionament, ... També es fan seguiment bilaterals entre Ajuntament i entitat, entitat i centres . A l'inici i final de curs es fa una posta en comú dels professionals de les tres parts, intentant promoure també una posta en comú a meitat de curs.	El finançament del Pla Integral d'Actuació bé de la Direcció General de Serveis Comunitaris del Departament de Benestar Social i de l'Ajuntament del Prat de Llobregat . Pel que fa al finançament de tots els projectes i activitats de caire educatiu el responsable és l'administració municipal .

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
12	Arreu de l'Estat, per mantenir les escoles en els pobles petits amb la suficient qualitat, a principis dels 80 comencen les ZER. El principi és "no tanquem escoles i concentrem sinó que desplaçem els recursos entre els pobles" A Calders s'incorpora la comunitat d'aprenentatge amb l'assessorament del Paco Invernón i Ramon Flecha.	Els problemes s'intenten transformar en avantatge: tenir un grup amb edats diferents és una avantatge si treballes pensant que l'edat no és un indicador absolut de capacitats. S'ha fet un doble treball: ▪ Pedagògic (Bàsic): recollir de l'entorn tot el que et pot ajudar a treballar. ▪ D'autoestima, d'autoconeixement de l'escola i la seva comunitat.	L'organització com una escola: equip directiu, departaments, cicles, comissions de treball... Hi ha reunió setmanal amb la inspectora. A cada poble hi ha una comissió amb un dels directors que s'encarrega de la interacció global amb el poble. Hi ha el Consell Escolar de ZER. Per la comunitat d'aprenentatge a vegades s'amplia amb voluntaris segons els temes. Es tendeix a prendre decisions per consens	Com en una escola pública: 1/3 Generalitat i 2/3 resta: pares i Ajuntament
13	El tema sorgeix de l'Àrea de Benestar Social de l'Ajuntament de Sant Celoni, on es percep la problemàtica: l'educador social al rebre un nombre important de casos relacionats amb les drogodependències, es planteja la necessitat de fer prevenció.	L'objectiu general del pla és fer prevenció de drogodependències en la comunitat. Després el sector educatiu és un dels quals s'ha de treballar des d'un punt específic (substàncies i riscos) i inespecífic (prendre decisions saludables).	L'estructura del Pla s'articula en una Comissió directiva, encarregada de l'aprovació de l'estratègia, un Consell Assessor, del vessant més representatiu del Pla i un òrgan tècnic encarregat de la Gestió. Els treballs del Pla es divideixen en tres ponències: la primera encarregada del plantejament general del mateix, la segona dels centres educatius i la tercera de la reducció de mals.	Ajuntaments, Consell Comarcal, Diputació de Barcelona, Generalitat de Catalunya, Plan Nacional contra la Droga.
14	Falta de programes dedicats als nois de 14-16 anys escolaritzats però sense cap motivació ni interès.	Atemperar els problemes als centres escolars de violència, relació amb el professorat, comportament,...	Es va començar amb l'elaboració d'un informe per conèixer la situació i les possibilitats d'aplicació de la mediació. Es va fer una reunió amb tots els socis per consensuar les nocions i els conceptes amb els que treballarien. Es va posar en pràctica el procés de formació en temes de mediació d'alumnes a un Institut d'Igualada.	El finançament del projecte es va obtenir de la Unió Europea, en principi per un any, 2001. S'ha tornat a sol·licitar el finançament i s'ha aconseguit una prorrogació de dos anys més, fins al 2003.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
15	En el marc del Pla Comunitari de Trinitat Nova i en paral·lel amb el Projecte Educatiu de ciutat de Barcelona (IMEB, 1999), el Projecte Educatiu de Trinitat nova es va concebre, a partir de novembre de 1998 com una proposta de desenvolupament de l'educació al barri .	Generar processos d'implicació i participació dels membres de la comunitat en la millora de l'educació en el barri.	Hi ha un Comitè tècnic del Pla Comunitari . La Comissió Sòcioeducativa del Barri de la Trinitat Nova està format per Serveis Socials de la Zona Centre-Alta de 9 barris, dels serveis educatius (EAP, Educació Compensatòria i CRP de 9 barris), el Tècnic d'Educació del Districte i representants dels 6 centres de tots els nivells educatius del barri, dos membres de l'equip comunitari i les Comissions Socials de centre. La periodicitat de les seves reunions és mensual .	El Pla Comunitari està finançat per la Generalitat de Catalunya (Direcció General de Serveis Comunitaris) i l' Ajuntament de Barcelona (Consell de Districte de Nou Barris).
16	Des de l'equip directiu es constata la necessitat de tenir majors recursos humans per a atendre als alumnes que arriben en qualsevol moment del curs i s'han d'incorporar a l'aula prestant-li especial atenció, bàsicament d'acord amb les seves necessitats: estar dintre del grup i una llengua comuna dintre d'aquest.	L'objectiu bàsic és treballar la rebuda de les famílies , la manera d'intentar explicar el funcionament del centre, per tal que els alumnes es trobin el millor atesos possibles.	Es tracta d'un projecte definit per la directora del Centre i la cap d'estudis, en el qual s'estructura l'aula de recolzament en diferents nivells a través dels quals els alumnes van promocionant .	Auxiliar de conversa procedent del SEDEC
17	Des de l'Associació de dinamització comunitària es pensa en mètode de treball per a establir programes d'acollida comarcal donades les característiques territorials . D'alguna manera es planteja el que posteriorment s'ha denominat oficialment com Planes Comarcals d'Integració d'Immigrants .	La utilització del que seria l'educació d'adults , amb algunes variables de formació ocupacional , per a fer un treball de pedagogia social amb extensió tant al món dels adults , com al dels joves-adults .	En cada territori ha existit dinàmica diferent , polítics diferents i maneres d'implicar-se diferents per voluntat política i personal.	Consell Comarcal, Ajuntaments, Fons Social Europeu, Ministeri per aquell temps d'Assumptes Socials.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
18	Fa 24 anys que una entitat cultural local del Baix Penedès va començar a fer un concurs de teatre per escoles . Aquesta entitat cultural va continuar amb l'organització del concurs fins a la creació del Centre de Recursos Pedagògics del Baix Penedès, moment en que el CRP comença a participar en l'organització.	Apropar el món del teatre als escolars (fent-los sentir protagonistes)	Durant dues setmanes els escolars de la comarca, d'edats compreses entre els 3 i els 18 anys, es constitueixen en petites companyies i representen obres de teatre. És un festival de nens per a nens ; els espectadors, per tant, són també escolars. El festival és itinerant : cada any es fa en un municipi diferent de la comarca. El festival és gestionat per l'Associació "Festival de Teatre Infantil i Juvenil del Baix Penedès" , els membres de la qual són, a més de l'equip del CRP, persones que estimen el món teatral i que col·laboren en l'organització i desenvolupament de la mostra.	La Diputació de Tarragona subvenciona econòmicament el festival. El Consell Comarcal finança el trasllat dels alumnes amb autocars.
19	Hi ha diferents aspectes que motiva una actuació integral en aquest poble: una situació contextual al poble genuïna , una fàbrica tèxtil com a única font de riquesa, a l'escola presència constant i força nombrosa d'alumnes que arriben d'altres indrets , d'Espanya i l'estranger, i també un elevat percentatge d'alumnes amb dificultats per assolir el nivell adequat en les competències bàsiques, així com un elevat fracàs escolar .	Endegar un projecte d'educació integral que afecti i impliqui a tot el municipi.	Es va plantejar que al centre de tot l'entramat d'institucions i serveis hi hagués la figura d'un Coordinador amb funcions de dinamització i tutorització , però no ho van aconseguir. Aquest treball ho ha assumit l'escola i es qui s'encarrega d'articular i fomentar totes les activitats i tallers que es porten a terme en el marc d'aquesta educació integral.	Fundació Jaume Bofill , ha contribuït en el finançament dels tallers que s'ofereixen a les famílies. L'Ajuntament ha contribuït en l'habilitació d'un Telecentre i la Ludoteca. El Departament d'Ensenyament proporciona els traductors.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
20	Demanda alumnes al Alcalde de Barcelona d'activitats de relació de l'Administració amb els joves.	Activitat de participació infantil i juvenil per a millorar la relació d'aquests amb l'Administració local, entorn d'un tema específic, sempre relacionat amb la ciutat.	El procés de desenvolupament de l'activitat es dirigeix des de l'IMEB. En una primera fase es tracti de formar als tutors de cada centre, posteriorment es realitza una presentació dels treballs a tots els alumnes participants, per a començar a treballar amb representants d'aquests alumnes. L'últim pas, el més simbòlic, ho constitueix la presentació recepció de l'informe anual per l'Equip municipal	Els recursos els aporta l'IMEB, dintre del seu pressupost anual d'intervenció.
21	Es fa patent i evident per a un col·lectiu de persones que a la ciutat no es troba l'espai suficient ni el marc adequat per desenvolupar la capacitat d'enriquir el vessant social de les persones.	El projecte pretén una redefinició de la ciutat en tots els seus àmbits, tot recuperant-la per a la gent i considerant els ciutadans més petits com el baròmetre per a mesurar les necessitats i els drets de tothom.	Dins l'Associació Cultural de Granollers hi ha una col·lectiu amb el nom de Petits però Ciutadans que actua a través d'una Comissió formada per professionals de diferents àmbits, educadors, polítics, arquitectes,... per tal d'obtenir una visió complementària i integral a partir de les diferents visions.	Diputació de Barcelona. Ajuntament de Granollers. Recursos propis de l'Associació Cultural de Granollers.
22	La conversió del Centre el curs 96-97 de ser un Institut de Batxillerat a ser un Institut d'ensenyament secundari va suposar un repte per als professionals que hi treballaven i va obligar a buscar noves estratègies, renovar procediments, canviar estructures,... per intentar donar satisfacció a les necessitats educatives individuals de l'alumnat.	Atendre aquells alumnes que necessiten un incentiu o motivació especial per anar a l'IES i aprofitar les classes de manera que superin satisfactòriament l'Educació Secundària Obligatòria.	Hi ha un professor "Ametista" que és el responsable operatiu del projecte i és qui s'encarrega del seguiment dels alumnes tant dins de l'aula com al centre col·laborador. Existeix una Comissió d'Atenció a la Diversitat integrada per diferents professionals del centre que aprova el Projecte Ametista i assumeix la seva aplicació, també és qui avalua el grau de compliment dels objectius i proposa les modificacions pertinents.	Departament d'Ensenyament Ajuntament de Sant Celoni Consell Comarcal del Vallès Oriental.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
23	"El programa neix de la voluntat dels tècnics de coordinar-se, més que d'una voluntat definida d'unes institucions que cap acaba de creure-se'l"	La integració de la prevenció de les drogodependències com eix transversal integrat en el currículum escolar. Per això des del programa, bàsicament per part de professionals d'ensenyament i sanitaris, es facilitava suport als professors en aquesta tasca, a través de l'assessorament, formació i de recursos didàctics.	En els moments àlgids es presentava el programa a principis de curs a l'equip directiu d'escoles que s'apuntaven voluntàriament al programa. Posteriorment es feia seguiment al llarg del curs i a més es feien cursos de formació lligats al CRP.	Se sumaven recursos de cadascuna de les institucions: CRP, Ajuntament,... El principal valor de l'experiència no és tant generar recursos afegits, com coordinar i buscar les sinèrgies d'esforços, la integració d'accions partint de la definició d'un problema com comú.
24	Necessitat d'apropar el món educatiu i l'empresa, en un Moment en el qual els estudis de formació professional i la realitat de l'empresa no s'adequaven, ni es percebia la relació necessària i complementària entre ambdós.	L'objectiu essencial és aproximar, buscar les complementaritats i el coneixement mutu entre el món de l'empresa i la formació professional.	La Fundació té dos òrgans de gestió bàsics: la Comissió Executiva i el Patronat. La Comissió Executiva, es reuneix una vegada al mes i es la encarregada de la gestió mes operativa de la Fundació. El Patronat, es reuneix una vegada al trimestre i la seva importància i significació radica en el fet de ser "una de les poques d'institucions de Manresa en la qual estan representats tots".	Totes les empreses amb alumne en pràctiques aporten a la Fundació una quantitat mensual en concepte de donació.
25	Existència d'un conjunt de col·lectius i serveis que estaven treballant amb i per un grup diana comú: els infants i els joves dels centres d'ensenyament que estaven repetint les mateixes actuacions en llocs diferents i que estaven treballant sobre les mateixes coses, generant així un desaprofitament dels recursos i un solanament i repetició de les intervencions.	Fomentar l'acció sociocomunitària que permeti la sistematització i coordinació dels coneixements, experiències i recursos necessaris per incidir efectivament en la prevenció i promoció de la salut dels infants i adolescents de la comarca, així com per incidir en la prevenció i modificació dels comportaments de risc dels joves.	El CRP esdevé el nucli motor de les activitats i iniciatives que la comissió pren, comissió formada per un representat de totes les institucions i entitats implicades en el projecte. Es van fer valoracions de les necessitats i/o mancances de cada centre escolar i en base als resultats obtinguts es van programant actuacions i intervencions a fer.	Totes les institucions hi col·laboren amb recursos humans, materials i econòmics. Els Pla anual del Projecte té una previsió de despeses que es reparteixen entre les diferents entitats i institucions per tal que siguin assumides per elles.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
26	Hi ha una voluntat manifesta per part de les institucions del municipi d'implicar als joves de la ciutat en la participació ciutadana, participació responsable, democràtica. Aconseguir que els joves s'impliquin en la vida de la ciutat i la realitat del municipi, però que s'impliquin d'una forma autèntica i adequada a la seva realitat.	Establir un canal de participació dels infants en la vida activa de la ciutat.	Formen part del Plenari tots els nens i les nenes elegits a l'efecte, en un nombre de dos representants per cada centre educatiu (públics i d'iniciativa privada). El Plenari és presidit per un noi o una noia, elegit entre els representants dels centres. Els membres del plenari són elegits per un període de dos anys. La dinàmica del Plenari consisteix en 3 reunions anuals de tot el Plenari i l'Audiència Pública. Durant el curs hi ha reunions de la Comissió Permanent per preparar el treball i les reunions del Plenari.	Les accions que s'han anat plantejat no han necessitat recursos per tal de portar-les a terme, i si algun n'ha calgut ho ha assumit l'IME L'espai físic on es troben els representants del Plenari ho facilita l
27	Sota la filosofia d'intentar desterrar la idea de les escoles de pares, ja que els pares no van a l'escola a aprendre a fer de pares, si no que lo productiu és que els pares es trobin i xerrin dels seus fills, reflexionin sobre els seus fills,... l'Institut Municipal d'Educació juntament amb l'ICE de la Universitat de Lleida van iniciar un postgrau de formació de coordinadors de grups de reflexió.	Impulsar la formació dins el context educatiu per a que escola i família s'interrelacionin , fent possible l'intercanvi d'informació.	Els grups de reflexió es reuneixen una mitjana de 8 sessions l'any amb una durada d'una hora i trenta minuts a dues hores en l'horari a concretar en cada cas segons les necessitats del grup. La periodicitat de les sessions depèn del centre. El grup el coordina un professional amb coneixements i experiència en el camp de psicologia i la coordinació de grups de reflexió. Cada grup de pares i mares tria un àmbit de treball sobre el qual s'inicia la dinàmica general del grup.	El finançament dels coordinadors que participen en els diferents grups de reflexió l'assumeix l'IME. La formació continuada dels professionals la finança l'ICE. I en quan al curs de postgrau de coordinadors de grups de reflexió era a tres parts 33% IME, 33% ICE i el 33% restant ho pagaven els assistents al curs.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
28	Els antecedents d'aquest Programa es troben en un programa que es deia "Obrim les escoles". Aquest era un projecte que intentava fer arribar activitats extraescolars, en una època en que encara no eren molt usuals, fa 16 anys, a 10 centres de la ciutat, alguns d'acció especial i en zones deprimides. L'any 1997 coincidint la implementació de la Reforma educativa i la creació de l'Institut Municipal d'Educació de Lleida es va treballar per coordinar tot el programa; es va dur a terme, per tant, la unificació de l'oferta d'activitats en un paquet i dins aquest paquet poder diferenciar 3 ofertes diferenciades per edats .	Oferir al professorat recursos per al desenvolupament d'algunes matèries i facilitar als nens i nenes recursos i activitats en diferents àrees.	Periòdicament, un cop al trimestre, els responsables del Programa de l'IME es reuneixen amb els directors dels diferents centres educatius que hi participen, amb la finalitat de portar a terme un seguiment de les activitat, de fer una valoració i avaluació de les mateixes i contribuir amb suggeriments a la continuació o desaparició d'activitats del Programa. Al finalitzar el curs s'envia un full de valoració de cadascuna de les activitats als centres participants per tal de que facin una valoració d'aquelles activitats que s'han dut a terme en el seu centre. La gestió i coordinació del Programa Educatiu Municipal és responsabilitat de l'IME	El pressupost de l' Institut Municipal d'Educació és el calaix d'on es financen aquestes les activitats que en depenen d'ells. La resta d'activitats ofertes en Programa algunes s'han de pagar i les altres són gratuïtes. Cada activitat té un cost diferent.
29	Increment molt significatiu del nombre de famílies immigrants estrangeres (comparant el període gener-octubre de 2000, amb el mateix període de 1999, s'ha produït un increment percentual del 101'9%- Font Serveis Personals del Districte-)	L'objectiu general és " facilitar el procés de socialització, integració i la mútua adaptació de la població immigrant estrangera que arriba al Districte d'Horta-Guinardó, i dels veïns i veïnes ja instal·lats en el territori".	Existeix un equip bàsic de treball format per un representant de CEJAC, un professional referent d'emigració i un professional referent de serveis socials i de salut del Districte, un representant de cada zona en la qual es divideix administrativament el Districte: Guinardó, Horta, Vall d'Hebrón i Carmel) i un representant dels centres escolars.	No s'han aconseguit recursos econòmics addicionals.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
30	Arran de la coordinació puntual dels professionals de Serveis Socials amb els professors d'ensenyament secundari i l'EAP, per a casos concrets, es valora la necessitat de crear uns espais no tan sols per al tractament de les problemàtiques socials sinó també per prevenir-les.	"Es tracta de compartir informació i compartir objectius en l'àmbit sociofamiliar , ja que el subjecte d'intervenció, ja sigui el jove o la família, és el mateix en el mateix territori".	Es realitzen reunions periòdiques , el ritme de treball de les quals es determina d'acord amb la necessitat del centre i dels propis serveis socials (en un mensual i l'altre trimestral). Els membres que participen en les reunions els decideix el propi IES . Des de serveis socials sempre assisteix una treballadora social i una educadora social	No s'ha generat cap recurs específic , de fet com projecte no es disposa de pressupost econòmic a part.
31	"Va ser principalment la preocupació manifestada pels directores/es dels 3 instituts de secundària davant la realitat de fracàs escolar i l'extensió de les dificultats d'aprenentatge , tant quantitativament com qualitativament , com la principal causa comuna". En els inicis de la implementació de l'ESO preocupava especialment anticipar-se a les dificultats que es preveïen en 2n cicle.	La missió de la xarxa seria " millorar l'educació que es dona en el municipi com a forma de resposta a les moltes carències socials i culturals que es detecten ". Aquesta missió es concreta en objectius tal com: Posar en relació els diferents professionals i agents que intervenen d'una o altra forma en els processos d'educació formal tot afavorint la col·laboració i el treball conjunt.	La xarxa és una plataforma de treball que agrupa de forma voluntària a tots els seus integrants. És una reunió de tècnics . L'estructura és totalment horitzontal i "no té estructurades més formes d'acord que el diàleg i el consens", ni tan sols les decisions adoptades són vinculants .	Les accions proposades es financen amb recursos municipals i aquest rep el suport de la Diputació de Barcelona mitjançant subvencions anuals que cerquen la creació d'iniciatives que donin resposta a les situacions de risc social en joves.
32	Un grup de persones que havien treballat en el voluntariat durant molts anys s'adonen que la feina dels voluntaris té uns límits evidents de formació i temps . Això fa comencin una experiència on es reconeix la feina dels educadors i monitors i es treballa en els temes de la interculturalitat i l'art .	Portar a terme una tasca de dinamització de l'art i la interculturalitat , intentant potenciar les noves idees i maneres d'entendre la dinamització sociocultural .	L'empresa la formen 4 sòcies . Als monitors i educadors que necessiten per a dur a terme les activitats se'ls contracta. S'intenta en totes les activitats que duen a terme a les escoles fer participar tant als pares com als mestres a l'hora de dur a terme l'activitat, contribuint així a incrementar la dinàmica de diàleg entre pares, mestres i alumnes.	Com a empresa cobren pels serveis que ofereixen .

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
33	Els problemes d'un centre a deu quilòmetres del nucli urbà. Es inicia el treball per contactar amb els pares dels alumnes per tal de intentar explicar les característiques, els valors i el funcionament del centre , es va començar a fomentar que es creés un AMPA, contactar amb la Regidoria d'Ensenyament, amb el Departament, buscant en principi consolidar la presència de la institució.	Afavorir els lligams entre els centres quan a la formació del seu alumnat, tot i mantenint el caràcter singular i d'etapa respectiu de cada centre i avançar en una línia de coordinació permanent entre ambdues etapes que, gradualment, pugui ser més aprofundida. Així com, vincular la realitat del centre a un barri , buscant una certa identificació d'aquest, que, al final, es veu confirmada per la construcció de l'IES en aquest barri .	S'estableixen reunions de treball periòdiques de relació dels diferents agents educatius i socials, dividides en dos eixos: el més estratègic de planificació (els responsables de l'àmbit de planificació són les Caps d'Estudi de les escoles de Primària, la coordinadora de primer cicle de l'Institut i la persona de l'EAP) i el d' execució de les mesures adoptades (professors dels centres).	Recursos humans professionals del centre i les ganes de coordinar-se i treballar en equip .
34	Problema de la ubicació tan llunyana, obligava a una utilització dels espais del centre limitada exclusivament a l'horari lectiu. Es depenia dels autobusos. Es busca la dinamització de la vida del centre, i conjuntament amb l'Ajuntament de Badalona, des del Àrea de Joventut, i amb l'Associació Juvenil de "La Rotllana" es busca fer que els joves s'integressin-participessin en els mecanismes establerts.	La idea base del projecte és entendre que en secundària s'ha d'aprendre a conviure democràticament . Es busca formar alumnes i joves del barri (en menor mesura) en convivència democràtica i valors, a més amb capacitat d'organitzar-se i intervenir en la vida del municipi .	En principi es crea el Club Juvenil , pensat com un Esplai , buscant la consolidació d'un nucli de joves que actuen com monitors , així com la d'un equip d'animadors , amb suport des del centre, amb total autonomia.	Una de les fonts clau de finançament ha estat el Programa europeu URBAN (FSE) a Badalona, en el qual aquest projecte ha constituït una línia de treball preferent.
35	Neix com una reflexió que el Districte 2 de Badalona fa dels mecanismes i les formules de participació de les entitats en la vida pública del municipi i dels Districtes.	Fomentar la participació ciutadana. Assessorar i incidir en totes les actuacions que les Administracions Públiques desenvolupen en el territori del Districte per tal d' aconseguir la major cohesió social i territorial .	El Plenari es reuneix 2 cops l'any . La Comissió Permanent és la més operativa i es reuneix un cop al mes . També es contempla la possibilitat de constituir Comissions Permanents de Treball o bé Comissions puntuals , depenent del tema que es tracti i la importància que se li concedeixi.	Pressupost del Districte. Regidoria Delegada d'Educació finança projectes i activitats.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
36	La diversitat dels joves del municipi ha estat un tema de preocupació des de l'Ajuntament i es va plantejar dur a terme un treball continuat des dels centres educatius fins entitats alternatives de formació acadèmica per tal de donar opcions i sortides a tots els nois i nois, principalment aquells que estan englobats dins el col·lectiu de fracàs escolar.	Funció mediatora i de pont entre les organitzacions educatives i el món empresarial.	Cada Programa dels que conformen el Servei Local Escola Treball té una dinàmica diferent. El projecte més important RAP presenta una dinàmica molt flexible entre els tècnics de l'Ajuntament i els responsables dels centres educatius i tutors d'entrevistes i col·laboracions.	Pressupost ordinari de la Regidoria Delegada d'Educació.
37	Sorgeix de la col·laboració de la FCE amb una entitat del País Basc (EDEX) , els creadors del programa L'Aventura de la Vida, que busquen un interlocutor a Catalunya.	"El objectiu bàsic és que els nens i nenes assumeixin el paper de voler ser persones saludables , i això, buscant la prevenció a partir d'una estructura de persona que ha assumit la seva pròpia responsabilitat en relació a la salut, entesa com un concepte molt ampli, com una forma de viure en la qual existeixi un objectiu d'equilibri, felicitat per a l'individu però també per a la comunitat".	L'itinerari que se segueix és veure en la zona corresponent qui està treballant en els temes de salut, qui coordina els projectes , i, a partir d'aquest nucli, realitzar la proposta d'introducció de l'experiència, per a, finalment, fer la proposta a l'escola , qui finalment decideix la seva adhesió.	Ministeri de Treball i Afers Socials i Departament de Sanitat (58%), Ajuntaments (42%).

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
38	Un projecte a Molins de Rei i Viladecans vol donar resposta a: • Establir contacte i coordinació entre els serveis que treballen al territori, adreçats als joves fent especial atenció als joves amb risc de fracàs • Valorar i analitzar necessitats futures i identificar i definir aquests col·lectius de joves: NEE, fracàs escolar, marginació social,...	És una iniciativa que està dins del Servei Local de Garantia Social, la xarxa que vertebrava el conjunt de la intervenció. Els objectius són: ▪ Analitzar els col·lectius de joves que necessiten suport individual. ▪ Cercar els recursos que necessiten per promocionar-se. ▪ Gestionar l'oferta i fer-la conèixer als joves Aquesta oferta no es fa exclusiva als joves de Viladecans, tot i que són els que més ho tenen la seu abast.	Reunions mensuals en forma de plenari. Hi participen tots els serveis i dos o tres representants de cada IES. La gestió de les sessions la fa la Teresa però el contingut del treball el decideix la xarxa. Els IES, els serveis socials o joventut detecta joves de 16 anys o més als que sembla aconsellable una orientació específica entre les ofertes de formació no reglada. Feta la detecció, es posa en marxa tot l'aparell d'orientació i oferta formativa individualitzada.	S'ha aconseguit un TAE, UACs, UEC,... La Diputació ha col·laborat encarregant al Jaume Funes l'assessorament en la identificació de riscos i de detecció de necessitats.
39	El curs 99-00 es va iniciar una revisió del Pla d'Acció Tutorial que els portà a desenvolupar el crèdit de tutoria d'una hora setmanal com un curs d'educació cívica i en valors. En desenvolupar aquesta tasca es van adonar que el projecte no assoliria resultats satisfactoris si no implicaven a les famílies dels estudiants.	Formar en educació cívica i valors als alumnes, pares i mares i professorat.	Els tutors es reuneixen setmanalment per tal de fer el seguiment i la valoració de com funcionen les classes d'educació en valors. Al llarg del primer trimestre es pacta la programació del segon i al llarg del segon es pacta la programació del tercer trimestre. Al final de curs es fa una valoració final i es pacta quina serà la programació del curs vinent. Els alumnes treballen l'educació en valors en horari de tutoria. Els pares fan una trobada al mes.	El finançament de les xerrades i tallers que s'imparteixen en el marc del projecte prové d'una subvenció de la Fundació Jaume Bofill. Tot i que el primer any d'experiència el finançament va ser nul.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
40	Les necessitats d'atenció als immigrants que no són ben resoltes per les instàncies oficials i una situació de descoordinació i desconeixement per part de les entitats, organitzacions i institucions que treballen sobre un mateix terreny.	Dotar de més flexibilitat als professionals que treballen en l'àmbit de suport i ajuda als immigrants. Ser punt de contacte, de coneixement i de coordinació de les entitats, que treballen en immigració a la zona. Cobrir els dèficits de les instàncies oficials i aprofitar millor els recursos existents.	L'associació Atzavara els dona flexibilitat en l'actuació. Hi ha una coordinadora d'entitats i subcomissions que treballen sobre temes específics. S'organitzen sortides per a donar a conèixer el territori; es facilita la gestió de documents, l'alfabetització i la realització de les tasques escolars.	Els recursos humans són una professora d'educació compensatòria, dos monitors de lleure i un equip de voluntaris. Disposen d'una ludoteca oberta cada tarda i d'una aula d'ordinadors. La professora és del Departament d'Ensenyament i els recursos econòmics provenen dels ajuntaments.
41	Certs alumnes de 'ESO no es troben a gust als centres ordinaris d'ensenyament i no presenten un comportament adient pel bon funcionament de les aules.	Garantir l'atenció educativa necessària a l'alumnat amb necessitats educatives especials, derivades de la inadaptació al medi escolar.	Existeix un procediment diferent per a cada delegació territorial on es desenvolupen UEE , però s'han establert certes pautes que s'han de seguir sempre de cara a que tots els implicats en tinguin constància i referència dels alumnes i els centres als que es deriven.	El Dep. d'Ensenyament té assignada una quantitat per alumne.
42	El propi context caracteritzat per la presència de molta població procedent de la "nova emigració" (en aquests moments constitueix el 50% de la població escolar). Davant aquesta conjuntura l'escola es veu obligada a donar resposta a les necessitats que arriben d'una nova ciutadania de més de vint nacionalitats.	L'objectiu del centre: "ensenyar a conviure i a facilitar l'autonomia personal dels alumnes" . Per això, a part de les qüestions pedagògiques: organització d'escola, metodologies,..., es considera necessària una col·laboració amb el territori-comunitat en nom de garantir els drets dels nens i la millor integració escolar	S'ha dissenyat tot un treball d'intervenció integral dels diferents serveis que operen sobre el mateix segment de població, des dels professionals educatius, als serveis socials. Existeixen reunions periòdiques, un protocol d'intervenció,...	

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
43	Una de les actuacions prioritàries recollides a l'Agenda 21 és la reorientació de l'educació vers el desenvolupament sostenible; proposa que s'ajudi les escoles a dissenyar plans de treball relacionats amb el medi ambient ben integrats en els seus plans d'estudi . És en aquest marc on es situa el Programa Escoles Verdes de la Generalitat de Catalunya.	L'objectiu del Programa Escoles Verdes de la Generalitat de Catalunya és ser un instrument que provoqui i faciliti un canvi en la dinàmica interna dels centres cap a l'ambientalització integral i que serveixi, alhora per identificar , dins del conjunt de centres de Catalunya, els que han adquirit voluntàriament el compromís de millorar el seu comportament ambiental i de contribuir, per tant, a la millora ambiental del seu entorn i del seu país .	S'estableixen una sèrie de requisits per que els centres puguin adherir-se al Programa. Hi ha un procés d'adhesió establert . I un cop s'està dins el Programa Escoles Verdes hi ha un procés molt pautat de les actuacions que han de fer els centres educatius . A nivell d'organització hi ha un òrgan de coordinació del programa, Comissions de Seguiment i Comitès Ambientals als centres.	Dins el pressupost del Departament de Medi Ambient hi ha una partida destinada al Programa Escoles Verdes. El Departament d'Ensenyament finança part dels programes de formació.
44	La necessitat que motiva l'experiència són els canvis socials que s'han produït en les últimes dècades, així com la convicció del valor educatiu més enllà de l'educació reglada i els horaris lectius .	Impulsar la prestació de serveis i activitats educatives de qualitat en els centres públics, sense discriminacions i amb la corresponsabilització de tots els agents educatius , especialment de les famílies.	Es deixa llibertat d'actuació a cada cas concret , cada experiència dependrà del context-barri en el qual es produeixi i els recursos educatius que existeixin.	En principi són els Ajuntaments els quals aporten els recursos per a portar a terme la concreció pràctica de l'experiència en cada cas particular.
45	El Fòrum Cívic sorgeix d'una visita que a les hores Regidora d'Educació, Eulàlia Vintrolà, realitza al Barri entorn del Projecte Educatiu de Ciutat , on quedava clar que l'escola no podia treballar sola els diferents aspectes de l'educació , sinó que s'ha d'operar no tancats, sinó sobre el territori amb els altres agents i entitats presents en la comunitat.	L'objectiu bàsic és dissenyar noves propostes de millora del barri quant a medi ambient, coadjuvar que el barri sigui més sostenible a tots els nivells, ja sigui mobilitat o reciclatge.	El Fòrum està compostos per totes les entitats (Assemblea General) i existeix un grup de persones representants d'una sèrie de entitats que són els quals van tirant endavant els projectes (Centre Cívic, AMPA, CEIP, Casals de Joves, Polisportiu, Associació de Veïns), i això per qüestions purament operatives	Suport del Districte , tant a nivell de recursos humans, com materials.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
46	Gent que havia participat en l'experiència del "Camí Escolar" de l'Escola Tabor com a membres de l'IMEB, van anar a treballar a l'escola Joan Miró i van pensar que podrien encetar una experiència similar. Però no únicament quedant-se en el camí, volien ampliar més i crear un decàleg d'intencions que contribuís a construir i transmetre una educació en valors	Crear un espai educatiu que potencii la responsabilitat compartida, que tothom faci seu tenint-ne cura i respectant-lo , i que fins i tot permeti que els infants vagin sols a l'escola, que promogui canvis en les conductes i en les infraestructures	Fan una reunió mensual on hi participen totes les entitats que hi formen part més el districte. Aquí el que fan es reflexionar i debatre així com dissenyar accions futures.	Subvenció del Districte com a "Camí Amic". Les AMPAS hi destinen una part de la subvenció que elles en reben. Del pressupost dels Centres Cívics se'n guarda una partida per dedicar-la a accions comunitàries, entre les que es troben les del "Camí Amic". A través d'espensors.
47	El motiu principal que va fer que l'Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia considerés la possibilitat de crear el CEIP va ser la inexistència, l'any 1979, d'un segon ensenyament públic a la vila que garantis l'accés a la FP i al Batxillerat dels fills de totes les famílies. El fet d'apostar per la intermunicipalitat de l'Escola fou perquè l'Ajuntament va entendre que cadascun dels diferents ajuntaments havia d'assumir d'una banda una part dels costos i, de l'altra, la responsabilitat que cada ajuntament té en l'educació dels seus infants i adolescents.	Els objectius d'aquesta escola intermunicipal es oferir una educació i instrucció de qualitat a l'abast de tothom . A més de la funció educadora es pretén que l'Escola desenvolupi una tasca més integradora, contribuint a que els joves no marxin massa lluny de les seves poblacions i dels seu entorn natural més proper. Un altra dels objectius que vertebraren el CEIP és l'atenció a la diversitat.	La relació i les dinàmiques de comunicació entre Escola i ajuntaments varia en funció del partit polític governant i en funció de la seva prioritització de temes polítics. Les reunions amb les administracions municipals acostuma a ser a petició de l'Escola amb la finalitat de presentar una situació o assumpte determinat. En quant a organització compta amb un equip directiu, una direcció ampliada. El consell escolar i el claustre de professorat són els dos grans òrgans de gestió. També hi ha una Comissió de convivència i una Comissió econòmica. El paper de l'Associació de Delegats d'alumnes i l'Associació de Mares i Pares és, en aquest cas més ampli, ja que a més de formar part del Consell Escolar, es constitueixen independentment en associació, també, per participar de ple en la dinàmica general del centre.	Fins a la constitució de la Mancomunitat de l'Alt Penedès , al 1988, la titularitat de l'Escola va ser de l'Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia, i les inversions van anar al seu càrrec, degut a que es feia en locals de la seva propietat. A partir de l'any 1989 , amb l'entrada en vigor de la LOGSE, les escoles municipals passen a ser considerades com a escoles públiques amb tots els drets i deures de la resta i amb subvenció total per part del Departament d'Ensenyament , per que als inicis no era una escola gratuïta si no subvencionada en part.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
48	Intentar a través de l'aprenentatge que podien oferir les classes d'economia domèstica facilitar l'accés de les mares estrangeres al món laboral i millorar els canals de col·laboració entre les famílies estrangeres i l'escola. Apareix la dificultat de l'idioma i s'acaba optant per classes d'alfabetització.	Aportar cert nivell de coneixements a les mares estrangeres dels alumnes de l'escola per tal de facilitar la seva inserció en el món laboral i millorar la seva inserció tant a l'escola com a la comunitat.	Les classes s'imparteixen dos dies a la setmana dues hores. La professora és una professional del Consorci de Català i hi ha un membre de l'AMPA que l'ajuda a les classes.	L'escola facilita l'espai físic on es fan les classes. L'Ajuntament contribueix amb una subvenció.
49	La presència de minories culturals i refugiats econòmics sense que la comunitat acollidora generi a través de les institucions públiques responsables, ni els espais suficients d'acollida, ni els programes de sensibilització de la població autòctona indispensables.	Potenciar la convivència i les actituds cíviques entre el grup cultural majoritari i les minories culturals que s'estableixin entre nosaltres. Vetllar pel compliment dels convenis que protegeixen els drets i llibertats de les persones i dels grups socials.	Associació mixta, amb uns 600 associats, que organitza cursos i incorpora persones de les comunitats magribines i subsaharianes com a mediadors comunitaris.	El finançament prové de programes específics finançats per les administracions i de convenis amb alguns ajuntaments
50	El responsable polític de Joventut de l'Ajuntament de Reus coneixia a un ex-president del Consell de la Joventut al que va convidar per parlar sobre " Oci alternatiu ". A partir d'aquesta proposta es van iniciar unes jornades a través del Consell de Joves i es va decidir portar a terme unes activitats amb un disseny que incorporava la implicació de les entitats , on les entitats havien de plantejar els projectes, i aquests serien repartits per diferents àmbits de la ciutat.	L'Objectiu principal d'aquesta iniciativa municipal és fer participar als joves en una sèrie d'activitats que se'ls ofereix amb la finalitat d'aconseguir una major implicació i col·laboració entre els joves i el propi municipi, entenent el municipi com un entramat d'entitats i institucions que han de col·laborar i treball junts per millorar les possibilitats i les oportunitats dels joves.	Pel que fa al disseny i valoració de les activitats del Programa Diversió Diversa es porta a terme des de la Comissió Transversal de Joventut on hi participen diferents dependències de l'Ajuntament Un altre organisme que participa en la presentació de propostes d'activitats és el Consell de Joves , òrgan consultiu de participació de joves. El Consell de Joves també fa una avaluació/ valoració de les activitats que es porten a terme. El període de temps en que es desenvolupen les activitats és primavera i tardor. L'estructura de les activitats és en format taller i Concerts.	El finançament del Programa prové de la Regidoria de Participació . Si bé, aquesta segona edició ha incorporat la política de taxes . És a dir, s'ha pensat que es valoraria més el fet de haver de pagar, encara que sigui un preu reduït, determinades activitats, com els concerts.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
51	Es començaven a intuir, certs problemes de convivència en el barri , que duen a la conclusió de la necessitat d'elaborar un projecte d'intervenció sobre aquesta realitat del barri. Serveis socials i esports decideixen realitzar un programa conjunt amb la escola per a actuar a Sant Josep Obrer.	L'objectiu general és transmetre hàbits positius i preventius als joves aprofitant el canal esportiu, mitjançant el qual es pretén guanyar un cert ascendent de confiança i interrelació .	Es realitzen reunions periòdiques d'un representant de l'escola (directora), un representant de cada centre cívica, un representant del club de futbol, un representant del programa municipal.	Suport molt important del Pla comunitari del barri.
52	Es començaven a intuir, certs problemes de convivència en el barri , que duen a la conclusió de la necessitat d'elaborar un projecte d'intervenció sobre aquesta realitat del barri. En el marc del Pla Comunitari de Sant Josep Obrer es desenvolupa el Projecte Despertador motivat en primer terme per un elevat nivell d'absentisme .	L'objectiu principal i motivador del Projecte és reduir l'absentisme de l'escola , aconseguir que els nens i nenes assisteixin i s'integrin al funcionament acadèmic i funcional del centre .	La dinàmica per desenvolupar el Projecte Despertador consistia en 3 fases: - Avaluació inicial - Anar a recollir els nens i nenes. - Pla d'acollida a l'escola La comissió de treball del Projecte es reuneix cada dimarts , amb la finalitat d'analitzar l'evolució del projecte.	Disposen de dos mediadors d'ètnia gitana . El finançament dels diferents projectes que s'emmarquen dins el Pla comunitari corresponia als diferents departaments de l'Ajuntament que hi participaven, no hi havia una dotació com a Pla comunitari .
53	La idea sorgeix d'un contacte amb en Francesco Tonucci , més tard es concretaria en el Projecte de la Ciutat dels Infants de la Diputació de Barcelona.	L'objectiu es que els nens i nenes puguin exercir els seus drets com a ciutadans , expressant la seva opinió en totes aquelles qüestions que els afectin i implicant-se activament en el projecte de ciutat .	El funcionament del Consell vol garantir que els nens i nenes participin, al màxim de les seves possibilitats, que s'autogestionin i s'organitzin .	Es tracta de un projecte impulsat per la Diputació de Barcelona .
54	Disparitat de missatges en temes sanitaris que s'envien des de l'escola i des dels centres sanitaris .	Afavorir i millorar la tasca familiar de criança i educació de l'infant , i disminuir les desigualtats d'atenció .	Existeix un plenari que es reuneix dues vegades a l'any que decideix i avalua les línies del programa. Després s'han format 4 grups de treball que es reuneixen mensualment : Criança i educació, educar a l'infant, prevenció maltractament infantil i enllaç Consell dels Infants.	Les despeses els assumeix l'Ajuntament .

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
55	Unificar tots els serveis relacionats amb els joves per donar un sentit comú a la feina realitzada	Crear un espai de debat, reflexió i anàlisis dels tècnics de l'Ajuntament, per millorar la coordinació.	El DLT constitueix el nucli, format pels 4 tècnics de l'Ajuntament. És l'encarregat de definir i impulsar l'estratègia anual del Dispositiu. Es fan reunions amb tot el DLT 2-3 cops l'any i es defineixen Plans de treball.	Subvenció de la Diputació de Barcelona.
56	Completar la tasca realitzada per AIREs sobre recollida selectiva a les escoles amb un apartat dedicat a l'educació i sensibilització ambiental.	Aconseguir optimitzar el sistema de recollida selectiva a escoles i centres cívics així com realitzar accions de sensibilització i educació ambiental.	Durant el curs 2001-2002 s'ha dut a terme la distribució de contenidors per les escoles i centres cívics. De cara al curs vinent, en setembre, començaran amb la tasca d'educació ambiental a través de diferents accions, jocs, ...	Subvencions del Dep. de Medi Ambient per material i un tècnic. La xarxa de recollida i contactes amb escoles ho ha aportat la Fundació Volem Feina.
57	Procés de progressiva reducció de la matrícula, amb problemes de absentisme, desmotivació, fracàs escolar,... Manca de participació de les famílies.	"La millora global de les persones i col·lectius implicats de manera participativa i sostenible", entenent que l'escola va més enllà del estricte horari pautat.	Funciona per Comissions Mixtes (comunicació i imatge, estudi i la Comissió de Famílies i projectes extraescolars) que s'han proposat una sèrie de objectius estratègics.	
58	Demanda que sorgeix de les pròpies escoles, de grup de mestres de primària i secundària que ja treballaven des del seu propi àmbit temes relacionats amb el medi ambient.	El coneixement mutu i l'intercanvi d'informació entre els diferents actors educatius en temes relacionats amb el medi ambient, així com la coordinació a l'hora d'abordar problemes conjunts.	Reunions mensuals dels professors responsables de medi ambient i un representant de la Divisió de Serveis Personals del Districte.	Es busquen per a actuacions puntuals i per projectes.
59	La convicció de que l'acció escolar no és suficient i la necessitat de treballar l'educació en valors.	El projecte té dues vessants diferenciades: el treball amb les entitats del barri (buscant la consolidació d'una xarxa de relacions entre "entitats educadores i l'escola") i la intervenció en l'espai urbà, per tal que el nen se'l faci seu.	Es desenvolupa treball extensiu al llarg de tot l'any, reunions periòdiques, si bé es realitza presentació-acte central amb les entitats educadores del barri un cop a l'any.	L'Ajuntament afavoreix projectes en la línia de les ciutats educadores.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
60	Molins de Rei va ser un dels municipis on va avançar la Reforma Educativa. Aquest fet va provocar que tant polítics del municipi com dependències d'altres institucions mostressin la seva preocupació per l'evolució i l'impacte de la Reforma . Aquesta preocupació va desencadenar la voluntat de veure quines accions es podien plantejar per desenvolupar estratègies de millora de l'èxit escolar, en l'ESO especialment.	L'objectiu és establir un dispositiu o estratègia que permetés millorar l'èxit escolar . En quan a les accions de prevenció del fracàs escolar s'han definit 2 tipus: Projecte IES –SEFED: simulació d'empreses amb comunitat educativa. Projecte IES – UAC: són experiències més manipulatives, consisteix més en un pre-formació laboral de cara a oficis tradicionals .	Existeixen 3 Comissions de Seguiment dels diferents projectes que s'emmarquen en aquest Dispositiu Local: Comissió de seguiment del Pla de transició al treball: hi participa l'àrea de Serveis Personals de l'Ajuntament i el Servei de Programes escola-treball de la Generalitat Comissió de seguiment del Projecte IES-SEFED: hi participa les àrees de Serveis Personals i Promoció Econòmica de l'Ajuntament, l'EAP, Inspecció de Secundària, i els 2 IES. Comissió de seguiment del Projecte IES-UAC: hi participa l'àrea de Serveis Personals de l'Ajuntament i l'IES Bernat el Ferrer La periodicitat de les reunions d'aquestes comissions segueix la pauta del curs escolar i dels consells escolars de centre, 3 cops l'any com a mínim .	L'Ajuntament de Molins de Rei assumeix el gruix de finançament del projecte. El Departament d'Ensenyament subvenciona aquest projecte.
61	L'Institut de Capellades presenta un problema amb els alumnes dels centre, bàsicament nois, una important dificultat en manejar-los .	Coordinar tot l'aspecte municipal, bàsicament totes les regidories d'Educació. Conèixer les possibilitats del territori i les seves carències per tal de poder actuar i resoldre les necessitats que es detectin. Coordinar els diferents agents del territori per optimitzar els recursos disponibles. Aconseguir accions que incideixin en la reducció de l'absentisme dels escolars .	El projecte té una vigència de dos anys lectius . Fins ara s'han desenvolupat dues fases: la primera de diagnòstic de la situació del territori i la segona d'elaboració d'una proposta d'actuació . L'estructura de funcionament consta d'una taula territorial on hi participen tots els implicats i taules parcials per diferents temes, aquestes últimes gaudeixen de total autonomia . El treball de les taules parcials és el que es presenta a la Taula Territorial.	La Diputació de Barcelona finança mitja jornada d'una educadora social.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
62	Necessitat pràctica de resoldre el problema de com treballar en un territori sobre problemes que són transversals.	L'objectiu clau és articular als agents administratius que operen sobre un territori en relació amb la problemàtica de l'abandó de l'escola d'alumnes en edat de escolarització obligatòria.	La dinàmica de treball depèn de cada localitat. Les taules duen la seva pròpia agenda i ritme de treball. L'Equip de Ciències de l'Educació seguint la filosofia que es denomina " recerca en l'acció " es el encarregat de la dinamització i coordinació del projecte.	Línia de treball acceptada i finançada per la Diputació de Barcelona.
63	Manca de relació i de interconnexió entre els centres educatius i el poble, el entorn en el qual treballen.		El primer pas ha estat conèixer el que els nens i joves de Vilassar volien saber sobre el poble. A partir de les directrius sorgides, es treballa en aquesta línia mitjançant reunions periòdiques en les quals els grups es barregen sovint	Suport tècnic per part de la Diputació de Barcelona. Integració en el Pla de formació del CRP del grup de professors. Treball dels voluntaris.
64	Detecció des de l'AMPA del CEIP "El Turó" de brots de violència i dificultats per integrar als "nous vinguts" de l'àrea metropolitana, així com a nuclis d'immigrants.	Constituir un lloc comú per la diversitat. Promovent l'intercanvi. La comunicació i la coordinació entre persones, col·lectius i associacions, envers la temàtica de l'educació, entesa des de la perspectiva del desenvolupament integral de les persones.	El treball es va dividir en tres fases: diagnòstic, intervenció i constitució del Consell. Finalment es constitueix el Consell amb 27 representants , que ha decidit en sessió de treball les primeres línies d'actuació.	Diputació de Barcelona , àrea d'Educació, des d'on es planteja la necessitat d'una intervenció preventiva global. Servei de participació i convivència de l'àrea d'Ensenyament Ajuntament.
65	S'ha de comprendre el context. En aquest cas el Raval Nord de la Ciutat Vella de Barcelona, amb greu risc de marginació i dinàmiques d'exclusió social, així com agudes problemàtiques relacionades amb les famílies i la població infantil i adolescent. I això no tant pels "nous vinguts", que tenen necessitats potser més temporals i acotades, sinó per la població "enquistada en el barri".	L'objectiu bàsic és potenciar una manera de treballar i fer el màxim d'eficàç i coordinada possible, de manera que s'afavoreixin la consolidació de complementarietats i sinèrgies, i s'evitin les duplicacions i les inhibicions en les intervencions.	Reunió un dia a la setmana. Es realitza un seguiment particular de cada cas i de les actuacions a portar a terme ("es reparteixen les tasques, és a dir, mirant per a cada cas concret qui tenia més possibilitats d'incidir"), així com es comparteix la informació en recerca de sinèrgies.	La coordinació dels diferents professionals i la voluntat de maximitzar els impactes de les intervencions dels diferents serveis davant un problema definit com comú.

B DINÀMICA I CONTINGUT

Codi	Problema / Necessitat	Objectius	Organització / Dinàmica	Recursos
66	L'any 1993 va ser designat " Any europeu de les relacions intergeneracionals ". Aquest fet va motivar el Consell Consultiu de la Gent Gran del Garraf, el qual, per mitjà d'una oferta adreçada a les entitats educatives i culturals de la comarca, intentava col·laborar en la promoció intergeneracional . Aquesta iniciativa va ser recollida i promoguda pel Consell Comarcal del Garraf i es convertí en la proposta "Garraf Tallers".	És un projecte intergeneracional que vol fer arribar als més joves la tradició, els oficis i els costums de la comarca i, sobre tot la història viva. De la mateixa manera, es vol promoure el principi de solidaritat entre generacions: gent gran, joves, infants.	Depenent dels voluntaris es creen els tallers , un cop definits els tallers aquests són presentats a les escoles i d'altres entitats, Centres Cívics, espais,... a través d'un dossier, aquests trien aquells tallers que més els convingui. A final de curs es fa un recull de les avaluacions i valoracions que fan els professors i alumnes dels tallers per tal de poder millorar els que hi ha i incorporar, si és possible, els suggeriments que aporten.	La major part de la despesa la cobreix el Consell Comarcal del Garraf , tot i que es fa pagar una petita taxa per cada taller que es desenvolupa. La Diputació de Barcelona col·labora a través d'una subvenció.
67	Quan l'actual Conseller d'Ensenyament pren la responsabilitat d'aquesta conselleria començarà a plantejar-se la forma d'actuar més enllà de les competències que el Consell té assignades . S'implica en la iniciativa al CRP i conjuntament amb el Consell Comarcal es planteja el Programa Comarcal de suport a l'Educació a l'Urgell.	Apropar el Consell Comarcal als centres educatius. Contribuir a potenciar més la labor docent dels centres educatius, col·laborar en la difusió i facilitar el coneixement d'una petita part de l'immens treball que es realitza en els centres educatius , fent així un merescut reconeixement a la tasca dels educadors i educadores. Aportar recursos i estimular iniciatives pedagògiques en la comunitat educativa encaminades a fomentar l'arrelament local i comarcal de l'estudiant de la comarca i contribuir en la seva formació integral. Contribuir a fomentar entre l'alumnat una major sensibilització i compromís per tenir cura i mantenir l'entorn en què vivim. Treballar conjuntament per una educació cada cop de més de qualitat	No hi ha formalització en la dinàmica de treball del Programa. A través de les diferents reunions entre el CRP i els centres educatius es va obtenint la informació sobre la rebuda, opinió i valoració del Programa. En base a aquestes informacions el CRP i el Consell Comarcal van perfilant les línies i accions del Programa.	El Consell Comarcal, la Conselleria d'Educació assumeix les despeses del Programa.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
1	Totes les institucions que operen en el terreny estan conscienciades de la problemàtica que existeix en aquest context i de la necessitat d'intervenir, qüestió diferent és que més enllà de dedicar recursos sempre es tingui clar que es treballa en un pla comú.	"Es molt important compartir angoixes, pensar que no treballes sol, la coordinació es sent com absolutament necessària "	Existeix força dificultat per incorporar en l'avaluació les opinions dels usuaris per "l'escassa politització de la societat civil de Badia per aquests temes".	Reduir el problema de l'absentisme és un objectiu a llarg termini, per tant existeixen problemes per veure'n del resultats. Difícil delimitació de les fronteres d'intervenció i problema per ajustar els rols professionals per tal d'evitar encavalcaments en un treball en cadena.
2	Molt positiva per part del directors dels centres: "cinc anys de experiència amb el 100% dels directors". S'ha de tenir en compte que no s'està implementant una política que ve definida des dels nivells superiors del Departament, la base és el voluntarisme.	Es creu en la iniciativa i es té el compromís amb aquesta , fruit de la convicció que "ningú se'n sortirà sol" davant problemes complexos i polièdrics.	No s'ha contemplat fins l'actualitat la seva participació directa. Participació indirecta via identificació de demandes i necessitats per part dels directors.	" És difícil parlar de dificultats o problemes en una forma de treball com aquesta, que permet la col·laboració, el compartir uns objectius i línies de treball, aprendre d'altres experiències..."
3	No existeix un reconeixement explícit de l'experiència.	" Sobre tot la possibilitat de fer millor las coses i més a gust ". Això es veu facilitat i potenciat per la racionalització de las feines professionals que implica l'experiència, de forma que permet aprofundir més en alguns aspectes sensibles de l'activitat professional.	S'està intentant de forma incipient. Fase inicial de participació en l'avaluació mitjançant una enquesta de valoració als joves.	Problema bàsic d'enteniment de diferents llenguatges professionals i objectius: docents-sanitaris.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
4	En quant a la implicació de les institucions en el projecte, convindria no oblidar que estem davant un treball de reflexió compartida dels professionals implicats en el treball amb nois i noies . Les institucions hi participen en el Consorci i en el Pla de Transformació, però aquest projecte en particular constitueix bàsicament un espai de reflexió-formació sobre el treball amb adolescents.	"Són els autèntics protagonistes del projecte" . Es té clar quina és la música de fons: la multiplicitat de dificultats en un context de marginació i exclusió, un fenomen social multidimensional que requereix una intervenció integrada.	No es contempla en tant el marc de anàlisis és el tècnic.	Resistències derivades pel propi procés històric del barri i de l'actuació de la Administració en el mateix. La forta desconexió entre recursos.
5	Depèn de la instància, com més s'ascendeix per l'estructura jeràrquica major és el desconeixement de la iniciativa . Per exemple, des del punt de vista de la direcció del CAP es valora com molt positiu i existeix preocupació sobre la problemàtica sobre la que es vol incidir.	Per part dels serveis sanitaris, concretament des de l'equip de pediatria es creu en el projecte i es dona suport des del voluntarisme dels professionals : "Assistir solament es queda molt coix, s'ha de treballar en programes educatius i de formació".	No existeix relació , en part per les deficiències del teixit associatiu del col·lectiu de pares, no es troba actors involucrats ja siguin individus o associacions mitjançant les quals es pugui implicar als usuaris del servei.	La relació amb l'Institut, fins el moment, ha estat massa instrumental i puntual. "No existeixen uns pares organitzats, realment preocupats pel mateix que es preocupen els mestres i pel mateix que ens preocupem nosaltres".
6	Des de les institucions implicades s'ha anat percebent la conveniència d'aquest servei , si bé s'ha tractat d'un procés gradual.	"Es tracta d'una demanda dels professionals". Per tant, la percepció és molt positiva , ja que es tracta d'una assistència molt intensiva i molt integral, de manera que es demana un abordatge de la problemàtica de l'adolescent de manera integral i transversal ("no només adolescents, sinó família; no només sanitat, sinó educació")	"És difícil de considerar davant diagnòstics única i exclusivament clínics" .	Els problemes i dificultats més significatius han estat els típics de la necessitat de "rodatge" de la iniciativa, això és, anar aprenent dels errors, de forma temptativa i aproximativa al principi. Així com els requeriments d'una burocràcia "lenta i maquinal" .

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
7	Sempre han donat el seu suport a l'experiència , ja que, tot i canviar la persona representant, no ha comportat un distanciament de la implicació de la institució o servei al que pertanyia.	Els professionals que formen part de la CTIC valoren molt positivament la seva tasca i els resultats . La dificultat apareix en transmetre a la resta de professionals dels diferents serveis o institucions implicades les propostes realitzades a la CTIC	Es considera usuari de la CTIC als propis professionals . Partint d'aquí hi ha coneixement de la CTIC per part dels professionals, es a dir, d'un marc de debat, i s'utilitzen mecanismes plantejats per la CTIC entre els professionals.	Degut a l'existència prèvia de la Comissió d'Infància del Baix Empordà la formalització d'aquesta com a CTIC ha comportat encavalcaments en el treball ja fet, al temps que falta de definició dels papers dels diferents components dins la gran organització. La CTIC implica dinàmiques d'actuació que no s'acaben d'ajustar a les realitats i als plans d'actuació que les comarques requereixen .
8	S'ha aconseguit la cooperació entre actors diferents, organitzativament autònoms , que mantenen la seva especificitat al voltant d'un projecte que no podrien fer sols, compartint riscos i avantatges.	"En general la coordinació és sent com necessària, que afavoreix el coneixement i enriquiment mutu, si bé s'ha de ser conscient que es treballa sobre processos lents i que s'han fet poques coses , però que es van sedimentant".	" Sempre assisteixen i s'impliquen els pares que estan més consciencijats , i els quals es pretén que assisteixin no es responsabilitzen en la mateixa mesura"	La dinàmica social de la població supera al Pla , problemes relacionats amb l'habitatge per exemple, són molt difícils d'abordar des de les oportunitats que obre aquest. El problema no és tant la immigració sinó com a fons les condicions socioeconòmiques de la gent .
9	La institucions responsables han contribuït al desenvolupament de l'experiència permetent la participació dels seus professionals, però sense cap més tipus d'implicació ni ressonància . Des de les mateixes institucions es valora positivament el treball i els plantejaments que la CTIC esta fent, però no hi ha una resposta activa a les propostes . Per tant, hi ha poc reconeixement al treball realitzat .	Els professionals que han participat tenen una creença clara en aquest tipus de treball i en el profit del mateix.	La resta de professionals, que serien en aquest cas els usuaris o receptors més directes de les propostes de la CTIC, hi ha un major coneixement dels respectius serveis, però la resposta d'aquests professionals davant les propostes de la CTIC s'està avaluant actualment. Si més no, es pensa que la transcendència del treball de la CTIC fora del propi grup no ha estat gaire important.	L' acollida del treball de la CTIC per part de la resta de professionals , ja que el fet que cada servei tingui una dinàmica de treball, aquesta resulta molt difícil modificar-la i introduir les noves propostes que planteja la CTIC. Manca de recursos .

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
10	"Existeix ajuda institucional, però reconeixement professional de cap tipus"	"Som un grup de optimistes". "Es viu com un treball transversal, realment integrat en el qual tot el món assumeix les seves responsabilitats".	La valoració es molt positiva, existeix una relació del claustre de professors amb el "teixit social" del barri.	"El problema principal de Font de la Pólvara és l'existència de la Font de la Pólvara. Un context de pobresa, desmotivació, absència de ganes de superació,..."
11	En l'àmbit educatiu, l'administració amb més competències, la Generalitat, ha rebaixat la seva implicació en el procés de desenvolupament del barri Sant Cosme. Pel que fa a l'administració municipal hi va haver una aposta important per tirar endavant el procés i cohesionar totes les actuacions atomitzades que s'estaven duent a terme al barri en qüestió d'educació. És un projecte que s'inicia des de l'Ajuntament i que és ell qui està responent financerament del mateix, per tant, la seva implicació i reconeixement és màxim.	Hi ha un aspecte que tots els professionals implicats en aquest procés tenen molt clar, i és que la forma de treballar per garantir un mínim èxit en aquest àmbit és el treball en xarxa, és a dir, un treball compartit i coordinat, pluridisciplinar i plurifacètic.	Totes les iniciatives han tingut una molt bona acollida entre les famílies del barri i el nivell de participació es pot arribar a dir que és relativament alt. És remarcable que l'absentisme sigui menor en les activitats extraescolars que en l'horari escolar.	Els problemes han estat poc importants, es poden destacar petits desajustos referents a la dinàmica dels centres escolars i tot el que representa la compaginació d'aquest altre tipus d'activitats no escolars. La desaparició de la Comissió per motius de canvi en la Inspecció pot haver significat un entrebanc en la dinàmica iniciada.
12	La Generalitat no ho entén.	a diferència del que passa en general, els mestres de l'escola estan molt ben valorats perquè la comunitat és petita i quan fas una cosa es nota molt, tant en positiu com en negatiu, és clar! Els mestres fixos estan contents i volen continuar. Els itinerants ja és més complicat.	Aquesta experiència és molt interessant perquè: ▪ Gent que no s'ho pensava es sent molt útil. ▪ Els nens que veuen a familiars explicant a l'escola entenen que es pot aprendre en tot moment i de tothom.	En recursos humans i materials estem força bé. El diàleg amb la Generalitat, no contempen les excepcions com nosaltres probablement perquè són més cares. Cal certa flexibilitat en la llei. Està prohibit que els pares entrin a l'escola. Cal mantenir els mestres que s'han implicat amb la comunitat i l'entorn. Però l'administració aplica la norma.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
13	El fet que dotze polítics de colors polítics diferents decideixin col·laborar conjuntament i fer prevenció, és un indicatiu de la percepció de la iniciativa. No hi ha experiències d'antecedents d'aquest tipus.	El grau d'implicació dels diferents professionals depèn de la sensibilització amb el tema de cada persona . En general s'ha aconseguit un compromís amb aquelles persones que s'han involucrat en el projecte .	Es contempla puntualment per a projectes específics (avaluacions sobre graus de satisfacció de l'usuari) i, per l'altre costat, la participació en el Consell Assessor del pla és oberta a tot aquell que vulgui participar .	Dificultat d'establir el pluralisme en el protagonisme de la iniciativa de prevenció: "el problema de l'ego, la mania pel propi ego" . S'han de satisfer els egos de tot el món, el que no sempre és possible gestionar un joc d'equilibris entre el qual les persones i institucions s'asseuen a gust i recompensades.
14	Els Departaments de la Generalitat han validat i donat suport a la iniciativa. Les institucions municipals han rebut molt positivament la iniciativa i han col·laborat en tot els que des de Creu Roja Anoia s'ha sol·licitat. És a dir, han obert les portes a la implementació del projecte en les aules dels centres públics de <i>secundària del municipi</i> . A nivell europeu, el fet de rebre el finançament pel projecte evidencia l'interès que des d'aquesta institució es té vers a projectes que contribueixin a radicar la violència exercida en qualsevol àmbit o situació.	S'ha trobat una opinió molt dividida pel que fa als professionals de la docència respecte a la mediació. Si bé, hi ha professors que veuen en la mediació una possibilitat viable i que pot aportar aspectes beneficiosos per ambdues parts, professors i alumnes, i que pot contribuir a millorar la situació a l'aula i la relació amb els alumnes; hi ha un altre sector que no hi confia gaire en el tema.	La valoració i resposta que van donar la majoria d' alumnes va ser una conclusió molt realista i encertada : "és una experiència molt interessant però ja veurem fins a quin punt ho farem servir". Si bé, aquest és un aspecte a destacar, també van valorar el haver descobert moltes habilitats de relació, de respecte de les opinions i de gestió d'un conflicte.	L'entrada als centres educatius acostuma a ser complicada. S'ha d'aconseguir que tothom hi estigui conscienciat, que tothom ho valori i ho prengui com una pauta de conducta , per d'una altra manera no es pot arribar a l'alumnat si des de el propi professorat no es predica amb l'exemple. Hi ha en tota Espanya i a la resta d'Europa un gran nombre bones d'experiències orientades cap el mateix camí però sense cap tipus de connexió ni flux d'informació , per això hi ha un estancament de la informació que fa que no es produeixi un feed-back entre la gent que hi està implicada i que està treballant en el mateix tema. Generant d'aquesta manera que no es pugui aprofitar l'experiència acumulada de determinats llocs que pot estalviar molt de temps i recursos a d'altres que presenten i lluiten contra la mateixa problemàtica.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
15	Tot i que les institucions han estat presents des de el començament de la definició del Pla Comunitari i fins i tot l'increment d'institucions representades ha estat notable, en ocasions el reconeixement de la tasca que duen a terme els professionals que representen a les institucions en els diferents òrgans del Pla Comunitari no és del tot complet .	Al principi hi va haver molta reticència a participar-hi, sobretot motivada per la sensació de pèrdua de temps que la iniciativa comportava. Un cop es va encetar la creació de la Comissió Sòcioeducativa la resposta va canviar i es va veure una coherència i un significat en la participació i el treball conjunt.	Per part de les famílies hi ha una queixa estesa entorn a la manca d'informació de que disposen els pares en temes tan diversos com les activitats extraescolars, les AMPAs, el Pla Comunitari o de l'educació del barri. Tot i que aconseguir una elevada participació dels veïns del barri en el desenvolupament del Pla i del Projecte Educatiu de Barri és molt difícil, el fet que aquests hagin estat iniciativa de l'Associació de Veïns li aporta molta credibilitat entre el veïnat degut al prestigi de l'Associació.	Les diferents sensibilitats sobre l'aposta de treballar conjuntament i el que significa el treball comunitari va ser un dels principals problemes. Les dinàmiques i estructures organitzatives de cada centre escolar ha comportat que en ocasions es fes difícil transmetre a tot el claustre les conclusions que es prenen a la Comissió i les propostes que sorgien.
16	" Es deixa fer , tampoc és que es doni massa suport. A nivell simbòlic sempre es posa com exemple des del propi Departament l'experiència pionera de La Farga".	Dintre del claustre existeix molta diversitat , des del "professor funcionari" al professor amb vocació i il·lusió per fer coses noves, que es creu la seva labor. De totes maneres, al mestre li és molt còmode que aquell alumne que no entén es vagi unes hores a l'aula de conversa.	No formalitzada , ni es veu l'experiència com un projecte pioner i innovador.	Escassetesa de recursos humans davant la complexitat de les demandes a les quals s'ha de fer front. La manca de "responsabilització dels pares i mares" , especialment per la manca de comprensió de realitats culturals i educatives diferents.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
17	El projecte funciona millor on ha hagut una combinació entre una voluntat política decidida per part de l' Administració Local , una claredat per part dels diferents professionals implicats i amb ganes de fer les coses en aquesta zona, i on millors professionals es tenia des de la pròpia Associació , amb professionals que han sabut entendre el programa.	La més important ha estat el valor afegit per la capacitat de negociació i les perspectives que ha generat el treball en comú i les dinàmiques de col·laboració allí on han estat possibles.	"Tema pendent sempre ". D'una manera molt esbiaixada. No s'ha fet un treball d'avaluació amb els usuaris, per falta de recursos i temps, encara que es considera que és fonamental .	"El model de finançament és excessivament fràgil ". Altre tipus de dificultats és com aproximar-se a la gent , saber motivar-los, implicar-los, les activitats o les ofertes concretes que encaixessin no només en les necessitats, sinó en les ganes d'implicar-se de persones majors, necessari atreure-les, ja que no estem parlant d'educació obligatòria.
18	La Diputació de Tarragona és qui patrocina tots els festivals de teatre que es fan arreu de la província. Com a resposta a una llarga tradició de la província en temes teatrals. El Departament d'Ensenyament està al costat però no al davant . Això significa que tolera que personal del departament dediqui hores de treball en aquesta activitat, però no fomenta ni incentiva la iniciativa. Pel que fa als diferents Ajuntaments que han estat amfitrions del Festival, aquests han col·laborat en tot ho que han pogut . Sempre contents de que sigui en el seu municipi on es porti a terme el Festival.	Hi ha escoles que tenen integrat en el seu projecte de centre el participar en el Festival de Teatre Infantil i Juvenil del Baix Penedès, i per tant, desenvolupar activitats teatrals. Però hi ha d'altres, en que l'interès i la motivació per part dels professionals responsables d'aquest tipus d'activitats és el que mou a l'escola a participar-hi. Per tant, la motivació dels professionals és imprescindible per que surtin bones obres i que els alumnes s'hi sentin implicats i motivats pel teatre .	Als alumnes que hi participen en la representació de les obres teatrals se'ls tracta com a autèntics actors i actrius, per tant, la satisfacció que els hi comporta el participar-hi es reflexa a les seves cares quan el teló cau.	El principal problema que tenen que afrontar en l'organització del Festival de Teatre és amb la falta d'efectius , hi ha molt poc personal que es dediqui a l'organització.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
19	Hi ha hagut molta receptivitat per part de totes les institucions a les que es va plantejar el projecte, no únicament s'ha manifestat l'acceptació si no que s'ha donat una força implicació per part de totes elles . Determinats estaments i administracions han demostrat poca sensibilitat a l'hora de facilitar determinats recursos, així com un grau d'implicació molt inferior al que en principi es pretenia que assumissin.	Per part dels professionals implicats en el centre hi ha una forta motivació per la feina realitzada i importat sentiment d'utilitat a moltes famílies . Es percep un bona resposta per part de les famílies i els alumnes estrangers que fomenta la implicació dels professionals. S'està ampliant el gruix de persones implicades en altres àmbits de l'educació. Esplai, tallers d'estiu,... sobretot persones joves, fet que demostra l'interès que el projecte està generant entre la gent i els professionals del poble .	Dels alumnes hi participen activament en les activitats que l'escola proposa i acaba havent-hi una molt bona valoració de les mateixes . La implicació de les mares es molt positiva , tot i que sembla que hi ha un cert cansament per part de les mares estrangeres. L'impacte del treball integrat sobre els alumnes encara és molt d'hora per avaluar-ho .	La carència del Coordinador com a fil conductor i de nexa de tot el projecte ha provocat que altres professionals hagin hagut de dedicar-hi més esforços. El propi desconeixement de la cultura i el quefer de les famílies magribines i la comunicació amb elles .
20	Valoració molt positiva . La pròpia institució (el Institut d'Educació) la considera com una de les poques activitats a la seva disposició per a relacionar als joves que no voten, ..., amb l'Administració.	L'indicador d'èxit del compromís dels professionals pot ser el gran nombre de professors que repeteixen sistemàticament la seva implicació en l'experiència , del que es dedueix que és vista com útil i formativa al ser inclosa al programa formatiu del centre	La participació es planteja en origen . "Són els protagonistes d'un procés que s'acompanya des del IMEB i pel tutor del centre"	L'aplicació-implementació ("del paper i les bones intencions a la practica") de les recomanacions-plantejaments dels joves , si bé "cada vegada s'ha anat afinant més el treball". Depèn molt del tema de treball de l'any en qüestió.
21	Tant a través del Conveni amb la Diputació de Barcelona i amb l'aprovació del Ple municipal del propi projecte s'obté la formalització i reconeixement institucional del projecte Petits però Ciutadans. També hi ha un fort compromís polític vers al projecte i al seu foment i execució.	S'ha aconseguit implicar a multitud de col·lectius per uns objectius comuns. Aquests objectius estan contribuint a generar treballs conjunts de col·laboració i interacció entre els diferents col·lectius i entitats implicats. Treballs que acaben sent molt valorats pels propis professionals .	Es fa molt difícil la generalització de la participació dels ciutadans , entenent-los com a usuaris de les activitats i accions que realitza el col·lectiu Petits però Ciutadans. El fet que sigui un projecte amb un fort component de conscienciació implica que la participació tant en el plantejament com en el desenvolupament del mateix sigui força heterogènia pel que fa al conjunt de la població en general.	Es un projecte que va a contra corrent , un projecte que el seu principal objectiu és la conscienciació. Això implica que sigui molt difícil de quantificar i valora els resultats i impacte que les accions acaben tenint.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
22	Des de els inicis el recolzament i la forta aposta el Programa ha estat molt important per part de totes les institucions implicades . Actualment el Programa esta totalment normalitzat a través del Conveni entre la Direcció General d'Educació i l'Ajuntament de Sant Celoni fet que formalitza i intensifica el suport i recolzament de les institucions al centre i al seu Programa.	Als inicis es veia amb una certa reticència per part dels professors del centre., però actualment es valora com un dels emblemes de l'Institut .	Pel que fa a la participació i implicació dels alumnes que hi participen en el Programa, en opinió d'ells, acaba sent molt beneficiós perquè, o aconseguixen acreditar o els permet conèixer l'alternativa del món laboral . Acaba sent una referència i un lloc on acudir per als exalumnes.	La dimensió legal , ja que durant un temps no es tenia el reconeixement legal dels serveis territorials. Problemes interns dins l'IES a l'hora de decidir els alumnes que s'incorporen al Programa .
23	Es deixa fer, però no hi ha un reconeixement formal de la iniciativa. L'experiència sorgeix des dels professionals i en aquest nivell roman, no ha existit un procés d'institucionalització , ni perspectives d'implicació del Departament d'Ensenyament.	Capacitat de valorar i comprendre la importància de la coordinació dels diferents serveis i la riquesa de recursos pedagògics que podia existir i compartir en el projecte, així com el treball dels professors implicats .	La participació dels centres a l'hora d'incorporar en el currículum temes de prevenció de les drogodependències només ha funcionat allí on havia professors motivats i voluntaristes , que creuen en el programa perquè es plantegen "l'educació com un fet global".	El principal és que l'estructura no ho té assumit . A causa d'això existeix una dependència crucial del voluntarisme dels actors participants en la iniciativa .
24	"Forta implicació i especial reconeixement de la labor portada a terme" . Es contribueix i col·labora en les iniciatives de la Fundació, cas del nou centre donat pel Ajuntament i la Generalitat	Des del punt de vista dels instituts, la Fundació facilita la seva labor . Des d'aquesta es contribueix al coneixement dels objectius i funcionament dels cicles formatius en la Fira sectorial, per altre costat reben una quantia econòmica, participen en els Premis de la Fundació, a més de contribuir a potenciar el contacte amb el món empresarial.	No formalitzada . Es considera que es valora bé pel coneixement del món empresarial que aporta, per la petita aportació econòmica que reben i pel fet d'obrir portes de cara a una contractació laboral indefinida.	"Un poc morir d'èxit" . Es tenen més demandes d'empreses que desitgen participar en el programa que alumnes.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
25	Depenent de l'activitat les institucions tenen un paper més o menys accentuat, però la implicació per part d'elles acostuma a ser plena . Hi ha un reconeixement i un clar suport a totes es decisions i propostes que la Comissió planteja davant les institucions. Existeix un reconeixement explícit per part de les institucions .	Per part dels professionals de l'educació, mestres, hi ha hagut certa manca d'iniciativa i s'ha tendit a fer però amb el camí molt marcat i preparat. L'experiència, però, està resultant profitosa i valorada pels professionals que treballen amb joves i infants .	S'ha donat una molt bona resposta i acollida per part dels joves i de les mateixes famílies .	El principal problema no ha estat posar en marxa el projecte i les diferents iniciatives i activitats que a través d'ell es proposaven sinó el fet de mantenir a un ampli col·lectiu de professionals motivats i interessats pel projecte .
26	Dins de la capacitat i les possibilitats de les propostes plantejades la resposta de les institucions municipals n'és coherent i accepta i tira endavant algunes de les propostes . La implicació dels diferents responsables polítics és evident en les assistències a sessions de treball del Plenari. I acaba de ser evident la resposta institucional quan l'Alcalde en l'Audiència Pública que es portat a terme en acabar el curs recull les propostes que el Plenari fa i escolta el treball que han realitzat al llarg del curs.	Depenent del tema que es tracti es busca la col·laboració i la implicació dels professors de les matèries més afins, per tal de poder garantir que es treballi sobre el tema i per tant que s'aconsegueixi implicar a tots els alumnes no únicament als que formen part del Plenari. Els professors que han volgut participar han demostrat una implicació molt notòria . Hi ha d' altres agents socials que han mostrar bona receptivitat i resposta davant les sol·licituds de participació en les sessions de treball del Plenari.	La participació i la implicació dels nois i noies és molt positiva , la prova més contundent és que no volen deixar el seu lloc un cop esgotat el període d'estada establert (2 anys). La implicació de la resta d'alumnes dels centres que hi participen al Plenari va molt en funció de la difusió i la resposta que es tingui per part del propi centre educatiu i del seu professorat. Tot i això, s'han fet actes conjunts de tots els centres educatius per tal de fomentar el sentiment de pertinença a un mateix col·lectiu més ampli.	El fet de treballar amb alumnes d'educació secundària comporta que els currículums i els horaris estan molt definits i la flexibilitat és pràcticament inexistent . Pel que el principal problema el poden trobar dins els centres educatius a l'hora de trobar hores i estones per treballar els temes que planteja el Plenari.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
27	Les dues institucions implicades més directament en el projecte, l'IME i l'ICE, aposten per aquest tipus d'organització, motivació i implicació dels pares en l'educació. Es veu com cada vegada més l'educació també ha de ser dels pares, de la família,... i que aquesta és una via molt vàlida per arribar-hi i per fer participar i implicar més als diferents membres de les famílies. Pretenen a través d'aquest tipus d'experiències que els pares i mares tornin a assumir la responsabilitat d'educar als seus fills.	Els professionals que hi participen en la dinamització i coordinació dels grups de reflexió valoren molt positivament l'experiència i surten molt contents de les sessions. Els hi sembla que estan fent una tasca important.	La valoració dels grups de reflexió que fan els pares que hi participen és molt alta. Aquests espai de reflexió i debat els aporta tranquil·litat.	A l'inici van haver-hi centres educatius que volien que durant les sessions hi hagués present algun professional del centre. Però degut a la filosofia que motiva el projecte no es va acceptar la presència dels professionals docents i alguns centres van optar per no participar-hi. En l'últim any hi ha hagut problemes organitzatius a l'ICE, això ha suposat que en determinats moments els professionals que s'encarreguen de la coordinació dels grups de reflexió s'han trobat un tant perduts
28	És una experiència que ha sorgit de la pròpia administració local davant una evident necessitat de la ciutat i dels seus centre educatius. El fet que hi hagi una remarcable presència de diferents regidories que estan implicades directament en el Programa implica un seriós i merescut reconeixement del Programa Educatiu Municipal. La presència, cada vegada més nombrosa, d'altres entitats municipals que desitgen participar en el Programa contribueix a un major reconeixement i valoració del mateix entre els professionals i les institucions implicades.	Els professionals sempre valoren molt positivament les activitats incloses en el Programa Educatiu Municipal. Si bé, també quan han valorat negativament alguna s'ha estimat la seva aportació i s'ha actuat en conseqüència.	Els alumnes dels centres són els principals receptors de tot el treball i l'oferta del Programa Educatiu Municipal. Si bé, són el principals protagonistes la seva implicació en el desenvolupament i valoració del Programa no és rellevant, ja que la valoració de les activitats la fan, essencialment, el professorat i equip directiu dels centres, segurament, tenint en compte les percepcions que obtenen dels alumnes en realitzar les activitats.	Tot i que cada activitat presenta les seves problemàtiques, i degut a l'extens nombre d'activitats ofertes en el Programa Educatiu Municipal, més de 100. Es destaca, les dificultats derivades de la coordinació global del Programa i de la gestió de la informació. La gestió és complexa.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
29	El suport polític el tens quan donés resultats". En principi es deixa fer, s'ha donat suport relativament, encara quan, sempre ha existit una manca de recursos "endèmica".	Es tracta de passar del voluntarisme en l'acció a aconseguir una certa institucionalització de la iniciativa , que es converteixi més en una iniciativa basada en la responsabilització col·lectiva de la major quantitat possible d'agents socials del Districte.	No sistematitzada. Es té plantejat una trobada de valoració de la iniciativa amb immigrants, professionals, entitats	El principal el fet d'abordar un problema complex i multidimensional que va més enllà del que es pot tractar amb especificitat i, també, els recursos que calen que han de sortir dels serveis socials del districte.
30	Des del Districte de Sant Martí en principi es "deixa fer" als professionals, però es valora la iniciativa, en tant es considera com un valor estratègic la consolidació d'una xarxa de relació amb els centres escolars, així com la informació que s'aconsegueix dels "subjectes d'intervenció".	La percepció dels professionals dels centres escolars ha evolucionat. En l'actualitat els diferents professionals tenen clar la necessitat d'un treball de "complementació", en coherència amb el fet que tots tenen els mateixos "subjectes", que van a escola, als serveis socials, a la ludoteca, al centre de salut,...	No es té consciència de l'existència d'un projecte, si bé tampoc s'ha explicat com a tal. La relació més directa amb els usuaris, entesos com els alumnes de secundària i les seves famílies, s'ha vehiculat entorn d'enquestes	Des del punt de vista dels serveis socials, es viu com un problema el fet que des de la comunitat escolar "se'ls veu com uns proporcionadors de solucions o de recursos. Ha costat molt pensar que el que és social, no només és de serveis socials, sinó que els problemes socials també repercuteixen en el marc escolar".
31	Des del Departament d'Ensenyament "potser es tingui una certa suspicàcia que s'acabi de convertir tot aquest tema de treball en xarxa en plataformes reivindicatives". Des de l'Ajuntament s'insisteix molt en la necessitat de continuar el treball i en la valoració de la xarxa com suma de voluntats per a millorar l'educació que es dona en el municipi i, per últim, des de la Diputació de Barcelona es protegeix l'experiència aportant recursos econòmics i suport tècnic des de l'Àrea d'Ensenyament	Des dels professionals es valora aquesta aposta col·lectiva per el treball en xarxa, per el reconeixement del principi d'interdisciplinarietat com una necessitat col·lectiva. De fet un dels impulsors inicials de l'experiència són els mateixos professionals que treballaven en els centres.	No és una de les prioritats de la xarxa, en tant s'incideix en el seu caràcter de reunió i espai de coordinació i coneixement mutu per a professionals.	La xarxa no pot tenir un funcionament autònom, està massa supeditada a la implicació de la Inspecció o no, al dependre de dues administracions, es necessita el consens d'ambdues, el que no sempre és senzill. Així mateix, com la dificultat de aplegar tantes persones i les moltes obligacions del integrants de la xarxa que fan difícil que es realitzi un treball àgil i continu.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
32		En totes les activitats que duen a terme en les escoles es fomenta molt que siguin els propis demandants del servei (mestres i/o pares) qui duguin a terme l'activitat, fomentant una major implicació i col·laboració entre pares i mestres en les activitats dedicades als alumnes. Aquest mètode de treball esta tenint una bona acceptació i es valora molt positivament el fet de participar-hi en el desenvolupament de l'activitat , tot i que a l'hora de posar-hi apareixen reticències.	La implicació dels usuaris en el desenvolupament de les diferents activitats s'intenta que sigui el major possible. S'intenta que els pares i mestres intervinguin i participin en les activitats que se'ls planteja, implicant-los en l'execució i desenvolupament dels talles o les activitats.	En l'espai lúdic en el que elles hi treballen és molt difícil que apareguin problemes a l'hora de portar a terme les activitats. Tot i així, la passivitat de moltes escoles comporta problemes a l'hora de plantejar activitats en les que es requereix una major implicació. "¡Costa!"
33	No existeix un reconeixement formal de la iniciativa. S'ha buscat el reconeixement de l'itinerari pedagògic en reunions amb Inspecció, mitjançant una normativa, puntuació que facilités aquesta transició amb els centres associats, però encara no s'ha aconseguit formalitzar. Simbòlicament des del Ajuntament de Badalona s'ha creat la "xarxa educativa" que és un poc intentar extrapol·lar aquesta iniciativa al conjunt de centres de Badalona.	Des del centre es veu com molt positiu en tant es rep la màxima informació possible, que permet una gestió molt més informada, així com línies de treball conjuntes que faciliten la labor dels professionals. "Els professionals no ho valoren com alguna cosa convenient, sinó directament com necessari". I això, perquè, "intrínsecament és bo en si".	No està formalitzat l'avaluació sistemàtica de les valoracions i percepcions dels alumnes i de les famílies. L'avaluació actualment està plantejada a dos nivells: intracentres (dintre de cada centre educatiu amb professors) i intercentres .	"El principal problema és creure's la iniciativa". Costa implicar als professionals, perquè cal vèncer moltes reserves, planteja hores extres, compartir informació, i per tant , requereix treball i compromís.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
34	Per a Ensenyament, en tant va més enllà, del que seria la responsabilitat estricta d'un centre de secundària, es veu més com un problema , que com una oportunitat d'implicar al centre en la vida del barri i viceversa. L'Ajuntament dona suport a aquesta iniciativa.	Els professionals estan implicats, però es busca la responsabilització i l'autonomia dels membres del club juvenil, de manera que contribueixi a crear ciutadans actius i compromesos.	Es pren com índex de valoració la participació . S'ha anat estenent, d'un nucli inicial de 4º d'ESO a la resta de cursos i especialment es considera com indicador d'èxit el grau d'implicació de exalumnes del centre .	Alguns dubtes relatius al propi contingut del projecte: ¿un centre de secundària ha de ser només un "reducte de sapiència"? al fet que s'aborden temes que no pertanyen estrictament a Ensenyament, sinó més aviat a Joventut o Benestar Social.
35	Hi ha hagut una molt bona acollida per part de tots els àmbits de l'administració municipal davant aquesta nova orientació dels Consells de participació ciutadana . Per part de les Regidories a les que se'ls hi sol·licita col·laboració i implicació hi ha una bona resposta i participació. Es un mecanisme de participació ben valorat a nivell institucional.	La valoració i el seguiment que fan les entitats que hi participen en el Consell d'Entitats es positiva, fins hi tot es demostra i se sent forca orgull de pertànyer al Consell .		Les principals dificultats que s'han plantejat en el desenvolupament de l'experiència han estat basats quasi exclusivament en conflictes urbanístics , conflictes sobre els quals el Consell d'Entitats ha optat per no pronunciar-s'hi. Un dificultat evident es la diferència de velocitats i terrenys de partida dels actors implicats, per tant molts cops la dinàmica d'actuació de les Administracions , tot i ser lenta, no pot esperar el procés participatiu. Per tant, es important saber trobar un bon equilibri.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
36	Es un projecte que s'ha encetat des de la Regidoria Delegada d'Educació i per tant en te tot el suport i reconeixement, encara que també destaca el suport que al Servei se li esta oferint des de l'Àrea de Joventut no tan sols de reconeixement si no també de cert grau d'implicació en determinades demandes. La Diputació de Barcelona esta molt implicada tant pel que fa a l'aprovació de la línia que segueix el projecte, d'orientació, línia que per altra banda fomenta aquesta institució, com a nivell de suport econòmic.	Es fa una molt bona valoració de la iniciativa i del projecte en general, ja que contribueix a que els professionals responsables dels centres educatius s'ha sentin ajudats i recolzat en un tema, el de la formació no reglada, que a ells en molts casos els desborda. Es valora "el fet de tenir a algú molt proper amb qui en qualsevol moment puguis consultar, o amb qui puguis compartir la teva responsabilitat".	Esta sent un programa molt ben rebut i amb una molt bona resposta per part dels alumnes i de les famílies, per ambdues parts s'està molt agraït del fet de poder disposar d'un assessorament sobre les possibilitats que tenen un cop han acabat l'escolarització obligatòria.	La dificultat que comporta trencar dinàmiques i vicis que cada organització te. Així com el fet de no haver acabat de arribar a tots els professionals implicats generant d'aquesta manera que els circuits que es podien establir es saltin i no s'acabin respectant.
37	No existeix la labor de difusió de la iniciativa, més enllà de l'estricta supervisió i validació dels materials. El que genera una dependència per a l'evolució del projecte de les pròpies dinàmiques i sensibilitats dels equips que gestionen els Centres de Recursos Pedagògics.	Des dels professionals es manifesten les dificultats per a treballar els aspectes més emocionals del treball amb els alumnes, més enllà dels continguts. Això és, la seva falta de solvència per a treballar el tema més afectiu, la participació i expressió dels alumnes, les habilitats socials dels alumnes.	Es realitza una avaluació amb el professorat i els pares i mares, als alumnes encara no s'ha arribat.	El fet que l'escola està "molt bombardejada de propostes". Aquesta ha de fer una selecció important de les propostes per a no perdre's en tot "aquest món de fantàstiques propostes, en la qual s'entra en la dinàmica del hiperactivisme que acaba esgotant totes les energies per a innovar i fer coses seriosament".

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
38	L'administració local lidera, la Diputació fa la tutela i el Departament d'Ensenyament tolera. De fet, el Departament veu que és un treball eficaç però no té sensibilitat en el treball coordinat sobre el territori. El tinent d'alcalde té una visió directa, sòlida i transversal de tots els serveis.	Els docents ho valoren positivament perquè els implica en un treball més ampli, extern i multiprofessional que els dona seguretat. Els altres serveis valoren que els permet optimitzar la seva intervenció. Globalment, ha servit per millorar dinàmiques de treball, implicant-se més en els respectius centres educatius. Els tècnics també són estables i implicats en aquesta manera de treballar.	És un dèficit de la xarxa. No es té cap recull de la veu directe o indirecte dels joves. No es coneix la seva percepció.	Els recursos s'han de negociar cada any. Això genera una certa inestabilitat, especialment pel que fa a l'Ajuntament i altres inversions externes que no sempre es poden assegurar d'un curs per altre.
39	A nivell d'Inspecció i de Departament d'Ensenyament han valorat molt positivament aquesta experiència. Les institucions municipals, de la mateixa manera, estan encantats amb aquesta iniciativa i no presenten inconvenients en participar-hi quan així ho sol·licita el centre.	Al principi els professors de l'institut veien la proposta com una història de la coordinadora pedagògica. Però poc a poc s'ha vist l'important treball que s'ha fet a nivell de coordinació pedagògica que s'ha aconseguit donar un tomb i dirigir-la cap als alumnes i els pares en ves de cap als professors. Coincideixen en la importància que té treballar en aquests temes, i veuen bé que es faci a les hores de tutoria; però també veuen a nivell de Generalitat no se'ls dona un marc satisfactori per treballar aquests aspectes.	La valoració que fan els pares d'aquesta experiència és molt positiva i gratificant. Però una dada a destacar és que no s'ha aconseguit incorporar a més pares dels que inicialment va mostrar interès en el tema. En quan a la valoració que fan els alumnes, aquesta depèn molt de la capacitat que tinguin els tutors per arribar-hi i implicar als alumnes, però també de la relació que el tutor mantingui amb el grup - classe.	Als inicis i degut a estar en una zona rural i a 150 quilòmetres de Barcelona hi havia moltes mancances de medis i formació. Desenvolupar un sistema d'educació integral dins un àmbit d'educació reglada comporta importants problemes de planificació i sincronicitat. Durant el primer any van haver-hi problemes de planificació i estructuració d'horaris.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
40	El Departament d'Ensenyament no reconeix l'experiència. No sembla que els interessi. Els ajuntaments, en canvi sí. Acostumen a aportar recursos i alguns alcaldes participen en activitats concretes.	Els professionals valoren positivament l'experiència. Estan menys angoixats, disposen de materials i saben a qui dirigir-se quan els arriba un alumne nou que parla una llengua desconeguda.	Quan es fan sortides, hi ha una certa sorpresa entre els ciutadans autòctons, ja que no és freqüent veure grups mixtes de nadius i immigrants.	La manca de reconeixement del Dep. d'Ens fa que es depengui de la bona voluntat de la professora d'educació compensatòria.
41	El Dep. d'Ensenyament valora i dona suport a aquesta experiència. L'Ajuntament té un important grau d'implicació, ja que a part de ser iniciativa seva, acull a un nombre determinat d'alumnes en algunes de les seves dependències.	Es percep com una iniciativa que està sent molt ben vista per part dels usuaris i per tant els resultats que els professionals s'estan trobant són molt positius , no únicament per l'evolució dels alumnes si no per l'espai que s'ha creat per poder parlar sobre la problemàtica d'aquests alumnes.	L'evolució dels alumnes que prenen part en aquestes UEE està sent molt satisfactòria. Es valora, tant per part dels alumnes com de les famílies, l'atenció personalitzada que reben i el treball d'autoestima que es porta a terme.	Escollir els tutors que s'encarregaran dels alumnes dins les UEE. El seguiment que ha de fer Serveis Socials en molts casos es fa complicat per la trajectòria absentista de molts dels alumnes. El contacte amb algunes famílies que presenten situacions de desestructuració, exclusió,...
42	Des de Ensenyament no existeix una política definida, no existeixen instruccions sobre la relació amb l'entorn. El protocol de la Comissió Social es fa per pròpia iniciativa dels professionals.	Es concep el treball com "oberts a l'entorn, prudents i treballant en equip i aprenent amb altres agents que estan tractant els mateixos usuaris".	S'intenta que els alumnes en "l'experiència emocional-social que constitueix l'escola", essencial en el desenvolupament d'una persona, aprenguin a conviure i enriquir-se en la diversitat.	"La manca de flexibilitat, que no ens sentirem tan atabalats per l'estructura". El principal problema ve donat per la inestabilitat, pel viure amb una "matrícula viva" que obliga a ser absolutament flexibles en una institució que de per si mateix és molt rígida.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
43	Els diferents Departaments de la Generalitat implicats estan responent molt bé. Es fa evident els diferents graus d'implicació de les diferents Delegacions Territorials del Departament d'Ensenyament en les Comissions de Seguiment. Però, tot i això, de mica en mica es va avançant cap a una major col·laboració i implicació dels diferents Departaments. La majoria dels Ajuntaments hi estan implicats i, fins i tot, en ocasions els Ajuntaments són els promotors de que determinats centres educatius s'incorporin en el Programa d'Escoles Verdes Hi ha Diputacions que s'han volgut implicar en el Programa.	La resposta del professionals de la docència està sent força positiva i optimista i la implicació del professorat és elevada. En els quatre primers anys el 20% de professors directament implicats reben la certificació per part del Departament d'Ensenyament que està treballant en un projecte d'innovació educativa, és un reconeixement a les persones que s'estan implicant més. S'està aconseguint fer participar, per determinats projectes, a l'entramat d'empreses locals per tal d'executar algunes de les actuacions plantejades pels centres educatius que suposen una molt forta inversió.	Els alumnes participen el l'elaboració del Pla d'actuació, ja que representants d'ells formen part del Comitè Ambiental de Centre. Per tirar endavant determinades actuacions del Pla el paper i la participació dels alumnes serà més o menys rellevant i això queda recollit en les fitxes. Cada actuació té la seva fitxa on s'explica la metodologia, qui intervé i quin és el seu paper, el calendari.	La incorporació d'altres Departaments de la Generalitat que són necessaris per dur a terme determinades actuacions no és ho àgil i ràpida que seria desitjable. Els centres volen començar a actuar immediatament, i la fase més teòrica de formació i anàlisis costa que l'assumeixin. Un problema potencial que s'està començant a evidenciar és el fet que les diferents administracions estan plantejant programes similars
44	"Ensenyament ja té bastants problemes amb els propis" (Raimon Guilera). "Davant la necessitat provocada pels canvis socials, s'està intentant que el Departament d'Ensenyament, al menys en el que li afecta més que és el temps de migdia a l'escola, el reconegui formalment i a nivell pressupostari per a totes les escoles i no només com a servei social per a barris marginals".	En general des dels professionals dels catorze centres escolars participants la valoració és molt positiva, si bé resulta sorprenent com algunes problemàtiques "les consideren més seves", per exemple el grup de treball de menjadors escolars.	La corresponsabilització de tots els agents educatius, especialment de les famílies és un dels objectius clau del projecte. El procés de redacció del <i>Llibre Blanc</i> sobre la base de la prova pilot es construeix des de la participació dels agents implicats.	Existeix un problema greu d'estabilitat dels professionals d'aquest altre espai educatiu, encara existeix una falta de reconeixement d'aquesta labor com educativa. Dificultat d'implicar als IES, als centres de secundària, per "la pròpia història educativa voluntària".

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
45	Des de Ensenyament "es desconeix" . L'Ajuntament (Districte) es un participant actiu i compromès de l'experiència.	La valoració és positiva , perquè ha provocat que totes les entitats es coneguin, s'ha creat una xarxa de relacions i confiança mútua, que és considerada com el gran valor de la iniciativa.	Es creu en ella i es porta a terme en la mesura que el projecte en qüestió ho permet, cas Camí Escolar o l'A21 de centre.	Costa passar de la dinàmica més reactiva i reivindicativa en la relació amb l'Administració , al fet de passar a compartir taula i realitzar un treball conjunt.
46	"El recolzament de les institucions és absolut ". Tant la Regidora del Districte com des dels estaments oficials s'està recolzant molt aquest projecte, degut principalment a l'aire que ha agafat de no només camí escolar, si no més ampli.	Tots els professionals que hi participen en l'experiència estan contentíssims amb la mateixa i a més es creuen molt per que treballen i el que es vol aconseguir.	Els nens tenen una participació i implicació directa molt important, ja que la majoria de les accions es fan per a ells. Pel que fa als pares es difícil fer arribar a tothom la finalitat del projecte però la implicació de totes les AMPAS es valora molt positivament.	Seure a tots aquests col·lectius tant diferents en una taula a parlar i trobar uns objectius comuns per als que treballar. Entrant en la dinàmica del projecte, la falta de continuïtat, al principi, en les persones que representaven a les entitats provocava una important pèrdua de temps.
47	L'impulsor d'aquesta iniciativa d'escola intermunicipal ha estat l'Ajuntament de Sant Sadurn d'Anoia, per tant la seva voluntat de continuïtat, suport i foment del projecte és total. Pel que fa a la resta d'Ajuntaments implicats es destaca la seva convicció i implicació en el projecte, així com la seva bona entesa. Des de la Inspecció del Departament d'Ensenyament es reconeix que al llarg de la seva existència el CEIP ha demostrat ser un centre educatiu de qualitat, on els resultats acadèmics continuen estant per sobre de la mitjana de Catalunya, i que és un centre on els valors com l'esforç, la responsabilitat, el respecte i la convivència formen part de la seva singularitat.	L'èxit del projecte ha tingut molt a veure amb la destaca vocació professional de l'equip docent i en l'estructuració en equips estables de departaments i cicles. El valor afegir que presenta l'Escola és el fet de poder disposar d'un equip estable de professorat que ha treballat des del principi amb una perspectiva de buscar la confluència d'educació territorial, per tant, educació – civisme. Això ha contribuït a aconseguir tot un tipus de vinculació amb els adolescents molt important.	Es busca que l'alumnat participi activament en el desenvolupament del dia a dia de l'escola i s'ha motivat l'apartat més crític dels mateixos, amb la finalitat d'obtenir opinions i valoracions que contribuïssin a la millora del sistema i de l'escola en general. Es manté un contacte estret amb els ex-alumnes. Pel que fa a la relació amb els pares, aquests han demostrat un alt nivell de participació i implicació en el centre que ha generat un nivell d'entesa i col·laboració entre ells i la Direcció del centre molt important i valorat per ambdues parts.	Els problemes més importants és el fet que els Ajuntaments, i sobretot en els Ajuntaments de municipis petits, la sensibilitat vers determinats temes és evident; però tot i aquesta sensibilitat, en ocasions es fa difícil aconseguir una implicació més real. Per tant, la sensibilitat o no de les persones que tenen els càrrecs polítics ha dificultat, en ocasions, la relació i la implicació de la institució en un determinat projecte o proposta que l'Escola planteja.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
48	L'Administració local ha respost amb molt d'interès i fins i tot hi contribueix amb una subvenció. Dins l'àmbit escolar part de l'AMPA no hi acaba d'estar del tot d'acord , però els favorables són la majoria.	Els professors de l'escola han vist bé la iniciativa.	Hi ha una molt bona resposta per part de les mares. L'assistència ha estat massiva i la valoració que se'n desprèn per part de les mares és positiva.	Degut a l'allau de sol·licituds per prendre part en les classes es va haver de fer una selecció i van quedar un important nombre de mares fora , en llista d'espera. Tot i que algunes es van derivar als serveis que ofereix l'Ajuntament.
49	El Departament d'Ensenyament i la Inspecció reconeixen molt poc la tasca que es fa. Tan sols s'usa el GRAMC com a mediadors per a la matriculació	La relació amb els professionals docents de les escoles és bàsicament instrumental.	L'associació no és només un lloc per a solucionar els seus problemes, sinó, també, per a interactuar. El GRAMC proporciona la integració social.	La gent prefereix participar en un projecte de solidaritat en un país estranger que treballar amb els estrangers que té al seu barri. S'està creant un cert rebuig envers els immigrants.
50	L'Ajuntament no vol llençar la tovallola en aquest Programa ja que considera que l'objectiu és molt atractiu i interessant pel municipi. Són conscients de les enormes dificultats que s'estan trobant a l'hora d'implicar i motivar als joves i a les entitats, però continuen apostant pel projecte.	Els professionals encarregats de dinamitzar i tirar endavant el Projecte són, al igual que la institució, conscients de les dificultats a les que s'enfronten. En la seva opinió és necessari orientar el programa de cara a satisfer projectes, iniciatives i demandes dels joves.	La principal participació dels joves en el projecte és la que es fa a través del Consell de Joves, ja que és des de aquest òrgan des d'on es poden plantejar activitats i valorar les que es porten a terme. Fins el moment la valoració crítica dels joves del programa Diversió Diversa ha estat força "demolidora". Pel que fa a la participació dels joves en les diferents activitats que proposa Diversió Diversa aquesta no ha estat gaire notable.	La falta de motivació i d'implicació dels joves ha estat la gran dificultat del Programa. Per altra banda, en la primera edició, quan es va encarregar a les entitats que fossin elles qui plantegessin activitats tampoc es va acabar d'aconseguir una plena implicació i resposta per part d'elles ; això comportà que en la segona edició les entitats no hi prenguessin part en l'organització de les activitats.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
51	Des del nivell polític es veu en l'esport un canal molt important per a potenciar l'escola, tant per a dinamitzar-la a nivell de pares, fer-los entrar a poc a poc dintre de l'escola, millorar la imatge i la percepció de la mateixa.	"Des dels professionals, es valora com molt important la iniciativa en tant es considera que s'aconsegueix guanyar cert ascendent i relació de confiança amb aquests joves, "fonamental per a realitzar la labor dels serveis socials, escola,..., perquè al final i, pesar de tot, es tracta de joves molt agraïts".	"Amb els joves s'ha creat una xarxa i una relació de confiança". La percepció és que amb els nens i l'esport existeix alguna cosa molt important, que és el desenvolupament del sentit de competència i autoestima.	Problema de la falta de participació i implicació dels pares, així com el fet "que les coses en el barri sempre es fan molt a poc a poc".
52	El suport que s'ha rebut per part de les institucions responsables ha estat força positiu i s'ha respost bé a les iniciatives plantejades. Però el fet de treballar en plans comunitaris i eixos transversals és un aspecte bastant nou per a l'administració municipal i en ocasions costa de seguir la dinàmica i no caure en la rutina i dinàmica de sempre.	La participació més directa dels professionals de la docència és la de la directora del centre, ja que és ella la que assisteix a la Comissió encarregada del Projecte Despertador. Però s'està treballant en una major implicació de la resta de personal decent del centre, tot i que, es va fer una presentació del Projecte a aquests professionals i es va recollir la seva opinió al respecte.	Als pares se'ls ha implicat de tres formes diferents: - A través de l'entrevista que es va fer per determinar la situació i fer l'avaluació inicial del Projecte Despertador. - Com a comunitat gitana, ja que s'han fet reunions informals en llocs on acostumen a acudir, per tal d'informar-los i d'obtenir la seva opinió al respecte. - Reunions formals a l'escola per tal també de presentar i informar sobre el projecte.	El mateix context social del barri comporta una dificultat afegida al treball que es vol realitzar. Dins l'escola en ocasions es fa difícil canviar les dinàmiques organitzatives i de funcionament, aspecte que comporta un esglaó més a superar. El fet que el Pla comunitari no disposi d'un pressupost total per al desenvolupament dels diferents projectes que es porten a terme en el mateix, genera, en ocasions, dilatacions en els períodes de posada en marxa algun dels projectes.
53	Es considera com "un espai de trobada" per aconseguir els objectius d'una de les línies estratègiques de l'Ajuntament: la participació en les escoles. També es valora el fet que la majoria d'alumnes de Sant Feliu passen per aquest projecte.	"Perquè una experiència així funcioni els professionals la hi han de creure".	Per tal d'afavorir el màxim d'implicació d'altres infants de la ciutat, es van crear dos mecanismes de participació: els espais a l'aula, on els representants informen de la feina feta als seus companys i recullen els seus suggeriments i la bústia del consell.	Problemes purament operatius, com la compatibilització d'horaris escolars amb les dinàmiques de gestió del municipi

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
54	Des de l'Ajuntament es reconeix la importància del programa d'infància per a vetllar pel desenvolupament integral del nen.	"No existeix la percepció d'estar perdent el temps en cap cas". Alt índex de participació.	No els ha arribat encara. Es pretenen millorar els vincles amb la realització d'una pàgina web, "sempre falta la informació, mai sobra".	Falta d'hores per a la coordinació dels diferents professionals. Manca de recursos.
55	Hi ha una valoració força positiva per part de totes les institucions implicades.	Hi ha bona aportació i treball per part de totes els professionals implicats, encara que manca comunicació entre els professionals	Important compromís per part de la majoria de les famílies i els joves que hi participen.	Falta inicial d'un conveni entre l'Ajuntament i el Departament d'Ensenyament de la Generalitat. Dificultat en les relacions amb els centres d'ensenyament. Recerca de recursos.
56	El Dep. de Medi Ambient reconeix i valora aquestes iniciatives sorgides d'entitats. L'Administració local, Ajuntament i Consell Comarcal, han estat informats però no s'ha rebut cap tipus de resposta ni implicació per la seva part.	Els professionals de les entitats, Fundació i AIRES, creuen i valoren la labor que estan portant a terme, creuen en l'escola com a lloc on incidir en el canvi d'hàbits i per tant aposten per l'educació ambiental a les escoles. Els professors han mostrat molt interès i bona acollida al projecte.	Hi ha hagut una molt bona acollida per part dels professionals de l'educació vers el projecte, tot i que no han participat en la recollida i elaboració dels materials que formaran la part d'educació ambiental a les escoles.	La Fundació ha hagut de limitar les accions d'educació ambiental a les escoles de Solsona, degut a la notable despesa que això suposa per a la Fundació i per al seu personal. Falta de recolzament de l'Administració Local.
57	Des d'Ensenyament d'entrada s'ha "deixat fer", però amb por al voluntariat... Des de l'Ajuntament s'han prioritzat altres línies de treball.	Es tracta d'una opció del claustre de professors amb un grau de implicació de cada professional diferent. Per a aquells implicats es considera com una "feina molt agraïda".	No està formalitzada però es considera com molt positiva en tant el que significa de responsabilització de la comunitat en l'educació.	Manca de implicació enguany de Serveis Personals de l'Ajuntament. Problema de les necessitats del dia a dia que, a vegades, impedeixen treballar el que seria necessari, especialment, en el àmbit formatiu.
58	Es produeix una sort de "casament" de dues iniciatives: políticament, ja es tenia aquest encàrrec de treballar temes relacionats amb la sostenibilitat en els centres educatius, i des de la iniciativa social també sorgeix la mateixa demanda.	Des dels propis professionals es valora molt positivament la tasca del grup, i la possibilitat de tenir un marc de trobada estable i treball conjunt amb l'administració en relació als temes mediambientals.	La participació no es contempla, ni s'ha plantejat en la Comissió, continua sent una mica "endogàmica".	"La de sempre: limitació de recursos". "Com autocrítica, el "fet que la maquinària de l'Administració sigui un poc lenta a l'hora de donar resposta a determinades necessitats i propostes plantejades des de la iniciativa social".

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
59	Relatiu al Departament d'Ensenyament "tots aquests temes queden en un segon pla". Des de l'Ajuntament s'ha valorat molt positivament, tant a nivell simbòlic com material, aportant recursos.	"Aquesta experiència només es pot fer si existeix una implicació total i absoluta de tot el claustre". Si el projecte ha d'arribar a tot l'alumnat, només es possible si els professionals hi creuen i ho fan seu.	"Tot està plantejat a partir de les idees de l'alumnat". Respecte a les entitats, es tracta de normalitzar el seu paper en l'educació, en certa mesura, legitimar-lo.	El tema de l'espai urbà surt molt del control d'un centre escolar. "Les entitats són un món molt divers".
60	La Delegació Territorial d'Ensenyament autoritza mitjançant resolució aquesta experiència i subvenció part de la despesa que genera. La Direcció General d'Ordenació Educativa també en té coneixement de l'experiència i l'autoritza. L'Ajuntament està molt satisfet i hi participa activament en aquest projecte. Aquest projecte, juntament amb altres accions, ha incidit en que es produeixi un nivell de coordinació i col·laboració entre centres educatius i administració local molt ampli i molt intens.	El desenvolupament d'aquesta experiència ha contribuït a desencadenar altres accions dins els propis IES, s'ha produït una mobilització per part del personal docent dels IES. El tarannà del professorat ha canviat, hi ha una major implicació i dedicació per part d'aquests professionals. El projecte ha incidit a dotar un major estímul als professionals que estan veient possibilitats reals pels alumnes amb dificultats.	En general es fa una molt bona valoració molt positiva en l'adquisició de coneixements de caire instrumental i en l'adquisició d'hàbits per part dels alumnes que hi participen en aquest projecte. Aquesta progressió que experimenten els alumnes posteriorment es veu traduït en uns millors rendiments quan tornen a l'Institut	En ocasions l'actitud de les persones que intervenen en el projecte no acaba de coincidir amb la voluntat del propi projecte, fent així que les possibilitats d'èxit i l'agilitat del projecte es vegin dificultades. La possibilitat pressupostària és una de les dificultats amb les que sempre es troben els projectes de l'Administració Pública.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
61	Per part de la Delegació Territorial d'Ensenyament, tot i l'interès demostrat vers al projecte, la seva implicació en el mateix s'ha vist reduïda. La resposta de tots els agents implicats ha estat molt positiva, ja que han participat en totes les trobades que s'hi ha convocat a tots els implicats. Tot i l'important heterogeneïtat de les institucions implicades i les possibilitats de tensions o voluntats de protagonisme aquestes no s'hi van donar i la relació i col·laboració entre elles ha estat distesa i compromesa.	La disponibilitat horària dels diferents professionals que hi intervenen en el projecte en moltes ocasions dificulta les trobades, però això no ha comportat un allunyament de la implicació, al contrari, s'han esmerçat esforços per tal de poder dur a terme les reunions i les propostes. Pel que fa la disponibilitat i implicació dels centres educatius ha estat exemplar i remarcable, els professionals de la docència han respost de molt positivament a les innovacions plantejades i han contribuït en la definició de les mateixes.	Fins el moment la forma que s'ha emprat per implicar als alumnes i per tenir coneixement de les seves demandes i percepcions ha estat a través de l'enquesta que se'ls va passar al començament de la segona fase del projecte. Als inicis del projecte la Diputació va mostrar el seu escepticisme sobre la capacitat per poder coordinar les AMPAs de tots els CEIPs i de l'IES, bàsicament per la dificultat que generalment es constata a l'hora de mobilitzar a aquest col·lectiu. Però la realitat ha estat més que benèvola ja que la coordinació i resposta de les AMPAs ha estat exemplar.	La disponibilitat horària dels diferents professionals que hi intervenen en el projecte en moltes ocasions dificulta les trobades.
62	Des d'Ensenyament simplement s'ignora, malgrat que s'intenta vincular als inspectors, el que depèn en exclusiva de la seva forma de ser personal. Des de la Diputació s'afavoreix el projecte i, quant als Ajuntaments, depèn del cas concret.	Marcat pel voluntarisme del professionals, que caracteritza a tota la iniciativa.	Els veritables usuaris de l'experiència són els professionals que participen i participen en projectes de formació i col·laboració entre els diferents agents que operen en el territori.	L'estructura administrativa dificulta aquest tipus de dinàmiques de participació i treball en comú, es depèn de la voluntat dels diversos agents implicats, al no existir un reconeixement explícit d'aquesta labor. Manca de liderat polític, o bé, liderat mal entès.
63	Absolut desconeixement per part d'Ensenyament. La Diputació i l'Ajuntament són impulsors de la iniciativa.	Compromesos amb les dinàmiques de col·laboració. Fins i tot els professors de secundària, que no s'han integrat en els grups de treball, col·laboren en l'adaptació pedagògica del document.	Constitueix l'eix articulador de la iniciativa, concebuda com un projecte participatiu flexible, fet amb les incorporacions del màxim de actors educatius possibles (reglats i no reglats).	Lentitud del mètode de treball. Problema de l'escassa implicació del professorat de secundària amb el poble: són joves i viuen fora del poble.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
64	Des de la Regidoria d'Educació es té clar que és una forma d'optimitzar i enfortir la relació amb els ciutadans.	Es veu com una forma d'optimitzar els recursos i els impactes de les diferents associacions i entitats presents en el territori-comunitat.	A part de la participació contemplada en el Consell, es manté altres canals de comunicació permanents a l'abast de la ciutadania.	"Sobrecàrrega de demandes" a la qual es veu sotmesa l'escola que potser impedeixi tota la participació i protagonisme en el Consell que seria desitjable.
65	"Des de les institucions no hi ha suficient sensibilitat pel tema, no interessa políticament, es fan coses, però comparades amb les necessitats que existeixen i els professionals que treballen en elles resulten insignificants". Es considera que es van trobant vies de solució per als problemes perquè sempre hi ha professionals i persones que decideixen responsabilitzar-se d'actuacions que es devien haver resolt amb polítiques clares i decisions a nivell més institucional.	A nivell dels diferents professionals implicats en aquesta dinàmica, "veiem la coordinació com imprescindible, crec que és un treball que s'ha de fer en xarxa". Per això, s'incideix així mateix en el treball i seguiment amb els casals, on es valora especialment la informació via monitors.	Depèn dels casos, però de totes maneres la seva participació no es contempla a nivell proactiu, són destinataris de les oportunitats que genera aquesta coordinació de professionals, no tant actors que incideixin en aquesta.	El problema és la sensació d'interinitat i infradotació crònica de recursos, que impedeix l'operativitat de la Comissió, així com que es generin relacions de confiança i complicitats entre els professionals, les famílies,... Es considera que des de l'Administració s'hauria de garantir com a mínim una continuïtat. Així mateix, es considera "imprescindible" la participació del referent del centre, que coneix tots els alumnes, totes les famílies.
66	Al ser un projecte promogut des del Consell Comarcal del Garraf, aquest ofereix tot el seu reconeixement i valoració al mateix. Hi ha Ajuntaments, com el de Vilanova i la Geltrú, que incorporen aquest projecte en diferents activitats o serveis que ells porten a terme.	Les escoles valoren molt positivament aquesta iniciativa i l'aprofiten, tot i que no en la manera que en un principi el Consell es va proposar. Els talleristes reconeixen i valoren el profit personal que en treuen d'una experiència d'aquestes característiques.	Els alumnes hi surten molt contents de l'experiència, els professors també valoren molt la contribució que fa aquest tipus d'intercanvi. Es proporciona un tipus d'enquesta sobre la valoració dels tallers però no acaben de ser del tot ben utilitzades.	Tot i que l'organització dels tallers pretenen que es vinculin aquests tallers al currículum escolar, les escoles ho utilitzen més per lleure i per activitats extraescolars, costa una mica incorpora-ho en la dinàmica de les assignatures. La difusió del projecte moltes vegades es perd en mig de la molta informació que arriba a les escoles i llavors ho acaben demanant a meitat de curs, fet que pot comportar complicacions a la organització dels mateixos.

C VALORACIÓ (opinió de la persona entrevistada)

Codi	Grau de reconeixement i valoració de les Institucions	Grau de reconeixement i valoració dels professionals	Grau de participació i valoració dels usuaris	Problemes i Dificultats
67	El Centre de Recursos Pedagògics ha representat en aquest projecte una important aportació que ha contribuït al bon nivell de comunicació entre el Consell Comarcal i els Centres Educatius. Per part dels Centres Educatius hi ha hagut una resposta total i tots han participat en una o altre activitat de les que el Programa Comarcal ha plantejat. Des de la Diputació de Lleida es veu amb molt bons ulls aquesta iniciativa i es preveu de poder participar-hi. És una Programa del Consell Comarcal de l'Urgell i com a tal aposta per aquest tipus d'iniciatives que potencien i aposten per el futur de la comarca i dels seus habitants.	S'agraeix, per part dels organitzadors dels Programa Comarcal, a tota la comunitat educativa la bona dinàmica generada i l'acceptació rebuda. Hi ha, per part dels centres educatius i dels seus professionals, una molt bona comunicació amb els responsables del programa que fa que les aportacions i suggeriments dels professionals docents siguin molt ben acceptades, valorades i incorporades en el Programa Comarcal. Els professionals valoren la sensibilitat que vers l'ensenyament i l'educació demostra el Consell Comarcal i el seu equip de govern amb aquest tipus de projectes que potencien i aposten per una millor educació.	Es demana a les escoles participants en els diferents àmbits del Programa Comarcal que hi hagi un retorn, que es faci una valoració de l'activitat i de l'encert o no en el plantejament, dinàmiques i desenvolupament de la mateixa.	El principal problema que destaca el responsable del Programa Comarcal del Consell Comarcal és la seva poca disponibilitat per dedicar-hi més hores al Programa. El tema pressupostari també pot representat, en ocasions, alguna trava afegida.

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
1	Crear sensibilitats en els centres educatius per a que fomenten la percepció dels treballs com de cooperació, no simplement derivació de casos. Treballar la vessant participativa i d'implicació comunitària.	Es depèn de la reforma educativa, però de totes maneres s'han de canviar inèrcies i dotar als instituts de noves maneres de treballar: flexibilitzar estructures, donar més joc.	S'han de readequar a la realitat dels territoris: població, recursos, història,... "Resulta impensable parlar de receptes per a situacions multidimensionals com l'absentisme escolar" .	Ciutat Vella, Anna Monté .
2	Es requereix més temps de confluència entre els diferents serveis, més facilitat i més espais per la col·laboració i la corresponsabilització	Les expectatives de futur, vénen determinades per seguir en una línia de treball iniciat sota la filosofia de " lo primer es conèixer, per compartir, coordinar i, finalment, cooperar ".	Si s'és capaç d'implicar als diferents actors que operen en el territori i es comparteixen unes sensibilitats similars , l'experiència és una oportunitat d'aprenentatge i millora dels impactes de les diferents intervencions.	
3	Ampliar els límits de l'experiència a altres serveis i professionals que treballen amb els joves com els serveis socials, serveis de joventut del Ajuntament de Terrassa, ...	No s'ha arribat al sostre de l'experiència, en tot cas, s'ha començat a assentar las bases per un diàleg de qualitat entre els diferents serveis implicats per tal d'afavorir el benestar dels joves.	Es tracta d'una forma de treball que una vegada s'ha experimentat es converteix en una necessitat per les finestres que obre.	Experiència de Girona o Sant Just Desvern.
4	Precisar més objectius i mesures. Treballar més el consens entre els diferents actors implicats i, entre altres, el tema clau del desenvolupament comunitari més global, més participatiu.	El principal repte en el futur, ja en marxa, radica en l' avaluació i seguiment de les 21 iniciatives de manera que s'aconsegueixi visió de conjunt.	Si és transferible l'experiència ("una manera molt implicadora de treballar"), de fet es pretén continuar amb la mateixa dinàmica en infància i com marc global d'intervenció del Consorci de La Mina.	Trinitat Nova. També en procés de desenvolupament comunitari, si bé més a iniciativa de la ciutadania, des de la base, en concret des de l'Associació de Veïns.
5	Es busca la consolidació de la relació , que no depengui tant de les voluntats personals tant dels serveis sanitaris com de la Cap d'estudis. Que es responsabilitzi al claustre de professors, a la iniciativa social,...	Després d'una fase de treball més operativa, responant a demandes concretes, es pretén entrar en una dinàmica de treball conjunt amb el centre educatiu de manera que es permeti treballar hàbits i valors, fer prevenció de les patologies de la població del barri.	Es depèn del context i dels professionals que operin en el territori , les sensibilitats que tinguin, la concepció de la seva labor,...	Es coneix el cas de Sabadell i, especialment, de Sant Just .

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
6	Es pretén institucionalitzar i formalitzar l'actuació dels professionals del servei , així com facilitar l'existència d'espais de coordinació i intervenció conjunta .	"Es respon a una necessitat". Per tant les expectatives són les de consolidació com els serveis sanitaris de segon nivell , la secundària de la Salut Mental.	Es tracta d'un recurs creixement estratègic per a la societat , en tant resposta a un tipus de patologia, en increment continuat.	Aquest centre constitueix l' excepció més que la regla .
7	Més descentralització cap als municipis de les estructures de sanitat i ensenyament, generaria major agilitat i fluctuació d'iniciatives	Voluntat clara i declarada de tots els professionals de continuar amb l'experiència, encara que sigui fora de l'estructura de la CTIC.	La CTIC suposa una dinàmica de treball imprescindible en un marc comarcal de dimensions limitades , ja que resulta absurd que davant unes característiques territorials com aquestes cada professional treballi individualment.	CTIC del Gironès La Garrotxa
8	Potenciar la participació dins del Pla de les diverses associacions i entitats que treballen a la zona : esportives, formació, adults, la llar d'infants, etc., així com altres actors institucionals com el Departament de Sanitat .	Es té la consciència "que tots estem en el mateix vaixell i que , cap a la dreta o cap a l'esquerra, cal tirar-lo avant".	"El fet de treballar les institucions i els professionals junts ja de per si mateix justifica la transferència a altres àmbits i territoris, generant una dinàmica i una relació entre els diferents agents de "guanyador-guanyador".	Experiència de Palafrugell o Figueres .
9	S'està demanant que el treball realitzat pel grup CTIC sigui avalat per una normativa o una directriu de les diferents institucions , per tal d'aconseguir un major impacte i ressò de les propostes realitzades. El reconeixement de la dedicació dels professionals a la CTIC com a part dels treball a realitzar, no només el reconeixement moral d'una dedicació extra voluntària.	Existeix una clara i declarada voluntat de continuïtat de l'experiència , ja que es veu com una forma molt útil de treball. Es pensa que ja s'ha de començar a definir explícitament programes de prevenció, de recolzament a la família ,...	Els objectius i la dinàmica que proposa la CTIC és perfectament aplicable a qualsevol àmbit on intervinguin multiplicitat de serveis i institucions amb una finalitat comuna . És un òrgan que busca les formes de col·laboració i coordinació entre serveis per tal d'aconseguir una resposta més clara i concreta a diferents problemàtiques, evitant típiques duplicitats i buits d'actuació entre serveis.	
10	"Existeix una realitat que s'ha d'acceptar i no es pot obviar. Es busca anar introduint petites pautes a través d'hàbits, continguts, experiències, per anar transformant aquesta situació en una més normalitzada ".	Futur molt incert. Un context com aquest no permet pensar a llarg termini .	S'ha de tenir en compte que el projecte depèn més de les persones que participen, que no del projecte en si mateix .	Relacions esporàdiques amb Can Tunis o el Barri de Sant Cosme del Prat .

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
11	Un canvi important és va produir quan tots els projectes i iniciatives que estaven un tant dispersos, en quan a gestió i persones que intervenien, es van unificar en la figura d'una entitat que s'encarrega de tota la gestió i que pot oferir una visió més global del procés. La restauració i formalització de la Comissió desapareguda que aglutinava a tots els professionals implicats en l'educació al barri.	Ara s'està plantejant la manera d'integrar totes les activitats i accions que es fan al barri en el Pla d'Infància i Adolescència en el Barri de Sant Cosme .	El procés que s'està desenvolupant en el barri de Sant Cosme del Prat de Llobregat és un procés que respon a una realitat molt concreta i a un context molt específic. Si bé, això és cert, i per tant les iniciatives i projectes implementats estan pensats per donar sortida i resoldre unes necessitats concretes, el procés i la forma de treball en xarxa són perfectament transferibles a altres territoris amb problemàtiques o necessitats similars .	
12	Caldria una relació una mica especial amb l'Administració, més flexible... en això hi ha la clau de la política i la gestió. És impossible fer entrar a tothom en la mateixa norma .		L'èxit de les comunitats d'aprenentatge es basa en que els nens creguin en les seves possibilitats , que les famílies creguin en la proposta i que la comunitat cregui en l'escola. Si no, hi ha baixada de nivells social i escolar . El repte és adaptar aquesta proposta per a ser capaços de generar autoestima i autoconeixement, a entorns socials normalitzats que acostumen a infravalorar l'escola rural.	
13	Es planteja ara no centrar-se únicament en drogues, si no ampliar a altres temes de salut i sectorialitzar per franges d'edat .	Cal tenir en compte la variable política i els cicles polítics . La prevenció funciona si té continuïtat i una coherència al llarg dels anys.	El Pla té vocació de coordinar-se i compartir amb altres plans .	L'experiència de Barcelona i altres experiències de la Diputació de Barcelona .

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
14	Aquest projecte implica una important tasca de canvi d'actitud, de canvi en la forma d'actuar i en la pròpia mentalitat, tant en els professionals de la docència com en els propis alumnes. La sensibilitat de les persones que estan en els centre educatius és molt important per a que projectes d'aquesta mena tinguin bones conseqüències. El projecte que van iniciar tenia una programació inicial de 2 anys, però degut que el finançament només cobria un any, tot el plantejament més teòric que havia de durar un any i la part més pràctica que s'havia d'allargar un any més es va veure escurçat per tal de poder dur a terme les dues parts en un any.	En principi el finançament cobreix fins el 2003 i fins aquesta data el que es vol aconseguir és el compromís de les administracions i dels centres educatius per que continuïn ells el projecte. Aconseguir que la gent hi cregui i que siguin ells el motor de les experiències. Per la seva part, Creu Roja Anoia continuarà amb la tasca de formació de formadors i voluntaris per que ajudin i col·laborin amb els centres.	És un projecte que s'està portant a terme en municipis i territoris molt diversos, atenent a una mateixa filosofia i sobre unes mateixes bases, s'intenta adequar i ajustar a les necessitats i context real de cada territori.	
15	El tema de la formació dels professionals de la docència és un aspecte que s'està plantejant. A nivell polític, seria important gaudir d'un major consentiment polític, de cara a poder disposar dels recursos necessaris per desenvolupar els projectes i iniciatives que es van encetant.	De cara al futur es plantegen noves fites.	Aquest es un Projecte que ha nascut de la reflexió de la societat d'un barri. Aquesta llavor és molt difícil d'aconseguir en la gran majoria de territoris de Catalunya. Però això no treu validesa i possibilitat de transferència del Projecte, tot i que s'ha d'anar amb molt de compte a l'hora d'aconseguir implicacions i reconeixement, ja que el motor de les iniciatives és fonamental per aconseguir aquest tipus d'aspectes tan subjectius de la població.	

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
16	S'està començant a treballar en una "Comissió d'Atenció a la diversitat" des de la qual estan elaborant tota una sèrie d'unitats perquè aquell nen a l'aula ell sol pugui continuar la labor iniciada a l'aula de conversa i "normalitzar" en la mesura del possible la seva situació i facilitar-li la seva inserció.	Experiència consolidada i del tot necessària. Des del moment que no existeix voluntat de buscar equilibri en la distribució dels alumnes a les escoles, "no és que la immigració sigui un problema, sinó la pobresa que duu associada".	Cal tenir en compte que es tracta de problemàtiques diferents de les que es poden donar en un poble o en una gran ciutat. A més, tenim una gran presència de població immigrant (70%) i un flux amb intensitats diferents però al llarg de tot l'any d'alumnes (uns 60 a l'any).	L'experiència de Vic.
17	S'ha de treballar perquè l'instituit sigui flexible i àgil. Potenciar la capacitat tècnica; actuar sobre els polítics , amb un plantejament clar des del principi, base per pretendre anar més enllà del que és escolar.	En l'actualitat (a partir del 2000-2001) ja ha estat assumida per les diferents administracions, amb pressupostos propis o bé via subvencions "ad hoc" .	"Interessants, no obstant això es depèn molt de la capacitat del nivell polític, especialment local , de comprendre els valors d'iniciatives d'aquest tipus".	Fundació Ser.Gi de Girona (serveis gironins).
18	Aconseguir implicar a les persones grans dels municipis en que es faci el Festival per que hi participin en l'organització, resolent d'aquesta manera la falta d'efectius i contribuint a propiciar relacions intergeneracionals.	El Festival de Teatre Infantil i Juvenil del Baix Penedès és un festival que està, ara per ara, consolidat i que en lloc d'anar a menys cada any s'hi va a més. La gent està molt contenta amb el festival i, per altra banda, hi ha una llarga tradició teatral a la comarca i a la província, per tant les expectatives són de continuïtat. S'ha de tenir molt present la implicació i foment que dels diferents festivals de Tarragona en fa la Diputació , per tant, que la Diputació mantingui la mateixa dinàmica vers al teatre és fonamental. Per això, els canvis polítics poden tenir alguna cosa a dir.	La diversitat de Festivals Teatral s que es porten a terme a tota la província de Tarragona demostra la possibilitat de transferència i extensió a d'altres territoris de l'experiència.	Totes les comarques de Tarragona.

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
19	Es troba a faltar una major implicació i sensibilitat d'algunes administracions , ja que encara resten espais per cobrir. Manca de la transversalitat de la que tothom en parla. Major reconeixement tant social com econòmic de les tasques dels professionals que es dediquen a la intervenció social.	Hi ha una forta voluntat de continuïtat per part dels professionals . El fet que el nombre de persones i professionals implicats estigui incrementant-se fa pensar en un llarg futur de l'experiència. A nivell institucional, l'Ajuntament esta treballant en la recerca de noves fonts de finançament amb l'objectiu d'omplir els buits que encara existeixen en el projecte.	Es un model de Pla Estratègic per a l'educació integral perfectament aplicable a altres territoris i realitats , salvant les diferències territorials i contextuals.	"Llar d'Infants Patufet" a Ciutat Vella. "Llar d'Infants Espai Infància" a Sant Feliu de Guíxols.
20	Es buscava trobar una segona activitat , potser després de set anys es busquen nous mecanismes de participació i relació dels joves amb l'administració	Molt consolidada . Òbviament també depèn dels manaments municipals i les voluntats polítiques , així com l'ésser capaços de trobar temes i problemàtiques que motivin, que tinguin relació amb la vida del jove i de la ciutat .	Es considera crucial tant la responsabilització i sensibilització del nivell polític , com la selecció encertada dels temes a tractar (millor temes concrets per exemple, que "eteris").	Es coneixen altres activitats, considerades com bones pràctiques educatives, a nivell europeu (Estrasburg), o a nivell català, Sant Feliu de Llobregat, L'Hospitalet, Súria .
21	En la pròpia definició del projecte s'enuncien una sèrie de línies d'actuació que mostres unes clares necessitats de canvi . Necessitat d'una clara intensa i permanent implicació de diferents estaments de la ciutat en el projecte, comerciants, administració,...	Al ser un projecte que es fonamenta en les persones que hi són implicades i que formen part del col·lectiu, es fa evident la inestabilitat en que es pot trobar un projecte tant ambicions en el moment en que les persones que hi formen part no hi continuïn . Però el fet de ser una iniciativa sorgida de la societat civil no veu perillar la seva continuïtat cada 4 anys .	En la definició del projecte Petits però Ciutadans s'expressa la voluntat d'intercanvi d'experiències similars amb altres ciutats properes, de la resta de l'Estat i de l'estranger. Així com la voluntat de difusió de l'experiència a altres ciutats per tal de crear una xarxa de ciutats interessades en treballar per la millora de la relació ciutat/nen .	
22	Degut a l' autonomia de la que gaudeix el professor Ametista pot adequar i modificar el Programa segons les necessitats que es puguin presentar, per això i degut a la valoració de bon funcionament i utilitat fins ara no sembla gaire recomanable introduir-hi grans canvis .	Existeix una voluntat declarada del Departament d'Ensenyament de continuar amb aquest tipus de projectes. Aquest tipus de projectes s'han de continuar però s'ha de tenir molt present la importància de que la continuïtat està en la continuïtat nominal de les persones que porten el projecte .	La forma de treball està sent molt valorada per les institucions responsables d'Ensenyament, fet que comporta que altres instituts i municipis recorrin a l'IES Baix Montseny per veure que fan i com ho fan , amb la finalitat d'adaptar aquesta iniciativa a la seva pròpia realitat.	

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
23	En l'actualitat ja s'està plantejant reconvertir el programa en una part de formació dels professors que respongui molt a les necessitats de l'escola , i pot ser no tant a les necessitats que perceben els professionals, com els de sanitat, i el que seria important per a ells que l'escola fes.	Continuar formant professors de manera que responguin molt a les seves necessitats , amb objectius molt específics, així com implicar-se en la realització d'activitats directes amb alumnes . El tema és el de la implicació de l'escola i en el currículum cal deixar-lo per a més endavant.	Depèn de la "recerca de complicitats" entre els professionals, així com de ser capaços d'articular espais de coordinació i de treball en comú .	A l'escola en l'Ajuntament de Mataró .
24	Treballar la percepció social de la formació professional.	Experiència consolidada . Tots els membres del patronat estan decidits a impulsar-la, cada vegada es fan més activitats, "és una experiència amb futur i consolidada al Bages" .	S'ha de considerar les particularitats de cada territori , per exemple, no és el mateix el Baix Llobregat amb instituts molt grans i moltes empreses, que el Bages.	La Fundació Delta del Baix Llobregat.
25	La velocitat del projecte ha pogut contribuir a que no s'hagi arribat a una major conscienciació dels professionals . Des de l'organització del CRP s'ha deixat molt poca marge als centre amb l'objectiu de fer-los entrar en el projecte. Manca de coordinació real entre les diferents associacions i entitats que disposen de recursos , provocant un encavalcament que acaba esdevenint inoperant i improductiu pel desenvolupament de la zona.	L'experiència està resultant profitosa i valorada pels professionals que treballen en joves i infants. Però es fa molt evident cal un agent que s'encarregui de la gestió i dinamització del projecte "És impossible fer avançar un projecte comunitari confiant en que la gestió del projecte serà també comunitària".	Aquest és un projecte que va començar amb un objectiu bàsicament de prevenció de comportaments de risc, però que per la mateixa necessitat de apropament al jovent s'ha anat ampliant a altres temes que resulten d'interès i de motivació pels joves, temes com drogues, consum,... La realitat territorial de la comarca de la l'Alt Urgell ha fet que el projecte es portés a terme, pel fet de ser un territori de dimensions que han facilitat el coneixement, connexió i coordinació entre tots els implicats. Per tant, s'esdevé evident que aquest tipus d'experiències requereixen uns condicionants de dimensió molt importants.	

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
26	Un pas qualitatiu important seria que la percepció que se'n té des de la instància pública es traslladés al centre i que en ells es creessin Consells de centre d'alumnes , que se'ls tingués en compte. I que el Plenari fos el representant dels consells de centre d'alumnes.	Donat l'interès que des de les instàncies públiques se'n té de continuar amb el projecte i donada la bona resposta i implicació dels adolescents de Lleida així com els resultats evidents que es van aconseguint amb aquesta organització la continuïtat de l'experiència està assegurada, com a mínim a mig termini.	És una experiència perfectament transferible a ciutats d'uns 50.000 a 150.000 habitants. Possiblement en ciutats més grans l'organització i la capacitat de gestió desbordarien als responsables i els Plenaris podrien no acabar de ser molt operatius degut al volum de participants.	Audiències Públiques de Barcelona. Consells d'Infants que promouen les Diputacions.
27	És un projecte que funciona bé, però potser faria falta una major implicació dels pares , tot i que es reconeix que aquesta és una tasca molt difícil d'aconseguir. S'hauria d'aconseguir que, per part dels pares i mares, es veiés la necessitat de trobar-se i parlar entre ells , de posar en comú experiències; més que de buscar una solució única i extensible a qualsevol situació o desgavell.	És la via de futur . Ens hem de treure tots la idea de les escoles de pares, ja que això implica que hi ha una recepta màgica a tots els problemes i això no és real. Per això, s'ha d'apostar per aquesta via de grups de gent que es troben, que exposen els seus problemes, que s'expressen i que aprenen de les experiències d'altres pares.	És un projecte perfectament transferible a qualsevol territori.	
28	Un dels canvis que ha patit el Programa ha estat el nom. El fet de disposar d'una web on es penjarà tota l'oferta i a través d'on es podrà fer les sol·licituds de les activitats facilitarà el treball de gestió i coordinació del Programa i s'eliminaran errors i reclamacions.	És un Programa, aquest, que ha anat creixent i prenent un reconeixement cada vegada més important. La implicació de tant institucions com entitats, ha anat incrementant amb el temps. Tots aquest factors fan pensar que no és un Programa que tingui una substitució evident ni un replantejament a curt termini, tot i que les millores són sempre incorporades , amb la finalitat de oferir un producte i un servei millor als nens i nenes de la ciutat.	Aquest és un tipus d'oferta i servei que es dona en molts altres municipis de Catalunya . Segurament, que amb diferències evidents però en essència l'objectiu i la finalitat acaben sent els mateixos.	

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
29	S'està plantejant fer-lo més proper a cada barri, fomentar i incentivar molt més la implicació activa de l'escola en el programa, per a col·laborar en el abordatge d'un problema nou també per als professionals de l'educació.	Aconseguir que el projecte es converteixi en un eix bàsic del que puguin sorgir altres subprojectes complementaris i més ambiciosos.	"Totes, de fet és una dinàmica de treball preventiva i anticipativa de problemes que en el futur poden degenerar en crisi de convivència, d'interrelació i de falta d'integració en la societat d'acollida".	L'Hospitalet, Ciutat Vella, Terrassa, Sant Andreu.
30	Resulta important potenciar la funció i participació de l'EAP , així com la implicació de l'equip de gestió dels centres.	Les perspectives de continuïtat són positives en tant existeix el suport des dels nivells polítics, existeix la convicció per part dels professionals de la seva necessitat i oportunitat , així com pel fet que els canvis de professionals fins i tot li ha atorgat una empena positiva al projecte	Depèn del projecte educatiu de l'escola , que de fet, ve determinat pel nivell d'implicació personal dels professionals que han anat elaborant aquest projecte.	Experiència de Nou Barris en l'Ajuntament de Barcelona, sobretot on "existeixen educadors socials sempre hi ha l'interès de posar-te en contacte amb l'escola" .
31	S'hauria de formalitzar per tal d'evitar el voluntaris-me, millorar els recursos dels IES i estendre el coneixement de la xarxa per implicar efectivament a tots els agents educatius	La dependència estratègica de la Inspecció resulta clau per al desenvolupament de l'experiència, la seva implicació per a buscar la coordinació de serveis i recursos.	"Treballar en xarxa es complex", a vegades experiències de xarxa són coses com molt puntuals. Treballar en xarxa suposa superar la tradició d'un treball més específic, centrat en la teva institució en concret.	S'està dintre de la Xarxa més àmplia de set municipis del Baix: Sant Boi, Sant Feliu, Viladecans, El Prat, Molins de Rei, entre altres. Ara la Diputació impulsa en altres territoris treballs d'aquest tipus.
32	El fet que gent més especialitzada faci aquesta tasca pot comportar aprenentatge per part de la resta de gent, però, per altra banda, l'ideal seria que els mestres gaudissin dels recursos, el temps, la valoració i el recolzament per poder portar a terme aquestes tasques. Per això, el que s'ha d'intentar es trobar un equilibri entre aquestes dinàmiques.	La pròpia continuïtat d'aquest tipus d'empreses es pot veure compromesa per la passivitat de la gent.		

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
33	Es pretén treballar la línia de treball estratègic més desatesa fins el moment com és la corresponsabilitat dels pares , la seva implicació i participació activa en el projecte.	Està consolidada. S'està en el moment de tractar d'institucionalitzar i rebre el reconeixement formal des d'Ensenyament del que s'està fent en la pràctica.	"L'itinerari pedagògic, és a dir, treballar amb centres associats s'ha d'estendre ". En tant facilita i enriqueix el treball dels professionals, possibilita la millor adaptació-integració de l'alumne a les diverses etapes del cicle educatiu reglat i al seu entorn.	L'Ajuntament de Badalona ha engegat el projecte "xarxa" molt similar.
34	L'evolució natural serà la de crear una associació de joves del barri , no només d'estudiants, i ser un referent, en aquest cas en les instal·lacions de l'institut , per la vinculació que existeix amb aquest, i constituir un nucli amb capacitat per a influir en la vida del barri i del municipi .	"Continuar segur, sempre que en el centre l'equip de direcció decideixi que ha d'existir". De totes maneres des del Claustre i el Consell Escolar sempre es defensa com positiu.	Depèn de la voluntat de l'equip directiu de "obrir algunes portes que no sempre estan obertes per qüestions normatives: responsabilitats, segurs... o procedimentals ". Així com del compromís dels joves com a protagonistes de la iniciativa de dinamització dels espais d'oci i, creixentment, de l'altre espai educatiu en el barri.	
35	Dotar de més decisió política a la Regidoria del Districte, donar-li més competència . Seria desitjable una major difusió de les actuacions , assumptes, acords,... que es plantegen i discuteixen en el Consell a la resta de la població.	Es veu continuïtat en el projecte: "això es irreversible" . S'ha aconseguit generar una dinàmica de participació i col·laboració que esta donant resultats i que esta contribuint a que les diferents entitats i associacions dels Districtes es coneguin i coneguin que fa cadascun. Per tant, es un benefici mutu per a tots	Aquesta dinàmica de treball participatiu s'està estenent a la resta de Districtes, amb funcionaments i dinàmiques molt diverses , depenent de multitud d'aspectes. Aquesta dinàmica de participació si es transferible però s'ha de tenir molt present les debilitats i mancances de cada àmbit, territori o actor per tal de poder-les anar corregint i adaptant. És una bona dinàmica, amb una participació laxa sense enormes regulacions, però alhora sense caure en el popularisme, perfectament aplicable a ciutat mitjanes com ho es Badalona.	

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
36	Les principals dificultats del projecte són les dinàmiques pròpies de que cada centre, el que és gens fàcil de modificar. En molts casos, podria ser més adequat un canvi de persona/professional que no una intensa insistència en canviar hàbits de funcionament. La constitució d'una petita Comissió o Equip a cada centre és un dels aspectes que es pensa poden alleugerir la carrega que fins ara esta recaient en la persona del centre educatiu que s'encarrega de la coordinació del programa amb els tècnics de l'Ajuntament	La gent que està portant a terme el programa està gaudint, estan percebent que la seva feina i els objectius del programa estan sent molt útils tant pels alumnes i les seves famílies com per els professors dels centres educatius.	En ciutats de la mida de Badalona, amb els recursos humans necessaris, es perfectament aplicable a altres realitats. Però cada municipi ha d'optar per el model que pensi li pot ser més útil o més fàcilment aplicable.	
37	Es tracta de treballar en una línia que faciliti que les "corresponsabilitats siguin més viables", amb la comunitat, amb els actors institucionals, associacions i entitats del barri,..., així com la coordinació d'esforços i el treball en comú per a aprofitar les oportunitats que es plantegen en la comunitat.	Cal tenir en compte que el programa és un instrument, el que es busca és la incorporació dels objectius d'educació per a la salut i la figura de prevenció de l'escola.	Constitueix el objectiu de l'experiència. Atès que té una tiratge que es pot fer a l'engròs, té una estructura de gestió flexible,...	Es coneixen experiències desenvolupades a nivell local a Granollers i Mataró, però "difícilment exportables".

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
38	Caldria ampliar les competències municipals dels serveis locals que s'impliquen en la intervenció del treball en xarxa.	Caldria incloure una aproximació a mig termini del treball fet amb els joves atesos. Millorar la implicació dels altres components de la xarxa. Consolidació de les subcomissions que es constitueixen per treballar aspectes concrets: absentisme, relació primària secundària,...	Res fa pensar que aquest tipus de treball no es pot estendre a altres llocs. De fet, la Diputació hauria de ser l'òrgan per difondre aquestes experiències i aquest model de treball, fent en cada cas atenció a les característiques del territori. Hi ha alguns municipis que han implantat formes de treball ben semblants al de Viladecans. Des d'una altra perspectiva, caldria estendre aquest model a altres àmbits de la l'administració local : dones, gent gran,...	La Diputació hauria de facilitar l'intercanvi. Cal dir que depèn de qui està al davant de la Diputació l'ajut és més clar. L'anterior polític era més flexible. Ara.... potser per inseguretat, es treballa més en un sentit teòric que en l'intercanvi. Les experiències del Baix LL. han demanat tornar a impulsar l'intercanvi. Ara el fem a base de contactes personals i de forma molt conjuntural.
39	Davant els problemes de planificació d'horaris i per tal que en les hores de tutoria es continuessin fent les classes d'educació en valors s'ha fet coincidir totes las classes de tutoria el mateix dia. Es pensa en plantejar de fer cada trimestre una trobada de pares i mares, alumnes i tutors de forma informal amb un taller dinamitzat sobre el tema del trimestre. Es vol establir un compromís per part de l'Institut per tal de fer una publicació periòdica en la revista del poble o en una pròpia sobre el treball que s'està portant a terme al centre, amb l'objectiu de difondre la tasca i fer que aquesta arribi i impliqui a més població del municipi. Es té en ment, també, ampliar la pàgina web del centre amb tot lo referent a l'educació en valors, exposant els treballs i aportacions dels alumnes.	És un projecte que constantment estan revisant i intentant que sigui millor, que arribi a més gent i que impliqui al màxim de població possible. Es té la intenció de participar en un projecte europeu de formació, amb la finalitat de compartir aquesta experiència amb altres països i alhora aprendre d'altres experiències.	És un projecte que en molts centres es porta a terme sense una especificitat tant declarada, però pot resultar força interessant per a qualsevol centre el fet d'incorporar-lo com un apartat més del treball dels alumnes dins els centres educatius i fer-lo extensiu als familiars dels alumnes.	

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
40	És possible que hi hagi una millor participació per part dels mestres a partir d'ara.	Hi ha incertesa sobre el futur de l'experiència, atès que el problema va en augment i el Dep. D'Ensenyament no sembla reconèixer el treball que es fa.		La GRAMC
41	Que hi hagués més departaments de l'Ajuntament disposats a acollir aquests alumnes.	Actualment hi ha diferents projectes adreçats a aquests alumnes sobre la taula i s'espera que algun d'ells pugui materialitzar-se. La voluntat és de continuar amb les UEE , tant per part dels professionals com de les institucions responsables.	És una iniciativa que surt com a resposta a una realitat molt concretat i per donar resposta unes necessitats molt determinades. Per això es pensa que l' exportació d'aquesta experiència hauria de ser molt ben pensada per la realitat i la zona en la que es vol implementar.	
42	Es necessita molta autonomia de centre, no es poden plantejar les necessitats i les solucions amb independència de l'entorn, especialment davant problemes nous per als quals no existeixen receptes i pautes de abordatge consolidades en l'experiència.	Existeix una dependència crítica de la voluntat i sensibilitat dels professionals i la seva consideració del valor afegit que aporta l'optimització de la relació entre les diferents persones i serveis. No existeix una obligació de col·laborar.	En aquest cas ha estat la necessitat i el context del centre el qual ha dut a la recerca de partenariats i l'articulació d'espais de coordinació, col·laboració i coneixement mutu, en altres context potser les necessitats seran diferents. Tanmateix els objectius...	Altres experiències similars a Ciutat Vella en Barcelona.

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
43	Constantment s'està revisant el Programa i intentant millorar la seva metodologia i les formes d'actuació i d'intercanvi entre els diferents implicats. Es pretén portar a terme un seguiment més acurat de les Comissions de Seguiment. Es vol millorar la difusió de les actuacions que porten a terme els diferents centres educatius, Hi ha determinades actuacions que necessiten de l'aprovació i implicació d'altres Departaments de la Generalitat. Per aquest motiu s'està intentant incorporar: a la Inspecció del Dep. d'Ensenyament i a la Direcció General de Centres del mateix Departament.	La voluntat del Departament de Medi Ambient és continuar amb el Programa, tot i que són conscients de la inestabilitat que pot generar un canvi de govern. Si més no la intenció es continuar i el gruix de institucions entitats implicades està creixent. És vol anar millorant, que els centres, ja que és una cosa voluntària, cada cop es sentin més recolzats. Tot i que es diu als centres que la pretensió no és generar més feina de la que ja tenen si no fer una lectura nova de com treballaven fins ara.	És un Programa que intenta adaptar les propostes que s'estan fent a nivell europeu i espanyol en l'àmbit de l'educació i el medi ambient, però es realista i intenta incorporar les peculiaritats i diferents realitats del territori en la definició dels Plans d'actuació dels centres adherits. És un Programa que intenta no homogeneïtzar les actuacions i projectes que es realitzen als centres, promou la diversitat i l'adaptació al territori i a la realitat on es desenvolupa. Per tant, si bé és perfectament transferible a diferents territoris cal ressaltar la importància de prioritzar les diferències i peculiaritats dels territoris on es pretén aplicar.	
44	Assolir l'objectiu d'incorporar les activitats extraescolars, complementàries i serveis dins el projecte educatiu de centre. Implicar a les AMPAs. Quant a "la necessitat dels serveis i activitats, la dotació de mitjans per garantir la no discriminació i la funció integradora d'aquest projecte.	La generalització d'aquesta concepció de les activitats que es realitzen fora de l'horari lectiu com activitats dotades de personalitat educativa plena i amb garantia de qualitat i igualtat cara a les famílies, el professorat i les AMPAs.	Precisament aquest constitueix un dels objectius de l'experiència, per això es pretén realitzar el <i>Llibre Blanc</i>.	
45	A nivell del barri, el futur ha de venir per continuar el procés d'implicació dels diferents actors en nous i continus projectes.	En el barri l'experiència està consolidada, també és veritat que ha d'existir una relació de liderat de gent que cregui en el projecte, que tingui aquest compromís.	Ha de tenir-se en compte el context de cada experiència, segur que les solucions òptimes per a un centre com el Ramon Llull en la Diagonal, no funcionaria en el Tabor.	A nivell de camí escolar a Barcelona han nascut diverses experiències a partir d'aquesta idea, en l'àrea metropolitana s'ha anat a Badalona, a L'Hospitalet s'ha assistit a donar xerrades.

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
46	Ara, en l'etapa en que es troba el projecte no seria aconsellable que es produís cap canvi . Si bé, seria desitjable que la Regidora es comprometés fermament en algunes de les demandes que el col·lectiu Camí Amic li ha plantejat.	Tot i que, al ser un projecte en el que hi participen entitats hi ha moments més àlgids que d'altres, és important que no mori . Encara que, un cop aconseguits els objectius que s'han marcat, humanitzar, peatonalitzar,... i si mor el grup motor la plasmació i l'evidència de la seva feina continuarà viva .		Al Districte de les Corts també hi ha un Camí Escolar, però aquest no ha derivat en un fòrum d'entitats.
47	S'ha de treballar de cara a l'autonomia del centres educatius de secundària	La voluntat de l'equip docent i dels responsables institucionals del projecte és clara de continuïtat i millora del propi projecte . Però, sembla que la part més motivada i interessada en que una experiència d'aquest tipus es mantingui és el col·lectiu dels pares i mares dels alumnes. Han estat ells qui van fer que el projecte de desmantellar el CEIP no progressés i, per tant, que continués com a referent i motor del seu territori.	Es pensa que és un projecte molt interessant i que està obtenint molt bons resultats. La dinàmica i les relacions que genera motiven i impliquen als diferents agents de la comunitat aconseguint un clima de treball i relació molt àgil i agradable. Si més no, és un projecte que des de les altes institucions no s'acaba de donar el suficient ressò, motivat, possiblement, per les reticències a perdre part de poder que suposa l'autonomia dels centres .	Escola municipal de Granollers Escola municipal tècnica de Mataró
48	El principal canvi va ser l'orientació de les classes, al principi l'objectiu era fer classes d'economia domèstica i es va acabar fent simplement alfabetització . El motiu d'aquest canvi va ser la dificultat en la comunicació amb elles degut al baix nivell de català i castellà que tenen.	De cara a l'any que ve hi ha ganes de continuar . S'ha plantejat des de l'escola fer extensiva aquesta iniciativa a l'altre escola pública del municipi .	És un tipus d'iniciativa que pot ser perfectament recollida per aquelles zones que presentin una situació similar a la de Palafrugell on hi ha gran quantitat de població estrangera amb un nivell de l'idioma i de formació baix . Aquest tipus de projectes poden contribuir a millorar la relació tant amb l'escola com amb la comunitat.	

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
49	Hi ha un cert pessimisme. Caldria que les administracions s'hi impliquessin més i que els ajuntaments tinguessin un tracte igualitari per a tota la població.	El GRAMC continuarà amb la seva tasca i, les escoles, en la mesura en què cada cop es troben més el problema a sobre, participen més.		
50	Entre la primera i la segona edició hi ha hagut importants canvis en l'estructura i dinàmica del Programa Diversió Diversa. S'ha d'aconseguir trobar el mecanisme que faciliti el portar a terme les iniciatives que el propi jovent planteja a l'Ajuntament sense caure en el parany de semblar que ho fa com un encàrrec, si no que respon a una iniciativa i voluntat d'ells. De la mateixa manera, s'ha d'aconseguir tornar a implicar a les entitats en el Programa. S'ha de mirar de trobar que l'interès primer vingui dels joves i les entitats i que siguin ells qui busquin el recolzament de l'Ajuntament.	Tot i que no s'han acabat d'aconseguir els objectius que es van plantejar amb l'inici del Programa Diversió Diversa la voluntat és clara de continuar amb el mateix introduint les modificacions i variacions necessàries per tal de trobar el punt en que conflueixin els interessos, tant de les institucions municipals com de la societat civil i dels joves. Aconseguint d'aquesta manera treballar de manera conjunta per un futur on les possibilitats i oportunitats dels joves s'ampliïn i satisfacin a la majoria.	És projecte que pot ser fàcilment extensible a diferents àmbits i territoris. Tot i que s'ha de tenir molt present les carències que s'han evidenciat en la dinàmica de plantejament i execució del Programa, per tant seria recomanable tenir molt clar l'objectiu o objectius del projecte i la capacitat de resposta i d'implicació que té la societat civil i el col·lectiu al que vagi destinat, ja que si no tenim presents a tots els agents que hi poden tenir alguna cosa a dir, pot acabar sent un fracàs.	
51	A nivell d'escola, el futur més pròxim hauria de ser que en lloc de ser organitzades les activitats des dels serveis de l'Ajuntament, que anés l'AMPA de l'escola el motor del projecte.	El fet d'haver-se integrat en el Pla Comunitari del Barri garanteix les perspectives de futur d'aquest programa.	"Sí és transferible a altres llocs aprofitar les oportunitats presents en el context, com forma de treballar i filosofia d'utilització de l'esport amb finalitat educativa"	No s'han trobat, potser en la Mina, però són experiències diferents.

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
52	L'aspecte més important i, important canvi a l'hora, ha estat el nivell de comunicació i col·laboració entre els diferents serveis i entitats implicats en el projecte, així com entre les famílies i els mestres, els nens i els mestres. De cara al curs vinent és té la intenció d'incorporar a l'àrea de benestar social de l'Ajuntament en la Comissió treball del Projecte.	A nivell d'escola en el Pla comunitari s'estan treballant d'altres temes relacionats com ara la relació família – escola, la baixa matrícula, reforçar el nivell d'aprenentatge. Aquest Pla, i els Projectes que ell s'hi desenvolupen, estan contribuint a generar processos i dinàmiques de col·laboració i treball conjunt que portarà a millorar les coses.	Els procediments metodològics emprats en el Pla comunitari de Sant Josep Obrer són perfectament aplicables a qualsevol realitat , ara bé, els ingredients que s'hi vulguin afegir hauran de tenir present la realitat del territori o àmbit en que es vulgui aplicar .	
53	Millorar els canals de comunicació i difusió del Consell. En l'actualitat s'estan activant dos espais més de participació, que són: <i>l'hora dels infants</i> , un programa de ràdio i la <i>pàgina web</i> del Consell dels Infants.	L'experiència està totalment consolidada, en el sentit que està donant fruits que contribueixen a la seva legitimació formal.	"Resulta imprescindible creure's el projecte i que existeixi algú al capdavant del mateix, encarregat d'acompanyar el projecte, compromès i disposat a treballar pel seu desenvolupament".	L'experiència de Tonucci, els projectes desenvolupats per la Diputació de Barcelona , així com les Audiències Públiques de Barcelona
54	Es pretén de la resta d'institucions implicades l'articulació d'espais i possibilitats per a la coordinació dels professionals.	Les perspectives són continuar amb aquesta línia de treball i fomentar la iniciació del grup de treball: Educar de 4 a 12.	S'han de trobar complicitats i ganes de coordinar-se i treballar en equip.	
55	Anar amb compte amb les inèrcies que es poden generar amb el pas del temps. S'ha d'anar canviant les fórmules d'escolarització compartida per tal d'adaptar-les i reajustar-les a les necessitats i les demandes de la zona.	Ha de servir per anar obrint camins de coordinació i col·laboració entre els professionals.	El tipus de coordinació que s'estableix entre els professionals és perfectament transferible a altres territoris .	Terrassa fan el "Tastet del Oficis"
56	Canvi en la sensibilitat dels responsables de l'Administració Local. Major flexibilitat dels convenis sobretot en l'apartat pressupostari.	És una prova pilot i encara s'ha de veure com evolucionarà i quin seran els resultats. La continuïtat es veu molt lligada als recursos que el Dep. de Medi Ambient i la Junta de Residus hi vulguin destinar.	Depenent dels resultats i l'evolució de la prova pilot del projecte la continuïtat encara és d'hora per saber cap a on anirà. Però és evident que l'objectiu és poder-ho estendre a multitud de territoris.	Les Escoles Verdes.

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
57	Intensificar el ritme de reunions de les Comissions , perquè permeti treballar temes de manera més profunda i amb un vessant més <i>formatiu</i> .	Es tendirà a la consolidació de l'experiència i continuar aprenent, perquè existeix il·lusió. Si bé depèn de l'acord del claustre.	S'ha de tenir sempre en compte el context en el qual es treballa, no es tracta tan d'una recepta com d'un plantejament de treball.	Les "accelerated schools" als EUA, així com l'experiència de San Cosme al Prat de Llobregat.
58	No s'han plantejat línies estratègiques importants a l'hora de concebre el treball , la idea es continuar en la mateixa dinàmica de treball d'una comissió activa i "encara amb ganes de fer coses".	El grup és un grup estable que relativament s'ha anat reforçant i ampliant , des d'un nucli inicial de dos o tres escoles, fins incorporar a la totalitat dels centres públics i, fins i tot, tres privades concertades.	Depèn molt de la capacitat de les persones per treballar en equip i trobar espais pel consens.	
59	Es tracta de treballar les oportunitats generades, pensar que segurament en el barri es té uns recursos educatius potencials molt més valuosos del que és creia.	El projecte es troba en la seva recta final en relació amb els objectius , molt concrets, que s'han establert.	Existeix una dependència de la "recerca de complicitats" que depèn de les persones. També s'ha de plantejar què prioritza l'escola relacionades amb el projecte educatiu de centre.	
60	Que esdevingui una estructura més estable i, per tant, que els canvis polítics no facin trontollar aquest tipus de projectes que estant tenint molts bons resultats Possibilitat d'estendre i universalitzar aquesta i d'altres experiències molt innovadores i amb bons resultats en el sistema educatiu .	La sensibilitat i la voluntat de les persones , fins ara implicades, fa preveure una continuïtat del projecte , per tal de contribuir a donar unes certes garanties i oportunitats d'èxit als nois i noies amb dificultats en el seguiment de l'ensenyament obligatori.	Possiblement el que es fa a Molins de Rei no és possible fer-ho en altres realitats degut a les característiques i context de Molins de Rei. Per què? Segurament que per que el programa que es desenvolupa aquí està molt adequat a una realitat determinada i amb l'objectiu de donar resposta a unes necessitats molt concretes.	La resta de Xarxes que s'estan desenvolupant en el territori i en la comarca, sobretot.

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
61	S'estan produint canvis a nivell d'interès, d'actitud i de cohesió. S'està treballant des de les AMPAs per que qualsevol aspecte de formació de les famílies sigui territorial, per tal de que tothom tingui coneixement de totes i que tothom hi pugui accedir a totes, no únicament a les del seu municipi. Per tant, existeix la voluntat d'anar creant una xarxa d'interacció i mobilitat. S'està demanant a la Delegació Territorial d'Ensenyament ajuda a través de dotació per formació del professorat. Es demana que l'educadora social que la Diputació de Barcelona ha aportat que s'hi quedi al territori.	El projecte té una vigència de dos anys lectius (2001-2003), s'està parlant entre els participants del projecte de demanar a la Diputació una nova etapa del projecte a través d'un informe avaluatiu del camí recorregut i de prospecció de futur.	La dinàmica d'aquesta experiència ja s'està portant a terme en altres territoris, per tant és una experiència que és fàcilment adaptable a diferents realitats. Tot i que, s'ha de tenir molt present que l'efectivitat i la implicació que es pot aconseguir en un territori de les dimensions i densitat de Capellades no és el mateix que el que es pugui obtenir en un municipi com Sabadell. Però, si més no, en ambdós localitats s'està portant a terme l'experiència.	Taules territorials de Súria, Calella, Martorell, Sabadell i Vic.
62	S'està en la fase de ser capaços de passar "del paper a la acció" i crear les pròpies dinàmiques perquè la taula funcioni autònomament, que sigui percebuda com generadora d'un valor afegit a la pràctica del dia a dia dels diferents agents.	"Es té la consciència que és una experiència interessant, però que encara s'està en una fase molt embrionària, per a poder parlar de perspectives de futur".	Es considera com massa incipient encara el procés per a poder parlar de possibilitats d'extensió a altres territoris després de convertir-se en una forma de treball estàndard.	
63	Continuar aprofundint en la flexibilitat del projecte. Potenciar els recursos organitzatius en el terreny.	No se sap, el valor està sent ja el procés en si mateix, la creació de una veritable xarxa de interacció social.	Ja en marxa. Després de la presentació en el Fòrum Escola-Ciutat, ja s'han iniciat contactes amb altres Ajuntaments de Catalunya en aquest sentit.	Altres llibres del poble, si bé no s'ha treballat tant la dinàmica participativa.
64	Potenciar el reconeixement institucional i social de la labor i el paper del Consell.	A consolidar-se, encara que potser no hagi passat encara un dels moments crítics de l'experiència com l'articulació de propostes del Plenari del Consell als membres de l'Equip de Govern.	"Obviament és un tema atractiu a nivell polític, però el seu èxit depèn del grau de compromís dels polítics a respectar l'autonomia del Consell"	En altres municipis s'han fet experiències similars però potser sense el potencial del capital social de Masquefa i l'autonomia que s'ha permès des de les esferes polítiques a l'engegada i funcionament del Consell.

D EXPECTATIVES

Codi	Possibilitats de millora	Possibilitats de continuació	Possibilitats d'extensió	Altres experiències similars
65	A part de la implicació decidida dels nivells estratègics de les diferents administracions (recursos,...), la formació del professorat resulta clau , en general el perfil del professorat es creu que hauria de canviar . A aquests centres s'hauria d'anar voluntàriament i poder canviar de destinació també voluntàriament, "perquè són centres que cremen molt, que desgasten molt, aquí és impensable el compromís aquell de les places fixes en un centre. Es veu com necessaris altres recursos dels quals no es disposen, cas dels treballadors socials escolars .	Les expectatives són de consolidació de l'experiència i racionalització de les diferents intervencions en l'àmbit social . En una zona amb el risc de marginació social de Ciutat Vella, ("el Raval és molt dur"), el treball en aquest sentit de recerca d'intervencions integrals es valora com molt important davant les limitacions dels recursos existents i, especialment, la magnitud i intensitat de les necessitats presents en el territori.	En situacions i contextos similars "absolutament" . L'impacte del context és estratègic. Si bé, s'ha de tenir interès i ganes de treballar en equip i saber el que implica, en relació a les relacions de confiança i col·laboració .	En Ciutat Vella de Barcelona .
66	El principal aspecte que s'identifica com a millorable per a un major aprofitament dels tallers i de l'experiència que aporta la gent gran és la incorporació dels mateixos dins les assignatures . Es manifesta la preocupació de fer un seguiment més exhaustiu del projecte.	Des de l'organització es pensa que es <i>un projecte positiu, positiu tant pels joves com pels grans i en aquest moment és molt vigent i funciona i per tant es manifesta la voluntat de continuar amb el projecte.</i>	És un projecte fàcilment extensible a altres territoris . A banda de la facilitat, s'hauria d'apuntar la recomanació de fer extensible aquest tipus de projectes intergeneracionals que aprofiten un recurs que tenim a l'abast, com són la gent gran, i que molt poques vegades utilitzem.	
67	Degut a l'obertura i l'afany per incorporar les diferents aportacions dels professionals de l'ensenyament esdevé un Programa força flexible i que s'adapta amb facilitat als nous suggeriments . Per aquest motiu es fa difícil, ara per ara, destacar algun tipus de canvi rellevant per a millorar el funcionament i desenvolupament del Programa Comarcal de suport a l'Educació a l'Urgell.	De cara a la continuïtat i futur del Programa es valora el que s'està aconseguit a nivell de millora en les relacions i comunicacions entre centre escolars i entre aquests i les institucions per tant no seria convenient ni desitjable que s'acabés. De totes formes, el suport i la bona acollida del mateix entre el professorat i entre els professionals de l'ensenyament no fan pensar que això pugui passar.	És una proposta de suport i foment de l'educació en el territori que està sent molt ben rebuda per altres territoris com ara el Pla de l'Urgell, que veuen en l'estructura i la dinàmica d'aquest projecte possibles aplicacions en els seus territoris. En la presentació del Programa Comarcal de suport a l'Educació a l'Urgell el Consell Comarcal va convidar a altres Consells de la vora per tal de fer conèixer i servir com alternativa al tractament de l'educació en d'altres territoris .	

ANNEX 3

CENTRES DE RECURSOS PEDAGÒGICS DE CATALUNYA

Centres de recursos pedagògics (CRP)

Baix Llobregat-Anoia

CRP Anoia (Igualada)
CRP Baix Llobregat 1 (Sant Feliu de Llobregat)
CRP Baix Llobregat 2 (Gavà)
CRP Baix Llobregat 3 (Sant Boi de Llobregat)
CRP Baix Llobregat 4 (El Prat de Llobregat)
CRP Baix Llobregat 5 (Cornellà de Llobregat)
CRP Baix Llobregat 6 (Sant Vicenç dels Horts)
CRP Baix Llobregat 7 (Martorell)
CRP Baix Llobregat 8 (Esplugues de Llobregat)
CRP Castelldefels (Ext.) (Castelldefels)
CRP Sant Joan Despi (Ext.) (Sant Joan Despi)

Barcelona I (Ciutat)

CRP Ciutat Vella (Barcelona)
CRP Eixample (Barcelona)
CRP Gràcia (Barcelona)
CRP Horta-Guinardó (Barcelona)
CRP Les Corts (Barcelona)
CRP Nou Barris (Barcelona)
CRP Sant Andreu (Barcelona)
CRP Sant Martí (Barcelona)
CRP Sants-Montjuïc (Barcelona)
CRP Sarrià-Sant Gervasi (Barcelona)

Barcelona II (Comarques)

CRP Alt Penedès (Vilafranca del Penedès)
CRP Badalona (Badalona)
CRP Bagà (Ext.) (Bagà)
CRP Bages (Manresa)
CRP El Berguedà (Berga)
CRP Garraf (Vilanova i la Geltrú)
CRP L'Hospitalet (L'Hospitalet de Llobregat)
CRP Maresme 1 (Mataró)
CRP Maresme 2 (Pineda de Mar)
CRP Maresme 3 (El Masnou)
CRP Moià (Ext.) (Moià)
CRP Osona (Vic)
CRP Perafita (Ext.) (Perafita)
CRP St. Adrià de Besòs (Sant Adrià de Besòs)
CRP Sta. Coloma Gramenet (Santa Coloma de Gramenet)
CRP Vallès Or. 1 (Granollers)

CRP Vallès Or. 2 (Mollet del Vallès)
CRP Vallès Or. 3 (Sant Celoni)

Girona

CRP Alt Empordà (Figueres)
CRP Baix Empordà (La Bisbal d'Empordà)
CRP De la Garrotxa (Olot)
CRP Del Ripollès (Ripoll)
CRP Gironès (Girona)
CRP La Cerdanya (Puigcerdà)
CRP La Selva 1 (Santa Coloma de Farners)
CRP La Selva 2 (Blanes)
CRP Pla de l'Estany (Porqueres)

Lleida

CRP Alt Urgell (La Seu d'Urgell)
CRP Alta Ribagorça (El Pont de Suert)
CRP De la Segarra (Cervera)
CRP De la Val d'Aran (Vielha e Mijaran)
CRP De les Garrigues (Les Borges Blanques)
CRP del Pla d'Urgell (Mollerussa)
CRP Del Solsonès (Solsona)
CRP El Segrià (Lleida)
CRP La Noguera (Balaguer)
CRP Pallars Jussà (Tremp)
CRP Pallars Sobirà (Sort)
CRP Urgell (Tàrraga)

Tarragona

CRP Alt Camp (Valls)
CRP Baix Camp (Reus)
CRP Baix Ebre (Tortosa)
CRP Baix Penedès (El Vendrell)
CRP Conca de Barberà (Montblanc)
CRP Cornudella de Montsant (Ext) (Cornudella de Montsant)
CRP De la Terra Alta (Gandesa)
CRP Del Priorat (Falset)
CRP Montsià (Amposta)
CRP Ribera d'Ebre (Móra d'Ebre)
CRP Tarragonès (Tarragona)

Vallès Occidental

CRP Ripollet (Ext.) (Ripollet)
CRP Vallès Occ. 1 (Sabadell)
CRP Vallès Occ. 2 (Terrassa)
CRP Vallès Occ. 3 (Rubí)
CRP Vallès Occ. 4 (Sant Cugat del Vallès)
CRP Vallès Occ. 5 (Cerdanyola del Vallès)
CRP Vallès Occ. 6 (Montcada i Reixac)
CRP Vallès Occ. 7 (Badia del Vallès)

ANNEX 4

PERSONES QUE HAN COL·LABORAT EN AQUEST ESTUDI

Persones entrevistades

Cognom	Nom	Càrrec o institució
Aguilar	Imma	Cap de Territori de l'Esquerra de l'Eixample del Districte de l'Eixample de Barcelona
Albarracín	Josep Lluís	Fundació Volem Feina del Solsonès
Albí	Lourdes	Ajuntament de Reus
Ayza	Assumpta	Tècnica d'educació de l'Ajuntament de Badalona
Azanza	Afra	Coordinadora del Fòrum Cívic Sagrada Família de Barcelona
Ballesté	Joan	Cap de la Unitat Tècnica socioeducativa de l'IME de Lleida
Barniol	Jaime	Gerent de la Fundació Lacetània del Bages
Basset	Carme	Infermera de pediatria del CAP de Sant Celoni
Boquete	Xavier	Regidor d'educació de Masquefa
Bosch	Carme	Tècnica d'Educació de la Diputació de Barcelona
Bosch	Lourdes	Tècnica d'educació de l'Ajuntament de Masquefa
Bosch	Marcel·lina	Tècnica d'educació de l'Ajuntament de St. Vicenç dels Horts
Braulio	Conxita	Directora del CEIP Tabor de Barcelona
Cabezón	Jordi	Tècnic d'educació de l'Ajuntament de Molins de Rei
Cañadas	Doctor	Coordinador Hospital de dia d'adolescents Parc Taulí de Sabadell
Casals	Josep M ^a	Vice-president Comarcal i Conseller d'Ensenyament del Consell Comarcal de l'Urgell
Casas	Eduard	Coordinador del Pla Supramunicipal de Prevenció de drogodependències del Baix Montseny
Castany	Carme	Mestra del CEIP La Montjoia de St. Bartomeu del Grau
Castellano	Elena	Tècnica de Creu Roja Anoia
Castellanos	Fernando	Director de l'IES Julià Minguell de Badalona

Cognom	Nom	Càrrec o institució
Castells	Lourdes	Regidora d'Educació de Calders i Professora del CEIP Antón Busquets
Castilleja	Loli	Pedagoga i Educadora Social de l'Associació de Veïns de Trinitat Nova e Barcelona
Castro	Margarida	EAP de Badia del Vallès
Cava	Mercè	Àrea de Serveis socials, sanitat i cooperació del Consell Comarcal del Garraf
Cazorla	Elena	Educadora de carrer de l'Ajuntament de Viladecans
Cerarols	Teresa	Professora del CEIP Anton Busquets de la ZER del Moianès
Climent	Teresa	Fundació Jaume Bofill
Colomé	Miquel	Regidor d'Educació de l'Ajuntament de St. Bartomeu del Grau
Colomer	Joan	GRAMC de Girona
Comas	Anna	Directora del CEIP Tanit de Sta. Coloma de Gramenet.
Comas	Conxa	Cap de l'EAP del Baix Empordà
Comellas	M ^a Jesús	Professora titular del Dep. de Pedagogia aplicada de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB
Corominas	Mireia	Educadora de l'esplai i la ludoteca de St. Bartomeu del Grau
Crispí	Rosa	Mare del CEIP Anton Busquets de la ZER del Moianès
Crua	Francesc	Educador Social de l'Ajuntament de Reus
De Gispert	Francesc	Director del CEIP Prat de la Manta de l'Hospitalet de Llobregat
Delgado	Magda	Pediatra CAP La Mina de St. Adrià del Besòs
Díaz	Montserrat	Mare d'adolescent ingressat a l'hospital de dia del Parc Taulí de Sabadell
Escayola	Empar	IME de Barcelona. Coordinadora del programa d'Audiències Públiques
Esteve	Montserrat	Associació Atzavara i professora d'educació compensatòria de Tortosa
Feu	M ^a Teresa	Cap d'Estudis del CAEP La Monjoia de St. Bartomeu del Grau

Cognom	Nom	Càrrec o institució
Freixenet	Josep M ^a	Director del CAEP La Monjoia de St. Bartomeu del Grau
Galceran	Eduard	Cap d'Inspecció del Vallés Occidental
Gené	Elvira	Directora del CRP de l'Alt Urgell-Cerdanya
Gómez	Antonio	Responsable del Fòrum Cívic Sagrada Família al Districte de l'Eixample de Barcelona
Guilera	Raimon	President de la FAPAC
Horta	Dolors	Cap d'àrea de Benestar Social de l'Ajuntament de Sant Celoni
Jiménez	Joan	Serveis personals del Districte Sarrià-St. Gervasi de Barcelona
Lafuente	David	Tècnic de l'Institut Municipal d'Acció Cultural de Reus
Llobet	Teresa	Associació Cultural de Granollers
Lluch	Agustí	Professor "Ametista" de l'IES Baix Montseny de St. Celoni
Martínez	Carol	Directora d'àrea d'activitats i serveis de Creu Roja Anoia
Mas	Antoni	Director de l'IES Gorgs de Cerdanyola del Vallés
Masalles	Josep	ICE-UAB
Massana	Lluís	Director de l'Escola Intermunicipal del Penedès
Matas	Isabel	Federació Catalana de l'Esplai
<i>Nadal</i> Matas	Isabel	Directora del CEIP Cervantes de Barcelona
Mena	Florenci	Director de l'IES Sales de Viladecans
Monge	Helena	Delegació de la FAPAC a Barcelona
Montalban	Ricard	Cap d'àrea de serveis a les persones de l'Ajuntament de Viladecans
Montero	M ^a Dolors	Cap d'estudis de l'IES Josep Mestres i Busquets de Viladecans
Moran	Blanca	Ex – inspectora d'ensenyament de Viladecans
Morell	Rosa	Tècnica de l'Institut Municipal d'Educació d'Olot
Moya	Josep	Direcció àrea de salut mental de l'Hospital del Parc Taulí de Sabadell
Muñoz	Emili	Ajuntament de Badalona

Cognom	Nom	Càrrec o institució
Navarro	Josep M ^a	Responsable de l'àrea de cooperació de l'Associació de desenvolupament comunitari de Tarragona
Obrador	Andreu	Direcció de Programes de drogodependències de la Diputació de Barcelona
Ollés	Vicenç	Pediatra del CAP Terrassa Nord de Terrassa
Ortiz	Matilde	Presidenta de l'AMPA del CAEP La Monjoia
Palau	Beatriu	Tècnica de planificació de Girona
Palés	Cristina	Cap de la Secció de Campanyes Educatives del Dep. de Medi Ambient de la Generalitat.
Parés	Sergi	Responsable del Programa educador-esportiu-integrador de St. Josep Obrer de Reus
Peret	M ^a Gloria	Gerent de l'Institut Municipal d'Educació de Lleida
Perramon	Ester	Directora del CAD del Dep. de Benestar Social de Girona
Pitarch	Rosa	Tècnica d'educació de l'Ajuntament de St. Cugat del Vallés
Pizarro	Emilia	Membre del Consell Escolar del CEIP Tabor
Planas	Francina	Consorti del Barri de La Mina
Planas	M ^a Àngels	Mare del CEIP Anton Busquets de la ZER del Moianès
Planes	Llorenç	Director del CEIP Antón Busquets i Punset de Calders
Prats	Àngels	Tècnica del Programa Municipal d'Infància de St. Feliu de Llobregat
Ramon	Maria	Directora del CRP del Baix Penedès
Ramoneda	Anna	Educadora Social de Llinars del Vallés
Rancé	Lluïsa	Professora de compensatòria de l'IES Miquel Tarradell de Barcelona
Remendo	Gerard	Regidor del Districte 2 de Badalona
Riera	Mireia	Educadora Social vinculada a Artijoc
Rifà	Fina	Tècnica d'Educació de l'Ajuntament del Prat de Llobregat
Rodríguez	Josep Anton	Director de l'IES Josep Mestres i Busquets de Viladecans

Cognom	Nom	Càrrec o institució
Romero	Anna	Responsable del centre de formació ocupacional de Viladecans
Rossinés	Montserrat	Tècnica de Serveis Socials del Consell Comarcal del Vallés Oriental
Rué	Joan	Professor titular del Dep. de Pedagogia Aplicada de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB
Sabench	Antonia	Infermera de pediatria del CAP de Sant Celoni
Sabrià	Rosa	Directora del CEIP Barceló i Matas de Palafrugell
Sala	M ^a Teresa	Inspectora d'Ensenyament de Girona
Sallarés	Rosa	Assessora de la Fundació Jaume Bofill a Sant Bartomeu del Grau
Sambola	Teresa	Tècnica d'educació de l'Ajuntament de Viladecans
Sanmiguel	Carme	Regidora del Districte de l'Eixample i Regidora de Mobilitat de l'Ajuntament de Barcelona
Sarasa	Elena	Serveis socials del Barri de St. Martí de Barcelona
Securum	Rosa	Associació de Mestres Rosa Sensat
Seguè	Josep	Director del CEIP Font de la Pólvara de Girona
Sentís	Pilar	Serveis Personals del Districte Horta-Guinardó
Serra	Josep M ^a	Inspector d'Ensenyament de St. Bartomeu del Grau
Tanco	Josep M ^a	Educador de l'Hospital de dia del Parc taulí de Sabadell
Tejada	Montserrat	Serveis socials del Barri de St. Martí de Barcelona
Torra	Rosa	Metgessa de la Unitat de Salut de l'Ajuntament de Manresa
Torreca sana	Carme	Mare de l'Escola Calders del ZER del Moianès
Triadú	Jordi	Moviments de Renovació Pedagògica
Valldoriola	Nuria	Coordinadora pedagògica de l'IES Torre Roja de Viladecans
Vila	Dolors	Directora del CEIP la Farga de SALT
Vilaclara	Joana M ^a	Inspectora d'ensenyament de Calders

Cognom	Nom	Càrrec o institució
Vilella	Xavier	Tinent d'Alcalde d'Ensenyament de l'Ajuntament de Vilassar de Mar
Vilorbina	Josepa	Directora de l'IES Blanca d'Anjou del Perelló
	Irene	Educadora de l'esplai i la ludoteca de St. Bartomeu del Grau